

T. C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**SİGORTA ŞİRKETLERİNDE FİNANSAL
RAPORLAMA VE TÜRKİYE FİNANSAL
RAPORLAMA STANDARTLARINA GEÇİŞİN
ETKİLERİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA**

Elçin ŞİŞMANOĞLU
2501070341

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Dursun ARIKBOĞA

İstanbul, 2010

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüz İŞLETME Anabilim Dalında 2501070341 numaralı ELÇİN ŞİŞMANOĞLU'nun hazırladığı "SİGORTA ŞİRKETLERİNDE FİNANSAL RAPORLAMA VE TÜRKİYE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARINA GEÇİŞİN ETKİLERİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA" konulu YÜKSEK LİSANS/ DOKTORA-TEZİ ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 15.Maddesi uyarınca 30.06.2010 Çarşamba günü saat 11.00'de yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin .....~~KABULU~~.....'ne* OYBİRLİĞİ /~~OYÇOKLUGUYLA~~ karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI(*)	İMZA
PROF.DR.DURSUN ARIKBOĞA	KABUL	
PROF.DR.N.HÜLYA TALU	Kabul	
PROF.DR.DOĞAN ARGUN	Kabul.	
DOÇ.DR.ERDİNÇ ALTAY	Kabul	
YRD.DOÇ.DR.YAVUZ ILGAZ	Kabul	

SİGORTA ŞİRKETLERİNDE FİNANSAL RAPORLAMA VE TÜRKİYE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARINA GEÇİŞİN ETKİLERİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Elçin ŞİŞMANOĞLU

ÖZ

Sigorta sektörü, Türkiye ve dünyada finans sektörü içerisinde gelişime en elverişli alanların başında gelmektedir. Kişi ve kurumlara güven sağlayan sigortanın temel amacı, ileride doğması muhtemel olan risklerin dağıtılmasını sağlamaktır. Sigorta şirketleri ayrıca oluşturdukları fonlarla, tahvil ve hisse senedi gibi yatırım araçları ile sermaye piyasasının gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Sigorta sektörünün gelişmesine ve büyümesine katkı sağlayan etkenler arasında sektörün genç nüfusa sahip olması, kişi başına düşen gelir oranındaki artış, yeni sigorta ürünlerinin ortaya çıkması, AB ile uyum süreci ve artan yabancı ilgisinin yer aldığı görülmektedir.

Geçmişte sigorta sektörü de dahil olmak üzere dünyadaki tüm sektörlerde farklı muhasebe uygulamaları ve raporlamaları kullanılmıştır. Ancak, küreselleşme hareketlerinin ortaya çıkması sonucunda Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) ile farklı uygulamalar birbirine uyumlu hale getirilmeye başlanmıştır. Kaliteli tek bir muhasebe standardının uygulanması sonucunda şirketler ortaya çıkan finansal raporlama sonuçlarını dünyadaki diğer şirketlerin sonuçlarıyla daha rahat kıyaslama olanağına sahip olmakta ve farklı muhasebe uygulamalarının neden olduğu ek maliyetler ortadan kalkmaktadır. Bu yeni uygulama, Avrupa Birliği'ne uyum aşamasında Türk şirketlerinin dünya piyasalarında yer alabilmelerinin sağlanması açısından son derece önemlidir. Türkiye'deki sigortacılık sektörünün de Avrupa Birliği sigortacılık mevzuatına uyum sağlayabilmesi için, sigorta sektörüne yönelik yeni yasal düzenlemelerin yapılmasını gerektirmiştir. Bu nedenle Hazine Müsteşarlığı'nca "Sigorta ve Reasürans Şirketleri

ile Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmelik" ile 01.01.2008 tarihinden itibaren sigorta sektöründe de Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarıyla bire bir uyumlu şekilde belirlenen Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına (TFRS) uyum esası kabul edilmiştir.

Bu çalışmada ilk olarak, dinamik bir alan olan sigorta sektörünün dünyadaki ve Türkiye'deki tarihsel gelişim süreci, sigorta kavramları, sigorta işlemlerinin muhasebeleştirilmesi sırasında özellik arz eden durumlar, UFRS-TFRS'nin ortaya çıkışı ve önemi konularında literatür taraması yapılmıştır. Çalışmada en son olarak TFRS'ye göre hazırlanmış finansal tabloların sektörü ne şekilde etkilediği incelenmiştir. Araştırmanın yöntemi, anket çalışması olup sigorta şirketlerinin Muhasebeden Sorumlu Yöneticileri'ne TFRS'ye göre hazırlamış oldukları finansal tabloların daha şeffaf, anlaşılır ve karşılaştırılabilir olup olmadığına ilişkin anket yapılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 15 istatistik paket programında analiz edilmiş ve bu analizden çıkan sonuçlar ayrıntılı olarak yorumlanmıştır.

FINANCIAL REPORTING OF INSURANCE COMPANIES AND A RESEARCH ON THE EFFECTS OF IMPLEMENTING TURKISH FINANCIAL REPORTING STANDARDS

Elçin ŞİŞMANOĞLU

ABSTRACT

Insurance sector is leading area which is the most convenient for development within the finance sector in Turkey and the world. The basic aim of insurance, which provides confidence to individual and corporations, is that allocates risks which are possible to occur in the future. Besides, insurance company forms funds. These funds contribute to development of capital market by the financial instruments as bonds and stocks. Contributing factors to improve insurance sector are; young population of the sector, rising of per capita income ratio, arising new insurance products, adaptation process with European Union and increasing foreign relations.

In the past, different accounting implementations and reports were used at the whole sectors in the world beside insurance sector. But, by reason of arising globalization movements, these different implementations are begun to harmonize by International Financial Reporting Standards (IFRS). As a result of implementing high quality accounting standards, companies have more easy comparison possibility for their financial reporting results together with other companies' results in the world. Besides, also additional costs, which arise by reason of different accounting implementations, will be disappeared. This new practice is extremely important for Turkish companies to take place in world markets in the process of harmonization to European Union. Therefore, new legal regulation is needed to harmonize insurance legislation of Turkey to European Union. Hence, harmonization of TFRS, which full translation of IFRS, was approved by Republic of Turkey Prime

Ministry Undersecretariat of Treasury and a regulation about the financial reporting come into force on the date of 01.01.2008.

In this study, firstly historical development process of insurance sector which is a dynamic area in the world and Turkey, insurance concepts, offering speciality situations of insurance operations, arising IFRS-TFRS and their importance have been reviewed. Then, financial statements which were prepared according to TFRS, how to affects sector has been examined. Survey method has been used in this study. The survey has been performed on accounting managers of insurance companies which prepared financial statements in accordance with TFRS. The aim of the study has been evaluation of effect of TFRS reporting on financial reports of insurance companies. The obtained data have been analyzed by using SPSS 15 statistics package programme. Results of the study have been discussed and interpreted in details.

ÖNSÖZ

Dünyada artan küreselleşme hareketleri ile birlikte ülkeden ülkeye farklılık gösteren muhasebe standartlarının uyumlaştırılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu uyumlaştırma UFRS ile sağlanmaya başlanmış olup, dünyada artık neredeyse tüm şirketler tarafından yaygın bir şekilde UFRS'lere göre finansal tabloların hazırlandığı görülmektedir.

Türkiye'de de UFRS'lere göre finansal tablo hazırlama çalışmaları ilk olarak SPK ve BDDK tarafından yapılmaya başlanmış olup, sigorta şirketlerinde ise resmi olarak 2008 yılı başından itibaren zorunlu olarak uygulamaya konulmuştur. Bu tez çalışmasında, Türk sigorta sektörü için çok yeni olan bu sistemin sektördeki finansal tablolar üzerinde şeffaflığı arttırıp arttırmadığı, sigorta şirketlerine herhangi bir yük getirip getirmediği ve beklentileri karşılayıp karşılayamadığı araştırılmaktadır. Çalışmada öncelikle konuyla ilgili teorik alt yapı ortaya konmaktadır. Bu çerçevede sigorta sektörünün gelişimi, sigorta şirketlerinin finansal raporlama sistemi ve UFRS-TFRS'nin oluşum ve gelişim süreci incelenmektedir. Çalışmanın son bölümünde ise, sigorta şirketlerinin Muhaseben Sorumlu Yöneticileri'nin TFRS'nin sektör üzerindeki etkisine yönelik bakış açıları yer almaktadır.

Bu tezin yazılması aşamasında çalışmaya değerli katkıları için bana her konuda destek olan ve yönlendiren hocam ve danışmanım Sayın Prof. Dr. Dursun ARIKBOĞA'ya; çalışmaya maddi katkıları nedeniyle İstanbul Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi'ne; tez süresi boyunca desteklerini esirgemeyen İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi İşletme Bölümü hocalarıma ve arkadaşlarıma; tez çalışmam sırasında bana zaman ayıran ve değerli görüşlerini benimle paylaşan sektördeki ilgili kişilere ve ayrıca tüm hayatım boyunca beni maddi manevi her konuda destekleyen sevgili aileme çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLOLAR.....	xi
GRAFİKLER LİSTESİ	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ	xv
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

SİGORTACILIK VE ÜLKEMİZDE SİGORTA SEKTÖRÜ	2
1.1. Sigortacılık ile İlgili Temel Kavramlar	2
1.2. Sigorta Sektörünün İşlevleri	7
1.2.1. Risk Yönetimi ve Girişimciler Açısından (Mikro) İşlevleri	8
1.2.2. Sigortanın Ekonomik (Makro) İşlevleri	9
1.3. Sigorta Sektörünün Tarihsel Gelişimi	10
1.4. Dünyada Sigorta Sektörü.....	12
1.5. Ülkemizde Sigorta Sektörü	16

2. BÖLÜM

SİGORTA ŞİRKETLERİNDE FİNANSAL RAPORLAMA	22
2.1. Sigorta Muhasebesinin Genel Özellikleri.....	23
2.2. Sigorta Şirketlerinde Hesap Planı	25
2.3. Türkiye’de Sigorta Şirketlerinde Finansal Raporlama.....	29
2.4. Sigorta Şirketlerinde Kullanılan Finansal Tablolar	32
2.4.1. Bilanço	34
2.4.1.1. Sigorta Şirketlerinde Özellik Arzeden Aktif Kalemler.....	35
2.4.1.1.1. Finansal Varlıklar ile Riski Sigortalılara Ait Finansal Yatırımlar ...	35
2.4.1.1.2. Esas Faaliyetlerden Alacaklar	41
2.4.1.2. Sigorta Şirketlerinde Özellik Arz Eden Pasif Kalemler	58
2.4.1.2.1. Esas Faaliyetlerden Borçlar.....	59
2.4.1.2.1. Sigortacılık Teknik Karşılıkları	63
2.4.2. Gelir Tablosu	91

2.4.3. Nakit Akış Tablosu.....	98
2.4.4. Özsermaye Değişim Tablosu.....	100

3. BÖLÜM

FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI.....	102
3.1. UFRS'nin Oluşum ve Gelişim Süreci.....	104
3.2. Avrupa Birliği ve UFRS	108
3.3. US GAAP ve UFRS	111
3.4. Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının Oluşum ve Gelişim Süreci	112
3.4.1. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK)	113
3.4.2. Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının Oluşumunda Etkili Olan Diğer Kurumlar	116
3.4.3. Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının Oluşumunda Etkili Olması Beklenen Diğer Düzenlemeler	119
3.5. Sigorta Şirketleri Açısından TFRS	123
3.5.1. TFRS 1 TFRS'nin İlk Uygulaması	130
3.5.2. TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu	133
3.5.3. TFRS 8 Faaliyet Bölümleri.....	135
3.5.4. TMS 8 Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar.....	136
3.5.5. TMS 10 Bilanço Tarihinden Sonraki Olaylar	138
3.5.6. TMS 12 Gelir Vergisi	139
3.5.7. TMS 18 Hasılat.....	142
3.5.8. TMS 16 Maddi Duran Varlıklar.....	143
3.5.9. TMS 19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar	145
3.5.10. TMS 32, TMS 39 ve TFRS 7 Kapsamındaki Finansal Araçlar ile İlgili Uygulamalar	147
3.5.11. TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü.....	153
3.5.12. TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar	155
3.5.13. TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar	156
3.5.14. TMS 40 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	158
3.5.15. TFRS 4 Sigorta Sözleşmeleri.....	160

4. BÖLÜM

TFRS'YE GEÇİŞİN ÜLKEMİZDEKİ SİGORTA ŞİRKETLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA	197
4.1. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi	198
4.2. Araştırmanın Bulguları	200
4.2.1. Genel Bilgiler	200
4.2.2. Sigorta Şirketlerinin TFRS'ye Geçişte Hazır Bulunuşluk Düzeyine İlişkin Değerlendirme	203
4.2.3. TFRS'ye Geçişin Sigorta Şirketlerine Getirdiği Ek Yüklerin ve Faydaların Tespitine İlişkin Değerlendirme	209
4.2.4. TFRS'ye Uygun Hazırlanan Finansal Tablolar ile Daha Önceki Uygulamalar Arasındaki Farklılıkların ve Etkilerin Belirlemesine İlişkin Değerlendirme	216
4.2.5. Üniversitelerdeki Muhasebe Eğitimine Yönelik Beklentilere İlişkin Değerlendirme	230
4.3. Araştırmanın Sonucu ve Öneriler	232
SONUÇ	236
KAYNAKÇA	238
EKLER	250

TABLolar

Tablo 1.1: Dünya ve Türkiye Sigorta Sektörü Primi.....	12
Tablo 1.2: Dünyada Prim Üretimine Göre Ülke Sıralaması (2008)	13
Tablo 1.3: Dünyada Prim Üretimi/GSYİH (%) Göre Ülke Sıralaması (2008).....	14
Tablo 1.4: Dünyada ve Avrupa'da Kişi Başına Prim Üretimine Göre Ülke Sıralaması (2008).....	15
Tablo 1.5: Türk Sigorta Sektöründe Yıllar İtibariyle Şirket Sayıları	17
Tablo 1.6: 2008 Yılı İtibariyle Sigorta Şirketlerinin Önemli Bazı Büyüklükleri.....	18
Tablo 1.7: Yıllar İtibariyle Branşların Prim Gelirleri (000 TL).....	19
Tablo 1.8: Merkez ve Bölgelerde Kadrolu, Sözleşmeli, Yarı Zamanlı, Tam Zamanlı Çalışanlar Sayısı (31.12.2008 İtibariyle)	20
Tablo 1.9: Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Yatırımları (000TL).....	21
Tablo 2.1: 1994 Yılında Yürürlüğe Giren Hesap Planına Göre Hesap Sınıfları	25
Tablo 2.2: 2005 Yılında Yürürlüğe Giren Hesap Planına Göre Hesap Sınıfları.....	28
Tablo 4.1: Araştırmada Kullanılan Ölçeğin Güvenilirliği.....	199
Tablo 4.2: Sigorta Şirketlerinin TFRS'ye Geçişte Hazır Bulunuşluk Düzeyine İlişkin Frekanslar (f) ve Yüzdeleri (%).....	203
Tablo 4.3: Sigorta Şirketlerinin Sermaye Yapısına Göre TFRS'nin 2008 Yılından Önceki Kullanımının Karşılaştırılması.....	207
Tablo 4.4: Sigorta Şirketlerinin Sermaye Yapısına Göre TFRS'nin 2008 Yılından Önceki Kullanımı ile TFRS'nin Teknik Altyapısını Yorumlayabilecek Uzman Sayısının Karşılaştırılması	208
Tablo 4.5: TFRS'ye Geçişin Sigorta Şirketlerine Getirdiği Ek Yüklerin ve Faydaların Tespitine İlişkin Frekanslar (f) ve Yüzdeleri (%).....	209
Tablo 4.6: TFRS'nin Teknik Altyapısını Yorumlayabilecek Uzman Sayısı ile Danışmanlık Hizmetinden Yararlanma Durumunun Karşılaştırılması ...	211
Tablo 4.7: Sigorta Şirketlerinin Sermaye Yapısına Göre TFRS'ye Dönüşümü Kolaylaştırmak Amacıyla Yeni Yazılım Alınma Durumunun Karşılaştırılması	212
Tablo 4.8: TFRS'ye Uygun Hazırlanan Finansal Tablolar ile Daha Önceki Uygulamalar Arasındaki Farklılıkların ve Etkilerin Belirlemesine İlişkin Frekanslar (f) ve Yüzdeleri (%).....	217

Tablo 4.9: Sigorta Şirketlerinin Sermaye Yapısına Göre TFRS'nin öngördüğü Raporlar ile Hazine Müsteşarlığı'nın Öngördüğü Raporlar Arasında Önemli Farklılıkların Bulunduğu Durumunun Karşılaştırılması	219
Tablo 4.10: Sigorta Şirketlerinin Sermaye Yapısına Göre TFRS'de Değerleme Ölçütlerinin Farklı Olması Nedeniyle Uygulamada Sorunlar Yaşanma Durumunun Karşılaştırılması	222
Tablo 4.11: Üniversitelerdeki Muhasebe Eğitime Yönelik Beklentilere İlişkin Frekanslar (f) ve Yüzdeleri (%).....	230

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 4.1: Muhasebeden Sorumlu Yöneticilerin Demografik Özellikleri	201
Grafik 4.2: Sigorta Şirketlerine İlişkin Özellikler	202
Grafik 4.3: TFRS İle İlgili Bilgimiz Yeterli Düzeydedir.	204
Grafik 4.4: TFRS'ye Geçilmeden Önce, Şirket Çalışanları Bu Yeni Uygulama İle İlgili Eğitim Almıştır.	204
Grafik 4.5: TFRS'nin Teknik Altyapısını Anlayıp Yorumlayabilecek Uzman Sayımız Yeterlidir.	205
Grafik 4.6: 2008 Yılından Önceki Dönemlerde de Yabancı Ortaklarımızdan Dolayı Finansal Raporlamamızda TFRS'yi Uygulamaya Başlamıştık.	206
Grafik 4.7: TFRS İle İlgili Metinlerin Anlatım Dili Çok Teknik ve Karmaşık Olduğu İçin Danışmanlık Hizmetinden Yararlanmaktayız.	210
Grafik 4.8: TFRS'ye Dönüşümü Kolaylaştırmak Amacıyla Yeni Yazılım Alınmak Durumunda Kalınılmıştır.	212
Grafik 4.9: TFRS'ye Geçiş Şirkete Önemli Bir Ek Maliyet Getirmiştir.	213
Grafik 4.10: Geçiş Sürecinde TFRS Konusunda Bilgili Elemanlar İstihdam Edilmiştir.	214
Grafik 4.11: TFRS, Sorumluluklarımızı ve İş Yükümüzü Arttırmıştır.	215
Grafik 4.12: TFRS'nin Öngördüğü Raporlar İle Hazine Müsteşarlığı'nın Öngördüğü Raporlar Arasında Önemli Farklılıklar Bulunmaktadır.	218
Grafik 4.13: TFRS Uygulaması, Muhasebe Politikalarımızda Önemli Değişimlere Yol Açmıştır.	220
Grafik 4.14: TFRS'de Değerleme Ölçütlerinin Farklı Olması Nedeniyle Uygulamada Sorunlar Yaşanmaktadır.	221
Grafik 4.15: Aktifler, Yükümlülükler ve Özsermayedeki Değişim	223
Grafik 4.16: TFRS'ye Göre Yapılan Raporlamalar, Finansal Tablolarımızın Sunumunda Önemli Farklılıklar Getirmektedir.	224
Grafik 4.17: TFRS'ye Göre Oluşturulan Finansal Tablolarımız Daha Şeffaf ve Anlaşılır Olmuştur.	225

Grafik 4.18: TFRS'ye Uygun Hazırlanan Finansal Tabloları Okumak ve Anlamak Daha Kolay Olmuştur.....	225
Grafik 4.19: TFRS'ye Uygun Hazırlanan Finansal Tablolar, Finansal Tablolardan Yararlananlar İçin Daha Doğru Bilgiler İçermektedir.	226
Grafik 4.20: TFRS, Aynı Sektördeki Diğer İşletmeler İle Kıyaslamayı Kolaylaştırmıştır.	228
Grafik 4.21: TFRS, Farklı Sektördeki Diğer İşletmeler İle Kıyaslamayı Kolaylaştırmıştır.	228
Grafik 4.22: TFRS, İleriye Dönük Risklerin Değerlendirilmesinde Daha Etkili Olmaktadır.	229
Grafik 4.23: Üniversitelerde Sigorta Sektörüne Yönelik Muhasebe Derslerinin Konulması Yararlı Olacaktır.....	231
Grafik 4.24: Üniversitelerin Muhasebe Eğitimi Verirken TFRS'yi Dikkate Alarak Ders İçeriklerini Belirlemeleri Yararlı Olacaktır.	232

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devleti
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
BSMV	: Banka Sigorta Muameleleri Vergisi
CFA	: Chartered Financial Analyst (Sertifikalı Finansal Analist)
CIA	: Certified Internal Auditor (Uluslararası İç Denetçi Sertifikası)
CMA	: Certified Management Accountant (Sertifikalı Yönetim Muhasebecisi)
DASK	: Doğal Afet Sigortaları Kurumu
FASB	: Financial Accounting Standards Board (US) (ABD Finansal Muhasebe Standartları Kurulu)
GSYİH	: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
IAS	: International Accounting Standard (Uluslararası Muhasebe Standardı)
IASB	: International Accounting Standards Board (Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu)
IASC	: International Accounting Standards Committee (Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi)
IASCF	: International Accounting Standards Committee Foundation (Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi Vakfı)
IFAC	: International Federation of Accountants (Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu)
IFRIC	: International Financial Reporting Interpretations Committee (Uluslararası Finansal Raporlama Yorumlama Komitesi)
IFRS	: International Financial Reporting Standard (Uluslararası Finansal Raporlama Standardı)
IOSCO	: International Organization of Securities Commission (Uluslararası Sermaye Piyasası Örgütü)
KDV	: Katma Değer Vergisi
KHK	: Kanun Hükmünde Karamame
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme(ler)
SAC	: Standards Advisory Council (Advisory to the IASB) (Standart Danışma Konseyi)
SIC	: Standing Interpretations Committee (Daimi Yorumlama Komitesi)

SMK	: Sigorta Murakabe Kanunu
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
TFRS	: Türkiye Finansal Raporlama Standardı
TL	: Türk Lirası
TMS	: Türkiye Muhasebe Standardı
TMSK	: Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TMUD	: Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği
TMUDESK	: Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
TÜRMOB	: Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
UFRS	: Uluslararası Finansal Raporlama Standardı
UMS	: Uluslararası Muhasebe Standardı
UMSK	: Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu
US-GAAP	: US - Generally Accepted Accounting Principle(s) (Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri)
VUK	: Vergi Usul Kanunu
YSV	: Yangın Sigorta Vergisi

GİRİŞ

Kişi ve kuruluşlara güven sağlamakta olan sigortacılık, finans sektörü içinde çok önemi bir yere sahiptir. Sigorta şirketleri fon yaratarak ekonominin gelişmesine katkı sağlamalarından dolayı finansal bilgilerinin de güvenilir bir temele dayanması gerekmektedir. Bu durum doğrultusunda, tüm dünyada finansal bilgilerin güvenilir olabilmesi için ortak bir muhasebe seti kullanılması konusu gündeme gelmiştir. Türk sigorta şirketleri tarafından bu setin uygulamaya konulması ise 2008 yılından itibaren başlamış olup, bu çalışmada yeni sistemin sektör üzerindeki etkileri araştırılmaktadır.

Bu tez çalışması dört bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde sigortacılık ve sigortacılık ile temel kavramlar, sigortacılık sektörünün işlevleri ile dünyada ve Türkiye’de sigortacılığın gelişim süreci ve yapısı anlatılmaktadır.

Tezin ikinci bölümünde üretim, ticaret ve diğer hizmet şirketlerinin finansal raporlama sisteminden oldukça farklı bir düzenlemeye sahip olan sigorta şirketlerine özgü finansal raporlama sistemi incelenmektedir. Bu yapının daha iyi anlaşılabilmesi için de bu bölümde sigorta şirketlerinde özellik gösteren hesap kalemlerine yer verilmekte olup, bu hesap kalemlerinin muhasebeleştirilmesi örneklerle açıklanmaktadır.

Tezin üçüncü bölümünde ise, çalışmanın asıl konusunu oluşturan UFRS-TFRS’nin oluşum ve gelişim süreci incelenmektedir. Bu bölümde sigorta şirketleri tarafından kullanılan ve finansal raporlama sistemlerinde önemli etkiye sahip olan bazı standartlar kısaca açıklanmaktadır. Ayrıca, henüz Türkiye’de uygulanmasına başlanmayan, fakat özellikle sigorta şirketlerine yönelik olması nedeni ile TFRS 4 Sigorta Sözleşmeleri Standardı geniş bir şekilde incelenmektedir.

Çalışmanın dördüncü ve son bölümünde ise, sigorta şirketlerinin Muhasebeden Sorumlu Yöneticiler’in TFRS’nin sektör üzerindeki etkilerinin belirlenebilmesi amacı ile hazırlanmış olan anket sorularına vermiş oldukları cevaplar ile ilgili yorumlara yer verilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

SİGORTACILIK VE ÜLKEMİZDE SİGORTA SEKTÖRÜ

İnsanlar ve şirketler yaşamları boyunca ne zaman ortaya çıkacağını tahmin edemedikleri gerek doğal afetler, gerekse teknolojinin gelişmesi ile birlikte birçok tehlikeli durum ile karşılaşmakta olup, bu tehlikeli durumların gerçekleşmesi sonucunda oluşan hasarları telafi edebilmek için çözüm yolları aramışlardır. Sigortacılık fikri de insanların ve şirketlerin kendilerini bu tehlikelerden koruyabilmeleri için bir tür dayanışma olarak ortaya çıkmıştır. Böylelikle, sigorta bir kişinin tek başına üzerine alamayacağı maddi yükü, geniş bir kitleye yayarak daha çok kişi arasında paylaştırılması ile insanlara ve şirketlere sosyal ve ekonomik güvence sağlamaktadır.

Bu bölümde sırasıyla sigortacılık ile ilgili temel kavramlar ile sigortacılığın işlevleri, sigortacılık sektörünün tarihsel gelişim süreci, dünya sigorta sektörünün ve ülkemiz sigorta sektörünün yapısı incelenmektedir.

1.1. Sigortacılık ile İlgili Temel Kavramlar

Sigortacılıkta kullanılan temel kavramlar aşağıda kısaca açıklanmıştır.

❖ **Sigorta:** İnsanlar toplumsal hayatta çeşitli tehlikeler (rizikolar) ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Bunlar bir kimsenin para ile ölçülebilir menfaatini tehdit eden, gerçekleşme olasılığı bulunan ve fakat kesin olmayan tehlikelerdir.¹ Bu tehlikelerden bireyler önceleri bireysel olarak korunma yolları aramalarına rağmen, zaman içinde karşılaşmış oldukları büyük tehlike boyutlarından dolayı imkanlarını birleştirerek ortak bir koruma yolu aramaya başlamışlardır. Bu durum sonucunda da sigorta fikri ortaya çıkmıştır.²

---

¹ Enver Alper Güvel, Afitap Öndaş Güvel, **Sigortacılık**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, Ocak 2002, s. 56.

² Mustafa Hamamcioğlu, **Sigortacılık Tek Düzen Hesap Planı ve Sigorta Şirketlerinin Muhasebesi**, Türk Sigorta Endüstrisi Vakfı Yayını, 30-31 Ekim 2008, s. 7.

Türk Ticaret Kanunu (TTK)'nın 1263. maddesinde sigortanın tanımı: "Sigorta bir akittir ki; bununla sigortacı bir prim karşılığında diğer bir kimsenin parayla ölçülebilir bir menfaatini halele uğratan bir tehlikenin (bir rizikonun) meydana gelmesi halinde tazminat vermeyi yahut bir veya birkaç kimsenin hayat müddetleri sebebiyle veya hayatlarında meydana gelen belli bir takım hadiseler dolayısıyla bir para ödemeyi veya sair edalarda bulunmayı üzerine alır" şeklinde ifade edilmiştir.

Sigorta, aynı türden tehlikeyle karşı karşıya kalan kimselerin belirli bir miktar para ödemesi aracılığıyla toplanan tutarın, sadece o tehlikeye fiilen maruz kalanların zararının telafisi için kullanılmasına yönelik bir ekonomik düzenlemedir.³ Başka bir ifadeyle sigorta, ileride gerçekleşmesi muhtemel olan ve insanın canına, malına veya üçüncü kişilere zarar verebilecek olan olaylar için önceden güvence alınmasını sağlayan bir yöntemdir.⁴ Günümüzde sigorta, aynı tehlikelerle karşılaşma olasılığına sahip olan kişilerin ortak dayanışması şeklinde başlamasının yanısıra, zamanla kredi imkanları yaratan, içinde bulunduğu ekonomilere yön vererek uluslararası faaliyetlere yol açan bir sektör konumuna gelmiştir.⁵

Bu tanımlardan hareketle sigortanın, kişilerin ve kuruluşların, belirli bir ödemenin karşılığında ileride meydana gelmesi muhtemel tehlikelerin zararlarından kendilerini korumaları için oluşturulmuş bir ekonomik düzenleme olduğu anlaşılmaktadır.

❖ **Reasürans:** Sigortacı, karşılayamayacağı büyüklükteki tehlikeleri sigortalamaya karar verdiğinde, sigorta tutarının, kendi imkanlarını aşan kısmını diğer sigortacılara aktarmaktadır. Bu diğer sigortacılara yeniden sigorta ettirme işlemine reasürans denilir.⁶ Başka bir ifadeyle reasürans, sigortacının üzerine aldığı tehlikenin bir kısmını veya tamamını diğer bir sigortacıya devretmesi olayıdır. Burada tehlikeyi üzerine devralan bir reasürans şirketi olabileceği gibi bir sigorta şirketi de olabilmektedir.⁷

---

³ Cahit Nomer, Hüseyin Yunak, **Sigortanın Genel Prensipleri**, Ceyma Matbaacılık, Mart 2000, s. 14.

⁴ Hilmi Acınan, **Sigortanın Temel Prensipleri**, 5G Matbaacılık Ltd. Şti., Kasım 2006, s. 5.

⁵ Halil Yolcu, **Avrupa Birliği Sürecinde Türk Sigorta Sektörü**, İstanbul, Avcıol Basım Yayın, 2009, s. 5.

⁶ Güvel v.d., **a.g.e.**, s. 152.

⁷ Acınan, **a.g.e.**, s. 75.

Yeniden sigorta eden şirket reasürör, tehlikeyi yeniden sigorta ettiren şirket ise sedan olarak adlandırılmaktadır. Sedan ile reasürör arasında yapılan bu devir işlemine sesyon, devir sözleşmesine ise trete adı verilmektedir. Reasürör, tehlikenin gerçekleşmesi halinde sigortacının ödeyeceği tazminatın kendi payına düşen kısmını ödemekle yükümlü bulunmaktadır.⁸

Sedan şirketin tehlikenin miktar olarak bir bölümünü özsermayesi ile doğru orantılı olarak üzerinde tutmasına, konservasyon (saklama payı) denilir.⁹ Ayrıca, tehlikeleri yurt içindeki ya da yurt dışındaki diğer şirketlere devreden reasüröre retrosedan, tehlikeyi yeniden devralan sigortacıya da retrosesyoner adı verilmektedir.¹⁰

Sigorta şirketi, reasürans şirketine devretmiş olduğu prim karşısında belirli oranda komisyon almaktadır. Hasar meydana geldiği zamanda reasürör şirket kendi hissesine düşen hasar payını sigortacıya ödemektedir.¹¹

Reasürans anlaşmaları bölüşmeli ve bölüşmesiz olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bölüşmeli reasürans anlaşmaları, sigorta şirketi açısından zorunlu olarak devredilmesi, reasürans şirketi açısından ise zorunlu olarak kabul edilmesi gereken reasürans anlaşmalarıdır. Bu anlaşmalarda, reasürörün orijinal prim ve hasarın belirli bir oranına katılımı söz konusu olmaktadır. Bölüşmeli olmayan reasürans anlaşmaları ise, bir risk ya da olay itibarıyla meydana gelmesi muhtemel hasarın belli bir bölümünün sigorta şirketi tarafından yüklenildiği reasürans anlaşmalarıdır. Bu anlaşmalarda riskin ve riske karşılık gelen primin belirli oranlarla paylaşımı söz konusu olmamakla birlikte, reasürör orijinal hasarın belirli bir tutarı geçmesi durumunda hasarla ilgilenmektedir.¹²

---

⁸ Güvel v.d., **a.g.e.**, s. 153.

⁹ Yolcu, **a.g.e.**, s. 11.

¹⁰ Güvel v.d., **a.g.e.**, s. 153.

¹¹ Yolcu, **a.g.e.**, s. 11.

¹² Metin Sariaslan, **Sigorta Muhasebesi ve TDHP (Hayat ve Hayat Dışı)**, 25. Dönem Temel Sigortacılık Eğitim Programı, TSEV Yayını, 2008, s. 7; **Açıklamalı Sigorta ve Reasürans Terimleri Sözlüğü**, Ceyma Matbaacılık, Haziran 2004, s. 190-193.

Reasürör şirketler tarafından sedan şirketlere iki türlü teminat verilmektedir:

• **Run Off (Sonuç Sistemi):** Bu sistemde reasürör, anlaşmanın başlangıç ve sona eriş tarihleri arasında sedanın çıkardığı her bir poliçeden sorumlu olmaktadır. Reasürör şirket, sözkonusu poliçelere ilişkin kendi hissesini sedan şirketten alacak buna karşılık, sözkonusu poliçelere ait hasarlardan kendi hissesine ait tutarları sedan şirkete ödeyecektir. Reasürör anlaşmanın iptal edilmesi halinde, anlaşmanın geçerlilik süresince treteye devredilen bütün poliçelere ilişkin hasarları öder. Hasarların tazmini uzun zaman alan poliçelerde (mühendislik, nakliyat, havacılık ve sorumluluk sigortaları) daha yaygın kullanılmaktadır.¹³

• **Clean Cut (Dönem Sistemi):** Bu sistemde ise reasürör, anlaşmanın başlangıç ve bitiş tarihleri arasında ödenecek olan bütün hasarlardan sorumlu olmaktadır. Yaygın olarak yangın ve kaza branşlarında uygulanan Clean Cut sisteminde, poliçelerin başlangıç tarihlerine ve hasarların hangi dönemde gerçekleştiğine bakılmamaktadır. Sedan, anlaşmanın başlangıç tarihinden önceki tarihlerde üretilen poliçelerin, anlaşmanın yürürlük süresine isabet eden kazanılmamış primlerini reasüröre öder. Reasürör de, bu poliçelere ilişkin hasarların sorumluluğunu yüklenir. Anlaşmanın başlangıcında, reasüröre ödenen ve yürürlükteki poliçelerin kazanılmamış primlerinin toplamından oluşan prim miktarına prim portföyü denilmektedir.¹⁴ Clean Cut sisteminde, reasürör şirketin sorumluluğu anlaşmanın iptal edilmesi ile sona ermektedir. Bu durumda, reasürörün o yıl içinde tanzim edilen poliçelerle ilgili herhangi bir sorumluluğu kalmamaktadır.¹⁵

❖ **Koasürans (Birlikte Sigorta):** Bir çıkarın en az iki sigorta şirketi tarafından ortaklaşa olarak teminat altına alınması işlemidir. Sigortalı burada primin ödenmesi ile tazminatın tahsilatı işlemlerini gerçekleştiren tek bir şirket ile muhatap olmaktadır. Poliçeyi düzenleyen bu şirkete jeran, birlikte teminat veren diğer şirketlere de koasürör (jere) adı verilmektedir. Riskin gerçekleşerek hasarın

¹³ Recep Koçak, **Tek Düzen Hesap Planı Açıklamalı Sigorta Muhasebesi**, İstanbul, Can Matbaa, 2000, s. 378.

¹⁴ Koçak, **a.g.e.**, s. 378.

¹⁵ Gülsün İşseveroğlu, "Sigorta Şirketlerinde Finansal Başarının Ölçülmesi ve Bir Uygulama", Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Muhasebe Finansman Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 2005, s. 101.

oluşması durumunda ise jeran şirket ile koasürör şirketler poliçenin düzenlenmesi sırasında üstlenmiş oldukları riskler oranında sorumlu olmaktadır.¹⁶

❖ **Police:** Sigortacı tarafından düzenlenen, sigortacı ile sigortalı arasında yazılı olarak yapılan sigorta sözleşmeleridir. Bu sözleşmelerde sigortacıyı ve sigortalıyı tanıttıcı bilgiler, sigortanın konusuna ilişkin açıklamalar, teminatın kapsamı, sigorta bedeli, sözleşmenin süresi, prim miktarı ve poliçenin düzenlenme tarihi ile ilgili bilgilere yer verilmektedir.¹⁷

❖ **Acente:** Sigorta şirketleri için dolaylı üretim kanallarından biri olan acente sigorta şirketine tabi bir sıfatı olmaksızın bir sözleşmeye dayanarak, belirli bir yer ya da bölge içerisinde daimi olarak bulunduğu ülkedeki sigorta şirketlerinin sigorta sözleşmelerine aracılık eden, sözleşmenin akdinden önce hazırlık çalışmalarını yürüten, sözleşmenin uygulanması ile tazminatın ödenmesine yardımcı olan gerçek ya da tüzel kişilere denilmektedir.¹⁸ Acenteler yetkili ve yetkisiz olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Yetkili acenteler sigorta şirketleri adına sigorta sözleşmesi yapma ve prim tahsil etme yetkisine sahip iken, yetkisiz acenteler sigorta şirketleri adına sigorta sözleşmesi yapma ve prim tahsil etme yetkisine sahip değildirler. Yetkili acenteler kendilerine bağlı olarak tali acentelerde çalıştırabilmektedirler.¹⁹ Fakat tali acentelerin sigorta sözleşmesi yapma ve prim tahsil etme yetkileri bulunmamaktadır.²⁰

❖ **Broker:** Sigorta şirketi ile sigortalıları bir araya getirerek sigorta sözleşmesi yapılmasına yardımcı olan araçlardır. Sigorta ya da reasürans sözleşmesi yaptırmak isteyenleri temsil ederek, bu sözleşmelerin yaptırılacağı sigorta şirketlerin seçiminde tamamen tarafsız ve bağımsız davranarak, teminat almak isteyen kişilerin hak ve menfaatlerini gözeterek sözleşmelerin akdinden önceki hazırlık çalışmalarını yürütmeyi ve gerektiği zaman sözleşmelerin

---

¹⁶ Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s. 138.

¹⁷ **Açıklamalı Sigorta ve Reasürans Terimleri Sözlüğü**, Ceyma Matbaacılık, Haziran 2004, s. 151.

¹⁸ 5687 sayılı Sigortacılık Kanunu, 14 Haziran 2007 Tarihli Resmi Gazete, Sayı: 26552, m. 2, (Çevrimiçi), <http://www.tsrbs.org.tr/tsrbs/sigortacilikkanunu.htm>, 1 Mart 2010.

¹⁹ Sarıaslan, "Sigorta Muhasebesi ve...", 2008, **a.g.e.**, s. 4.

²⁰ Turgut Özkan, **Tek Düzen Hesap Planı Sisteminde Sigorta Muhasebesi**, İstanbul, Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları-10, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayını, Haziran 2007, s. 68.

uygulanmasında ya da tazminatın tahsilinde yardımcı olmayı meslek edinen kişiye broker denilir.²¹ Brokerların da prim tahsil etme yetkisi bulunmamaktadır. Bu belirtilen işleri sigorta şirketi ile reasürans şirketi arasında yapan kişilere de reasürans brokerı adı verilmektedir.

❖ **Prodüktör:** Sigortalı ve sigortacıya bağlı olmaksızın çeşitli sigorta dallarında sigorta yaptırmak isteyenlere bilgi vererek sigorta sözleşmesinin şartlarını müzakere ve tehlikenin konusu ve özelliklerine göre sigorta teklifnamesi hazırlamada yardımcı olan ve çalışmalarının karşılığı olarak komisyon alan gerçek ya da tüzel kişilere denilir.²²

Acenteler sigortacı adına, brokerlar sigortalı adına hareket etmekte olup, prodüktörler ise her iki tarafa da bağlı olmaksızın faaliyette bulunmaktadır.²³

❖ **Eksper:** Sigorta edilen rizikonun gerçekleşmesi sonucunda ortaya çıkan kayıp ve hasarların miktarını, nedenlerini ve niteliklerini belirleyen kişilere eksper denilmektedir. Eksperlerin yaptığı hizmetler serbest meslek faaliyeti olması nedeni ile eksperler Katma Değer Vergisine (KDV) ve ayrıca gelir vergisi stopajına tabi bulunmaktadır.²⁴

1.2. Sigorta Sektörünün İşlevleri

Sigorta sektörü, modern ekonomik sistemde çok önemli bir rol oynamaktadır. Sigorta sektörünün genelde kabul gören iki ana aracı rolü vardır.²⁵

- ❖ Risk transferleri için bir mekanizma oluşturmak,
- ❖ Tasarrufları harekete geçirmek ve sermaye piyasasının gelişmesine katkıda bulunmak.

²¹ 5687 sayılı Sigortacılık Kanunu, 14 Haziran 2007 Tarihli Resmi Gazete, Sayı: 26552, m. 2, (Çevrimiçi), <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/sigortacilikkanunu.htm>, 1 Mart 2001.

²² Özkan T., "Tek Düzen...", 2007, **a.g.e.**, s. 69.

²³ İdris Serdar, **Sigorta İşletmelerinin Muhasebesi**, Meslek İçi Eğitim Serisi, Ankara, TESMER Yayın No: 58, Ocak 2004, s. 41.

²⁴ Serdar, **a.g.e.**, s. 42, 88.

²⁵ H. Cemal Ererdi, **Sigorta Sektörünün Finansal Sektör İçindeki Yeni Konumu ve Ekonomik Rolü**, Londra, Commercial Union Sigorta, Ekim 2001, s. 34.

Riski paylaşırma ve riski azaltma fonksiyonları açısından finansal sistem ve reel ekonomide önemli bir yere sahip olan sigortacılık sektörü, hem ulusal ve hem de küresel bir sektördür. Sigortacılık sektörünün bölgesel ve küresel gelişmelere bağlı olarak ekonomideki payının büyük oranda artmasının nedeni, dünya genelinde sigortacılık piyasasının çok büyük fonları bünyesinde bulundurmasından kaynaklanmaktadır.²⁶

Sigorta şirketleri güvence hizmeti sunmalarının yanında bir takım ekonomik işlevleri de üstlenerek topladıkları fonlar ile ekonomiye önemli katkıda bulunmaktadırlar.²⁷ Sigortacılık sektörünün günümüzdeki işlevleri mikro ve makro olarak ikiye ayrılmaktadır.

şirketler ve bireyler risklerden kaçınmayı veya risklerin olumsuz etkilerini azaltmak istedikleri durumlarda sigorta faaliyetlerinin risk yönetimi ve girişimciler açısından işlevleri olarak da adlandırılan birçok mikro işlevleri; ekonomi içinde üretkenliği arttırmak, büyüme ve gelişmeyi desteklemek açısından ekonomik işlevleri olarak da adlandırılan makro işlevleri devreye girmektedir.

1.2.1. Risk Yönetimi ve Girişimciler Açısından (Mikro) İşlevleri

Günümüzde yurtiçi ve yurtdişi ekonomik faaliyetin son derece karmaşık bir niteliğe sahip olması risk olasılığını arttırması nedeniyle bu noktada sigorta, bir risk yönetim aracı olarak devreye girmekte ve bir dizi mikro işlev üstlenmektedir. Sigortacılık faaliyetlerinin bireysel ya da şirket bazındaki mikro işlevleri kısaca aşağıda belirtildiği gibidir.²⁸

- ❖ Bireylerin veya kuruluşların kayıplarını bir topluluk arasında dağıtarak, hasarın hızla telafi edilebilmesini sağlamaktadır.
- ❖ Belirsizlik girişimcinin karar vermesini güçleştiren en önemli faktördür. Fakat sigorta, doğması muhtemel olan hasarları karşılama güvencesi vermesinden dolayı belirsizliği belirliliğe dönüştürmektedir. Bu durum

²⁶ Muharrem Umut, "Sigortacılıkta Makul Değer", **Sigorta Araştırmaları Dergisi**, Türkiye Sigorta Enstitüsü Vakfı (TSEV) Yayını, Temmuz 2006, Sayı: 2, s. 157.

²⁷ Tuncer Asunakutlu, "Türkiye'de Sigorta İşletmelerinin Yatırımları", **D.E..İ.İ.B.F.Dergisi**, Cilt: 13, Sayı: 11, Yıl: 1998, s. 113.

²⁸ Güvel v.d., **a.g.e.**, s. 28-30.

sonucunda da girişimci daha cesur kararlar almakta, rekabet etmekte ve iş verimliliğini arttırabilmektedir.

- ❖ Girişimcinin kararlarını etkileyen en önemli etkenlerden biri de sermaye maliyetidir. Sigorta şirketlerinin elinde bulunan fonlar kredi miktarını arttırmakta ve yatırımcıların sermaye maliyetini düşürerek yatırımları teşvik etmektedir.
- ❖ Girişimci gerçekleştirebilecek riskler karşısında zararını kendi kendine karşılayabilmesi için daha fazla sermaye ayırması gerekmektedir. Bu durum sonucunda yatırımlar sınırlanmaktadır. Fakat sigorta, riski güvence altına alarak, yatırımlar üzerindeki bu sınırlamayı büyük ölçüde kaldırmakta, fonlara bağlı sermayeyi kullanılabilir hale getirmekte ve daha geniş boyutta yatırıma gidilmesini sağlamaktadır.
- ❖ Günümüzde girişim için kredi çok büyük öneme sahiptir. Sigortalı, ihtiyaç duyduğunda elindeki poliçeye dayanarak kolay kredi sağlayabilmektedir. Yeterli sigorta güvencesine sahip olan girişimcinin itibarı daha yüksek olmaktadır.
- ❖ Girişimci belirsizlik durumunda riskin gerçekleşme olasılığına karşı fiyatları yüksek tutma eğilimindedir. Sigorta maliyetlerinin belirli ve güvenilir olması durumunda ise fiyatlar belirsizlik durumuna göre daha gerçekçi ve düşük düzeyde olmaktadır.

1.2.2. Sigortanın Ekonomik (Makro) İşlevleri

Mikro işlevlerin yanında ülke ve dünya ekonomisi ölçeğinde kalkınmaya olan etkileri açısından sigortacılığın makro işlevleri de aşağıda belirtildiği gibidir:²⁹

- ❖ Bireylerin tasarruf yapmak için normal yollar ile ayıramadığı kaynaklar sigorta sistemi yoluyla yatırıma dönüşmektedir. Bunun sonucunda da sigorta şirketleri, sermaye birikimi ve ekonomik gelişme açısından göz ardı edilemeyecek yatırım kaynaklarına sahip olmaktadır. Sigorta şirketleri belirli esaslar çerçevesinde topladıkları primlerden, gerekli teminatları düşükten sonra kalan tutarları hisse senedi, tahvil, gayrimenkul alımı ve kredi biçiminde kullanılmaktadırlar. Sigorta, bu

---

²⁹ A.e., s. 31-32.

durum sonucunda sosyal refah düzeyinin yükselmesine yardımcı olmaktadır.

- ❖ Sigorta tarafından organize edilen dayanışma, bireylerin tek başına taşıyamayacağı ekonomik çöküntüleri çok sayıda birey arasında dağıtarak hafifletmeyi sağlamaktadır.
- ❖ Güvence ve risk karşılama işlevi ile birlikte finansman sağlama işlevi, endüstriyel ve ticari kuruluşların oluşumuna olanak vermektedir. Uluslararası ekonomide ticaret hacmini taşımacılık ve ihracat kredisi sigortaları genişletmektedir.
- ❖ Sigorta şirketleri, sigortacılık işlemleri yaparken ve ekonomik faaliyette bulunurken, kendi üzerine düşen vergileri de ödemelerinden dolayı devlet bütçesi için önemli bir vergi kaynağı oluşturmaktadırlar.

Sonuç olarak, sigorta hizmetlerinin geliştirilmesinin ve yaygın hale getirilmesinin, ülke ekonomisine getirebileceği fırsatlar ve kazandırabileceği faydalar bakımından çok önemli olduğu görülmektedir.

1.3. Sigorta Sektörünün Tarihsel Gelişimi

Tarihsel süreç incelendiğinde modern anlamda sigortacılık gelişiminin, İtalya'da 1347 yılında ilk sigorta poliçesinin düzenlenmesi ve 1424 yılında da ilk sigorta şirketinin kurulması ile oluştuğu görülmüştür. Sigorta konusu ile ilgili ilk yasal düzenleme de 1435 yılında Barselona Fermanı ile yapılmıştır.³⁰

Osmanlı döneminde, dini nedenlerle uzun yıllar sigortadan uzak durulmuştur. Ancak, 1839'daki Tanzimat Fermanı'ndan sonra sigortacılık gelişmeye başlamıştır.³¹

1870 yılında Beyoğlu'ndaki bir finans merkezi ve sermaye birikiminin kalbi olan Büyük Pera'da çıkan yangın sonucunda, yabancı sigorta şirketlerinin İstanbul'da ilk sigortacılık faaliyetlerine başlamasına rağmen, Türkiye'de esas olarak Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte sigorta alanında gerek yasal, gerekse kurumlaşma açısından büyük adımlar atıldığı görülmüştür.³²

³⁰ A.e., s. 46.

³¹ Nomer v.d., a.g.e., s. 46.

³² Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, (Çevrimiçi),

Atatürk'ün talimatı sonucunda, sigortacılığın millileştirmesine ortam yaratmak, reasürans primlerinin Türkiye'de kalmasını sağlayarak döviz tasarrufunda bulunmak ve hazineye gelir temin etmek amacıyla 1929 yılında kurulan Milli Reasürans A.Ş. ile yerli sigorta şirketleri ortaya çıkmıştır.³³

1927'de çıkarılan Murakabe Kanunu, Mükerrer Sigorta Kanunu ve 1929'da kurulan reasürans tekeli ile 1930 yıllarında sigortacılık sektöründe gerek girişimci gerek denetleyici olarak devletin rolü artmıştır.³⁴

1980'ler de devletin sigorta sektörü üzerindeki hakimiyetinin azalması, liberalleşme hareketlerinin ortaya çıkması sonucunda AB ile uyum sağlama aşamasında yeni sigorta şirketlerinin kurulmasının serbest bırakılması, yabancı şirketlere yönelik düzenlemeler, şirket sermayelerinin güncelleştirilmesine yönelik düzenlemeler, hayat-hayat dışı branşların ayrılması, emeklilik fonlarının oluşturulmasına yönelik faaliyetler ve acenteler ile ilgili yeni düzenlemelere gidilmiştir.³⁵

1990 yılında ise Serbest Tarife Sistemi'ne geçildiği ve bu sistem ile sigorta şirketlerine hayat sigortası ve zorunlu sigortalar hariç, serbest prim tarifesi uygulayabilme hakkı sağlandığı görülmektedir.³⁶

2009 yılına gelindiğinde ise, uluslararası finansal aktörlerin serbestçe hareket ettiği bir ortamda, Türkiye'de sigorta potansiyelinin yüksek olması ve sigortacılık ve bireysel emeklilik sektörünün son yıllarda gösterdiği hızlı gelişme nedeniyle, yabancı yatırımcılar Türk sigortacılık piyasasına yönelmekte ve bazı sigorta şirketlerinin yabancı sigorta şirketleri tarafından ya satın alındığı ya da sermayelerinin büyük kısmına ortak oldukları görülmektedir.³⁷

<http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Sigorta/Türkiye+de+sigortacılık/>, 5 Şubat 2009.

³³ Beyhan Marşap, "Sigorta İşletmelerinin Sigorta Muhasebe Sistemi ve Muhasebe Standartları Açısından Değerlendirilmesi", **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 1, Mart 2007, s. 3.

³⁴ Ezgi Yiğit, "Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Türk Sigorta Sektörünün Değerlendirilmesi", Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 2007, s. 9.

³⁵ Marşap, **a.g.e.**, s. 3.

³⁶ Yiğit, **a.g.e.**, s. 13.

³⁷ Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Faaliyet Raporu, 2007. s. 4.

1.4. Dünyada Sigorta Sektörü

Bu kısımda, günümüzde sigorta sektörünün genel yapısını açıklayabilmek açısından temel büyüklüklere yer verilmiştir. Ayrıca Türkiye'nin prim üretimi oranları açısından dünyadaki konumu değerlendirilmiştir. Hazine Müsteşarlığı, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği ve Swiss Re tarafından yayınlanmış tüm çalışmalarda, 2008 yılı itibariyle istatistiki rakamlar açıklanmış olduğundan, aşağıdaki bütün tablolarda en son olarak 2008 verilerine yer verilmiştir.

Tablo 1.1'de, dünya ve Türkiye sigorta sektörü primi ile ilgili bilgilere yer verilmektedir.

Tablo 1.1: Dünya ve Türkiye Sigorta Sektörü Primi

	2006	2007	2008
Dünya Prim Üretimi - (Milyar \$)	3.674,9	4.127,6	4.269,7
Hayat Dışı	1.549,1	1.685,8	1.779,3
Hayat	2.125,8	2.441,8	2.490,4
Türkiye Prim Üretimi - (Milyar \$)	6,9	9,4	8,8
Hayat Dışı	5,9	8,3	7,7
Hayat	1,0	1,1	1,1
Dünya Prim Üretiminde Türkiye'nin Payı- (%)	0,19	0,23	0,21
Hayat Dışı	0,38	0,50	0,43
Hayat	0,05	0,05	0,05
Türkiye Prim Üretimi - (MilyarTL)	9,7	10,9	11,8
Hayat Dışı	8,3	9,6	10,2
Hayat	1,4	1,3	1,6
Prim Üretimi / GSYİH - (%)			
Dünya	7,52	7,49	7,07
Türkiye	1,28	1,30	1,24
Kişi Başına Prim - (\$)			
Dünya	554,8	607,7	633,9
Türkiye	89,0	130,8	116,1

Kaynak: Türkiye'de Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor,
T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, 2008, s. 16.

Tablo 1.1'deki verilere göre, dünyada sigortacılık sektöründe 2008 yılında 1.779,3'ü hayat dışı, 2.490,4'ü hayat olmak üzere, toplam 4.269,7 milyar dolar prim üretimi, Türkiye'de ise 10,2'si hayat dışı, 1,6'sı hayat olmak üzere toplam 11,8 milyar TL prim üretimi gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 1.2'de, dünyada prim üretimine göre ülke sıralaması ile ilgili bilgilere yer verilmektedir.

Tablo 1.2: Dünyada Prim Üretimine Göre Ülke Sıralaması (2008)

Sıralama	Ülkeler	Prim Üretimi (\$)	Dünya Prim Üretimindeki Pay (%)
1	ABD	1.240.643	29,06
2	Japonya	473.197	11,08
3	İngiltere	450.152	10,54
4	Fransa	273.007	6,39
5	Almanya	243.085	5,69
6	Çin	140.818	3,30
7	İtalya	140.689	3,30
8	Hollanda	112.611	2,64
9	Kanada	105.174	2,46
10	Güney Kore	97.023	2,27
36	Türkiye	8.807	0,21

Kaynak: Swiss Re, Sigma No 3/2009, (Çevrimiçi), <http://www.swisre.com>, s. 37, 23.11.2009.

Tablo 1.2'deki verilere göre, 2008 yılı itibariyle dünyadaki prim üretimleri sıralamasında 1.240.643 dolarlık prim üretimiyle ilk sırada Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nin yer aldığı görülmektedir. ABD'yi sırasıyla 473.197 dolarlık prim üretimiyle Japonya ve 450.152 dolarlık prim üretimiyle İngiltere izlemektedir. 2008 yılı için yapılmış olan bu ülke sıralamasında sırasıyla 273.007 dolarlık prim üretimiyle Fransa, 243.085 dolarlık prim üretimiyle Almanya, 140.818 dolarlık prim üretimiyle Çin, 140.689 dolarlık prim üretimiyle İtalya, 112.611 dolarlık prim üretimiyle Hollanda, 105.174 dolarlık prim üretimiyle Kanada ve 97.023 dolarlık prim üretimiyle Güney Kore ilk üç ülkeyi takip etmektedir.

Tablo 1.3'te, dünyada sigorta sektörünün gelişmişlik düzeyini gösteren prim üretiminin Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH)'ya oranına göre ülke sıralaması ile ilgili bilgilere yer verilmektedir.

Tablo 1.3: Dünyada Prim Üretimi/GSYİH (%) Göre Ülke Sıralaması (2008)

Sıralama	Ülkeler	Prim Üretimi/GSYİH (%)
1	Tayvan	16,2
2	İngiltere	15,7
3	Güney Afrika	15,3
4	Hollanda	12,9
5	Güney Kore	11,8
6	Hong Kong	11,2
7	Bahamalar	10,2
8	İsviçre	9,9
9	Japonya	9,8
10	Portekiz	9,2
76	Türkiye	1,2

Kaynak: Swiss Re, Sigma No 3/2009, (Çevrimiçi), <http://www.swisre.com>, s. 43, 23.11.2009.

Tablo 1.3'teki verilere göre, 2008 yılı itibariyle dünyadaki prim üretiminin GSYİH'ye oranına göre ülke sıralamasında % 16,2'lik oran ile ilk sırada Tayvan'ın yer aldığı görülmektedir. Tayvan'ı sırasıyla % 15,7'lik oran ile İngiltere ve % 15,3'lük oran ile Güney Afrika izlemektedir. 2008 yılı için yapılmış olan bu sıralamada sırasıyla % 12,9'luk oran ile Hollanda, % 11,8'lik oran ile Güney Kore, % 11,2'lik oran ile Hong Kong, % 10,2'lik oran ile Bahamalar, % 9,9'luk oran ile İsviçre, % 9,8'lik oran ile Japonya ve % 9,2'lik oran ile Portekiz ilk üç ülkeyi takip etmektedir.

Tablo 1.4 ise, Türkiye'nin kişi başı prim üretimi açısından dünyada ve 35 Avrupa ülkesi arasındaki sıralamasına ilişkin bilgilere yer verilmektedir.

Tablo 1.4: Dünyada ve Avrupa’da Kişi Başına Prim Üretimine Göre Ülke Sıralaması (2008)

Dünyada Kişi Başına Prim Üretimine Göre Ülke Sıralaması			Avrupa’da Kişi Başına Prim Üretimine Göre Ülke Sıralaması		
Sıralama	Ülkeler	Kişi Başına Prim Üretimi (\$)	Sıralama	Ülkeler	Kişi Başına Prim Üretimi (\$)
1	İngiltere	6.857,8	1	İngiltere	6.857,8
2	Hollanda	6.849,5	2	Hollanda	6.849,5
3	İsviçre	6.379,4	3	İsviçre	6.379,4
4	Danimarka	5.418,9	4	Danimarka	5.418,9
5	İrlanda	4.914,5	5	İrlanda	4.914,5
6	Finlandiya	4.393,2	6	Finlandiya	4.393,2
7	Belçika	4.298,8	7	Belçika	4.298,8
8	Fransa	4.131,0	8	Fransa	4.131,0
9	ABD	4.078,0	9	İsveç	3.996,2
10	İsveç	3.996,2	10	Norveç	3.933,7
65	Türkiye	116,1	34	Türkiye	116,1

Kaynak: Swiss Re, Sigma No 3/2009, (Çevrimiçi), <http://www.swisre.com>, s. 42, 23.11.2009.

Tablo 1.4’teki verilere göre, dünyada ve Avrupa ülkeleri arasında 6.857,8 dolarlık kişi başı prim üretimi ile ilk sırada İngiltere’nin yer aldığı görülmektedir. İngiltere’yi sırasıyla 6.849,5 dolarlık kişi başı prim üretimiyle Hollanda ve 6.379,4 dolarlık kişi başı prim üretimiyle İsviçre izlemektedir.

Son üç tabloda görüldüğü gibi, Türkiye 2008 yılında % 0,21 pay ile dünya prim üretiminde 88 ülke arasında 36. sırada yer almıştır. Prim üretiminin GSYİH’ye oranına göre yapılan sıralamada 76. sırada yer alan Türkiye, kişi başına prim üretiminde ise 65. sırada yer almıştır. Avrupa ülkeleri arasında bir değerlendirme yapıldığında ise Türkiye kişi başı prim üretimine göre 35 ülke arasında 34. sırada yer aldığı görülmektedir.³⁸

³⁸ Swiss Re, Sigma No 3/2009, (Çevrimiçi), <http://www.swisre.com>, s.37, 42, 43, 23 Kasım 2009.

1.5. Ülkemizde Sigorta Sektörü

1939 yılından 1987 yılına kadar sigorta hizmetleri ile ilgili görevler Ticaret Bakanlığı tarafından yürütülürken, bu yetki 18 Aralık 1987 tarihinde çıkarılan 303 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile Başbakanlığa devredilmiştir. Başbakanlık da bu yetkiyi ya doğrudan kendisinde tutmakta ya da Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanlığı'na devretmektedir. 20 Aralık 1994 tarihinde yürürlüğe giren 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığı Teşkilat Kanunu ile Sigorta Denetleme Kurulu Hazine Müsteşarlığı bünyesine bağlanmış ve Hazine Müsteşarlığı'na bağlı Sigortacılık Genel Müdürlüğü oluşturulmuştur.³⁹ Hazine Müsteşarlığına bağlı olarak çalışmakta olan Sigorta Denetleme Kurulu'nun ve Sigortacılık Genel Müdürlüğü'nün görevleri kısaca aşağıda açıklanmaktadır.

Sigorta Denetleme Kurulu'nun başlıca görevleri arasında; sigorta sektörünün sağlıklı bir şekilde işlemlerini sağlamak amacıyla sigorta şirketleri, aracıları, eksperleri ve aktüerlerin faaliyetlerinin denetlenmesi ile birlikte sigortacılık sektörü ile mali piyasalar hakkında konsolide raporların düzenlenmesi yer almaktadır.⁴⁰

Sigortacılık Genel Müdürlüğü'nün görevleri ise, 4059 sayılı Kanunun 2/e maddesi ile düzenlemiştir. Sigortacılık Genel Müdürlüğü'nün başlıca görevleri arasında; sigortacılıkla ilgili konularda mevzuatın hazırlanması, hazırlanan mevzuatın AB ile uyumlaştırılması çalışmalarının yürütülmesi ile birlikte ülkemiz sigortacılığının gelişmesi ve sigortalıların korunması için tedbirlerin alınması yer almaktadır.⁴¹

Ayrıca, Türk sigortacılık sektörünün faaliyetlerinin yürütülmesinde kamusal nitelikli bir meslek kuruluşu olan Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği bulunmaktadır. Bu birliğe, Türkiye'de çalışan tüm sigorta ve reasürans şirketlerinin kuruluşlarının tamamlanmasının ve ruhsatlarının alınmasından itibaren bir ay içerisinde üye olmaları gerekmektedir.

³⁹ Güvel v.d., **a.g.e.**, s. 37.

⁴⁰ Suna Oksay, Onur Acar, **Avrupa Birliği ve Türk Sigorta Sektöründe Denetim**, İstanbul, Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları-9, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayını, Ocak 2009, s. 130.

⁴¹ Oksay v.d., "Avrupa Birliği ve...", 2009, **a.g.e.**, s. 128-129.

Birliğin amacı⁴²;

- ❖ Sigortacılık mesleğinin gelişmesini temin etmek,
- ❖ Üyelerinin dayanışma, birlik ve sigortacılık mesleğinin gerektirdiği disiplin içinde ekonominin ihtiyaçlarına uygun olarak çalışmalarını sağlamak,
- ❖ Haksız rekabeti önlemek üzere gerekli kararları almak ve uygulamaktır.

Ülkemiz sigorta sektörünün faaliyetlerin yürütülmesinde görev alan kuruluşların ardından, ülkemiz sigorta sektöründeki şirket sayısı, faaliyet alanları, sektörün önemli bazı büyüklükleri, sektördeki istihdam durumu ve sektörün yatırım alanları ile ilgili bilgilere aşağıda yer verilmektedir.

Türkiye’de faaliyetlerini sürdürmekte olan sigorta ve reasürans şirketlerinin 2004 – 2008 yılları arasında faaliyette buldukları branşlar itibariyle dağılımı Tablo 1.5’te görüldüğü gibidir.

Tablo 1.5: Türk Sigorta Sektöründe Yıllar İtibariyle Şirket Sayıları

	2004	2005	2006	2007	2008
Sigorta Şirketleri	53	53	53	56	59
Hayat	21	21	21	20	23
Hayat Dışı	32	32	32	36	36
Reasürans Şirketleri	3	2	2	2	2
Toplam	56	55	55	58	61

Kaynak: Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Faaliyet Raporu, 2008, s. 20.

Ülkemizde, 1980’li yılların sonunda piyasadaki serbestleşme hareketlerinden dolayı sigorta şirketleri sayısında önemli artış gözlenmektedir. 1988 yılında 35 olan şirket sayısı, 2008 yılında 61’e ulaşmıştır. Genel olarak incelendiğinde, sigorta şirketlerinin sayısındaki artışın tümü, sektöre yeni giren şirketlerden kaynaklanmamaktadır. Sigortacılık mevzuatına bakıldığında, sigortacılık faaliyetlerinin hayat ve hayat dışı olmak üzere iki ana gruba ayrıldığı görülmektedir. Mevzuattaki düzenleme nedeniyle bir sigorta şirketi bu ana gruplardan yalnızca birinde faaliyet gösterebilmektedir. Sonuç olarak, zaman içinde sigorta şirketlerinin

⁴² Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, (Çevrimiçi), <http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Birlik/Hakkımızda/>, 22 Kasım 2009.

sayısında gözlemlenen bu artışın en önemli nedeni, hayat faaliyetleri için de ayrıca açılan şirketlerden kaynaklanmaktadır.⁴³

Tablo 1.5'teki verilere göre, 2008 yılı itibariyle faaliyetleri açısından sigorta şirketi sayılarının dağılımının 36'sının hayat dışı, 23'ünün hayat, 2'sinin ise reasürans şirketlerine ait olduğu görülmektedir.

Hayat dışı sigorta şirketleri genel olarak, kara araçları, kara araçları sorumluluk, yangın ve doğal afetler, nakliyat, kaza, hastalık, sağlık, genel zararlar, genel sorumluluk, kredi, hukuksal koruma, raylı araçlar, su araçları, su araçları sorumluluk, hava araçları, hava araçları sorumluluk, finansal kayıplar alanlarında; hayat sigorta şirketleri hayat, hastalık-sağlık, kaza, evlilik-doğum, sermaye itfa ve yatırım fonlu sigorta alanlarında; emeklilik şirketleri ise evlilik-doğum, hayat, kaza, sermaye itfa ve yatırım fonlu sigorta alanlarında faaliyet göstermektedirler. Reasürans şirketleri ise hayat ve hayat dışı alanları kapsamaktadırlar.

Tablo 1.6'da, 2008 yılı itibariyle sigorta şirketlerinin önemli bazı büyüklüklerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1.6: 2008 Yılı İtibariyle Sigorta Şirketlerinin Önemli Bazı Büyüklükleri

Prim Üretimi (TL)	11.779.475.057
Kişi Başına Prim Üretimi (TL)	165
Prim / GSYH (%)	1,24
Aktifler (TL)	26.478.019.001
Özkaynaklar (TL)	7.051.674.691

Kaynak: TC. Hazine Müsteşarlığı, Hazine İstatistik Yıllığı 2008, Sigortacılık İstatistikleri, (Çevrimiçi), <http://www.hazine.gov.tr>, 23.11.2009.

Tablo 1.6'daki 2008 yılı sonu verilerine göre, sektörde faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin prim gelirleri toplamının 11.779.475,057 TL, Kişi başına prim üretiminin 165 TL, Aktiflerin 26.478.019.001 TL ve Özkaynakların da 7.051.674.691 TL olduğu görülmektedir.

⁴³ T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Dokuzuncu Kalkınma Planı, 2007 – 2013, Finansal Hizmetler (Finansal Piyasalar, Finans Kurumları, Bankacılık, Sigortacılık) Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara, 2007, s. 80-81.

Tablo 1.7'de ise, 2004 - 2008 yılları arasında prim gelirlerinin branşlara göre dağılımına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1.7: Yıllar İtibariyle Branşların Prim Gelirleri (000 TL)

Sigorta Branşları	2004	2005	2006	2007	2008
Yangın	1.067.121	1.136.331	1.583.343	1.713.195	1.869.604
Nakliyat	268.596	290.631	346.257	364.964	413.601
Kaza	1.998.986	2.436.439	3.098.688	3.606.117	3.330.870
Mühendislik	275.452	322.110	430.684	523.956	535.218
Tarım	29.417	48.530	54.365	95.380	125.111
Hukuksal Koruma	18.934	21.728	27.152	39.952	32.413
Sağlık	682.014	798.539	984.034	1.218.174	1.326.126
Ferdi Kaza	166.223	234.187	299.710	401.930	467.502
Kredi	2.681	4.489	8.321	16.694	40.945
Karayolları Motorlu Araçlar Mali Sorumluluk	1.052.423	1.281.439	1.449.185	1.619.689	2.062.285
Hayat Dışı Toplam	5.561.847	6.574.422	8.281.740	9.600.051	10.203.673
Hayat	1.223.945	1.242.011	1.385.801	1.331.425	1.576.209
TOPLAM	6.785.792	7.816.434	9.667.541	10.931.476	11.779.552

Kaynak: Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Faaliyet Raporu, 2008, s. 21.

Tablo 1.7'deki verilere göre, 2008 yılında hukuksal koruma ve kaza branşları dışındaki tüm branşlarda cari fiyatlarla prim üretiminin arttığı görülmektedir. 2008 yılı verileri bir önceki yılın verileri ile karşılaştırıldığında, % 145,28 ile kredi branşında en yüksek artışın gerçekleştiği görülmektedir. Kredi branşından sonra sırasıyla % 31,17 ile tarım, % 27,33 ile karayolları motorlu araçlar mali sorumluluk, % 18,39 ile hayat, % 16,31 ile ferdi kaza, %13,33 ile nakliyat, % 9,13 ile yangın,% 8.86 ile sağlık, % 2,15 ile mühendislik yer almaktadır. 2008 yılını hukuksal koruma % 18,87'lik, kaza branşı ise % 7,63'lük azalış ile kapattığı görülmektedir.

Türk sigorta sektörü 2008 yılında toplam 11,8 milyar TL prim üretmiş olup, önceki yıla kıyasla yaklaşık olarak %8 civarında artış göstermiştir. 2008 yılı prim artış oranı, ülkemizde %10,1 olarak açıklanan yıllık enflasyon oranının altında kalmıştır. Son yıllarda Türk sigorta sektörü istikrarlı bir şekilde enflasyondan daha yüksek bir oranda prim üretmeyi başarmış olmasına rağmen, 2008 yılında bunu gerçekleştirememiştir. Bu durumun başlıca sebebi ise, yurt dışında finans

sektöründe başlayıp, reel ekonomiyi de etkileyen ve son 40 yılın en büyük küresel krizi olduğu ifade edilen kriz etkilerinin, 2008 yılı sonlarına doğru ülkemizde de görülmeye başlanmış olmasıdır.⁴⁴

Tablo 1.8'de, 2008 yılı sonu itibariyle Türk sigorta sektörünün istihdam durumu ile ilgili bilgilere yer verilmektedir.

Tablo 1.8: Merkez ve Bölgelerde Kadrolu, Sözleşmeli, Yarı Zamanlı, Tam Zamanlı Çalışanlar Sayısı (31.12.2008 İtibariyle)

Mezun Olduğu Eğitim Kurumu	Erkek	Kadın	Toplam
İlkokul	160	30	190
Ortaokul ve Dengi	116	18	134
Lise ve Dengi	1.176	1.351	2.527
2 Yıllık Yüksekokul	679	1.553	2.232
Üniversite	4.683	5.469	10.152
Lisansüstü	385	387	772
TOPLAM	7.199	8.808	16.007

Kaynak: Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, İstatistikler, Türk Sigorta Sektörü Verileri, İstihdam, (Çevrimiçi), <http://www.tsrbs.org.tr/>, 23.11.2009.

Tablo 1.8'deki verilere göre, 2008 yılı sonu itibariyle sektörde 7.199'u erkek ve 8.808'ü kadın olmak üzere, toplam 16.007 kişinin çalıştığı görülmektedir. Eğitim düzeyleri incelendiğinde ise, sektörde istihdam edenlerin büyük çoğunluğunun üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

Türkiye'deki sigorta ve reasürans şirketlerinin 2004 – 2008 yılları arasındaki yatırımları ve bu yatırımların dağılımları Tablo 1.9'da gösterilmektedir.

⁴⁴ Milli Reasürans T.A.Ş., (Çevrimiçi), <http://www.millire.com.tr/tss.htm>, 20 Haziran 2009.

Tablo 1.9: Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Yatırımları (000TL)

	2004	2005	2006	2007	2008
A. MENKUL DEĞERLER	5.689.179	6.197.955	6.683.403	7.848.883	8.489.564
Hazine Bonosu	889.862	444.209	290.592	282.895	534.648
Devlet Tahvili	4.370.454	4.688.305	5.368.010	6.417.009	7.042.608
Yatırım Fonu	103.644	166.186	106.421	134.818	136.469
Özel Sektör Bonoları	-	2.245	2.537	14.676	6.226
Repo	-	57.014	44.884	219.601	67.554
Hisse Senetleri	57.525	212.929	237.595	273.025	159.107
Diğer	267.694	627.281	634.457	507.526	572.898
Fin.Var.Değer Düşüş Karşılığı	-	-213	-1.093	-667	-29.946
B. GAYRİMENKULLER	484.518	445.558	505.434	468.756	602.328
C. VADELİ BANKA MEVDUATI	468.406	1.470.870	2.538.199	3.132.804	4.769.346
D. İŞTİRAKLER	617.692	2.168.859	2.454.058	3.013.700	2.047.286
E. İKRAZLAR	73.122	66.733	152.873	168.909	221.242
GENEL TOPLAM	7.332.917	10.349.975	12.333.966	14.633.052	16.129.766

Kaynak: Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Faaliyet Raporu, 2008, s. 44.

Tablo 1.9'daki verilere göre, 2008 yılında sigorta ve reasürans şirketlerinin yatırımlarının 2007 yılına göre % 10.23 oranında artarak 16.129.766 TL'ye ulaştığı görülmektedir. Sigorta ve reasürans şirketlerinin toplam yatırım portföyündeki en yüksek pay % 46,98 ile hazine bonosu ve devlet tahviline ait olup, bunu % 29,57 ile vadeli banka mevduatı ve % 12,69 ile iştirakler izlemektedir.

Sonuç olarak, günümüzde sigortacılık sektörünün temel büyüklüklerden de anlaşıldığı üzere, hızla gelişen ve büyüyen bir alan olduğunu söyleyebilmek mümkündür.

İKİNCİ BÖLÜM

ŞİGORTA ŞİRKETLERİNDE FİNANSAL RAPORLAMA

Finansal raporlama muhasebenin en temel fonksiyonlarından birisidir. Finansal raporlamanın genel amacı, finansal tablo kullanıcılarına şirket ile ilgili alacakları kararlarda gerekli olan bilgilerin sunulmasını sağlamaktır. Para birimi ile ifade edilen bu bilgilerin kullanıcılara sunulmasında, finansal tablolardan yararlanılmaktadır.

Finansal tablolardan hissedarlar, yatırımcılar, yöneticiler, çalışanlar, kredi verenler, alacaklılar, müşteriler, hükümet ve düzenleyici kurumlar vb. faydalanmaktadır.¹ Bilanço, gelir tablosu, satışların maliyeti tablosu, nakit akış tablosu, kâr dağıtım tablosu, özsermaye değişim tablosu ve yasal olarak hazırlanması gerekli diğer finansal tablolar, bir şirketin finansal yapısı, faaliyet sonuçları ve nakit akışındaki değişiklikler gibi bilgi kullanıcılarının ekonomik karar almalarında yararlı olan bilgileri sağlamaktır.²

Finansal tablo bilgi kullanıcılarından olan yatırımcılar ve kredi verenler ilgili şirket ile doğrudan finansal çıkar ilişkisine sahiptirler. Yatırımcılar yeterli bilgi olmaksızın alternatif yatırım fırsatlarını ve risklerini doğru bir şekilde değerlendirmeleri olanaklı değildir.³ Bu nedenden dolayı, bir şirketin finansal tabloları üzerinde yapılan incelemeler, kârlı bir yatırım kararının verilmesinde potansiyel yatırımcılara yardımcı olmaktadır. Ayrıca, şirkete yatırım yapıldıktan sonra, şirketin finansal tabloları sürekli olarak tekrar incelenerek, yatırımların durumu gözden geçirilmektedir. Kredi verenler ise ilgili şirketin finansal tablolarını inceleyerek, şirketin faiz ve anaparayı ödeyebilme gücünü anlamaya çalışmaktadırlar.⁴

---

¹ Lawrence Revsine, Daniel W. Collins ve W. Bruce Johnson, **Financial Reporting & Analysis**, New Jersey: Prentice Hall, 2002, s. 5.

² United Nations, **Accounting and Financial Reporting Guidelines for Small and Medium-Sized Enterprises (SMEGA) Level 3 Guidance**, New York and Geneva: United Nations Conference on Trade and Development, 2007, s. 2, (Çevrimiçi), http://www.unctad.org/en/docs/c2isarcrp5_en.pdf, 7 Haziran 2009.

³ Revsine v.d., **a.g.e.**, s. 2.

⁴ Belverd E. Needles, Marian Powers, Susan V. Crosson, **Principles of Accounting**, Boston: Houghton Mifflin Company, 2002, s. 10.

Dolayısıyla, finansal tablo kullanıcılarının şirket ile ilgili kararları alırken, finansal tablolara güvenmeleri gerekmektedir. Bu nedendir ki finansal tabloların bazı niteliksel özelliklere sahip olması, büyük önem arz etmektedir. Bilgilerin güvenilir olabilmesi için finansal tabloların niteliksel özellikleri arasında anlamlılık, zamanlılık, güvenilirlik, karşılaştırılabilirlik ve tutarlılık gibi özellikler yer almaktadır.⁵

- ❖ **Anlamlılık:** Anamlı bilgiler, kullanıcıların gelecek hakkında doğru tahminler oluşturabilmelerine ve geçmiş olayların şirketi nasıl etkilediğini daha iyi anlayabilmelerine yardımcı olmaktadır.
- ❖ **Zamanlılık:** Finansal tablolar, kullanıcıların karar alma ihtiyacını en iyi şekilde sağlayabilmesi için zamanında hazırlanmalıdır.
- ❖ **Güvenilirlik:** Finansal bilgiler, hatalardan ve önyargılardan arındırılmış olarak gerçeğe uygun bir şekilde sunulmalıdır.
- ❖ **Karşılaştırılabilirlik:** Finansal tablolar, mali durum ve performans eğilimlerinin değerlendirilebilmesi için şirketler arasında karşılaştırılabilir olmalıdır.
- ❖ **Tutarlılık:** Dönemden döneme benzer olayların tanımlanmasında aynı muhasebe politikaları kullanılmalıdır.

Sigorta şirketlerinin muhasebe kayıt sürecinin sonucunu oluşturan finansal tablolara ait düzenlemeler diğer şirketlerden farklılık gösterdiğinden, aşağıda sigorta şirketlerine özgü muhasebe sistemi kısaca açıklanmaktadır.

2.1. Sigorta Muhasebesinin Genel Özellikleri

Sigorta şirketlerinin kendine özgü yapısı nedeni ile muhasebe sistemleri sınai, ticari ve diğer hizmet şirketlerinininkinden farklılık arz etmektedir. Temel farklılıklardan biri, birim maliyet hesaplanmasının yapılamamasıdır. Çünkü, sigorta şirketlerinde birim maliyetin hesaplanabilmesi için ilk önce ürünün kendisi, daha sonra da üretim biriminin tanımlanması gerekmektedir. Ancak, sigorta şirketlerinde

---

⁵ Revsine v.d., a.g.e., s. 15-16.

üretilen ürün “güvence” olmakla beraber, birimin tanımlanabilmesi mümkün olmamaktadır.⁶

Ayrıca, sigorta şirketlerinin muhasebe sistemlerinin diğer şirketlerinkinden farklı olmasının bir başka nedeni ise, sınai ve ticari şirketlerde genellikle önce giderler gerçekleşip sonra gelir elde edilmekte iken, sigorta şirketlerinde önce gelir elde edilip sonrada hasarların gerçekleşmesi ile giderler oluşmaktadır.⁷

Sigorta şirketlerinin muhasebe uygulamalarında diğer şirketlerden farklı olmayan muhasebe işlemlerinin yanısıra, sadece sigorta şirketlerine özgü muhasebe işlemleri de bulunmaktadır. Sigorta şirketlerine özgü olan prim üretimi, reasürans ve hasar muhasebesine ait işlemler kısaca aşağıda belirtildiği gibidir:⁸

- ❖ Prim üretimini sağlamak.
- ❖ Sigorta aracılara (acentelere, prodüktörlere, brokerlara) prim üretimleri üzerinden komisyon vermek.
- ❖ Üstlenilen rizikonun bir kısmını başka sigorta ve reasürans şirketlerine devretmek (Verilen-Pasif Reasüranslar).
- ❖ Devredilen primler karşılığında sigorta ve reasürans şirketlerinden komisyon almak.
- ❖ Başka sigorta şirketlerinin üstlendikleri rizikolardan pay almak (Alınan-Aktif Reasüranslar).
- ❖ Aktif reasürans yoluyla alınan primlere komisyon ödemek.
- ❖ Oluşan hasarlardan paylarına düşen kısmı ödemek.
- ❖ Gerek sigorta tekniği, gerekse muhasebenin dönemsellik ilkesi uyarınca sigorta mevzuatında öngörülen teknik karşılıkları hesaplamak.
- ❖ Poliçe ve ipotek karşılığı ödünç para vermek (ikraz).
- ❖ Sigorta mevzuatının öngördüğü teminatları tesis etmek.
- ❖ Toplanan fonları çeşitli yatırım alanlarında değerlendirmek.

---

⁶ Aslan Ağa, “Türk Sigorta Sektöründe Teknik Karşılıklar, Avrupa Birliği Kıyaslaması ve Mali Tablolara Etkileri”, Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Sigortacılık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006, s. 151.

⁷ Sarıaslan, “Sigorta Muhasebesi ve...”, 2008, **a.g.e.**, s. 1.

⁸ Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s. 12.

2.2. Sigorta Şirketlerinde Hesap Planı

Muhasebe sisteminin iskeletini oluşturan hesap planı, şirketlerin kullanacakları hesap gruplarını, ana hesaplarını, yardımcı hesaplarını ve alt hesaplarını düzenli bir sistem içerisinde gösterilebilmesini sağlamaktadır.

Sigorta sektöründe hesap planı sistemi 1992 ve 1993 yıllarında ihtiyari olarak kullanılmış, 1 Ocak 1994 tarihinden itibaren uygulanması zorunlu hale gelmiştir.⁹ Ayrıca, sigorta ve reasürans şirketleri bu hesap planı ile birlikte, Maliye Bakanlığı tarafından 213 sayılı Vergi Usul Kanunu (VUK)'un 175 ve mükerrer 257. maddelerinde verilen yetkiye dayanarak, 26.12.1992 tarihinde 21447 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 1 sıra nolu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde belirtilen muhasebenin temel kavramlarına, muhasebe politikalarının açıklanmasına ve mali tablolar ilkelerine uymak zorundadırlar.¹⁰

Hazine Müsteşarlığı tarafından sigorta ve reasürans şirketlerine yönelik sigortacılık hesap planı hazırlanmış ve 31 Aralık 1993 tarihinden itibaren de sigorta ve reasürans şirketlerinde uygulamaya konulmuştur.¹¹ Sigorta şirketlerine yönelik 1994 yılında yürürlüğe girmiş bulunan bu hesap planının genel yapısı Tablo 2.1'de görüldüğü gibidir:¹²

Tablo 2.1: 1994 Yılında Yürürlüğe Giren Hesap Planına Göre Hesap Sınıfları

SINIF KODU	HESAP SINIFLARI
0	NAKİT VE NAKİT BENZERİ DEĞERLER
1	ALACAKLAR
2	SABİT DEĞERLER VE DİĞER AKTİFLER
3	BORÇLAR VE DİĞER PASİFLER
4	ÖZKAYNAKLAR
5	TEKNİK KÂR VE ZARAR HESAPLARI
6	ANA FAALİYET DIŞI GELİRLER
7	GENEL GİDERLER
8	DÖNEM KÂR ZARARI
9	NAZİM HESAPLAR

⁹ Koçak, a.g.e., s. 30.

¹⁰ Mehmet Kahya, **Sigorta ve Reasürans Şirketlerinde Finansal Analiz**, İstanbul, Sentez Reklam ve Danışmanlık, 2001, s. 96.

¹¹ Koçak, a.g.e., s. 30.

¹² A.e., s. 31.

1994 yılında yürürlüğe giren hesap planı, yeni hesap planına kıyasla daha detaylı olmakla birlikte, şirketlerin ihtiyaç duydukları ana hesaplar bazında yetersiz kalmıştır. Eski hesap planı doğrultusunda hazırlanan finansal tabloların zaman içerisinde uluslararası şirketler ile karşılaştırılabilirliği sağlanamaması nedeni ile de yüksek kalitede finansal tabloların hazırlanması amacıyla 31.12.2004 tarih ve 25687 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Sigortacılık Muhasebe Sistemi Yönetmeliği ve 30.12.2004 tarih ve 25686 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Sigortacılık Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ’e göre, 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren yeni sigortacılık hesap planı yürürlüğe girmiştir.

Sigortacılık Muhasebe Sistemi Yönetmeliği’nin amacı; “sigorta ve reasürans şirketleri ile emeklilik şirketlerinin; hesap ve kayıt düzeninde şeffaflık ve tekdüzenin sağlanması, işlemlerinin kayıt dışında kalmasının önlenmesi, faaliyetlerinin gerçek mahiyetlerine uygun olarak sağlıklı ve güvenilir bir biçimde muhasebeleştirilmesi, konsolide ve konsolide olmayan bazda mali durumları, mali performansları ile yönetimin etkinliği hakkında bilgileri içeren mali tablolarının zamanında ve doğru bir şekilde hazırlanması, raporlanması ve yayımlanmasına ilişkin esas, usul ve ilkelerin belirlenmesidir.” şeklinde tanımlanmıştır.¹³

Sigortacılık Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ’in amacı ise; “sigortacılık sektöründe tek tip mali tablolar hazırlanmasına imkan tanınması, şirketlerin yükümlülüklerini yerine getirebilmesinin ve mali güçlerinin izlenebilmesi, sigorta ve reasürans şirketleri ile emeklilik şirketlerinin muhasebe kayıtlarında ve raporlamalarında tekdüzelik sağlanması, sağlıklı ve mukayese edilebilir bilgi üretimi ve akımını sağlayacak bir alt yapı oluşturup gerek sigortacılık sektörünün, gerekse sigorta ve reasürans şirketleri ile emeklilik şirketlerinin mali durumunun ve gelişiminin mümkün olan en iyi şekilde izlenebilir ve değerlendirilebilir hale gelmesidir.” olarak ifade edilmiştir.¹⁴

Türkiye’de kurulu sigorta ve reasürans şirketleri ile Türkiye’de faaliyette bulunan yabancı şirketlerin şubeleri ve emeklilik alanında Türkiye’de faaliyetlerini

---

¹³“Sigortacılık Muhasebe Sistemi Yönetmeliği”, (Çevrimiçi), http://www.alomaliye.com/sigortacilik_muhasebe_sis_yonet.htm, 20 Nisan 2010.

¹⁴“Sigortacılık Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ”, (Çevrimiçi), <http://rega.basbakanlik.gov.tr/Eskiler/2004/12/20041230.htm#12>, madde 1, 20 Nisan 2010.

sürdürmekte olan şirketler bu tebliğ hükümlerine uymak zorundadırlar. Bunun yanında emeklilik alanında faaliyetlerini sürdürmekte olan şirketler, ayrıca şirketlerince kurulan emeklilik yatırım fonlarının muhasebeleştirilmesi için Sermaye Piyasası Kurulu tarafından uygulamaya konulan muhasebe standartlarında öngörülen hususlar çerçevesinde hareket etmeleri gerekmektedir.¹⁵

Bu tebliğ, 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu (SMK)'nın 39. maddesinin 1. fıkrası ile 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu'nun 11. maddesine ve Sigortacılık Muhasebe Sistemi Yönetmeliği'nin 6. maddesinin 2. fıkrasına dayanılarak düzenlenmiştir.¹⁶

2005 yılında yürürlüğe giren sigortacılık hesap planı uluslararası muhasebe standartları ile Avrupa Birliği (AB)'nin temel muhasebe düzenlemesi olan 91/674/EEC numaralı AB düzenlemelerinden yararlanılarak hazırlanmıştır. Hesap planında yer alan hesapların Türkiye'de teker teker kodlanması ve bütün şirketlerin bu formata uymaları zorunlu iken, AB ve uluslararası standartlarda böyle bir zorunluluk bulunmamaktadır.¹⁷

Sigorta şirketlerine yönelik 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanan hesap planı çerçevesinde hesaplar arasında işleyiş mantığı, bilanço ve gelir tablosunun hazırlanma biçimi, eski hesap planı kodlama sistemi, hesap isimleri ve yeni hesapların eklenmesi açısından farklılıklar bulunmaktadır. Ayrıca, yeni düzenleme ile birlikte sigorta şirketlerinin kullanmayacakları hesapları açmaları gerekmemektedir. Örneğin; bireysel emeklilik şirketlerinin elementer branşlarla ilgili hesapları açmalarına gerek bulunmamaktadır.¹⁸ 2005 yılında yürürlüğe girmiş bulunan hesap planının genel yapısı Tablo 2.2'de belirtildiği gibidir.¹⁹

---

¹⁵ Özkan T., "Tek Düzen...", 2007, **a.g.e.**, s. 20-21.

¹⁶ "Sigortacılık Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ", (Çevrimiçi), <http://rega.basbakanlik.gov.tr/Eskiler/2004/12/20041230.htm#12>, madde 3, 20 Nisan 2010.

¹⁷ Hamamcioğlu, **a.g.e.**, s. 12.

¹⁸ Özkan T., "Tek Düzen...", 2007, **a.g.e.**, s. 21.

¹⁹ "Sigortacılık Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ", (Çevrimiçi), <http://rega.basbakanlik.gov.tr/Eskiler/2004/12/20041230.htm#12>, madde 6, 20 Nisan 2010.

Tablo 2.2: 2005 Yılında Yürürlüğe Giren Hesap Planına Göre Hesap Sınıfları

SINIF KODU	HESAP SINIFLARI
1	CARİ VARLIKLAR
2	CARİ OLMAYAN VARLIKLAR
3	KISA VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER
4	UZUN VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER
5	ÖZSERMAYE
6	GELİR TABLOSU HESAPLARI
7	HAYAT DIŞI BRANŞLARI TEKNİK KISIM GELİR TABLOSU
8	-
9	NAZIM HESAPLAR

Hesap numaralama sistemi belirli hesaplar hariç 3 haneden, istisnai hesaplar ise 5 ya da 6 haneden oluşmaktadır. Hesap numaralarının hanelere göre gösterimi aşağıda belirtildiği şekildedir:²⁰

1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	B	C	D	E	F	G	H	I
A	Hesap sınıfını tanımlar,							
AB	Grup numarasını tanımlar,							
ABC	Defteri kebir hesap numaralarını tanımlar,							
DE	Yardımcı hesap numaralarını tanımlar,							
F	Alt hesap numaralarını tanımlar,							
GHI	Tali hesap numaralarını tanımlar.							

Sigortacılık Hesap Planı'nda;

- ❖ Defteri kebir seviyesinde yeni hesap ancak müsteşarlık izin verirse açılabilir.
- ❖ Defteri kebir seviyesinde açılmış olup yardımcı ve alt hesapları bulunmayan hesaplar için şirketlerin ihtiyaç duymaları durumunda, yardımcı, alt ve daha tali dereceli hesaplar açılabilir.
- ❖ Defteri kebir hesabı ile beraber bir ya da daha fazla yardımcı hesap var ise yeni yardımcı hesapların eklenmesi, bir ya da daha fazla alt hesap var ise yeni alt hesapların eklenmesi, müsteşarlığın izniyle mümkündür.

²⁰“Sigortacılık Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ”, (Çevrimiçi), <http://rega.basbakanlik.gov.tr/Eskiler/2004/12/20041230.htm#12>, madde 6-7, 20 Nisan 2010.

- ❖ Yardımcı hesap ya da alt hesap seviyesinde tespit edilmiş maddeler için şirketler ihtiyaç duyacakları alt ya da tali hesapları, mevcut hesap numaralarının sonuna yeni haneler eklemek suretiyle açabilmektedirler.
- ❖ Diğer hesaplar, ilgili bölümde ayrı bir hesap açılmasını gerektirmeyen büyüklükte olan işlemler ile sık tekrarlanmayan işlemlerin kaydı için ayrılmıştır. Bir işlem bu niteliği taşımadığı halde kaydedileceği özel bir hesap bulunmuyor ise, bu tür işlemler için müsteşarlıktan izin alınarak özel bir hesabın açılması şarttır.

Sigortacılık Hesap Planı ve İzahnamesi'nde yapılan değişiklikler, müsteşarlıkça sigorta ve reasürans şirketleri ile emeklilik şirketlerine duyuru yapılmak suretiyle yürürlüğe girmektedir. Uygulamada bu duyuru, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği aracılığı ile yapılmaktadır.²¹

2005 yılında yürürlüğe giren hesap planında yer alan 9 adet ana hesaptan ilk beşi bilanço kalemlerini oluşturmakta olup, bunlardan ilk ikisi olan cari ve cari olmayan varlıklar aktifleri, son üçü olan kısa ve uzun vadeli yükümlülükler ile özsermaye ise pasifleri göstermektedir. 6'lı ve 7'li grup hesapları gelir tablosu kalemlerini göstermektedir. Bilançonun aktif ve pasif toplamının altında yer alan 9'lu grup hesap ise bilanço dışı hesaplar olup, kendi içerisinde borçlu ve alacaklı olarak karşılıklı çalışan nazım hesapları göstermektedir.

2.3. Türkiye'de Sigorta Şirketlerinde Finansal Raporlama

Türkiye'de sigortacılık sektörüne ilişkin yasal adımlar Cumhuriyet'in ilanı ile atılmış olup, sigortacılık mevzuatı ilk defa 25 Haziran 1927 tarihli ve 1149 sayılı Sigortacılığın ve Sigorta Şirketleri'nin Teftiş ve Murakabesi Hakkındaki Kanun ile düzenlenmiştir. Bu kanun 1959 yılına kadar yürürlükte kalmıştır.²² Fakat zaman içerisinde bu kanun ihtiyaçları karşılayamadığından, 1 Ocak 1960 tarihinde 7397 sayılı SMK yürürlüğe girmiştir. Sektörde küreselleşme, teknolojik gelişme ve ekonomik entegrasyon nedeniyle 1980 yılından sonra hızlı bir değişim yaşanmıştır. Ancak, finans sektöründe ve sigorta sektöründe yaşanan bu değişimlere rağmen,

²¹ Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s. 14.

²² Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, (Çevrimiçi), <http://www.tsrbs.org.tr/tsrbs/Sigorta/Türkiye+de+sigortacılık/>, 31 Mart 2010.

Türk sigorta sektörü yasaları bu değişime ayak uyduramamıştır. 1959 yılından sonra yeni bir yasa çıkarılmadığından dolayı, 1994 yılındaki KHK ile soruna çözüm bulunulmaya çalışılmasına karşın, 1994 yılında 510 sayılı KHK ile 539 sayılı KHK iptal edilmesi sonucunda sektör tekrar mevzuatsız kalmıştır. Daha sonra da 1996 yılında acenteler yönetmeliğinin iptal edilmesi ile sektör uzun bir süre yasadışı kalmıştır.²³

Bu gelişmeler sonucunda, Hazine Müsteşarlığı'nca hazırlanan, 26552 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu 14 Haziran 2007 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu kanun, Türk sigorta sektöründeki düzenlemeler açısından var olan boşluğun doldurulması ve sektörün güvenilir bir yasaya ihtiyacı olmasından dolayı, Türk sigorta sektörü tarafından uzun yıllardır beklenen en önemli gelişme olmuştur. Bu kanun sigorta sektörünü uluslararası standartlara yaklaştırmakta ve sigorta şirketlerinin daha verimli hizmet sunabilmesini sağlayacak gerekli şartları oluşturmaktadır.²⁴

Türkiye'de sigorta ve reasürans şirketleri muhasebe kayıtlarını tutarken ve finansal tablolarını hazırlarken, sigorta muhasebesinin hukuki kaynaklarına (birincil ve ikincil kaynaklar) göre işlemlerini yapmaktadırlar.²⁵

Sigorta ve reasürans şirketlerine yönelik birincil kaynakta yer alan sigortacılığa ilişkin özel hükümleri içeren düzenlemeler aşağıda belirtildiği gibidir.

- ❖ 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu.
- ❖ Sigortacılık Muhasebe Sistemi Yönetmeliği ile Sigortacılık Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliği.
- ❖ Sigorta ve Reasürans Şirketleri Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliği ve Hayat Sigortası Yönetmeliği.
- ❖ Hazine Müsteşarlığının Yayınladığı Sigorta Muhasebesi Konusundaki Genelgeler, Duyurular ve Diğer İdari Düzenlemeler.

---

²³ Suna Oksay, **Sigortacılık Yasa Tasarısının Getirdikleri**, İstanbul, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Yayın No: 2007-1, 2007, s. 17.

²⁴ Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Faaliyet Raporu, 2007, s. 3.

²⁵ Sarıaslan, "Sigorta Muhasebesi ve...", 2008, **a.g.e.**, s. 2.

- ❖ Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmeliği, Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Teknik Karşılıklarına ve Bu Karşılıkların Yatırılacağı Varlıklara İlişkin Yönetmeliği vb.

Sigorta ve reasürans şirketlerine yönelik ikincil kaynakta yer alan genel hükümleri içeren düzenlemeler aşağıda belirtildiği gibidir.

- ❖ Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS).
- ❖ TTK.
- ❖ VUK.

Aynı konuda her iki kaynakta da hüküm bulunması durumunda, sigorta muhasebesinin birincil hukuki kaynağı ikincil hukuki kaynağından önce gelmektedir. Bir başka ifade ile, bu belirtilmekte olan hukuki kaynaklara göre sigorta şirketleri 1 Ocak 2008 tarihinden itibaren muhasebe kayıtlarını ilk olarak sigortacılık mevzuatında yer alan özel hükümlere göre, özel hükmün bulunmaması durumunda ise TFRS'ye göre tutmaları gerekmektedir.

TTK muhasebe düzenlemeleri artık sigorta muhasebesinde uygulanmamakla beraber, yalnızca kâr dağıtım esasları (kanuni yedek akçe vb.) bu kanuna göre yapılmaktadır. Ayrıca, TTK'nın 1294. maddesine göre de prime karşılık alınan çek ve senetlerin para olarak tahsil edilene kadar nazım hesaplarda takip edilmesi gerekmektedir.

Vergi mevzuatının ise sigorta şirketlerinin finansal tabloların oluşmasına dönem vergi karşılığı, ertelenmiş vergi varlığı ve yükümlülüğünün belirlenmesi dışında etkisi bulunmamaktadır. Bir başka ifade ile, sigorta şirketleri vergi mevzuatını yalnızca mali kârın (vergi matrahının) belirlenmesinde dikkate almaktadırlar.²⁶

---

²⁶ Sarıaslan, "Sigorta Muhasebesi ve...", 2008, **a.g.e.**, s. 2.

2.4. Sigorta Şirketlerinde Kullanılan Finansal Tablolar

Daha öncede belirtildiği gibi finansal raporlama sürecinde önemli bir yere sahip olan finansal tabloların temel amacı, bu tabloları kullananların ekonomik kararlar almalarını sağlayacak bir çok faydalı ve kullanışlı bilgiyi sunması ve şirketin finansal durumu, performansı ve değişiklikleri hakkında bilgi vermesidir.²⁷

Diğer sektörlerden çok farklı özellikler taşıyan sigorta sektörünün genel muhasebeden farklı bir muhasebe anlayışı bulunmaktadır. Dolayısıyla, sigorta şirketlerinin hazırladıkları finansal tabloların yapısı, üretim ve ticaret şirketlerinin hazırladıkları finansal tablolardan daha farklıdır. Bu finansal tablolarda sigorta şirketlerine özel hesap kalemleri ve yöntemleri bulunmaktadır.

Türkiye’de sigorta şirketleri Sigortacılık Kanunu’na tabidirler. Finansal tablolarını hazırlarken de bu alandaki yasal düzenlemelerin öngördüğü şekil ve düzene uymaları gerekmektedir.

2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu (SPK)’nın 50/a maddesinde, “... bankalar ve sigorta şirketleri kuruluş, denetim, gözetim, muhasebe, mali tablo ve rapor standartları konularında kendi özel kanunlarındaki hükümlere tabidir.” hükmü yer almaktadır. Bu hükümlerle; ihraç ettiği sermaye piyasası araçları borsada işlem gören sigorta şirketlerinin kuruluş, denetim, gözetim, muhasebe, finansal tablo ve rapor standartları ile ilgili olarak 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu ve ilgili mevzuat hükümlerine tabi oldukları açıkça belirtilmektedir. Fakat, halka açık sigorta şirketleri kâr dağıtım esasları bakımından SPK’ya tabidirler.

2008 yılı itibariyle Sigortacılık Kanunu ve SPK düzenlemeleri birbirlerine yakınlaştığından, halka açık sigorta şirketleri tarafından da tek bir finansal tablo seti hazırlanmaya başlanmıştır.

---

²⁷ IAA, “Insurance Liabilities-Valuations&Capital Requirements, General Overview of a Possible Approach”, International Actuarial Association, (Çevrimiçi), http://www.actuaries.org/LIBRARY/Submissions/IASC_Insurance_Issues/Fair_Value_Overview.pdf, 25 Mart 2009.

Sigorta şirketlerinin hazırladıkları finansal tablolara etki eden başlıca unsurlar aşağıda belirtildiği gibidir.²⁸

- ❖ Sigorta şirketlerinin alacağı prim belirlidir. Fakat bir hasarın olup olmayacağı, tazminat ödenip ödenmeyeceği ve tazminatın miktarı belirsiz olmasından dolayı sigorta şirketlerinin borçları belirsizdir.
- ❖ Yukarıda yer alan nedenden dolayı sigorta şirketlerinin dönem kâr ya da zararının belirlenmesi de her zaman mümkün olamamaktadır. Alınan primin dönemlere pay edilmesi olasılık hesaplama yöntemlerine göre yapılmaktadır. Genellikle bu olasılık hesapları büyük sayılar kanuna göre bir ortalama olasılığı içermektedir.²⁹
- ❖ Sigorta şirketlerinde teknik karşılıklar kârdan ayrılmamakta, sigortalının ödemiş olduğu veya ödeyeceği primlerden ayrıldığı için bu durum da diğer şirketlerin ihtiyatlarından farklılık göstermektedir.
- ❖ Sigorta şirketlerinde aktif kalemlerinin değerlendirilmesinin ayrı bir önemi bulunmaktadır. Aktif değerler genellikle hasar güvencelerini karşılamak amacıyla edinildiğinden, hesap dönemi sonunda gerçek değerinin belirlenmesinde uygulanacak yöntemlerin seçimi çok önemlidir.
- ❖ Sigorta şirketlerinde gelir ve giderin kesin olarak hesaplanabilmesinin zor olmasının nedeni, kıymet hareketlerinin bir hesap dönemini aşmasıdır.
- ❖ Teknik karşılıklar finansal tablolarda brüt olarak yer almaktadır. Bu nedenden dolayı brüt rakamlardan reasürör payları düşülerek net değere ulaşılmaktadır.
- ❖ Geçici hesaplar sigorta şirketlerinin bilançolarında önemli bir yere sahiptir. Özellikle de prim nakil hesapları çok önemlidir. Yapılan sigorta sözleşmelerine karşılık sigorta müşterilerinden alınan primlerin ait oldukları süreye bağlı olarak diğer yıllara nasıl devredileceği ve hangi usule göre kullanılacağı sorun oluşturmaktadır.

---

²⁸ İlhan Ege, "Avrupa Birliği ve Türkiye'de Sigorta Şirketlerinde Finansal Tablolar: Enflasyon Muhasebesinin Türk Sigorta Şirketleri Finansal Tablolarının Etkilerinin Değerlendirilmesi", TSRSB, **1.Ulusal Sigortacılık Sempozyumu Bildiri Kitabı**, İstanbul, Mayıs 2005, s. 564.

²⁹ Ahmet Başpınar, "Finansal Analiz Tekniklerinin Sigorta Şirketi Mali Tablolarına Uygulanması", **Maliye Dergisi**, Sayı: 149, Mayıs-Aralık 2005, s. 6.

2005 yılından önce sigorta sektöründe faaliyetlerini sürdüren şirketler faaliyette buldukları sigorta dalına göre aşağıda yer alan bilanço ve kâr/zarar tablosundan birini kullanmışlardır.³⁰

- ❖ Elementer Dallar Bilanço ve Kâr/Zarar Tablosu
- ❖ Hayat Dalı Bilanço ve Kâr/Zarar Tablosu
- ❖ Genel Bilanço ve Kâr/Zarar Tablosu

7397 sayılı SMK'da 16 Haziran 1994 tarih ve 539 sayılı KHK ile yapılan değişiklikten önce, sigorta şirketleri hem elementer dallarda hem de hayat dallarında faaliyetlerini sürdürüyorken; bu değişiklikten sonra 539 sayılı KHK'de "Sigorta Grupları" başlıklı 7. maddenin son fıkrasında sigorta şirketlerinin, hayat sigortaları ve hayat dışı sigortalar ana gruplarından sadece birinde faaliyet göstermelerine izin verilmiştir.

Türkiye'de 2005 yılı öncesi sigorta şirketlerinin finansal tablolarının hazırlanışı ve sunuluşu, bu bilgileri kullanacak kişi ve kurumlar için yeterince açık olmamasından dolayı, Hazine Müsteşarlığı tarafından 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren yürürlüğe konulan yeni sigortacılık hesap planı doğrultusunda Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) ile uyumlu yüksek kalitede finansal tablolar (EK 1) hazırlanmaya başlanmış olup, bu tablolar sırasıyla aşağıda incelenmektedir.

2.4.1. Bilanço

Şirketlerin finansal durumunun değerlendirilmesinde önemli bir yere sahip olan bilanço, şirketlerin belirli bir tarihte (genellikle 31 Mart, 30 Haziran, 30 Eylül ve 31 Aralık) sahip olduğu varlıklarını, yükümlülüklerini ve özsermayesini (finansal yapısını) listeleyen bir finansal tablodur.³¹

Şirketlerin bilanço formatı aktif ve pasif olmak üzere iki kısımdan oluşmakta olup, likiditesi yüksek varlık ve borçlardan daha az likit varlıklara doğru bir sıralama düzeni bulunmaktadır. Aktif tarafında nakit ve nakit benzeri varlıkların, kısa vadeli

³⁰ Koçak, **a.g.e.**, s. 30.

³¹ Charles T. Horngren, Walter T. Harrison Jr. ve M. Suzanne Oliver, **Financial and Managerial Accounting**, Second Edition, Pearson Education International, 2009, s. 21.

menkul kıymetlerin, alacakların, stokların (hizmet şirketleri hariç), mali duran varlıkların, maddi duran varlıkların ve satılmak amacıyla elde tutulmakta olan cari ve cari olmayan varlıklar yer almakta iken, pasif tarafında ise kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklar ile özsermayenin yer aldığı görülmektedir.

2005 yılından sonra Türk sigorta sektöründe faaliyetlerini sürdüren sigorta şirketleri finansal tablolarını yeni sigortacılık hesap planına göre hazırlamaya başlamışlardır. Bu yeni uygulama sonucunda şirketler her üç ayda bir Hazine Müsteşarlığı'na bilanço, kâr/zarar hesaplarını ve yükümlülük karşılama yeterlilik tablolarını göndermek zorundadırlar.³² 2008 yılından itibaren ise, sigorta şirketleri bilanço ve gelir tablosunun yanısıra nakit akış tablosu, özsermaye değişim tablosu ve kâr dağıtım tablosu da hazırlamaya başlamışlardır.

Yeni hesap planına göre sigorta şirketlerinin bilanço yapısı incelendiği zaman reel sektöre yönelik hazırlanmış olan hesap planının kodlama sistemi ile genel olarak aynı olduğu, fakat kullanılan hesaplar ve yöntemler bakımından farklılıkların bulunduğu görülmektedir.³³ Bu kısımda, sigorta şirketlerinde özellik arzeden kalemler kısaca aşağıda açıklanmaktadır.

2.4.1.1. Sigorta Şirketlerinde Özellik Arzeden Aktif Kalemler

Sigorta şirketlerinin bilançosunun aktif tarafının cari ve cari olmayan varlıklar olarak ikiye ayrılmış olduğu görülmektedir. Bu sınıflama diğer şirketlerin hesap planına paralellik göstermekle birlikte, diğer şirketlerden farklı olarak sigorta şirketlerine yönelik özellik gösteren iki hesap grubu bulunmaktadır. Bunlar "Finansal Varlıklar ile Riski Sigortalılara Ait Finansal Yatırımlar" ile "Esas Faaliyetlerden Alacaklar" hesap gruplarıdır.

2.4.1.1.1. Finansal Varlıklar ile Riski Sigortalılara Ait Finansal Yatırımlar

Sigorta sektörüne özgü olan ve bilançonun aktif tarafında yer alan 11 hesap kodlu Finansal Varlıklar ile Riski Sigortalılara Ait Finansal Yatırımlar hesap grubu,

---

³² Marşap, **a.g.e.**, s. 4.

³³ **A.e.**, s. 12.

faiz geliri veya kâr payı sağlamak ya da fiyat değişimlerinden yararlanarak kâr elde etmek amacı ile geçici bir süre elde tutmak üzere alınan hisse senedi ve diğer değişken getirili finansal varlıklar, hazine bonoları, devlet tahvilleri, özel sektör bonoları, diğer sabit getirili menkul kıymetler, yatırım fonu katılma belgeleri, repo işlemlerine konu finansal varlıklar, krediler, riski hayat poliçesi sahiplerine ait finansal varlıklar, şirket hissesi ile bu hesaplarla ilgili karşılık hesaplarının izlenmesi amacıyla kullanılmaktadır.

Bu hesap grubunun defteri kebir hesapları, TFRS ile uyumlu olabilmesi açısından 39 nolu Türkiye Muhasebe Standardına (TMS) uygun olarak sınıflandırılmış ve düzenlenmiş olup, aşağıda belirtildiği gibidir:

- ❖ *Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar*
- ❖ *Vadeye Kadar Elde Tutulacak Finansal Varlıklar*
- ❖ *Alım Satım Amaçlı Finansal Varlıklar*
- ❖ *Krediler ve Alacaklar*

Finansal varlıklar satın alınmaları durumunda bu hesaplar borç, satılmaları durumunda ise alacak olarak kayıt edilmekte olup, bu varlıklar ile ilgili kapsamlı bilgiler ileriki bölümde anlatılacaktır.

Finansal varlıklar dışında, AB direktifleri çerçevesinde sigortacılık sektörüne özgü finansal yatırımları izlemek için de *Riski Hayat Poliçesi Sahiplerine Ait Finansal Yatırımlar* defteri kebir hesabı oluşturulmuştur.³⁴ *Riski Hayat Poliçesi Sahiplerine Ait Finansal Yatırımlar*, esasen getiri garantisi bulunmayan yatırım riski tamamen sigortalılara ait (unit link tipi sigortalar) finansal varlıkları ifade etmekle birlikte, Türkiye uygulamasında teknik faiz garantisi bulunduğundan, birikimli hayat sigortalarına ait tüm finansal varlıkları da kapsamaktadır. Bu hesapta, özellikle hayat şirketlerinin kâr payı ve portföy yönetim amaçlı menkul kıymet alım satımları izlenmektedir.³⁵

Bu defteri kebir hesabının içindeki menkul değerlerin, serbest ve bloke olarak iki kısımdan oluştuğu görülmektedir. Yeni sigortacılık hesap planına göre

³⁴ A.e., s. 12.

³⁵ Özkan T., "Tek Düzen...", 2007, a.g.e., s. 36.

bloke tutarların 900'lü nazım hesaplarda da izlenmesi gerekmektedir. Bloke menkul değerler, teminat karşılığında bloke edilen kıymetlerin izlendiği hesabı göstermektedir. Teminat olarak gösterilen menkul değerler, müsteşarlıkça uygun görülen bankalarda müsteşarlık adına bloke edilmektedir. Teminat, sigortalıların alacaklarına karşılık teşkil etmektedir. Sigorta şirketlerinin faaliyetine son verdiği branşlara ait teminat blokajı, sigortalılara karşı bu branşa ait tüm ödemelerin yapılmış olması kaydıyla müsteşarlıkça serbest bırakılmaktadır. Ancak, şirketin ödeme gücüne düşmesi halinde, müsteşarlık, sigortalılara teminatlardan ödeme yapılmasına karar verebilmektedir. Teminatlar, sigortalıların tüm alacakları ödenmeden iflas veya tasfiye masasına dâhil edilemez, haczolunamaz, üzerlerine ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz konulamaz. Ancak, müsteşarlığın, sigortalı alacaklarının korunması amacıyla teminatlar üzerinde ihtiyati tedbir koydurtma hakkı saklıdır.³⁶

Sigorta şirketlerinin sigorta sözleşmelerinden doğan taahhütlerine karşılık sigorta primleri ile orantılı olarak teminat gösterebilecekleri kıymetler aşağıda yer almaktadır.³⁷

- ❖ Sigorta şirketleri ile hayat ve ferdi kaza branşında faaliyet gösteren emeklilik şirketleri tarafından;
  - Türk Lirası ya da Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nca alım satım konusu yapılan dövizler üzerinden açılan vadeli ve vadesiz mevduat,
  - İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Takas ve Saklama Bankası A.Ş. gözetiminde saklanması kaydıyla OECD'ye üye ülke devletleri tarafından çıkarılmış borçlanma senetleri ile ilgili sigorta şirketi adına düzenlenmesi kaydıyla bu değerler için Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından düzenlenen muvakkat makbuzları,

³⁶ 5687 sayılı Sigortacılık Kanunu, 14 Haziran 2007 Tarihli Resmi Gazete, Sayı: 26552.

³⁷ Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Mali Bünyelerine İlişkin Yönetmelik, Başbakanlık (Hazine Müsteşarlığı)'tan, 07 Ağustos 2007 Tarihli Resmi Gazete, Sayı: 26606, m. 5.

- Genel olarak teminatların % 30'unu, bir şirkete ait olanların payının toplam teminatlarının % 10'unu, bir topluluğa ait olanların payının ise toplam teminatların % 20'sini aşmaması kaydıyla İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Ulusal 100 Endeksi'nde işlem görmekte olan şirketlerin hisse senetleri ile tahvilleri,
- Bir kurucuya ait olanların toplamı teminatların % 10'undan fazla olmaması, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından kayda alınması ve teminatların % 30'unu aşmaması şartı ile A tipi ve teminatların % 70'ini aşmaması şartı ile B tipi yatırım fonu katılma belgeleri,
- Sermayesinin en az % 51'i Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne ait olan şirketlerin hisse senetleri, tahvil ve benzeri menkul kıymetleri teminat olarak gösterebilmektedir.

- ❖ Teminat olarak gösterilecek menkul kıymetlerin borsalarda işlem görmesi ve şirketlerin varlıkları arasında bulunması gerekmektedir.
- ❖ Müsteşarlık, teminat olarak kabul edilen, fakat daha sonra borsada işlem görmeyen finansal varlıkların değiştirilmesini isteyebilmektedir.

Sigorta şirketleri tarafından oluşturulması gereken teminatların ana hesaplarda izlenmesinin yanısıra her bir teminat bazında 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren yeni sigortacılık hesap planına göre nazım hesaplarda da iz kaydının gösterilmesi gerekmektedir.³⁸ Hazine Müsteşarlığı lehine bloke edilen teminatların da nazım hesaplarda izlenmesi ve düzenlenecek dönemsel bilançoda dipnot olarak gösterilmesi gerekmektedir. Oluşturulan teminatlar, nazım hesaplar altında *Şirketçe Gösterilen Kanuni Teminatlar* hesabında yer almaktadırlar. İade edilen teminatlar ise ters kayıt ile iptal edilmektedir. Sigorta şirketlerinin acenteler ve diğer üçüncü şahıslardan almış oldukları blokaj ve teminatlar sigorta şirketine ait bir varlık olmaması nedeni ile nazım hesaplarda izlenmesi gerekmektedir.³⁹

³⁸ Özkan T., "Tek Düzen...", 2007, a.g.e., s. 29.

³⁹ A.e., s. 31-33.

Teminatların değerlemesi ise aşağıda belirtildiği gibidir:⁴⁰

- ❖ Bloke edilen döviz ve döviz üzerinden açılan mevduat ile döviz üzerinden ya da dövize endekli olarak ihraç edilen menkul kıymetler, işleyen faizin ilave edilmesi suretiyle Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından ilan edilen günlük döviz alış değerleri ile değerlenmektedir.
- ❖ Devlet tahvilleri, hazine bonoları ile devletin çıkaracağı diğer menkul kıymetler, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından ilan edilen günlük değerleri, bu değerler yok ise borsa değerleri, borsa değerleri de yok ise kayıtlı değerlerine gün esasına göre işleyen faizin ilave edilmesi suretiyle bulunan değerleri (kıst getiri yöntemi) ile değerlenmektedir.
- ❖ Türkiye Cumhuriyeti garantisi ile çıkarılan ve yukarıda sayılanların dışında kalan finansal varlıkların var ise borsa değerleri, yok ise kayıtlı değerlerine gün esasına göre işleyen faizin ilavesi suretiyle bulunan değerleri dikkate alınmaktadır.
- ❖ Borsada işlem gören hisse senetleri borsa değerlerinin % 80'i, borsada işlem gören özel sektör tahvilleri ise borsa değerlerinin % 90'ı oranında kabul edilmektedir.
- ❖ Yatırım fonu katılma belgeleri ilan edilen günlük değerleri ile değerlenmektedir.
- ❖ Teminat olarak gösterilen gayrimenkullerin maliyet bedellerinin ya da sermaye piyasası mevzuatı kapsamında değerleme hizmeti veren şirketlerin raporlarında belirtilen değerlerin % 80'i dikkate alınmaktadır.
- ❖ Sermayesinin en az % 51'i Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne ait şirketlerin İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem görmeyen hisse senetlerinin nominal değerleri, bu şirketlerce çıkarılan ve borsada işlem görmeyen tahvil ve benzeri menkul kıymetlerin ise kayıtlı değerlerine gün esasına göre işleyen faizin eklenmesi suretiyle bulunan değerleri esas alınmaktadır.

Aşağıda sigorta şirketleri tarafından verilen ve alınan teminatların nasıl muhasebeleştirildiği ile ilgili iki ayrı örneğe yer verilmektedir.

---

⁴⁰ Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik şirketlerinin Mali Bünyelerine İlişkin Yönetmelik, Başbakanlık (Hazine Müsteşarlığı)'tan, 07 Ağustos 2007 Tarihli Resmi Gazete, Sayı: 26606, madde 6.

Örnek; A sigorta şirketinin X bankasında bulunan hesabındaki 200.000 TL, hayat dışı dallar teminatı olarak Hazine Müsteşarlığı lehine bloke edilmiştir. Bu duruma ilişkin yapılması gereken muhasebe kaydı aşağıdaki gibidir:

102	BANKALAR	200.000
102.02	Vadeli	
102.02.1	Türk Parası	
102.02.1.2	Bankalar Vadeli Türk Parası-Bloke	
102	BANKALAR	200.000
102.02	Vadeli	
102.02.1	Türk Parası	
102.02.1.1	Bankalar Vadeli Türk Parası-Serbest	

Bu muhasebe kaydında yer alan 102.02.1.1 ve 102.02.1.2 numaralı hesaplar sigortacılık hesap planında yer almamakla beraber şirketler tarafından bu hesapların kullanılması mümkündür. Ayrıca teminatların nazım hesaplarda da kayıt edilmesi gerektiğinden bu durum ile ilgili yapılması gereken diğer muhasebe kaydı ise aşağıdaki gibidir:

909	ŞİRKETÇE GÖSTERİLEN KANUNİ TEMİNATLAR	200.000
909.02	Hayat Dışı Dallar İçin Bloke Teminatlar	
909.02.1	Bankalar	
959	ŞİRKETÇE GÖSTERİLEN KANUNİ TEMİNATLARDAN ALACAKLI HAZİNE MÜŞTEŞARLIĞI	200.000
959.01	Hayat Dışı Dallar Sigortalıları	

Örnek; A sigorta şirketi tarafından B acentesi ile acentelik sözleşmesi imzalanmış ve acenteden olan prim alacaklarına karşılık 100.000 TL tutarında hazine bonusu teminat olarak kabul edilmiştir. Bu durum şirket lehine verilen teminata örnek olup, yapılması gereken muhasebe kaydı aşağıdaki gibidir:

900	ALINAN GARANTİ, KEFALETLER VE DİĞER TEMİNATLAR	100.000
900.03	Teminata Alınan Hazine Bonusu ve Devlet Tahvili	
950	GARANTİ KEFALET VE DİĞER TEMİNATLARDAN ALACAKLILAR	100.000
950.03	Teminata Alınan Menkul Kıymetlerden Alacaklılar	

Daha önce de belirtilmiş olduğu gibi, sigorta şirketlerinin acenteler ve diğer üçüncü şahıslardan almış oldukları blokaj ve teminatlar sigorta şirketine ait bir varlık olmamasından dolayı yalnızca nazım hesaplarda izlenmektedir.

2.4.1.1.2. Esas Faaliyetlerden Alacaklar

Esas faaliyetlerden alacaklar, sigorta şirketlerinin sigortacılık işlemlerinden kaynaklanan prim ve komisyon alacaklarının izlendiği hesap grubudur. Alacakların aktifte, borçların pasifte izlenme prensibi uygulanmaktadır. Eski hesap planında bulunan, sigorta şirketlerinin reasürans faaliyetleri nedeniyle yazmış oldukları primlerden henüz tahsil edemedikleri kısmı göstermekte olan ve çift taraflı çalışan "Sigorta ve Reasürans Şirketleri Cari Hesabı", yeni hesap planında bulunmamaktadır.⁴¹

Esas faaliyetlerden alacaklar hesap grubunda; *Sigortacılık Faaliyetlerinden Alacaklar*, *Sigortacılık Faaliyetlerinden Alacaklar Karşılığı*, *Reasürans Faaliyetlerinden Alacaklar*, *Reasürans Faaliyetlerinden Alacaklar Karşılığı*, *Sigorta ve Reasürans Şirketleri Nezdindeki Depolar*, *Sigortalılara Krediler*, *Sigortalılara Krediler Karşılığı*, *Emeklilik Faaliyetlerinden Alacaklar*, *Esas Faaliyetlerden Şüpheli Alacaklar*, *Esas Faaliyetlerden Kaynaklanan Şüpheli Alacaklar Karşılığı* bu hesap grubunda gösterilmektedir. Ticari ilişkilerden kaynaklanan ortaklardan, iştiraklerden, müşterek yönetime tabi teşebbüslerden ve bağlı ortaklıklardan olan alacaklar varsa, bu gruptaki ilgili hesapların ayrıntılarında açıkça gösterilmektedirler.

➤ *Sigortacılık Faaliyetlerinden Alacaklar ve Reasürans Faaliyetlerinden Alacaklar*

Tek düzen hesap planında *120 Ticari Alacaklar* olarak gözüken hesap grubu, sigortacılık hesap planında *120 Sigortacılık Faaliyetlerinden Alacaklar* olarak belirlendiği görülmektedir.⁴² Bu hesapta sigortacıların sigortalılardan direkt olarak tahsil edecekleri primler gösterilmektedir. Toplanan primler ile sigortalılara ait hasarlar, hayat branşında tazminatlar ve şirket giderleri karşılanmaktadır. Teknik bir

⁴¹ İşseveroğlu, a.g.e., s. 85.

⁴² Marşap, a.g.e., s. 12.

konu olan, aktüer ve sigorta matematikçilerince çeşitli istatistiki teknikler kullanılarak ve prim tespiti ile ilgili ilkelere uyularak hesaplanan primler sigorta teminatına ait fiyatın tespitidir. Primler, net prim ve brüt prim olarak iki şekilde ifade edilebilmektedir. Net prim, sigorta tarafından teminat altına alınacak riziko için rizikonun süresi, gerçekleşme olasılığı dikkate alınarak belirlenmektedir. Brüt prim ise; net prime eklenen vergilerin sonucunda bulunan primdir. Sigorta primlerin peşin ödenmesi esas olup, taksitli ödenmesi kararlaştırıldığı zaman bu durum poliçe üzerine yazılmaktadır.

Toplandıkları kaynaklara göre primler, alt hesaplara ayrılarak muhasebeleştirilmekte olup, sigorta şirketlerinin temel faaliyetini oluşturan prim üretiminin yapıldığı kaynaklar aşağıda belirtildiği gibidir:⁴³

- ❖ Direkt satışlar (Sigorta şirketinin merkezi ile bölge şubelerinden yapılan) yolu ile prim üretimi,
- ❖ Başta acenteler olmak ile birlikte broker ve prodüktörler gibi sigorta araçları yolu ile prim üretimi,
- ❖ Banka, Leasing, Factoring, Katılım Bankası, Tüketici Finansman Şirketleri yolu ile prim üretimi,
- ❖ Koasürans yolu ile prim üretimi,
- ❖ Reasürans yolu ile alınan primler.

Direkt prim üretimi, arada komisyon vb. gerektirecek herhangi bir yasal aracı olmaksızın sigortaya konu olan üçüncü taraf riskini sigorta şirketlerinin doğrudan kendilerinin düzenledikleri poliçe ile üstlendikleri işlemlerdir.⁴⁴ Bu durumda sigorta şirketleri poliçeleri kendileri düzenlemekte olup, vergilerini de kendileri yatırmaktadırlar. Dolayısıyla, sigortalı doğrudan sigorta şirketine prim borçlusu olmakta ve prim sigorta şirketi tarafından tahsil edilmektedir. Direkt prim üretimine ilişkin işlemlerin muhasebe kayıtlarının branşlar bazında ayrı olarak izlenmesi gerekmektedir. Eğer bir sigorta sözleşmesi aracılar vb. vasıtası ile düzenleniyor ise, bu durumda sigorta şirketinin aracılık hizmetine karşılık olarak aracılar komisyon vermesi gerekmektedir.

⁴³ İşseveroğlu, a.g.e., s. 86.

⁴⁴ Özkan T., "Tek Düzen...", 2007, a.g.e., s. 48.

Sigortalıların ödemesi gereken brüt prim tutarı, *Sigortacılık Faaliyetlerinden Alacaklar* hesabının borcuna kayıt edilmekte olup, primler ödendikçe bu hesap alacaklandırılmaktadır.⁴⁵ Örneğin; poliçe düzenlendiğinde aşağıdaki muhasebe kaydı yazılır.

-----/-----			
120	SİGORTACILIK FAALİYETLERİNDEN ALACAKLAR	XXX	
	600/620 YAZILAN PRİMLER		XXX
	600.01/620.01 BRÜT YAZILAN PRİMLER		
-----/-----			

Prim tahsil edildiğinde ise aşağıdaki muhasebe kaydı yazılır.

-----/-----			
100	KASA	XXX	
	120 SİGORTACILIK FAALİYETLERİNDEN ALACAKLAR		XXX
-----/-----			

Trafik branşı ile ilgili bir sigorta sözleşmesi yapıldığı zaman araç sahiplerinin bir kimsenin yaralanması, ölümü veya bir şeyin zarara uğraması sorumluluklarının karşılanması amacı ile mali sorumluluk sigortası yaptırımları zorunlu olup, bu zorunlu mali sorumluluk sigortasına ilişkin primler peşin ödenmektedir. Ancak, Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı bulunduğu Bakanlık primlerin taksitler halinde tahsil edilmesi ile ilgili düzenleme yapmaya yetkilidir. Sigorta şirketi tarafından sigortalıların şirkete ödeyecekleri prim tutarı üzerinden % 5 oranındaki tutar takip eden ayın en geç 20'sine kadar Trafik Hizmetleri Geliştirme Fonu (THGF) hesabına yatırılması gerekmektedir. Ayrıca, Karayolları Trafik Kanunu (KTK)'na göre, zorunlu mali sorumluluk sigortasına tabi motorlu araçların neden olacakları zararların, kanunda belirtilen koşullarda araç sahibinin sorumluluğuna ilişkin kurallar gereğince geçerli teminat tutarlarının karşılanması amacı ile Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği gözetiminde bir güvence hesabı oluşturulmaktadır. Hesabın gelirleri, toplam primlerin % 1'i oranında sigorta şirketlerince ödenecek katılma payları ile sigorta yaptırılardan safi primlerinin % 2'si oranında tahsil edilecek katılma paylarından oluşmaktadır. Sigorta araçları tahsil etmiş oldukları katılma paylarını izleyen ayın 15'ine kadar ilgili sigorta şirketine ulaştırmaktadırlar. Sigorta şirketleri bir takvim dönemine ait kendileri tarafından ödenmesi gereken katılma paylarını izleyen yılın Şubat ayı sonuna kadar, sigorta yaptırılardan tahsil edilen katılma paylarını ise takip eden ayın sonuna kadar hesaba yatırımları gerekmektedir.

⁴⁵ Mehmet Özkan, **Sigorta İşlemleri ve Muhasebesi**, İstanbul, Bilim Teknik Yayınevi, 1998, s. 550

Ayrıca, sigorta şirketi trafik sigortasına ilişkin primlerin tamamını kendi üzerinde tutmuyor, bir bölümünü reasürör şirketine devir ediyor ise güvence hesabına ilişkin reasürör hissesinin gelir olarak kayıt edilmesi gerekmektedir.⁴⁶

Yangın sigortaları belediye sınırları içerisindeki menkul ve gayrimenkul mallar için yapılmakta olup, alınan primler sigorta şirketleri tarafından % 10 oranındaki takip eden ayın 20. günü akşamına kadar ödenmesi zorunlu olan Yangın Sigorta Vergisi'ne (YSV) tabi olmaktadır. Yangın sigorta işlemlerine ait primlerin iptal edilmesi halinde, iptal gerçekleştiği dönemdeki matrahtan indirilebilmektedir.⁴⁷

Zorunlu deprem sigortası belediye sınırları içerisinde kalan konutlara yönelik oluşturulmuştur. Bu sigortaya ilişkin teminatlar Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) tarafından verilmekte olup, yetkili sigorta şirketleri bu sigortaya sadece aracılık etmektedirler. 1 Ocak 2006 tarihinden itibaren bu sigortanın prim üretimleri yangın branşı altında gösterilmektedir. Ayrıca, zorunlu deprem sigortası her türlü vergi ve fondan muaf olması nedeni ile tahsil edilen primler üzerine herhangi bir ek tutar ilave edilmemektedir.⁴⁸

Türkiye'de tarım sektörünü tehdit eden risklerin teminat altına alınabilmesi için de 14 Haziran 2005 tarihli 5363 sayılı "Tarım Sigortaları Kanunu" çıkarılmıştır. Bu kanuna göre kanun kapsamındaki risklerin teminat altına alınması, sigorta sözleşmelerinde standardın sağlanması, tazminat ödemelerinin yapılması, tarım sigortalarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması amacı ile bir sigorta havuzu kurulmuştur. Bu havuz ile ilgili tüm iş ve işlemler, havuza katılan sigorta şirketlerinin eşit oranda pay sahibi oldukları Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş. (TARSİM) tarafından yürütülmektedir. Sigorta şirketleri tarım sigortaları sözleşmelerini kendi adlarına düzenlemekte olup, riskin ve primin tamamını havuza devretmeleri gerekmektedir. Ayrıca havuz devraldığı riskleri retrosesyon yapmaya yetkili kılınmıştır. Devlet destekli tarım sigortası poliçesi Banka Sigorta Muameleleri Versiginden (BSMV) muaf olmakla beraber, şirketlerin TARSİM'den tahsil etmiş oldukları komisyonlar BSMV'ye tabidir.⁴⁹

---

⁴⁶ Özkan T., "Tek Düzen...", 2007, **a.g.e.**, s. 53-56.

⁴⁷ **A.e.**, s. 57.

⁴⁸ Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s. 110-111.

⁴⁹ **A.e.**, s. 113-115.

Hayat dalında faaliyetlerini sürdürmekte olan sigorta şirketleri prim üretimini iki farklı yöntem kullanarak muhasebeleştirilebilmektedirler.⁵⁰

- ❖ **Nakit Esası:** Bu yöntemde hayat dalında faaliyetlerini sürdürmekte olan sigorta şirketleri tahsil edilmeyen prim gelirini dikkate almamakta, sadece tahsil edilen tutarlar gelir hesaplarına yansıtılmaktadırlar.
- ❖ **Tahakkuk Esası:** Bir hayat poliçesinin taksitine ilişkin ödeme günü geldiği zaman, ödeme yapılacak tarihte prim borcu tahsil edilmemiş olsa bile gelir hesaplarına yansıtılmaktadır. Sigortalı tarafından vadesi gelen prim borçları ödendikçe söz konusu tutarlar sigortalının borcundan indirilmektedir.

Ayrıca, hayat primleri BSMV vergisinden muaf olduklarından, net prim haricinde ayrıca bir vergi alınmamaktadır.

Bazı sigorta sözleşmeleri primleri yabancı para cinsinden belirlenmektedir. Bu durumlarda da prim tahakkukunun, cari kurdan hesaplanarak yapılması gerekmektedir.⁵¹

Sigorta poliçelerinin herhangi bir nedenden dolayı (sigortalılar tarafından kabul edilmemesi, sigortalının değişmesi, tahsilat yapılmaması, rizikonun sonradan ağırlaşması vb. gibi) düzenlenme tarihinden sonra iptal edilmesi söz konusu olabilmektedir. Böyle bir durumun ortaya çıkması halinde, vadeye kalan gün sayısı (days to mature) temel alınarak sigorta şirketi tarafından poliçe priminin sigortalıya iade edilmesi gerektiğinden, *Sigortacılık Faaliyetlerinden Alacaklar* hesabı alacaklandırılmaktadır.⁵²

Sigorta şirketleri, doğrudan sigortalılardan prim toplayabileceği gibi, aracılar (acente, broker, prodüktör) ile de poliçe kabul edebilmektedirler. Acenteler sigorta primlerini şirketler adına tahsil etmelerinin ardından, bu primler üzerinden komisyonlarını düşmekte ve kalan bakiyeyi de sigorta şirketlerine ödemektedirler. *Sigortacılık Faaliyetlerinden Alacaklar* hesabının yardımcı hesabı olan Aracılardan

⁵⁰ Özkan T., "Tek Düzen...", 2007, **a.g.e.**, s. 60-61.

⁵¹ Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s. 121-122.

⁵² Özkan T., "Tek Düzen...", 2007, **a.g.e.**, s. 62.

Alacakların alt hesabı olan Acentelerden Alacaklar hesabının bakiyesi, henüz acentelerden tahsil edilmemiş prim tutarlarını ifade etmektedir.

Acentelerin sigorta şirketi adına prim tahsil etmesi durumunda, sigortalılar tarafından ödenmesi gereken primler Acentelerden Alacaklar hesabının borcuna, Brüt Yazılan Primler hesabının alacağına kaydedilir. Acenteler tarafından tahsil edilen primlerin sigorta şirketine ödenmesi durumunda, bu primler kasa veya bankalar hesabının borcuna, Acentelerden Alacaklar hesabının alacağına kaydedilir. Sigorta şirketi tarafından acente komisyonunun acente borcunda düşürülmesi durumunda, Acentelerden Alacaklar hesabı alacaklandırılırken, Yazılan Primler hesabı borçlandırılmaktadır. Sigorta şirketi tarafından komisyonların acentelere peşin ödenmesi durumunda ise, Acentelerden Alacaklar hesabı borçlandırılırken, kasa hesabı alacaklandırılmaktadır.

Prim ve komisyonların haricinde acentelere yapılmakta olan iskontolar ya da ilaveler de Acentelerden Alacaklar hesabının borcuna ve alacağına kayıt edilmektedir.⁵³

Acenteler aracılığı ile ilgili sigorta branşlarının genel şartlarında belirtilmekte olan esaslara göre prim iptali de yapılabilmektedir. Branşa ve iptalin niteliğine göre, gün esasına göre hesaplama yapılarak, poliçenin yürürlükte olmadığı süreye ilişkin prim ve bunlara ilişkin vergiler sigortalıya iade edilmektedir.⁵⁴

Sigorta şirketinin sigortalıya yaptığı iadeler, iskontolar ve iptal edilen primler Acentelerden Alacaklar hesabının alacağına, Brüt Yazılan Primler hesabının borcuna kaydedilir. Sigortalıya iade edilen, iskonto yapılan ve iptal edilen primlerin komisyonları ise, Acentelerden Alacaklar hesabının borcuna, Brüt Yazılan Primlerin alacağına kayıt edilmektedir.

---

⁵³ Özkan M., "Sigorta İşlemleri...", 1998, **a.g.e.**, s. 550.

⁵⁴ İşseveroğlu, **a.g.e.**, s. 90.

Aşağıda sigorta şirketleri tarafından direkt, acenteleri ve brokerları aracılığıyla düzenlenmekte olan bir kasko poliçesi ile ilgili örneğe yer verilmiştir.

Örnek: Sigorta şirketinin merkezinden müşteriye yapılan direkt satış ile net primi 2.000 TL olan bir kasko poliçesi düzenlenmiştir.

Banka ve sigorta şirketlerinin 10 Haziran 1985 tarihli ve 3226 sayılı "Finansal Kiralama Kanunu"na göre yaptıkları işlemler dışında her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün işlemler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun peşin olarak veya hesaben aldıkları paralar Banka ve Sigorta Muamele Vergisi'ne (BSMV) tabi olup, bu oran % 5 olarak belirlenmiştir. 6 Haziran 2008 tarihli ve 5766 sayılı "Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"a göre sigorta işlemlerinde verginin matrahı prim tutarıdır. Prim tutarının hesabında, sigorta işlemi dolayısıyla komisyon ve benzeri adlarla sigorta aracılara yapılan ödemeler matraha dahil olup, indirim konusu yapılamamaktadır.

Dolayısıyla, net prim üzerinden hesaplanan BSMV ve brüt prim tutarları aşağıdaki gibi olacaktır.

Net Prim	2.000
<u>BSMV (%5)</u>	<u>100</u>
BRÜT PRİM	2.100

Buna göre yazılacak muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

-----/-----		
120	SİGORTACILIK FAALİYETLERİNDEN ALACAKLAR	2.100
120.01	Sigortalılardan Alacaklar	
717	MOTORLU KARA TAŞITLARI ARAÇ KASKO	2.000
717.01	Motorlu Kara Taşıtları Araç Kasko Teknik Gelir	
717.01.1	Yazılan Primler	
717.01.1.1	Brüt Yazılan Primler	
360	ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR	100
-----/-----		

BSMV'nin sigorta şirketi tarafından takip eden ayın 15'ine kadar ilgili vergi dairesine yatırılması gerekmektedir. Brüt Yazılan Primler alt hesap grubuna kaydedilmesinin nedeni, sigortacılık hesap planında da belirtildiği gibi hayat dışı dallara ilişkin yazılan primlerin 7'li grupta izlenmesidir. Dolayısıyla alınan primlerin öncelikle 717.01.1.1 Brüt Yazılan Primler hesabına kayıt edilip, daha sonra 600.01'e aktarılması gerekmektedir. Böylelikle, kasko primine ilişkin Brüt Yazılan Primler öncelikle ilgili hesaba yazılmakta ve aşağıda belirtildiği gibi eşanlı olarak ters kayıt ile ana hesaba aktarılmaktadır.

-----/-----			
717	MOTORLU KARA TAŞITLARI ARAÇ KASKO		2.000
717.01	Motorlu Kara Taşıtları Araç Kasko Teknik Gelir		
717.01.1	Yazılan Primler		
717.01.1.1	Brüt Yazılan Primler		
	600	YAZILAN PRİMLER	2.000
	600.01	Brüt Yazılan Primler	
-----/-----			

Ana hesaplar ile alt branşlara ait verilerin istatistiki olarak belirlenebilmesi için 7 numaralı hesaplar açılmıştır. Hesaplar eşanlı olarak açılıp kapatıldığından bakiye vermezler.⁵⁵

Örnek: Acente aracılığı ile net primi 2.000 TL olan bir kasko poliçesi düzenlenmiş olup, komisyon oranı % 20 olarak belirlenmiştir (Zorunlu sigortalar dışındaki diğer sigortalarda, komisyon oranları şirketler tarafından serbest bir şekilde belirlenebilmektedir).

Komisyon oranının % 20 olması nedeniyle sigorta şirketi tarafından acenteye ödenmesi gereken tutar aşağıdaki gibi olacaktır.

$$\begin{aligned} \text{Acenteye Ödenecek Tutar} &= \text{Net Prim} \times \text{Komisyon Oranı} \\ &= 2.000 \times 0,20 \\ &= 400 \end{aligned}$$

⁵⁵ Hamamcioğlu, a.g.e., s. 103.

Bu durumda yazılacak olan muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

-----/-----		
120	SİGORTACILIK FAALİYETLERİNDEN ALACAKLAR	2.000
120.03	Aracılardan Alacaklar	
120.03.1	Acentelerden Alacaklar	
717	MOTORLU KARA TAŞITLARI ARAÇ KASKO	400
717.02	Motorlu Kara Taşıtları Araç Kasko Teknik Gider	
717.02.5	Faaliyet Giderleri	
717.02.5.1	Üretim Komisyon Giderleri	
717	MOTORLU KARA TAŞITLARI ARAÇ KASKO	2.000
717.01	Motorlu Kara Taşıtları Araç Kasko Teknik Gelir	
717.01.1	Yazılan Primler	
717.01.1.1	Brüt Yazılan Primler	
320	SİGORTACILIK FAALİYETLERİNDEN BORÇLAR	400
320.03	Aracılara Borçlar	
320.03.1	Acentelere Borçlar	
-----/-----		

İlgili acente tarafından sigorta şirketine bu poliçe ile ilgili ödeme yapıldığında ise aşağıdaki kayıt yazılır.

-----/-----		
100	KASA	1.600
320	SİGORTACILIK FAALİYETLERİNDEN BORÇLAR	400
320.03	Aracılara Borçlar	
320.03.1	Acentelere Borçlar	
120	SİGORTACILIK FAALİYETLERİNDEN ALACAKLAR	2.000
120.03	Aracılardan Alacaklar	
120.03.1	Acentelerden Alacaklar	
-----/-----		

Örnek: Broker aracılığı ile net primi 2.000 TL olan bir kasko poliçesi düzenlenmiş olup, komisyon oranı % 20 olarak belirlenmiştir.

Komisyon oranının % 20 olması nedeniyle sigorta şirketi tarafından brokera ödenmesi gereken tutar aşağıdaki gibi olacaktır.

$$\begin{aligned} \text{Acenteye Ödenecek Tutar} &= \text{Net Prim} \times \text{Komisyon Oranı} \\ &= 2.000 \times 0,20 \\ &= 400 \end{aligned}$$

Bu durumda yazılacak olan muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

-----/-----		
120	SİGORTACILIK FAALİYETLERİNDEN ALACAKLAR	2.000
120.03	Aracılardan Alacaklar	
120.03.2	Diğer Aracılardan Alacaklar	
717	MOTORLU KARA TAŞITLARI ARAÇ KASKO	400
717.02	Motorlu Kara Taşıtları Araç Kasko Teknik Gider	
717.02.5	Faaliyet Giderleri	
717.02.5.1	Üretim Komisyon Giderleri	
717	MOTORLU KARA TAŞITLARI ARAÇ KASKO	2.000
717.01	Motorlu Kara Taşıtları Araç Kasko Teknik Gelir	
717.01.1	Yazılan Primler	
717.01.1.1	Brüt Yazılan Primler	
320	SİGORTACILIK FAALİYETLERİNDEN BORÇLAR	400
320.03	Aracılara Borçlar	
320.03.3	Diğer Aracılara Borçlar	
-----/-----		

Eğer sigortalıdan çek ya da senet gibi ödeme araçları alınmış ise, bu durumda alınan çekler ve senetler nazım hesaplarda izlenir.⁵⁶

Bu üç örnekten görüldüğü üzere, aynı poliçenin üç farklı kesim tarafından düzenlenmesine bağlı olarak, *Sigortacılık Faaliyetlerinden Alacaklar* hesabının alt hesap isimleri değişmektedir. Poliçenin direkt olarak sigorta şirketi tarafından düzenlenmesi durumunda Sigortalılardan Alacaklar, acenteler tarafından düzenlenmesi durumunda Aracılardan Alacaklar yardımcı hesabının alt hesabı olan Acentelerden Alacaklar, brokerlar tarafından düzenlenmesi durumunda ise Aracılardan Alacaklar yardımcı hesabının alt hesabı olan Diğer Aracılardan Alacaklar hesaplarının kullanıldığı görülmektedir.

Sigorta şirketlerinin endirekt primleri reasürans ve koasürans yolu ile de sağlanmaktadır. Reasürans faaliyetlerinden alacaklar hesabı pasif reasürans işlemi yapılırken kullanılmaktadır.⁵⁷ Aktif karakterli olan bu hesapta bir sigorta şirketinin; reasürans, koasürans gibi çeşitli yollarla iş aldığı şirketlerden olan alacakları izlenmektedir. Reasürör şirkete devredilen primler bu hesapta ilgili reasürör şirket

⁵⁶ Özkan T., "Tek Düzen...", 2007, a.g.e., s. 50.

⁵⁷ Serdar, a.g.e., s. 51.

adına açılacak bir hesaba alacak, reasürör şirketten alınacak komisyonlar da borç olarak kaydedilmektedir. Bu hesabın bakiyesi, şirketin reasürör şirkete olan borcunu (reasürörün şirketten olan alacağı) göstermektedir.⁵⁸ Ayrıca, hesabın borç ve alacak tarafı ilgili teknik kâr/zarar hesaplarıyla, devredilen primlerin belirli bir oran dahilinde alıkonulması nedeniyle de reasürörlerin depoları hesabıyla da karşılıklı çalışmaktadır.⁵⁹

Bir sigorta şirketinin kendi taşıma gücünün üzerindeki bir riski başka sigorta şirketiyle ortaklaşa paylaşarak bu riski sigorta etmesi işlemine koasürans adı verilmektedir. Koasürans yolu ile prim istihsalinde jeran şirket kendi payını direkt prim üretimi, diğer şirketlerde kendi paylarını endirekt prim üretimi olarak kayıt altına almaktadırlar. Jeran şirket, koasürans sözleşmesinden doğmakta olan bütün nakit akışların kendisine ait olmayan tutarını geçici bir hesapta takip etmektedir.⁶⁰ Jeran şirketin muhasebe kayıtlarında, diğer koasürör şirketler (Jere şirketler) alacaklı koasürörler olarak işlem görmektedir. Bu nedenden dolayı, koasürörler hesabı, "Borçlu Koasürörler" ve "Alacaklı Koasürörler" şeklinde iki tali hesap olarak izlenmektedir.⁶¹

Sigortacılık Faaliyetlerinden Alacaklar ve Reasürans Faaliyetlerinden Alacaklar hesaplarının yardımcı hesabı olan Rücu ve Sovtaj Yoluyla Tahsil Edilecek Alacaklar ise üretimle doğrudan ilişkili olmamakla birlikte, dolaylı yollardan üretim ile bağlantılı olarak sigorta şirketlerinin alacaklarını göstermektedir.⁶² Rücu (hakların devri) ve sovtaj (sigortalı maldan kalan hurdanın ekonomik değeri) yoluyla tahsil edilecek alacaklar, sigortacılık işlemlerinden kaynaklanan prim ve komisyonlar dışındaki işlemler nedeniyle, borçlu duruma düşen kişi ve kuruluşlardan alacakların takip edildiği hesabı göstermektedir. Rücu yoluyla tahsil edilecek alacaklar, "zarar gören sıfatı ile sigorta ettiren, rizikonun gerçekleşmesi sebebi ile meydana gelen zararlar için üçüncü şahsa karşı herhangi bir hukuki sebebe binaen tazminat alacağına sahip ise, bu hakkın ödenen sigorta tazminatı miktarınca kanun icabı sigortacıya geçmesi hali" olarak tanımlanmaktadır.⁶³

⁵⁸ Özkan M., "Sigorta İşlemleri...", 1998, **a.g.e.**, s. 551.

⁵⁹ Serdar, **a.g.e.**, s. 52.

⁶⁰ Sarıaslan, "Sigorta Muhasebesi ve...", 2008, **a.g.e.**, s. 5.

⁶¹ Serdar, **a.g.e.**, s. 103.

⁶² Özkan T., "Tek Düzen...", 2007, **a.g.e.**, s. 46.

⁶³ İşseveroğlu, **a.g.e.**, s. 95.

Rücu yolu ile elde edilmekte olan gelirler, şirketlerin ödemiş oldukları tazminatları azaltıcı etki yapmasından dolayı Ödenen Tazminatlar hesabından düşülmektedir.⁶⁴

Aşağıda rücu ve sovtaj yoluyla tahsil edilecek bir alacağa ilişkin örneğe yer verilmiştir.

Örnek; A sigorta şirketi meydana gelen bir kaza sonucunda kara taşıt araçları kasko sigortası poliçesi kapsamında kendi sigortalısına 10.000 TL tutarında tazminatı banka hesabından ödemiştir. Fakat, sigortalının bu olayda tek kusurlu olmaması nedeniyle, A sigorta şirketi ödenen bu tazminat sonrasında B sigorta şirketine başvurarak zorunlu karayolları mali mesuliyet (trafik) sigortası kapsamında kusur nispeti olan % 50 oranındaki tutarı talep etmiştir. Bu durum karşısında B sigorta şirketi ödeme yapmayı kabul etmiştir.

Aşağıda A sigorta şirketinin, B şirketinden rücu yoluyla elde edeceği gelir tutarı gösterilmektedir.

A Şirketinin Ödemiş Olduğu Tazminat	10.000 TL
B Şirketinden Rücu Yoluyla Elde Edilecek Gelir (10.000 x 0,5)	5.000 TL

A sigorta şirketi, kendi sigortalısına tazminat ödemesi yaptığında aşağıdaki muhasebe kaydı yazılmaktadır.

610	ÖDENEN HASARLAR	10.000
610.01	Brüt Ödenen Hasarlar	
102	BANKALAR	10.000

B şirketinin rücu ödemesini kabul etmesi durumunda, A sigorta şirketi tarafından yapılması gereken muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

120	SİGORTACILIK FAALİYETLERİNDEN ALACAKLAR	5.000
120.09	Rücu ve Sovtāj Yoluyla Tahsil Edilecek Alacaklar	
610	ÖDENEN HASARLAR	5.000
610.01	Brüt Ödenen Hasarlar	

⁶⁴ Hamamcioğlu, a.g.e., s. 128.

A sigorta şirketi sigortalısına 10.000 TL tazminatı ödeyerek hukuki olarak sigortalısı yerine geçtiğinden, hasarlı aracı 2.000 TL karşılığında hurda olarak satmıştır. A şirketi tarafından elde edilen bu tutar Ödenen Tazminat miktarını azalttığından, Brüt Ödenen Hasarlar yardımcı hesabından düşülmesi gerekmektedir. A şirketi tarafından bu durum ile ilgili yapılması gereken muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

-----/-----			
120	SİGORTACILIK FAALİYETLERİNDEN		
	ALACAKLAR	2.000	
120.09	Rücu ve Sovtaj Yoluyla Tahsil Edilecek Alacaklar		
610	ÖDENEN HASARLAR		2.000
610.01	Brüt Ödenen Hasarlar		
-----/-----			

A sigorta şirketi tarafından tahsil edilen sovtaj gelirin muhasebe kaydı ise aşağıdaki gibi olacaktır.

-----/-----			
102	BANKALAR	2.000	
	120 SİGORTACILIK FAALİYETLERİNDEN		
	ALACAKLAR		2.000
	120.09 Rücu ve Sovtaj Yoluyla Tahsil Edilecek		
	Alacaklar		
-----/-----			

➤ **Sigorta ve Reasürans Şirketleri Nezdindeki Depolar**

Aktif karakterli olan bu hesapta, sedan ve retrosedan şirketlerin, sigorta reasürans şirketlerine verdikleri işlere ait gözetimlerinde tuttukları ve belirli devreler sonunda sigorta reasürans şirketine iade edecekleri tutarlar izlenmektedir. Bu hesapla ilgili olarak tahakkuk eden depo faizleri, sedan ve retrosedan hesaplarının borç tarafları ile teknik kâr ve zarar hesaplarının diğer gelirler hesaplarının altında açılacak depo faizleri hesabı ile karşılıklı çalışmaktadır. Burada depo; iflas, savaş, hükümet müdahalesi gibi çeşitli sebeplerden ötürü, reasürör şirketlerin sorumluluklarını yerine getirememeleri sonucunda, anlaşmalı (trete) reasürörlerine devrettiği primler üzerinden kendilerini garantiye almak üzere sedan şirketlerin, hasar alacaklarına karşılık belli bir oran dahilinde üzerlerinde tuttukları meblağ yer almaktadır. Sedan şirket ile reasürör şirket arasında hesaplaşmalar; üçer aylık, altışar aylık dönemlerde veya yıllık olarak yapılmaktadır. Önceden anlaşmada belirlenen şartlar dahilinde ve anlaşmada belirlenen dönemler sonunda sedan

şirket, tutulan depo miktarları için reasürör şirketine faiz ödemesinde bulunmaktadır.⁶⁵

Run Off sistemi ile çalışan anlaşmalarda genellikle üçer aylık dönemler itibariyle tutulan depolar bir sonraki yılın ilgili üçer aylık dönemi sonunda serbest bırakılmaktadır. Depo tutulan süre içerisinde de, sedan şirket tarafından reasürör şirkette tutulan depo tutarı için faiz ödemesi yapılmaktadır.⁶⁶

Clean Cut sistemi ile çalışan anlaşmalarda ise sigorta şirketleri, depoları üçer aylık dönemler itibariyle tutmakta ve bir sonraki üç aylık dönemde reasüröre iade etmektedirler. Yılın son dönemi için depo tesis edilmemektedir. Dördüncü dönemde depo tutulması durumunda, Clean Cut anlaşmasına yeni bir reasürörün dahil olması halinde yıl sonunda tutulan depo iptal edilmektedir.⁶⁷ Sedan şirket, eski reasürörlerden aldığı portföy sorumluluğunu üstlenmek istemediğinden, bu sorumluluğu yeni reasüröre yüklemektedir. Bu durum sonucunda da, yeni reasürörün sorumlulukları üstlenebilmesi için de, kazanılmamış primlere ilişkin tutarlar eski reasürörlerden alınarak, yeni reasüröre devredilmektedir. Prim portföyü giriş ve çıkışları, genellikle anlaşmaya ilişkin olarak yıllık brüt primlerin %30 ya da %35 oranında tespit edilmektedir. Benzer durum, anlaşmanın iptali anındaki muallak hasarlar içinde yapılmaktadır. Eski reasürörün anlaşmadan ayrılması durumunda, anlaşmada eski reasürörün hissesine ait muallak hasar tutarının %90 veya %100'ü eski reasürörlerden alınmaktadır. Reasürör şirket tarafından sedan şirkete ödenen bu tutara hasar portföyü denmektedir. Eski reasürörlerden geri alınan kazanılmamış primler toplamına çıkış prim portföyü, hissesine düşen muallak hasar toplamına ise çıkış muallak hasar portföyü adı verilmektedir. Porföy giriş ve çıkışları ile yürütülen Clean Cut sisteminde her bir yıl, bağımsız bir kimlik kazanmakta ve her yılın reasürörü, reasürans anlaşmaları ile ilgili olduğu dönem süresince sorumluluk taşımaktadır. Bu durumda, reasürörün anlaşmadan ayrılması halinde, sorumluluğu da tamamen sona ermektedir. Muhasebe kayıtlarında, 31 Aralık da prim ve hasar portföyleri eski reasürörden alınarak yeni reasürörlere devredilmektedir.⁶⁸

---

⁶⁵ İşseveroğlu, **a.g.e.**, s. 98.

⁶⁶ **A.e.**, s. 99.

⁶⁷ **A.e.**, s. 101.

⁶⁸ Koçak, **a.g.e.**, s. 378-379.

➤ **Sigortalılara Krediler (İkrazlar)**

Sigorta şirketleri, belirli bir faiz oranı üzerinden hayat sigortası poliçelerinin belirli bir miktarını aşmamak şartıyla sigorta müşterilerine borç verebilmektedirler.⁶⁹ Sigortalılara, yatırım ve gelir elde etmek amacıyla verilen ikrazlar bu hesapta izlenmektedir. Verilen ikraz tutarları ile tahakkuk etmiş, ancak tahsil edilmemiş faiz tutarları, ilgili alt hesaplarda gösterilmektedir. Borç olarak verilen paralar ve faizleri bu hesaba borç, tahsil edildiğinde alacak yazılmaktadır.⁷⁰ Bir yıldan kısa vadeli olanlar cari varlıklar, bir yıldan uzun vadeli olanlar ise cari olmayan varlıklar içinde yer almaktadır.

TTK'nın 1327. maddesine göre, sigorta şirketleri, en az ilk üç yıllık primi ödenmiş olan sigortayı, sigorta ettiren kimsenin talebi üzerine ve sigorta poliçesinin iadesi karşılığında poliçede yazılı cetvele göre satın almaya ya da sigorta poliçesi üzerinden ödünç para vermeye mecbur bulunmaktadır. Borcun faizleri, taraflarca kararlaştırılan vadelerde ödendiği sürece sözleşme yürürlükte kalmaktadır. Faizler vadelerinde ödenmeyecek olursa, sigortacı, sigortalıya bir ihbar mektubu göndererek borcunu işlemiş faiz ve masraflarıyla üç ay içinde ödemeye davet etmektedir. Borç bu süre içinde ödenmez ise sigortacı re'sen iştiraa eder ve alacağını işlemiş faiz ve masraflarıyla birlikte tahsil etmektedir. Kalan miktar sigortalıya iade edilmektedir.⁷¹

Aşağıda sigorta şirketleri tarafından bir sigortalıya verilmiş olan ikraz ile ilgili örneğe yer verilmektedir.

Örnek; Bir sigortalıya 20 Mayıs 2009 tarihinde 20.000 TL tutarında ikraz verilmiş olup, 20 Haziran 2009 tarihinde de 500 TL tutarında faiz tahakkuk ettirilmiştir.

⁶⁹ Ahmet Genç, **Sigorta Şirketlerinin Mali Analizi, Erken Uyarı Sistemi ve Derecelendirme (Rating)**, Ankara, Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları-6, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayını, Nisan 2006, s. 43.

⁷⁰ "Sigortacılık Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ (Sigortacılık Muhasebe Sistemi Tebliği No: 1), (Çevrimiçi),

<http://rega.basbakanlik.gov.tr/Eskiler/2004/12/20041230.htm#12>, 31 Mart 2009.

⁷¹ "Hayat Sigortaları Genel Şartları", Yürürlük Tarihi: 1 Mart 1995, (Çevrimiçi), <http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Mevzuat/Yururlukteki+Mevzuat/Genel+Sartlar/HAYAT+S%C4%B0GORTALARI+GENEL+%C5%9EARTLARI.htm>, 20 Haziran 2009.

Sigorta şirketi tarafından, sigortalıya ikraz verildiği zamanki muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

-----20/05/2009-----			
125	SİGORTALILARA KREDİLER (İKRAZLAR)	20.000	
	102 BANKALAR		20.000
-----/-----			

Eğer sigorta şirketi aylık bazda faiz tahakkuk ettiriyor ise, muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

-----20/06/2009-----			
125	SİGORTALILARA KREDİLER (İKRAZLAR)	500	
	623 HAYAT BRANŞI YATIRIM GELİRİ		500
	623.01 Finansal Yatırımlardan Elde Edilen Gelirler		
	623.01.9 Diğer Finansal Varlıklar		
-----/-----			

➤ **Emeklilik Faaliyetlerinden Alacaklar**

Bu grupta Katılımcılardan (emeklilik sözleşmesinde kendi ad ve hesabına taraf olan gerçek kişiler) Alacaklar, Saklayıcı Şirketlerden (emeklilik yatırım fonu portföyündeki varlıkların saklandığı ve kurulca uygun görülen saklama kuruluşları) Alacaklar, Emeklilik Yatırım Fonlarına Yapılan Sermaye Avansı Tahsisi, Satış Emirleri Hesabı ve Fonlardan Fon İşletim Gideri Kesintisi Alacakları hesapları yer almaktadır.

Cari varlıklar içerisinde sınıflanan “Emeklilik Faaliyetlerinden Alacaklar” genel olarak Bireysel Emeklilik Katılımcılarından Alacaklar (giriş aidatı alacakları), Emeklilik Yatırım Fonlarına Yapılan Sermaye Avansları ve Fon İşletim Gider Kesintisi alacaklarından oluşmaktadır. Cari olmayan varlıklar içerisinde sınıflanan “Emeklilik Faaliyetlerinden Alacaklar” ise Saklayıcı Şirketten Alacaklardan oluşmakta olup, katılımcılar adına saklayıcı şirketten fon bazında alacakları göstermekte ve pasifte katılımcılara ait fon bazında yükümlülüklerin tutulduğu *Emeklilik Faaliyetlerinden Borçlar* altındaki Katılımcılara Borçlar Hesabı ile karşılıklı çalışmaktadır.

➤ **Esas Faaliyetlerden Alacaklarda Karşılıklar**

Aktif düzenleyici olan bu hesaplar da sigorta şirketleri için önemli hesaplardır. Bu grup içerisinde yer alan karşılık hesapları aşağıda belirtildiği gibidir.

❖ **Sigortacılık Faaliyetlerinden Alacaklar Karşılığı;** Bu hesap sigorta şirketlerinin, bilançonun hazırlandığı tarih itibarıyla sigorta poliçesi sattıkları müşterilerinden olan hakedilmemiş alacak bakiyelerinin kaydedildiği kalemdir. Sigortacılık faaliyetlerinden doğan alacaklar için sigortacılık mevzuatı hükümlerine ve diğer şartlara göre ayrılması gereken bu karşılığın alt hesapları aşağıdaki gibidir:

- Sigortalılardan Alacaklar Karşılığı
- Aracılardan Alacaklar Karşılığı
- Sigorta Şirketlerinden Alacaklar Karşılığı
- Reasürans Şirketlerinden Alacaklar Karşılığı
- Diğer Alacaklar Karşılığı

❖ **Reasürans Faaliyetlerinden Alacaklar Karşılığı;** Reasürans faaliyetlerinden alacaklar için ayrılan karşılıklar bu hesap grubunda gösterilmekte olup, bu grup kendi içerisinde aşağıda belirtilen şekilde sınıflandırılmaktadır:

- Aracılardan Alacaklar Karşılığı
- Sigorta Şirketlerinden Alacaklar Karşılığı
- Reasürans Şirketlerinden Alacaklar Karşılığı
- Diğer Alacaklar Karşılığı

❖ **Esas Faaliyetlerinden Kaynaklanan Şüpheli Alacaklar Karşılığı;** VUK'a göre dava ve icra aşamasında bulunan ya da yapılan protestoya ya da yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş bulunan alacaklar için şüpheli alacaklar karşılığı ayrılmaktadır. Alacağın karşılığında bir teminatın bulunması halinde teminat tutarı düşülmektedir. Ayrıca, tahsili şüpheli hale gelen diğer

senetli ve senetsiz alacaklar için de şüpheli alacaklar karşılığı ayrılmaktadır. Şüpheli alacaklar, şirketlerin önceki yıllarda tahsil edilemeyen alacakları ile ilgili veriler, borçlunun ödeme kabiliyeti, borçlu şirketin içinde bulunduğu sektörde ve cari ekonomik ortamda ortaya çıkan olağanüstü şartlar esas alınarak ve makul bir gerekçeye dayanılarak tahmin edilebilmektedir. Şüpheli alacak için ayrılan karşılıkların neden olduğu giderler, vergi mevzuatı bakımından aksine bir düzenleme olmadıkça kanunen kabul edilmeyen gider niteliğindedir. Bu grupta kendi içerisinde aşağıda belirtilen şekilde sınıflandırılmaktadır.

- Sigortacılık Faaliyetlerinden Şüpheli Alacaklar Karşılığı
- Reasürans Faaliyetlerinden Şüpheli Alacaklar Karşılığı
- İkrarlardan Şüpheli Alacaklar Karşılığı
- Emeklilik Faaliyetlerinden Şüpheli Alacaklar Karşılığı

2.4.1.2. Sigorta Şirketlerinde Özellik Arz Eden Pasif Kalemler

Sigorta şirketlerinin bilançosunun pasif tarafında, diğer şirketlerde ve finansal araçlarda olduğu gibi sahip olunan ve dışarıdan sağlanan kaynaklar yer almaktadır.⁷² Burada sigorta şirketlerinin faaliyetleri gereği reasürör şirketlere devrettikleri primlerden kaynaklanan borçlar, ayırmak durumunda oldukları teknik karşılıklar, özsermaye ve dönem kâr zarar hesaplarının bulunduğu görülmektedir.

Bu grup eski hesap planında “Borçlar ve Diğer Pasifler” adı ile yer almakta iken, yeni sigortacılık hesap planında “Kısa Vadeli Yükümlülükler” ve “Uzun Vadeli Yükümlülükler” olarak ikiye ayrıldığı görülmektedir. “Kısa ve Uzun Vadeli Yükümlülükler” ayırımı özellikle uzun vadeli hizmet veren hayat ve bireysel emeklilik şirketleri için çok önemlidir. Kısa ve uzun vadeli yükümlülükler sigorta şirketlerinin ödenecek yabancı kaynaklar da dahil olmak üzere tüm yükümlülükleri kapsamaktadır. Bu yükümlülükler; Finansal Borçlar, Esas Faaliyetlerden Borçlar, İlişkili Tarafra Borçlar, Diğer Borçlar, Sigortacılık Teknik Karşılıkları, Diğer Risklere İlişkin Karşılıklar, Ödenecek Vergi ve Benzeri Diğer Yükümlülükler İle Karşılıkları, Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları, Gelecek Yıllara Ait Gelir ve Gider

⁷² İşseveroğlu, a.g.e., s. 107.

Tahakkukları ile Diğer Kısa ve Uzun Vadeli Yükümlülükler şeklinde bölümlenmektedir.

2.4.1.2.1. Esas Faaliyetlerden Borçlar

Bu hesap grubunda sigorta şirketlerinin esas faaliyetleri ile ilgili olarak ortaya çıkan borçları gösterilmektedir. *Sigortacılık Faaliyetlerinden Borçlar*, *Reasürans Faaliyetlerinden Borçlar*, *Sigorta ve Reasürans Şirketlerinden Alınan Depolar ile Emeklilik Faaliyetlerinden Borçlar* ve *Diğer Esas Faaliyetlerden Borçlar* bu hesap grubunda yer almaktadır. Ticari ilişkilerden dolayı ortaklara, iştiraklere, diğer iştiraklere ve bağlı ortaklıklara olan borçlar varsa, bu gruptaki ilgili hesapların ayrıntılarında açıkça gösterilmektedir. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıda kısaca açıklanmıştır.

➤ Sigortacılık Faaliyetlerinden Borçlar

Sigortacılık Faaliyetlerinden Borçlar, sigortalılara, aracılara, sigorta ve reasürans şirketlerine olan borçların izlendiği pasif karakterli bir defteri kebir hesabıdır. Bir borcun doğması halinde bu hesaba alacak, ödenmesi halinde ise bu hesaba borç olarak kayıt edilmektedir.

Aşağıda koasürans yolu ile prim istihali sırasında, jeran şirket tarafından jere şirketlere yapılan ödemelerin muhasebeleştirilmesi ile ilgili bir örneğe yer verilmektedir.

Örnek; A sigorta şirketinin jeranlığı altında yapılan bir sigortada, B, C, ve D sigorta şirketleri koasürör şirketlerdir. Bu sigorta işleminde A % 40, B % 30, C % 20, D de % 10 pay almaktadır. Verilen yangın teminatı karşılığında alınacak olan 100.000 TL primin % 25'i peşin, kalanı ise 5 taksitte ödenecektir. Poliçe 27 Mayıs'ta düzenlenmiş olup, taksitler vadesini izleyen ayların 27'si olarak belirlenmiştir.

Sigorta şirketleri BSMV (% 5) haricinde, yangın sigorta işlemlerinde % 10 oranında YSV'ye de tabi oldukları için, aşağıda da belirttiği gibi öncelikle net prim

üzerinden ilgili vergiler hesaplanmakta ve net prime bulunan vergi tutarları ilave edilerek brüt prime ulaşılmaktadır.

Net Prim	100.000 TL
YSV (% 10)	10.000 TL
<u>BSMV (% 5)</u>	<u>5.000 TL</u>
Brüt Prim	115.000 TL

Bu işlem ile ilgili peşinat ve taksit tutarları aşağıda belirtildiği gibidir.

Peşinat (115.000 x 0,25) = 28.750 TL
Taksit [(115.000-28.750) / 5] = 17.250 TL

Her bir şirkete düşmekte olan pay aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Şirketler	Teminat Payı	Net Prim	YSV (% 10)	BSMV (% 5)	Brüt Prim
Jeran A	% 40	40.000	4.000	2.000	46.000
Koasürör B	% 30	30.000	3.000	1.500	34.500
Koasürör C	% 20	20.000	2.000	1.000	23.000
Koasürör D	% 10	10.000	1.000	500	11.500
TOPLAM	% 100	100.000	10.000	5.000	115.000

Jeran şirket A tarafından poliçenin düzenlendiği ve peşinatın alındığı zamanki muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

-----27/05/2009-----

102	BANKALAR	28.750
120	SİGORTACILIK FAALİYETLERİNDEN ALACAKLAR	86.250
120.01	Sigortalılardan Alacaklar	
600	YAZILAN PRİMLER	40.000
600.01	Brüt Yazılan Primler	
320	SİGORTACILIK FAALİYETLERİNDEN BORÇLAR	69.000
320.05	Sigorta Şirketlerine Borçlar	
	B Sigorta Şirketi	34.500
	C Sigorta Şirketi	23.000
	D Sigorta Şirketi	11.500
360	ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR	6.000
	BSMV	2.000
	YSV	4.000

-----/-----

Jeran şirket A tarafından, peşinattan koasürör şirketler olan B, C ve D'ye payları oranında ödenecek tutar aşağıdaki gibi olacaktır.

$$\begin{array}{rcl} & \% 30 & = & 8.625 \text{ TL B'ye} \\ 28.750 & \rightarrow & \% 20 & = & 5.750 \text{ TL C'ye} \\ & & \% 10 & = & 2.875 \text{ TL D'ye} \end{array}$$

Jeran şirket A tarafından koasürör şirketlere ödemenin yapıldığı zamanki muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

-----28/05/2009-----		
320	SİGORTACILIK FAALİYETLERİNDEN BORÇLAR	17.250
320.05	Sigorta Şirketlerine Borçlar	
	B Sigorta Şirketi	8.625
	C Sigorta Şirketi	5.750
	D Sigorta Şirketi	2.875
102	BANKALAR	17.250
-----/-----		

➤ **Reasürans Faaliyetlerinden Borçlar**

Reasürans Faaliyetlerinden Borçlar, aracılara, sigorta ve reasürans şirketlerine olan borçların izlenildiği pasif karakterli bir defteri kebir hesabıdır. Bir borcun doğması halinde bu hesaba alacak, ödenmesi halinde ise bu hesaba borç olarak kayıt edilmektedir.

➤ **Sigorta ve Reasürans Şirketlerinden Alınan Depolar**

Verilen işlerle ilgili olarak sigorta şirketleri ile reasürans şirketlerinden alınan prim depoları bu defteri kebir hesabında izlenmektedir. Bu hesabın Sigorta Şirketlerinden Alınan Depolar ve Reasürans Şirketlerinden Alınan Depolar olarak ikiye ayrıldığı görülmektedir. Verilen işlerle ilgili olarak sigorta veya reasürans şirketlerince verilen tutarlar bu hesaplara alacak, serbest bırakıldıklarında ise bu hesaplara borç olarak kayıt edilmektedirler.

➤ **Emeklilik Faaliyetlerinden Borçlar**

Kısa vadeli yükümlülükler içerisinde sınıflanan *Emeklilik Faaliyetlerinden Borçlar*, Katılımcılara Borçlar, Bireysel Emeklilik Aracılarına Borçlar, Saklayıcı Şirkete Borçlar, Portföy Yönetim Şirketine Borçlar, Alım Emirleri, Katılımcılar Geçici Hesabı ve Emeklilik Gözetim Merkezine borçlardan oluşmaktadır. Katılımcılar Geçici Hesabı, katılımcılar adına henüz yatırıma yönlendirilmemiş paralar ile katılımcıların sistemden ayrılması ya da birikimlerini başka bir şirkete aktarması durumunda, katılımcıya ait fon paylarının satışı sonrası, söz konusu satış işleminden kaynaklanan tutardan varsa giriş aidatı borçları ve benzeri kesintilerin yapılarak katılımcılara ödenecek ya da diğer bir şirkete aktarımı yapılacak tutarların izlendiği hesaptır. Katılımcılardan tahsilat yapılması durumunda ya da katılımcıların fon paylarının satışı sonucu paraların şirket hesabına intikal etmesi durumunda bu hesap alacaklandırılmaktadır. Paranın fona yönlendirilmesinden sonra ya da kişinin ayrılması, başka şirkete aktarılmasıyla da borçlandırılarak hesap kapatılmaktadır.

Uzun vadeli yükümlülükler içerisinde sınıflanan *Emeklilik Faaliyetlerinden Borçlar*, Katılımcılara Borçlar, Saklayıcı Şirkete Borçlar ve Portföy Yönetim Şirketine Borçlar yardımcı hesaplarından oluşmaktadır. Katılımcılara Borçlar şirketin katılımcı adına fon bazında yükümlülüklerini (katılımcıların fonlar için yatırdıkları ve vadesi geldiğinde katılımcıya ödenecek tutarları) göstermektedir. Emeklilik sözleşmesi, şirket tarafından reddedilmediği takdirde teklif formunun katılımcı ya da varsa sponsor kuruluş (işveren sıfatıyla, bir işveren grup emeklilik sözleşmesine göre çalışanların ad ve hesabına katkı payı ödeyen grup kurucusudur) tarafından imzalandığı tarihi takip eden otuzuncu günde yürürlüğe girmektedir. Otuzuncu günün tatil gününe gelmesi yürürlük tarihini değiştirmemektedir. Katılımcı ya da sponsor kuruluş emeklilik sözleşmesi yürürlüğe girmeden önce cayma hakkına sahiptir (otuz günlük süre içinde). Cayma ya da teklifin şirket tarafından reddedilmesi halinde, yapılan tüm ödemeler hiçbir kesinti yapılmadan ve varsa fon gelirleri ile birlikte yedi iş günü içinde ödeyene iade edilmektedir. Bu çerçevede cayma süresi boyunca birikimler *Emeklilik Faaliyetlerinden Borçlar* hesabında takip edilmekte ve cayma süresi dolduğunda ilgili tutarlar fon tutarlarına aktarılmaktadır.

2.4.1.2.1. Sigortacılık Teknik Karşılıkları

Muhasebe literatüründe karşılıklar terimi gerçekte tek bir anlama sahip değildir. Genelde üç tür karşılıktan bahsedilmektedir. Bunlar;⁷³

- ❖ Değerleme Karşılıkları (İndirimler),
- ❖ Yedek Niteliğindeki Karşılıklar,
- ❖ Gider ve Zarar Karşılıklarıdır (Tahmini Borçlar).

❖ **Değerleme Karşılıkları (İndirimler);** Aktiflerdeki değer azalmasını ifade eden ve ilgili aktifler ile birlikte dikkate alınması gereken hesaplardır. Özsermayeyi temsil etmeyen ve aktifte eksi olarak yer alan bu değerlendirme karşılıklarının temel amacı bilançoda ilgili aktifleri net gerçekleşebilir değerleri ile göstermeyi sağlamaktır. Bir başka ifade ile, aktiflerde oluşan değer azalmalarının neden olduğu giderleri tutuculuk ve dönemsellik kavramları gereği kayda alma işlemidir. Bu karşılıklara şüpheli alacaklar karşılığı, hisse senedi değer düşüş karşılığı ve stok değer düşüş karşılığı örnek olarak gösterilebilmektedir.⁷⁴

❖ **Yedek Niteliğindeki Karşılıklar;** Sigorta şirketlerinin pasifinde, geçmiş yıllar kârları hesap grubu veya kâr yedekleri hesap grubunda görülmekte olan yedek niteliğindeki karşılıklar ise, şirketin gelecekte karşılaşıcağı olası zarar ve yükümlülükleri karşılamak, şirketin devamlılığını sağlamak ve şirket sermayesini belirli bir düzeyde tutabilmek için dağıtılmamış kârlardan ayrılan kısmı ifade etmektedir. Bu karşılıklara kâr yedekleri ve özel fonlar (yedekleri) örnek olarak gösterilebilmektedir.

❖ **Gider ve Zarar Karşılıkları (Tahmini Borçlar);** Şirketlerin dönem sonlarında, o döneme ait oldukları kesin olan fakat tutarları kesin olarak bilinmeyen, tahmin gerektiren borçlarının gösterildiği hesaplardır. Bu karşılıklarda büyüklüğü tahmine dayalı bir borcun tahakkuku söz konusudur.⁷⁵ Bu karşılıklara ödenecek hasar karşılığı, hasar giderleri karşılığı, gerçekleşmiş ancak bildirilmemiş hasar karşılığı ve hayat matematik karşılığı gibi teknik karşılıkları örnek olarak gösterebilmek mümkündür.

⁷³ A.e., s. 112.

⁷⁴ Özgül Cemalcılar, "Karşılıklar Teriminin Yarattığı Karışıklıklar", **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**, Yıl: 1, Sayı: 4, Mayıs 2001, s. 2-3.

⁷⁵ Cemalcılar, **a.g.e.**, s. 4-5.

Sigorta şirketleri yapmış oldukları sigorta sözleşmeleri hükümlerine göre sigortalılarının zararlarını tazmin etmeyi taahhüt etmek suretiyle aldıkları sigorta primleri karşısında teknik karşılıklar ayırmak durumundadırlar.⁷⁶ Sigorta şirketlerine özgü bir kalem olan ve bir sigorta şirketinin yükümlülüğünün karşılanmasında ve sermaye yeterliliğinin belirlenmesinde temel unsur olarak yer alan bu teknik karşılıklar, sigorta şirketlerinin bilançosunun en önemli kısımlarından birisidir.⁷⁷ Her yıl iptal edilerek yeniden hesaplan teknik karşılıklar, sigorta şirketlerinin cari risklerinden dolayı sigortalılara olan borcunu göstermektedir.⁷⁸

5684 sayılı Sigortacılık Kanununa göre sigorta şirketlerince ayrılması gereken teknik karşılıklar aşağıda belirtildiği gibidir:

- ❖ *Kazanılmamış Primler Karşılığı,*
- ❖ *Devam Eden Riskler Karşılığı,*
- ❖ *Muallak Hasar ve Tazminat Karşılığı,*
- ❖ *Hayat Matematik Karşılığı,*
- ❖ *İkramiye ve İndirim Karşılığı,*
- ❖ *Yatırım Riski Hayat Sigortası Poliçe Sahiplerine Ait Poliçeler İçin Ayrılan Karşılık,*
- ❖ *Dengeleme Karşılığı.*

Sigorta şirketlerinde bilanço gününde hükmü devam eden sigorta sözleşmeleri ile ilgili ayrılan bu teknik karşılıklar sırasıyla aşağıda anlatılmaktadır.

➤ ***Kazanılmamış Primler Karşılığı***

Sigorta şirketlerinin bir yıl içinde yangın, nakliyat ve kaza branşlarından tahsil ettikleri primler üzerinden belirli oranlarda hükmü gelecek yılda (veya yıllarda) da devam eden sözleşmelerin gelecek yılda (veya yıllarda) da devam edecek

---

⁷⁶ Abdullah Kara, "Enflasyonun Sigorta Sektörü Üzerindeki Etkisinin Ölçülmesinde 5024 Sayılı Kanunun Analizi", Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, İktisat Programı, Doktora Tezi, Mart, 2007, Trabzon, 70.

⁷⁷ Duygu Erol, "Provision in Insurance Companies According to IFRS 4 and Current Practice of Turkish Insurance Companies", Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Muhasebe-Finansman (İng.) Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007, s. 38.

⁷⁸ Genç, **a.g.e.**, s. 43.

taahhütlerini karşılamak amacıyla ayırdıkları karşılıklardan oluşmaktadır. Bu karşılıklara **cari risklere mahsus prim ihtiyatları, prim rezervi** veya **cari tehlikelere mahsus ihtiyatlar** adı da verilmektedir.⁷⁹

2005 yılından önceki hesap planında *Cari Rizikolar Karşılığı* olarak gösterilen bu kalem, 2005 yılından itibaren uygulanan yeni sigortacılık hesap planında *Kazanılmamış Primler Karşılığı* şeklinde gösterilmeye başlanmıştır.

Sigorta şirketlerinin matematik karşılık ayrılan sigorta sözleşmeleri dışındaki diğer bütün sözleşmeleri için *Kazanılmamış Primler Karşılığı* ayrılmaları gerekmektedir. Yıllık yenilenmekte olan ve sigorta teminatı içeren bir yıldan uzun süreli sigorta sözleşmelerinin yıllık sigorta teminatına karşılık gelen primleri için de *Kazanılmamış Primler Karşılığı* ayrılmaktadır.

Kazanılmamış Primler Karşılığı, yıl içinde düzenlenmekte olan bir poliçenin sorumluluğunun yıl sonunda sona ermeyip, izleyen yıla sarkması sonucunda ayrılmaktadır. Düzenlenen sigorta poliçelerinin büyük bir çoğunluğunun gelecek yıla sarkması nedeniyle, dönemsellik kavramı gereği, sorumluluğu sona ermeyen poliçelere isabet eden prim tutarının cari yıl gelirlerinden çıkarılarak gelecek yıla devredilmesi gerekmektedir. Başka bir ifade ile, ertesi yıla sarkan prim gelirleri bu yılın gelirleri arasından çıkarılmaktadır.⁸⁰ Örneğin; 30 Eylül 2008 tarihinde 1 yıl süreli olarak yapılan bir sigorta sözleşmesi 31.12.2008 tarihinde sona ermez, 2009 yılında da 9 ay süre ile yürürlükte kalması nedeni ile sigortacının sorumluluğu da aynı sürede devam etmektedir.

Yıl içerisinde kazanılan primlerin hesaplanabilmesi için birden fazla seçenek mevcuttur. Örneğin gün esası yöntemi için aşağıdaki formül kullanılmaktadır.⁸¹

$$\text{Kazanılan Prim} = \frac{\text{Poliçenin İlgili Yıl İçerisinde Geçen Süresi}}{\text{Poliçenin Toplam Süresi}} \times \text{Poliçe Primi}$$

⁷⁹ A.e., s. 44.

⁸⁰ Serdar, a.g.e., s. 106.

⁸¹ Şule Avcıoğlu, **Teknik Karşılıklar – Ders Notları**, TSEV Yayını, 26-27 Ekim 2007, s. 2.

Kazanılmamış Primler Karşılığı, yürürlükte bulunan sigorta sözleşmeleri için tahakkuk etmiş brüt primler üzerinden ayrılmaktadır. Bu brüt prim üzerinden herhangi bir komisyon ya da diğer bir indirim yapılmamaktadır. Her bir poliçe bazında ayrı ayrı olarak gün esasına göre ertesi hesap dönemi ya da hesap dönemlerine sarkan kısım için hesaplanmaktadır. Ayrıca, yürürlükte olan yıllık hayat sigortaları ile süresi bir yılı aşan birikim priminin de alındığı hayat sigortalarında ise yazılan brüt primlerden varsa birikime ayrılan kısım düşüldükten sonra kalan tutarın takip eden dönem ya da dönemlere sarkan kısmından oluşmaktadır. Aracılara ödenen komisyonlar, reasüröre devredilen primler nedeni ile alınan komisyonlar, üretim gider payları (tarifelerin hazırlanması, sigorta poliçelerinin düzenlenmesi, tarife primlerinin tahsil edilmesi, personel ve ilgili diğer giderler için hesaplanan miktar) ile bölüşmesiz reasürans anlaşmaları için ödenen tutarların gelecek dönem ya da dönemlere isabet eden kısmı ertelenmiş gelirler ve ertelenmiş giderler hesapları ile diğer ilgili hesaplar altında muhasebeleştirilmektedir. İlgili ertelenmiş reasürans komisyonlarının ertelenmiş istihsal giderleri ile netleştirilmemesi gerekmekte olup, bunların bilançoda Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları hesap grubunda gösterilmesi gerekmektedir.⁸² İçinde bulunduğu dönemi ilgilendiren gelirler ve giderler için ise Üretim Komisyon Giderleri ve Reasürans Komisyonları hesapları kullanılmaktadır. Ayrıca, poliçeye bağlı olarak verilmeyen teşvik, kârlılık ve benzeri komisyonlar ertelenmiş gelir ve gider hesaplamalarında dikkate alınmamaktadır.

Kazanılmamış Prim Karşılığı ayırma, detayları aşağıda açıklanan üç yöntemle yapılabilir.

❖ **Gün Esası Yöntemi:** Her bir poliçede sigorta süresine bakılarak, ertesi döneme sarkan gün sayısına isabet eden prim karşılık olarak ayrılmaktadır. Gün esaslı yöntemi hesaplanması kolay ve en doğru yöntem olmakla birlikte, tüm poliçelerin tek tek hesaplanması oldukça zaman alabilmektedir. Bu yöntem, Türk sigorta sektörüne yeni girmesine rağmen, AB ülkelerinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Ancak, üye ülkelerde yaklaşık olarak aynı sonuçların elde edilmesi durumunda, oransal yöntemlerin de kullanılmasına izin verilmektedir.⁸³

⁸² Avcioğlu, a.g.e., s. 3.

⁸³ İşseveroğlu, a.g.e., s. 112-113.

❖ **Oransal Yöntem:** İçinde bulunulan yıl içerisinde kazanılmış olan primlerin daha önceden belirlenmiş oranlara göre ertesi yıla devredilmesi prensibine dayanmaktadır. Oransal yöntem üç şekilde kullanılabilir.⁸⁴

- **Çeyrek Ortası Yöntemi (1/8 Yöntemi);** Bu yöntemde, bir yıl içerisinde üçer aylık dönemler itibariyle üretilen primlerin o çeyreğin ortasına denk gelen günde (15'inde) üretildiği varsayılmaktadır. Örneğin; birinci çeyrekte (Ocak-Mart) üretilen primlerin 15 Şubat'ta üretildiği kabul edilmektedir. Birinci çeyrekte üretilen bu primlerin 7/8'i içinde bulunan yılda, 1/8'i ertesi yılda kazanılmış sayılmaktadır. Bir başka ifade ile, birinci çeyrek üretilen primin 7/8'i dönem gelirine aktarılmakta iken, 1/8'i ertesi yıl kısmını temsil etmesinden dolayı dönem sonunda karşılık olarak ayrılmakta ve bu tutar dönem gideri olmaktadır. Dönem sonunda gider olarak yazılan bu tutar, takip eden yılın ilk gününde ters kayıt ile kapatılarak devreden karşılık adı altında ertesi yıl gelirine yansıtılmaktadır.
- **Ay Ortası Yöntemi (1/24 Yöntemi);** Bu yöntem, çeyrek ortası yöntemine göre daha gerçekçi sonuçlar vermekte olup, ilgili ay içerisinde üretilen primlerin o ayın ortasına denk geldiği varsayılmaktadır. Örneğin; Ocak ayında üretilen primlerin 23/24'ü içinde bulunan yılda, 1/24'ü ertesi yılda kazanılmış sayılmaktadır.
- **Hafta Ortası Yöntemi (1/104 Yöntemi);** Bu yöntem diğerleriyle karşılaştırıldığında daha gerçekçi sonuç vermekte olup, üretilen primler haftalık bazda dikkate alınmaktadır. Örneğin; Yılın birinci haftasında üretilen primlerin 103/104'ü içinde bulunan yılda, 1/104'ü ertesi yılda kazanılmış sayılmaktadır.

❖ **Sabit Oranlı Yöntem;** Bu yöntem kazanılan primlerin daha önceden belirlenmiş sabit oranla çarpılması esasına dayanmaktadır.

---

⁸⁴ Hamamcıoğlu, a.g.e., s. 142-144.

Karşılığın gün esasına göre hesaplanmasının mümkün olmadığı reasürans ve retrosesyon işlemlerinde, 1/8 esasına göre karşılık ayrılması olanağı bulunmaktadır. Ayrıca, belirli bir bitiş tarihi bulunmayan emtea nakliyat sigortası sözleşmelerinde, istatistiki verilere göre tahmini bitiş tarihlerinin belirlenmesi ve buna göre *Kazanılmamış Primler Karşılığı* ayrılması gerekmekte olup, bu hesabın yapılamaması durumunda son üç ayda tahakkuk etmiş primlerin % 50'si *Kazanılmamış Prim Karşılığı* olarak ayrılmaktadır.

Kazanılmamış Prim Karşılığı, bilançoda Brüt Kazanılmamış Primler Karşılığı ve Kazanılmamış Primler Karşılığında Reasürör Payı olarak ayrı ayrı gösterilmekte olup, reasürör payı tutarının hesabında yürürlükte bulunan reasürans anlaşmalarının koşulları ile komisyonları dikkate alınmaktadır. Reasürans anlaşmalarında kullanılmakta olan Run Off (Sonuç Sistemi) yöntemine göre hesaplama yapılması durumunda Kazanılmamış Prim Karşılığı Reasürör Payının hesaplanmasında bir değişiklik meydana gelmemektedir. Fakat, Clean Cut (Dönem Sistemi) yönteminde prim portföy çıkışının gün esası dışında bir sistemde belirlenmesi durumunda, Kazanılmamış Prim Karşılığı Reasürör Payı da bu sisteme göre ayrılması gerekmektedir.⁸⁵

Yıl sonunda ayrılan *Kazanılmamış Prim Karşılığı* o dönemin finansal tablosunda *Kazanılmamış Prim Karşılığı* hesabında gider olarak gösterilmektedir. Geçmiş yıl ayrılmış olan *Kazanılmamış Prim Karşılığı* ise o yıl için gelir olarak kabul edildiğinden bu tutar, Devreden Kazanılmamış Primler Karşılığı hesabında gösterilmektedir.

Örnek; A sigorta şirketinin 1 Temmuz 2008 tarihinde düzenlemiş olduğu poliçeye ait bilgiler aşağıdaki gibidir:

Prim Üretimi	10.000
Tarih	01.07.2008
Saklama Payı	% 20
Prim Devrinden Alınan Komisyon	1.500
Aracılık Komisyonu	% 10

⁸⁵ Avcioğlu, a.g.e., s. 4.

Prim Üretimi = 10.000 TL

Reasüröre Devredilen Prim = 10.000 x 0,80 = 8.000 TL

Aracılık Komisyonu = 10.000 x 0,10 = 1.000 TL

Alınan Komisyon = 1.500 TL

Kazanılmamış Primler Karşılığı = 10.000 x (180/360) = 5.000 TL

Kazanılmamış Primler Karşılığı Reasürör Payı = 8.000 x (180/360) = 4.000 TL

Ertelenmiş Giderler = 1.000 x (180/360) = 500 TL

Ertelenmiş Gelirler = 1.500 x (180/360) = 750 TL

A sigorta şirketi tarafından poliçenin düzenlendiği zamanki muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

-----01/07/2008-----			
120	SİGORTACILIK FAALİYETLERİNDEN ALACAKLAR		10.000
120.03	Aracılardan Alacaklar		
120.03.1	Acentelerden Alacaklar		
600	YAZILAN PRİMLER		10.000
600.01	Brüt Yazılan Primler		
-----/-----			

Bu tutarın 8.000 TL'si reasürans şirketine ait olduğu için aşağıdaki muhasebe kaydı yazılmaktadır.

-----01/07/2008-----			
600	YAZILAN PRİMLER		8.000
600.02	Reasüröre Devredilen Primler		
320	SİGORTACILIK FAALİYETLERİNDEN BORÇLAR		8.000
320.07	Reasürans Şirketlerine Borçlar		
-----/-----			

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'na göre *Kazanılmamış Prim Karşılığı* brüt yönteme göre hesaplanması gerektiğinden, acentelere komisyon nedeni ile ödenecek olan komisyonların bu döneme ait olan tutarı ile gelecek döneme ait olan tutarın tahakkuk kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

-----01/07/2008-----		
614	FAALİYET GİDERLERİ	500
614.01	Üretim Komisyon Giderleri	
180	GELECEK AYLARA AİT GİDERLER	500
180.01	Ertelenmiş Komisyon Giderleri	
320	SİGORTACILIK FAALİYETLERİNDEN BORÇLAR	1.000
320.03	Aracılara Borçlar	
320.03.1	Acentelere Borçlar	
-----/-----		

Reasürans şirketlerinden devir nedeni ile alınacak komisyonların bu döneme ait olan kısmı ile ertelenmiş kısmının muhasebe kaydı ise aşağıdaki gibi olacaktır.

-----01/07/2008-----		
120	SİGORTACILIK FAALİYETLERİNDEN ALACAKLAR	1.500
120.07	Reasürans Şirketlerinden Alacaklar	
614	FAALİYET GİDERLERİ	750
614.07	Reasürans Komisyonları	
380	GELECEK AYLARA AİT GELİRLER	750
380.01	Ertelenmiş Komisyon Gelirleri	
-----/-----		

Gelir hesabı olan Reasürans Komisyonları yardımcı alt hesabı, sigortacılık hesap planında *Faaliyet Giderleri* defteri kebir hesabında gösterimesi nedeniyle, bu hesaba alacak olarak kayıt edilmiştir.

Yıl sonunda hesaplarda *Kazanılmamış Prim Karşılığının*, herhangi bir indirim yapılmadan brüt olarak gösterilmesi gerektiğinden, yapılacak muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

-----31/12/2008-----		
601	KAZANILMAMIŞ PRİMLER KARŞILIĞINDA DEĞİŞİM	5.000
601.01	Brüt Kazanılmamış Primler Karşılığında Değişim	
601.01.1	Kazanılmamış Primler Karşılığı	
350	KAZANILMAMIŞ PRİMLER KARŞILIĞI-NET	5.000
350.01	Kazanılmamış Primler Karşılığı-Brüt	
-----/-----		

Kazanılmamış Prim Karşılığı Reasürör Payı ile ilgili muhasebe kaydı ise aşağıdaki gibi olacaktır.

-----31/12/2008-----		
350	KAZANILMAMIŞ PRİMLER KARŞILIĞI-NET	4.000
350.02	Kazanılmamış Prim Karşılığı Reasürör Payı	
601	KAZANILMAMIŞ PRİMLER KARŞILIĞINDA DEĞİŞİM	4.000
601.02	Brüt Kazanılmamış Primler Karşılığı Değişiminde Reasürör Payı	
601.02.1	Kazanılmamış Primler Karşılığı Reasürör Payı	
-----/-----		

Teknik karşılıklar hesabı geçici pasif bir hesap olduğundan takip eden yılın ilk gününde ters kayıt ile iptal edilmesi gerekmektedir. Bu durum Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5. maddesinde "bir bilânço döneminde ayrılan sigorta teknik karşılıkları, ertesi bilânço döneminde aynen kâra eklenir." şeklinde ifade edilmiştir. Bir başka ifade ile, gelecek bir yıla ait bir gelir olduğu için geçen yılın gelirlerinden ayrılarak gider yazılan tutar, takip eden yılın geliri olduğu için bu kez gelir olarak yazılmaktadır.

-----01/01/2009-----		
350	KAZANILMAMIŞ PRİMLER KARŞILIĞI-NET	5.000
350.01	Kazanılmamış Primler Karşılığı-Brüt	
601	KAZANILMAMIŞ PRİMLER KARŞILIĞINDA DEĞİŞİM	5.000
601.01	Brüt Kazanılmamış Primler Karşılığında Değişim	
601.01.2	Devreden Kazanılmamış Primler Karşılığı	
-----/-----		

-----01/01/2009-----		
601	KAZANILMAMIŞ PRİMLER KARŞILIĞINDA DEĞİŞİM	4.000
601.02	Brüt Kazanılmamış Primler Karşılığı Değişiminde Reasürör Payı	
601.02.2	Devreden Kazanılmamış Primler Karşılığı Reasürör Payı	
350	KAZANILMAMIŞ PRİMLER KARŞILIĞI-NET	4.000
350.02	Kazanılmamış Prim Karşılığı Reasürör Payı	
-----/-----		

1 Temmuz 2008 tarihinde muhasebeleştirilmiş olan gelecek döneme ait komisyon gelirleri ile komisyon giderleri cari dönem içerisinde gelir hesaplarına alınmakta ve bilançoda yer alan tutarlar iptal edilmektedir.

-----01/01/2009-----			
614	FAALİYET GİDERLERİ		500
614.01	Üretim Komisyon Giderleri		
180	GELECEK AYLARA AİT GİDERLER		500
-----/-----			
-----01/01/2009-----			
380	GELECEK AYLARA AİT GELİRLER		750
614	FAALİYET GİDERLERİ		750
614.07	Reasürans Komisyonları		
-----/-----			

➤ **Devam Eden Riskler Karşılığı**

Devam Eden Riskler Karşılığı, taşınan risk durumuna bağlı olarak *Kazanılmamış Primler Karşılığının* yetersiz olması durumunda ayrılmaktadır.⁸⁶ Başka bir ifade ile, *Devam Eden Riskler Karşılığı*, sigorta sözleşmesinin süresi boyunca üstlenilen risk düzeyi ile kazanılan primlerin zamana bağlı dağılımının uyumlu olmadığı kabul edilen sigorta branşlarında, ayrıca *Kazanılmamış Primler Karşılığının* şirketin taşıdığı risk ve beklenen masraf düzeyine göre yetersiz kalması durumunda ayrılmaktadır. Şirketler *Devam Eden Riskler Karşılığı* ayırırken, yürürlükte bulunan sigorta sözleşmeleri dolayısıyla ortaya çıkabilecek tazminatların ilgili sözleşmeler için ayrılmış *Kazanılmamış Primler Karşılığından* fazla olma ihtimaline karşı, her hesap dönemi itibarıyla, son 12 ayı kapsayacak şekilde yeterlilik testi yapmaları gerekmektedir. Bu test yapılırken, net kazanılmamış primler karşılığının, beklenen net hasar prim oranı ile çarpılması gerekmektedir. Beklenen net hasar prim oranı aşağıdaki formül yardımı ile hesaplanmaktadır.

$$\text{Beklenen Net Hasar Prim Oranı} = \frac{\text{Gerçekleşmiş Hasarlar}}{\text{Kazanılmış Primler}}$$

$$\text{Gerçekleşmiş Hasarlar} = \text{Muallak Tazminatlar (Net)} + \text{Ödenen Tazminatlar (Net)} - \text{Devreden Muallak Tazminatlar (Net)}$$

⁸⁶ Genç, a.g.e., s. 44.

$$\text{Kazanılmış Primler} = \text{Yazılan Primler (Net)} + \text{Devreden Kazanılmamış Primler Karşılığı (Net)} - \text{Kazanılmamış Primler Karşılığı (Net)}$$

Beklenen hasar prim oranının % 95'in üzerinde olması halinde, % 95'i aşan kısmın net kazanılmamış primler karşılığı ile çarpılması sonucunda bulunan tutar o branşın *Devam Eden Riskler Karşılığı* olarak hesaplanmaktadır. Şirketler kendi tarifelerini hazırlarken ve güncellerken *Devam Eden Riskler Karşılığı* tutarını dikkate almaları gerekmektedir.⁸⁷ Net kazanılmamış prim karşılığı, brüt kazanılmamış prim karşılığından reasürör paylarının indirilmesini (konservasyonda kalan kazanılmamış prim karşılığı) içermektedir.⁸⁸

Aşağıda *Devam Eden Riskler Karşılığının* hesaplanması ve muhasebeleştirilmesi ile ilgili bir örneğe yer verilmektedir.

Örnek; A sigorta şirketinin 2008 yılı sonunda beklenen net hasar prim oranı % 120'dir. Brüt kazanılmamış prim karşılığı 900.000 TL ve kazanılmamış prim karşılığı reasürör payı da 600.000 TL'dir. Bu bilgiler doğrultusunda A sigorta şirketi için devam eden riskler karşılığının hesaplanması ve muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

Beklenen Hasar Prim Oranı % 95'in üzerinde olduğundan dolayı bu durum ile ilgili *Devam Eden Riskler Karşılığı* ayrılması gerekmektedir.

$$\begin{aligned} \text{Net Kazanılmamış Prim Karşılığı} &= \text{Brüt Kazanılmamış Prim Karşılığı} - \text{Kazanılmamış Prim Karşılığı Reasürör Payı} \\ \text{Devam Eden Riskler Karşılığı} &= \text{Fark x Net Kazanılmamış Prim Karşılığı} \\ &= (\% 120 - \% 95) \times (900.000 - 600.000) \\ &= \% 25 \times 300.000 \\ &= 75.000 \end{aligned}$$

⁸⁷ 7 Ağustos 2007 tarihli 26606 sayılı "Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Teknik Karşılıklarına ve Bu Karşılıkların Yatırılacağı Varlıklara İlişkin Yönetmelik", m. 6, (Çevrimiçi), <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Mevzuat/Yururlukteki+Mevzuat/Yönetmelikler/TeknikKarsilikYon etmeligi.htm>, 8 Mart 2010.

⁸⁸ Sarıaslan, "Sigorta Muhasebesi ve...", 2008, **a.g.e.**, s. 29.

-----31/12/2008-----		
602	DEVAM EDEN RİSKLER KARŞILIĞINDA DEĞİŞİM	75.000
602.01	Brüt Devam Eden Riskler Karşılığında Değişim	
602.01.1	Devam Eden Riskler Karşılığı	
351	DEVAM EDEN RİSKLER KARŞILIĞI- NET	75.000
351.01	Devam Eden Riskler Karşılığı-Brüt	
-----/-----		

Yıl sonunda yapılan bu muhasebe kaydının takip eden yılın ilk gününde ters kayıt ile iptal edilerek dönem hesaplarına aktarılması gerekmektedir.

-----01/01/2009-----		
351	DEVAM EDEN RİSKLER KARŞILIĞI-NET	75.000
351.01	Devam Eden Riskler Karşılığı-Brüt	
602	DEVAM EDEN RİSKLER KARŞILIĞINDA DEĞİŞİM	75.000
602.01	Brüt Devam Eden Riskler Karşılığında Değişim	
602.01.2	Devreden Devam Eden Riskler Karşılığı	
-----/-----		

➤ **Muallak Hasar ve Tazminatlar Karşılığı**

Muallak Hasar ve Tazminat Karşılığı, cari yılda değişik sebeplerden dolayı ödenememiş hasarlar için ayrılmakta olan bir karşılıktır. Başka bir ifade ile, sigorta şirketlerinin üzerlerine aldıkları rizikonun gerçekleşmesi durumunda sigorta sözleşmesi şartlarına göre mal ve sorumluluk sigortalarında, tazminat ve hayat sigortalarında, sigorta bedelini sigortalılara ödemeleri gerekmektedir. Fakat bazı durumlarda;

- ❖ Yıl sonu nedeni ile hasar ve tazminat ile ilgili araştırma, inceleme, ekspertiz vb. gibi işlemlerin tamamlanmamış olması,
- ❖ Sigortalıların ya da zarar görenlerin şirket tarafından istenilen gerekli belgeleri sağlayamamış ya da zamanında şirkete vermemiş olmaları,
- ❖ Sigortalıların hasar ya da tazminat tutarı almak üzere şirkete başvuru yapmamaları,
- ❖ Sigorta şirketi ile hasar ya da tazminat alacaklısı arasında tazminatın tutarı ve tazminatın kapsamı ile ilgili anlaşmazlık olması ve durumun mahkemeye intikal etmesi

gibi birçok sebepten dolayı cari yıl içerisinde gerçekleşen bir rizikoya ait tazminat bilanço tarihine kadar ödenmemiş olabilmektedir. Böyle durumlarda, sigorta şirketi cari yıla ait tazminatı sonraki yılda ödeyecek ya da bazı durumlarda birkaç yıl sonra ödemesi mümkün olacaktır.⁸⁹

Bilanço tarihinde, ödemesi gelecek dönemde ya da dönemlerde de yapılacak hasarlar ve tazminatlardan bir kısmının kesin tutarı bilinebilmektedir. Örneğin; 20 Aralık'ta vefat ettiği bildirilen 50 milyon TL'ye hayatı sigortalanmış olan bir kişinin mirasçılara ya da yararlananlarına ödenecek tazminatın, işlemlerin tamamlanmasından sonra gelecek yılın Ocak ayı içinde 50 milyon TL olarak ödeneceği, bilanço tarihinde kesin bir tutar olarak bellidir.

Bir kısım hasar ve tazminatların tutarları ise kesin olarak bilinmemekte, ancak tahmin edilebilmektedir. Örneğin; 20 Aralık'ta battığı bildirilen ve hasar tutarının tespiti uzun ekspertiz çalışmalarını gerektiren petrol tankerine ödenecek tazminat, bilanço tarihinde kesin olarak bilinmemektedir. Bu tutar ancak tahmin edilebilmektedir.

Bu belirtilen durumlarda şirketlerin, tahakkuk etmiş ve hesaben tespit edilmiş ancak daha önceki hesap dönemlerinde ya da cari hesap döneminde fiilen ödenmemiş tazminat bedelleri ya da bu bedel hesaplanamamış ise tahmini bedelleri ile gerçekleşmiş ancak rapor edilmemiş tazminat bedelleri için *Muallak Tazminat Karşılığı* ayırmaları gerekmektedir.

Muallak hasar ve tazminatların unsurları temel olarak aşağıdakilerden oluşmaktadır:⁹⁰

❖ **Tahakkuk Eden Muallak Hasar ve Tazminatlar:** Tahakkuk etmiş ve hesaben tespit edilmiş fakat daha önceki hesap dönemlerinde veya cari hesap döneminde fiilen ödenmemiş hasar ve tazminat bedelleri veya bu bedel hesaplanamamış ise tahmini bedellerinin izlendiği hesabı göstermektedir.

---

⁸⁹ Avcioğlu, a.g.e., s. 6.

⁹⁰ Kara, a.g.e., s. 74-75.

❖ **Raporlanmayan Muallak Hasar ve Tazminatlar (Incured But Not Reported-IBNR):** Hesap dönemi içerisinde gerçekleşmiş, ancak bilanço tarihi itibarıyla henüz şirkete rapor edilmemiş hasar ve tazminat bedellerinin izlendiği hesabı göstermektedir.

❖ **Gider Payı:** *Muallak Hasar ve Tazminat Karşılığının* hesaplanması sırasında, hesaplanmış veya tahmin edilmiş, eksper, bilirkişi, danışman, dava ve haberleşme giderleri de dahil olmak üzere hasar ve tazminat dosyalarının tamamlanması için gerekli tüm gider paylarının da dikkate alınması sırasında kullanılmakta olan hesap kalemidir.

❖ **Oluşmuş Ancak Yeteri Kadar Karşılık Ayrılmamış Hasar Dosyaları (Incurred But Not Enough Reported-IBNER):** Bu kavram muallak hasar ve tazminatlarının yeterli olmadığına anlaşılması durumunda muallak hasar ve tazminatların yeni veriler doğrultusunda yenilenmesini içermektedir.⁹¹

Muallak Tazminat Karşılığı hesaplanırken rücu, sovtaj ve benzeri gelir kalemlerinin tenzil edilmiş olması gerekmektedir. Hesap dönemi sonu itibarıyla tahakkuk etmiş *Muallak Tazminat Karşılığından* tenzil edilecek rücu, sovtaj ve benzeri gelirlerin hesaplanmasında; son 5 ya da daha fazla yıllarda tahakkuk etmiş muallak hasar dosyalarına ilişkin olarak, bu hasarların olduğu dönemi izleyen dönemlerde tahsil edilen rücu, sovtaj ve benzeri gelirlerin söz konusu yıllara ait tahakkuk etmiş *Muallak Tazminat Karşılıklarına* bölünmesi neticesinde bulunan ağırlıklı ortalama dikkate alınmaktadır. Cari hesap dönemi için ilgili branş *Muallak Tazminat Karşılığından* tenzil edilecek rücu, sovtaj ve benzeri gelirler, ilgili branş için hesaplanmış olan ağırlıklı ortalama ile ilgili branşın cari döneme ilişkin tahakkuk etmiş *Muallak Tazminat Karşılığının* çarpılması ile bulunmaktadır.⁹²

⁹¹ Hamamcioğlu, a.g.e., s. 158.

⁹² 7 Ağustos 2007 tarihli 26606 sayılı "Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Teknik Karşılıklarına ve Bu Karşılıkların Yatırılacağı Varlıklara İlişkin Yönetmelik", m. 7, (Çevrimiçi), <http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Mevzuat/Yururlukteki+Mevzuat/Yönetmelikler/TeknikKarsilikYo netmeligi.htm>, 8 Mart 2010.

Muallak Tazminat Karşılığına ilişkin tenzil edilecek rücu, sovtaj ve benzeri gelir kalemlerinin hesaplanması aşağıdaki gibi olmaktadır.⁹³

Örneğin; Mart 2008 tarihi itibarıyla yapılacak hesaplama için;

T1 : Mart 2003 itibarıyla muallak olan tazminat tutarlarından, Nisan 2003-Mart 2008 tarihleri arasında tahsil edilmiş olan rücu sovtaj ve benzeri gelir kalemleri.

T2 : Mart 2004 itibarıyla muallak olan tazminat tutarlarından, Nisan 2004-Mart 2008 tarihleri arasında tahsil edilmiş olan rücu sovtaj ve benzeri gelir kalemleri.

T3 : Mart 2005 itibarıyla muallak olan tazminat tutarlarından, Nisan 2005-Mart 2008 tarihleri arasında tahsil edilmiş olan rücu sovtaj ve benzeri gelir kalemleri.

T4 : Mart 2006 itibarıyla muallak olan tazminat tutarlarından, Nisan 2006-Mart 2008 tarihleri arasında tahsil edilmiş olan rücu sovtaj ve benzeri gelir kalemleri.

T5 : Mart 2007 itibarıyla muallak olan tazminat tutarlarından, Nisan 2007-Mart 2008 tarihleri arasında tahsil edilmiş olan rücu sovtaj ve benzeri gelir kalemleri.

M1: Mart 2003 itibarıyla muallak tazminat tutarı

M2: Mart 2004 itibarıyla muallak tazminat tutarı

M3: Mart 2005 itibarıyla muallak tazminat tutarı

M4: Mart 2006 itibarıyla muallak tazminat tutarı

M5: Mart 2007 itibarıyla muallak tazminat tutarı

Ağırlıklı Ortalama : (T1 + T2 + T3 + T4 + T5) / (M1 + M2 + M3 + M4 + M5)

Ağırlı ortalama değeri bulunduktan sonra, tenzil edilecek rücu, sovtaj ve benzeri gelir tutarı aşağıdaki formül yardımı ile hesaplanmaktadır.

Mart 2008 tarihi itibarıyla tenzil edilecek rücu, sovtaj ve benzeri gelir rakamı = Mart 2008 Tahakkuk Etmiş Muallak Tazminat Karşılığı x Ağırlıklı Ortalama

⁹³ 14.05.2008 tarihli "5684 Sayılı Sigortacılık Kanuna İstinaden Çıkarılan; Sermaye Yeterliliği, Teknik Karşılıklar Ve Finansal Raporlamaya İlişkin Yönetmelikler İle İlgili Sorulara İlişkin Sektör Duyurusu", s. 2, (Çevrimiçi), <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/sermayeyeterliligiteknikkarasiliklarvefinansalraporlamayailiskinkektorduyurusu.htm>, 8 Mart 2010.

Gerçekleşmiş ancak rapor edilmemiş tazminat bedellerinin hesaplanması sırasında hesap dönemi sonu rakamları son 12 ayı kapsayacak şekilde dikkate alınmakta olup, bu tarihlerden önce meydana gelmiş fakat bu tarihlerden sonra ihbar edilmiş tazminatlar, gerçekleşmiş ancak rapor edilmemiş tazminat bedelleri olarak kabul edilmektedir. Gerçekleşmiş ancak rapor edilmemiş tazminat bedellerinin hesaplanması sırasında, sigorta ve reasürans şirketlerinin bu bedellerle ilgili olarak son 5 ya da daha fazla yıllarda; bu tarihlerden önce meydana gelmiş ancak sonrasında rapor edilmiş tazminatların, bunlara ilişkin rücu, sovtaj ve benzeri gelir tahsilatlarının tenzil edilmesinden sonra kalan tutarlarının, söz konusu yıllara ilişkin prim üretimlerine bölünmesi ile bulunan ağırlıklı ortalama dikkate alınmaktadır. Cari hesap dönemi için gerçekleşmiş ancak rapor edilmemiş tazminat bedeli, yukarıda belirtilen şekilde hesaplanmış olan ağırlıklı ortalama ile cari hesap döneminden önceki 12 aylık toplam prim üretiminin çarpılması ile bulunmaktadır.⁹⁴

Gerçekleşmiş ancak rapor edilmemiş tazminat bedellerinin de prim üzerinden ve ana branşlar bazında hesaplanması gerekmekte olup, cari hesap dönemi ya da daha önceki hesap dönemlerinde ihbar edilmiş olmakla birlikte cari hesap döneminde herhangi bir nedenle bu dönem muallaklarında bulunmayan ancak bir sonraki yıl yeniden işleme alınan muallağa konu dosyalar da ilgili branşın gerçekleşmiş ancak rapor edilmemiş tazminat bedelleri hesaplarına dahil edilmektedir.

Muallak Tazminat Karşılığının hesaplanması sırasında hesaplanmış ya da tahmin edilmiş eksper, bilirkişi, danışman, dava ve haberleşme giderleri ile tazminat dosyalarının tamamlanması için gerekli tüm gider payları dikkate alınmaktadır. *Muallak Tazminat Karşılığı* reasürör tutarının hesabında, yürürlükte bulunan reasürans anlaşmalarının şartları dikkate alınmaktadır. Muallak tazminat tutarı her hesap dönemi sonu itibarıyla güncellenmeli ve yeterli miktarda karşılık ayrılmamış dosyalar için ilave karşılık ayrılması gerekmektedir. Tazminat bedelinin çek ya da senet ile ödendiği durumlarda, çek ya da senet tutarı ilgili banka tarafından

---

⁹⁴ 7 Ağustos 2007 tarihli 26606 sayılı "Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Teknik Karşılıklarına ve Bu Karşılıkların Yatırılacağı Varlıklara İlişkin Yönetmelik", m. 7, (Çevrimiçi), <http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Mevzuat/Yururlukteki+Mevzuat/Yonetmelikler/TeknikKarsilikYonetmeligi.htm>, 8 Mart 2010.

sigortalıya ödeninceye kadar, çek ya da senet tutarı muallak tazminatlardan indirilememektedir.

Döviz endeksli sigorta sözleşmelerine ilişkin tazminatlar öncelikle sözleşmede yazılı olan kurdan değerlendirilmekte olup, sözleşmede ödeme tarihindeki kurdan ödenmesi kararlaştırılmış ise tazminatlar Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın Resmi Gazete'de ilan ettiği döviz satış kurlarına göre değerlendirilmektedir.

Sigorta şirketinin anlaşmalı olduğu tamirhane ve servise sigorta şirketince ödeme yapılması ile araçların tamir ettirilmesi durumunda, araç tamir edilerek tazminat alacaklısına karşı yükümlülük yerine getirilmiş olmaktadır. Bu durumdaki dosyaların sigortalıya ibraname imzalatılmasından sonra *Muallak Tazminat Karşılıklarından* çıkarılarak Ödenen Tazminatlar hesabına dahil edilmektedir. Tamire ilişkin bedeller; tamirhane ya da servise ödeninceye kadar, Ödenen Tazminatlar hesabı karşılığında bilançonun pasif tarafındaki ayrı bir hesabın altında ilgili tamirhane ya da servis hesabında izlenmektedir.

Sigortalıların sigorta şirketinin anlaşmalı olduğu sağlık kuruluşlarında bedeli sağlık kuruluşuna sigorta şirketince ödenme yapılması ile tedavi ettirilmesi durumunda, sigorta şirketi sigortalıya yükümlülüğünü yerine getirmiş olmaktadır. Tedavi giderlerinin sigorta şirketince ödenmesi beklenmeden bu durumdaki dosyaların sigortalıya ibraname imzalatılmasından sonra *Muallak Tazminat Karşılığından* çıkarılarak Ödenen Tazminatlar hesabına dahil edilmesi gerekmektedir. Tedavi bedelleri, sağlık kuruluşuna ödeninceye kadar, Ödenen Tazminatlar hesabı karşılığında bilançonun pasif tarafındaki ayrı bir hesabın altında ilgili sağlık kuruluşu hesabında izlenmektedir.

Dava aşamasında olan hasarlar için *Muallak Tazminat Karşılık* rakamı olarak ilk önce dava değeri esas alınmaktadır. Ancak, sigortalı tarafından talep edilen gecikme faizi, mahkeme masrafı ve avukatlık ücreti gibi masraflar dışındaki tazminatın sigorta sözleşmesi teminat limitlerini aşması durumunda, sigorta şirketinin aşan kısmı muallak tazminat tutarlarından indirmesi gerekmektedir. Dava değerine rağmen bilirkişi raporu, fatura gibi kesin kanıtlara dayanılarak tespit edilen

tazminat tutarına dönem sonuna kadar işlemiş gecikme faizi, avukatlık ücreti gibi masrafları da ilave ederek *Muallak Tazminat Karşılık* tutarı belirlenmektedir.⁹⁵

Rizikonun gerçekleşmesi halinde bir hasar ödemesinin yapılabilmesi için ihbarın yapılması ve eksper raporu da dahil olmak üzere gerekli evrakların tamamlanması gerekmektedir. İhbar süreleri sigorta türlerine göre değişiklik göstermekte olup, örneğin mal ve can sigortalarında rizikonun gerçekleştiği andan itibaren 5 gün içinde sigortalının sigortacıya ihbarda bulunması gerekmektedir. Yapılan bütün ödemeler direkt olarak teknik hesaplara intikal ettirilmektedir. Ödenen tazminat gider olarak ilgili teknik kâr zarar hesabının ödenen tazminatlar hesabının borcuna yazılmakta iken ödeme hangi hesaptan yapıldı ise o hesabın alacağına yazılarak muhasebe kaydı yapılmaktadır.⁹⁶

Örnek; 10 Şubat tarihinde yangın poliçesine ait hasar ihbarı yapılmış, sigorta şirketi tarafından 15 Şubat tarihinde bu olay için eksper görevlendirilmiştir. Ekspertiz tarafından yapılan inceleme sonucunda tüm hasarın şirkete ait olduğu (saklama payı % 100) belirlenmiştir. Bu olay ile ilgili 25 Şubat tarihinde eksperden alınan ön ekspertiz raporuna göre hasar tutarı 10.000 TL'dir.

-----25/02/2010-----		
611	MUALLAK HASARLAR KARŞILIĞINDA DEĞİŞİM	10.000
611.01	Brüt Muallak Hasarlar Karşılığında Değişim	
611.01.1	Muallak Hasarlar Karşılığı	
353	MUALLAK HASAR VE TAZMİNAT KARŞILIĞI-NET	10.000
353.01	Muallak Hasar ve Tazminat Karşılığı	
-----/-----		

Fakat Mart ayı içerisinde sigortalının sigorta şirketine itiraz etmesi üzerine, bu olay için eksper tekrar görevlendirilmiştir. Yapılan son incelemeye göre hasarın önceden 10.000 TL olarak tahmin edilen tutardan daha büyük olduğu anlaşılmıştır. Son durum itibarıyla hasarın tutarının 20.000 TL olduğu belirlenmiştir.

⁹⁵ 7 Ağustos 2007 tarihli 26606 sayılı "Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Teknik Karşılıklarına ve Bu Karşılıkların Yatırılacağı Varlıklara İlişkin Yönetmelik", m. 7, (Çevrimiçi), <http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Mevzuat/Yururlukteki+Mevzuat/Yönetmelikler/TeknikKarsilikYo netmeligi.htm>, 8 Mart 2010.

⁹⁶ Hamamcioğlu, **a.g.e.**, s. 125-126.

Bu durum sonucunda hasar tazminatı olarak sigortalıya 20.000 TL ve hasarın tespiti ve dosyanın tamamlanması içinde ekspere 5.000 TL ödenecektir. Ekspertiz ücreti serbest meslek faaliyeti olması nedeni ile KDV ve gelir vergisi stopajına tabidir.

Hasar Tutarı = 20.000 TL

Ekspertiz Ücreti = 5.000 TL

KDV (% 18) = 5.000 x 0,18 = 900 TL

Toplam Tazminat Tutarı = 20.000 + 5.000 + 900 = 25.900 TL

Bu son durum neticesinde 31 Mart itibariyle finansal tablolar düzenlenirken, muallak hasarın güncellenmesi ve eksik olan kısımlar için ilave karşılık ayrılması gerekmektedir.

-----31/03/2010-----			
611	MUALLAK HASARLAR KARŞILIĞINDA DEĞİŞİM	15.900	
611.01	Brüt Muallak Hasarlar Karşılığında Değişim		
611.01.1	Muallak Hasarlar Karşılığı		
353	MUALLAK HASAR VE TAZMİNAT KARŞILIĞI-NET		15.900
353.01	Muallak Hasar ve Tazminat Karşılığı		
	İlave Muallak	10.000	
	Ekspertiz Ücreti	5.000	
	KDV	900	
-----/-----			

Diğer evrakların tamamlanması ile bu dosya 5 Nisan tarihinde kapatılmıştır.

Ekspertiz Ücreti = 5.000 TL

Stopaj (% 20) = 5.000 x 0,20 = 1.000 TL

Ekspere Ödenecek Toplam Tutar = 5.000 + 900 – 1.000 = 4.900 TL

Sigorta şirketi tarafından ekspere ücreti peşin ödendiğinde aşağıdaki muhasebe kaydı yazılmaktadır.

-----05/04/2010-----			
610	ÖDENEN HASARLAR		5.900
610.01	Brüt Ödenen Hasarlar		
	100	KASA	4.900
	360	ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR	1.000
-----/-----			

Sigorta şirketi tarafından sigortalıya da çek verildiğinde aşağıdaki muhasebe kaydı yazılmaktadır.

-----05/04/2010-----			
320	SİGORTACILIK FAALİYETLERİNDEN BORÇLAR	20.000	
320.01	Sigortalılara Borçlar		
	103	VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ	20.000
-----/-----			

Sigortalı 20 Mayıs tarihinde çeki bankadan tahsil etmiştir.

-----20/05/2010-----			
103	VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ	20.000	
	102	BANKALAR	20.000
-----/-----			

Sigortalıya ödeme yapılıncaya kadar teknik karşılıklar yönetmeliğı gereğı verilen çek tutarlarının muallak hasardan indirilmemesi gerekmektedir.

-----20/05/2010-----			
610	ÖDENEN HASARLAR	20.000	
610.01	Brüt Ödenen Hasarlar		
	320	SİGORTACILIK FAALİYETLERİNDEN BORÇLAR	20.000
	320.01	Sigortalılara Borçlar	
-----/-----			

26 Mayıs tarihinde ekspersen kesilen stopaj vergi dairesine peşin olarak ödenmiştir.

-----26/05/2010-----			
360	ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR	1.000	
	100	KASA	1.000
-----/-----			

➤ **Hayat Matematik Karşılıkları**

Hayat sigortalarında sigortalı sigortacıya her yıl belirli bir prim ödemektedir. Sigortacı da sözleşmede yazılı olan tutarı, sözleşmenin vadesi dolduğunda sigortalıya ya da sigortalının ölümü halinde sigortalının mirasçılara ödemesi gerekmektedir. Sigortacı üstlendiği bu sorumluluğu zamanında yerine getirebilmek için tahsil etmiş olduğu primlerden belli bir oranda karşılık ayırmaktadır. Ayrılmış olan bu karşılıklara *Hayat Matematik Karşılıkları* (Riyazi İhtiyatlar) adı verilmektedir.⁹⁷ Bir başka ifade ile, *Hayat Matematik Karşılıkları* hayat sigortası alanında faaliyette bulunan şirketlerin sigortalılarına karşı olan yükümlülüklerinin hazır değerleri toplamını ifade etmektedir. Matematik karşılıklar cari yıl içinde tahsil edilen primler toplamından vefat edenlere ödenen tutarın düşülmesi sonucunda kalan tutarın faizlendirilerek hayatta kalanlar arasında dağıtılmasıdır.⁹⁸

Hayat ve hayat dışı branşında faaliyet gösteren şirketler bir yıldan uzun süreli hayat, sağlık ve ferdi kaza sigorta sözleşmeleri için sigortalılar ile lehdarlara olan yükümlülüklerini karşılamak üzere aktüeryal esaslara göre yeterli düzeyde matematik karşılık ayırmaktadırlar. Bir yıldan uzun süreli hayat sigortalarına ek olarak bir yıldan uzun süreli ferdi kaza, sağlık, hastalık sonucu maluliyet ve tehlikeli hastalıklar teminatının verildiği hallerde; hayat sigortaları matematik karşılık tutarı ek teminatlara ilişkin aktüeryal esaslara göre hesaplanan matematik karşılık tutarını da içerecek şekilde hesaplanmaktadır.⁹⁹

Hayat sigortası sözleşmesi kapsamında tahsil edilen safi primlerden idare ve tahsil masrafları, ölüm (mortalite) risk primi ve komisyonların indirilmesi sonucu kalan tutar *Hayat Matematik Karşılığı* ayrılmaktadır. Bu karşılıkların onayı Amerikan, Alman veya İsviçre’de hazırlanan ölüm tabloları göz önüne alınarak aktüerlerce Türk

⁹⁷ Özkan T., “Tek Düzen...”, 2007, **a.g.e.**, s. 97.

⁹⁸ Genç, **a.g.e.**, s. 44-45.

⁹⁹ 7 Ağustos 2007 tarihli 26606 sayılı “Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Teknik Karşılıklarına ve Bu Karşılıkların Yatırılacağı Varlıklara İlişkin Yönetmelik”, m. 7, (Çevrimiçi), <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Mevzuat/Yururlukteki+Mevzuat/Yönetmelikler/TeknikKarsilikYo netmeligi.htm>, 8 Mart 2010.

sigorta şirketleri için geçerli olan cari tablolar kullanılarak yapılmaktadır. Yatırımlara dönüşen karşılıklardan elde edilen gelirler için kâr payı karşılığı ayrılmaktadır.¹⁰⁰

Ülkemizde hayat sigorta sözleşmelerinin sigorta bölümü için alınan prime risk primi, yatırım amacı ile alınan prime de birikim primi adı verilmektedir.¹⁰¹

Hayat branşı matematik karşılıkları aktüeryal matematik karşılıklar ve kâr payı karşılıklarının toplamından oluşmakta olup, şirketin hayat sigortası branşında sigortalılara karşı yükümlülüklerini göstermektedir.

❖ **Aktüeryal Matematik Karşılıklar;** Şirketlerin üstlendiği riziko için alınan primler ile sigortalılar ile lehdarlara olan yükümlülüklerin peşin değerleri arasındaki farkı göstermektedir. Aktüeryal matematik karşılıklar, bir yıldan uzun süreli hayat sigortaları için tarifelerin onaylı teknik esaslarında belirtilen formül ve esaslara göre ayrılmaktadır. Aktüeryal matematik karşılıklarının hesaplanmasında iki yöntem bulunmaktadır.

Birinci yöntemde göre aktüeryal matematik karşılıklar, sigortacının ileride yerine getireceği yükümlülüklerinin peşin değeri ile sigorta ettiren tarafından ileride ödenecek primlerin bugünkü değeri arasındaki farkın bulunması şeklinde (prospektif yöntem) hesaplanmaktadır. Prospektif yöntem ile aktüeryal matematik karşılığının nasıl hesaplanması gerektiği aşağıdaki formülde gösterilmektedir.

$$\text{Matematik Karşılık} = \frac{\text{Gelecekteki Tazminatların Peşin Değeri}}{\text{Gelecekteki Primlerin Peşin Değeri}} -$$

Bu formüle göre sigorta şirketi gelecekteki yükümlülüklerini ve gelecekteki primlerini teknik faize göre iskonto etmektedir.

¹⁰⁰ Sarıaslan, "Sigorta Muhasebesi ve...", 2008, **a.g.e.**, s. 25; Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s. 171-172.

¹⁰¹ Sarıaslan, "Sigorta Muhasebesi ve...", 2008, **a.g.e.**, s. 25.

İkinci yöntemle göre aktüeryal matematik karşılıklar, sigortalının ödediği primlerin sonuç değeri ile sigortalının üstlendiği rizikonun sonuç değeri arasındaki farkın bulunması şeklinde (retrospektif yöntem) hesaplanmaktadır. Retrospektif yöntemle aktüeryal matematik karşılığının nasıl hesaplanması gerektiği aşağıdaki formülde gösterilmektedir.

$$\text{Matematik Karşılık} = \text{Toplanan Net Primlerin Biriken Değeri} - \text{Geçmiş Sigorta Tazminatlarının Birikim Değeri}$$

Aktüeryal matematik karşılıklar, Hazine Müsteşarlığı'nca kabul edilen genel kabul görmüş aktüeryal yöntemlere göre hesaplanması halinde bulunan aktüeryal matematik karşılıklar toplamı bu toplamlardan az olamaz.¹⁰² Ayrıca, aktüeryal matematik karşılığı ayrılan sigorta sözleşmeleri için *Kazanılmamış Primler Karşılığı* ayrılmaması gerekmektedir.

Aktüeryal matematik karşılığın negatif olarak hesaplandığı durumlarda bu değer sıfır olarak kabul edilmektedir.

Birikim priminin de alındığı hayat sigortalarında aktüeryal matematik karşılık, primlerin birikimine kalan kısımlarının toplamından oluşmaktadır. Aktüeryal matematik karşılıklar tarifenin teknik özelliklerine göre tahakkuk ya da nakit esasına göre hesaplanabilmektedir.

❖ **Kâr Payı Karşılıkları;** Kâr payı karşılıkları şirketlerin kâr payı vermeyi üstlendikleri sözleşmeler için ayrılan karşılıkların (sigortalılar ile lehdarlara olan yükümlülüklerine dayanarak) yatırıldıkları varlıkların gelirlerinden, kâr payı dağıtım sistemine göre hesaplanan (onaylı kâr payı teknik esaslarında belirtilen) teknik faiz geliri ile sınırlı olmak kaydıyla garanti edilen kısmın da dahil olduğu miktar ile önceki yıllara ait birikmiş kâr payı karşılıklarından oluşmaktadır.¹⁰³ Sigorta şirketlerinin,

¹⁰² 7 Ağustos 2007 tarihli 26606 sayılı "Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Teknik Karşılıklarına ve Bu Karşılıkların Yatırılacağı Varlıklara İlişkin Yönetmelik", m. 7, (Çevrimiçi), <http://www.tsrbs.org.tr/tsrbs/Mevzuat/Yururlukteki+Mevzuat/Yönetmelikler/TeknikKarsilikYonetmeligi.htm>, 8 Mart 2010.

¹⁰³ 7 Ağustos 2007 tarihli 26606 sayılı "Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Teknik Karşılıklarına ve Bu Karşılıkların Yatırılacağı Varlıklara İlişkin Yönetmelik", m. 7,

yaşama ihtimaline bağlı sigortalar ile birikim priminin alındığı her sigorta sözleşmesine primin şirkete ulaşmasını takip eden ilk işgününden itibaren sözleşmenin sona erdiği tarihe kadar gün esasına göre kâr payı dağıtmaları gerekmektedir. Ölüm ihtimaline bağlı sigortalara kâr payı verilmesi durumunda buna ilişkin esas ve usuller ayrıca teknik esaslarda belirtilmektedir. Sigorta şirketlerinin, sigortalılar ve lehdarlara ait kâr payına esas olan önceki yıllara ilişkin ve cari yıla ait matematik karşılıklarının toplamını günlük olarak yatırıma yönlendirmeleri gerekmektedir. Ayrıca, sigorta şirketinin birden fazla kâr dağıtım esaslarının olması durumunda bunlarla ilgili tüm işlemleri ayrı hesaplarda takip etmeleri gerekmektedir.¹⁰⁴

Örnek; A sigorta şirketi, 2008 yılı sonunda hayat sigortalarında 50.000 TL matematik karşılığı hesaplamıştır. Saklama payı % 80'dir. Bu duruma göre A sigorta şirketinin matematik karşılığına ilişkin yıl sonunda yapması gerekli muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

-----31/12/2008-----		
633	HAYAT MATEMATİK KARŞILIINDA DEĞİŞİM	50.000
633.01	Brüt Hayat Matematik Karşılığında Değişim	
633.01.1	Hayat Matematik Karşılığı	
352	HAYAT MATEMATİK KARŞILIĞI-NET	10.000
352.02	Hayat Matematik Karşılığı Reasürör Payı	
352	HAYAT MATEMATİK KARŞILIĞI-NET	50.000
352.01	Hayat Matematik Karşılığı-Brüt	
633	HAYAT MATEMATİK KARŞILIINDA DEĞİŞİM	10.000
633.02	Brüt Hayat Matematik Karşılığı	
	Değişiminde Reasürör Payı	
633.02.1	Hayat Matematik Karşılığı Reasürör Payı	
-----/-----		

Yıl sonunda yapılan bu muhasebe kaydının takip eden yılın ilk gününde ters kayıt ile iptal edilerek dönem hesaplarına aktarılması gerekmektedir.

(Çevrimiçi),

<http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Mevzuat/Yururlukteki+Mevzuat/Yönetmelikler/TeknikKarsilikYonetmeligi.htm>, 8 Mart 2010.

¹⁰⁴ Serdar, **a.g.e.**, s. 115-116.

-----01/01/2009-----		
352	HAYAT MATEMATİK KARŞILIĞI-NET	50.000
352.01	Hayat Matematik Karşılığı-Brüt	
633	HAYAT MATEMATİK KARŞILIINDA DEĞİŞİM	10.000
633.02	Brüt Hayat Matematik Karşılığı Değişiminde Reasürör Payı	
633.02.2	Devreden Hayat Matematik Karşılığında Reasürör Payı	
633	HAYAT MATEMATİK KARŞILIINDA DEĞİŞİM	50.000
633.01	Brüt Hayat Matematik Karşılığında Değişim	
633.01.2	Devreden Hayat Matematik Karşılığı	
352	HAYAT MATEMATİK KARŞILIĞI-NET	10.000
352.02	Hayat Matematik Karşılığı Reasürör Payı	
-----/-----		

➤ **İkramiye ve İndirimler Karşılığı**

Sigorta sözleşmelerinde belirlenen şartlar kapsamında ortaya çıkması beklenen teknik kâr ya da fazlalıktan sigortalılara verilecek paylar ya da primlerin düzgün ödenmesi nedeni ile sözleşme gereği öngörülen ikramiyeler ya da gelecekte yapılacak prim indirimleri için ayrılan karşılığın izlendiği bir hesaptır.

Bu karşılık bir pazarlama stratejisi olarak sigorta şirketlerinin prim üretimlerini ve sigortalı sayısını arttırmaları amacı ile bir teşvik unsuru olarak sigortalılarına ikramiye ya da indirim uygulamasına gitmeleri sonucunda ortaya çıkmıştır.¹⁰⁵ Sigorta şirketlerinin ikramiye ve indirim uygulamasına gitmesi durumunda, cari yılın teknik sonuçlarına göre sigortalılar ve lehdarlar için ayrılan ikramiye ve indirim tutarlarından oluşmaktadır. İkramiyeler ve indirimler cari hesap dönemi içinde lehdar ya da sigortalının lehine tahakkuk etmiş ve ödenmiş veya ödenecek tüm tutarları kapsamaktadır. Bu ödeme sigortalının ilerideki primlerinden indirim yapılması ya da matematik karşılıklarında artırım yapılması şeklinde gerçekleştirilmektedir.¹⁰⁶

¹⁰⁵ Özkan T., "Tek Düzen...", 2007, **a.g.e.**, s. 100.

¹⁰⁶ 7 Ağustos 2007 tarihli 26606 sayılı "Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Teknik Karşılıklarına ve Bu Karşılıkların Yatırılacağı Varlıklara İlişkin Yönetmelik", m. 7, (Çevrimiçi), <http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Mevzuat/Yururlukteki+Mevzuat/Yönetmelikler/TeknikKarsilikYonetmeligi.htm>, 8 Mart 2010.

Örnek; A sigorta şirketi, 2008 yılı sonunda 80.000 TL ikramiye ve indirimler karşılığı hesaplamıştır. Bu duruma göre A sigorta şirketinin ikramiye ve indirimler karşılığına ilişkin yıl sonunda yapması gerekli muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

-----31/12/2008-----		
612	İKRAMİYE VE İNDİRİMLER KARŞILIĞINDA DEĞİŞİM	80.000
612.01	Brüt İkramiye ve İndirimler Karşılığında Değişim	
612.01.1	İkramiye ve İndirimler Karşılığı	
354	İKRAMİYE VE İNDİRİMLER KARŞILIĞI-NET	80.000
354.01	İkramiye ve İndirimler Karşılığı-Brüt	
-----/------		

Yıl sonunda yapılan bu muhasebe kaydının takip eden yılın ilk gününde ters kayıt ile iptal edilerek dönem hesaplarına aktarılması gerekmektedir.

-----01/01/2009-----		
354	İKRAMİYE VE İNDİRİMLER KARŞILIĞI-NET	80.000
354.01	İkramiye ve İndirimler Karşılığı-Brüt	
612	İKRAMİYE VE İNDİRİMLER KARŞILIĞINDA DEĞİŞİM	80.000
612.01	Brüt İkramiye ve İndirimler Karşılığında Değişim	
612.01.2	Devreden İkramiye ve İndirimler Karşılığı	
-----/------		

➤ ***Yatırım Riski Hayat Sigortası Poliçe Sahiplerine Ait Poliçeler İçin Ayrılan Karşılık***

Yatırım Riski Hayat Sigortası Poliçe Sahiplerine Ait Poliçeler İçin Ayrılan Karşılık, değeri ve getirisi sigortalıların risk alma durumuna göre belirlenen hayat sigorta sözleşmeleri çerçevesindeki yatırımlar ile ilgili sigortalı ile lehdarlara olan yükümlülükleri karşılamak üzere oluşturulan teknik karşılıkları kapsamaktadır.

Örnek; A sigorta şirketi, 2008 yılı sonunda 60.000 TL yatırım riski hayat sigortası poliçe sahiplerine ait poliçeler için ayrılan karşılık hesaplamıştır. Saklama payı % 70'dir. Bu duruma göre A sigorta şirketinin yatırım riski hayat sigortası poliçe sahiplerine ait poliçeler için ayrılan karşılığına ilişkin yıl sonunda yapması gerekli muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

-----31/12/2008-----		
634	YATIRIM RİSKİ HAYAT SİGORTASI POLİÇE SAHİPLERİNE AİT POLİÇELER İÇİN AYRILAN KARŞILIKDA DEĞİŞİM	60.000
634.01	Brüt Yatırım Riski Hayat Sigortası Poliçe Sahiplerine Ait Poliçeler İçin Ayrılan Karşılık	
634.01.1	Yatırım Riski Hayat Sigortası Poliçe Sahiplerine Ait Poliçeler İçin Ayrılan Karşılık	
355	YATIRIM RİSKİ HAYAT SİGORTASI POLİÇE SAHİPLERİNE AİT POLİÇELER İÇİN AYRILAN KARŞILIK-NET	18.000
355.02	Yatırım Riski Hayat Sigortası Poliçe Sahiplerine Ait Poliçeler İçin Ayrılan Karşılık Reasürör Payı	
355	YATIRIM RİSKİ HAYAT SİGORTASI POLİÇE SAHİPLERİNE AİT POLİÇELER İÇİN AYRILAN KARŞILIK-NET	60.000
355.01	Yatırım Riski Hayat Sigortası Poliçe Sahiplerine Ait Poliçeler İçin Ayrılan Karşılık-Brüt	
634	YATIRIM RİSKİ HAYAT SİGORTASI POLİÇE SAHİPLERİNE AİT POLİÇELER İÇİN AYRILAN KARŞILIKDA DEĞİŞİM	18.000
634.02	Brüt Yatırım Riski Hayat Sigortası Poliçem Sahiplerine Ait Poliçeler İçin Ayrılan Karşılık Reasürör Payı	
634.02.1	Yatırım Riski Hayat Sigortası Poliçe Sahiplerine Ait Poliçeler İçin Ayrılan Karşılık Reasürör Payı	
-----/------		

Yıl sonunda yapılan bu muhasebe kaydının takip eden yılın ilk gününde ters kayıt ile iptal edilerek dönem hesaplarına aktarılması gerekmektedir.

-----01/01/2009-----		
634	YATIRIM RİSKİ HAYAT SİGORTASI POLİÇE SAHİPLERİNE AİT POLİÇELER İÇİN AYRILAN KARŞILIKDA DEĞİŞİM	18.000
634.02	Brüt Yatırım Riski Hayat Sigortası Poliçem Sahiplerine Ait Poliçeler İçin Ayrılan Karşılık Reasürör Payı	
634.02.2	Devreden Yatırım Riski Hayat Sigortası Poliçe Sahiplerine Ait Poliçeler İçin Ayrılan Karşılık Reasürör Payı	
355	YATIRIM RİSKİ HAYAT SİGORTASI POLİÇE SAHİPLERİNE AİT POLİÇELER İÇİN AYRILAN KARŞILIK-NET	60.000
355.01	Yatırım Riski Hayat Sigortası Poliçe Sahiplerine Ait Poliçeler İçin Ayrılan Karşılık-Brüt	
355	YATIRIM RİSKİ HAYAT SİGORTASI POLİÇE SAHİPLERİNE AİT POLİÇELER İÇİN AYRILAN KARŞILIK-NET	18.000
355.02	Yatırım Riski Hayat Sigortası Poliçe Sahiplerine Ait Poliçeler İçin Ayrılan Karşılık Reasürör Payı	
634	YATIRIM RİSKİ HAYAT SİGORTASI POLİÇE SAHİPLERİNE AİT POLİÇELER İÇİN AYRILAN KARŞILIKDA DEĞİŞİM	60.000
634.01	Brüt Yatırım Riski Hayat Sigortası Poliçe Sahiplerine Ait Poliçeler İçin Ayrılan Karşılık	
634.01.1	Devreden Yatırım Riski Hayat Sigortası Poliçe Sahiplerine Ait Poliçeler İçin Ayrılan Karşılık	
-----/------		

➤ **Dengeleme Karşılığı**

Dengeleme Karşılığı, takip eden hesap dönemlerinde meydana gelebilecek tazminat oranlarındaki dalgalanmaları dengelemek ve doğal felaket risklerini (katastrofik riskler) karşılamak üzere kredi ve deprem teminatları için ayrılmaktadır.

Bu karşılık her bir yıla karşılık gelen deprem ve kredi net primlerinin %12'si oranında hesaplanmaktadır. Net primin hesaplanmasında, bölüşmesiz reasürans anlaşmaları için ödenen tutarlar devredilen prim olarak sayılmaktadır. Karşılık ayrılmasına son beş finansal yılda yazılan net primlerin en yüksek tutarının % 150'sine ulaşıncaya kadar devam edilmektedir.¹⁰⁷

Prim üretimine bağlı olarak *Dengeleme Karşılığı* rakamının bir önceki yıldan daha düşük çıkması durumunda aradaki fark özsermayeye aktarılmaktadır. Aktarılan bu tutar özsermayede yedek olarak tutulabileceği gibi kâr dağıtımına veya sermaye artımına konu olabilmektedir.¹⁰⁸

Hasarın meydana gelmesi durumunda, reasüröre isabet eden miktarlar ile sözleşmede belirtilen muafiyet limitinin altında kalan miktarlar *Dengeleme Karşılıklarından* indirilememektedir.

Verilen teminatı nedeniyle ödenen tazminatlar varsa birinci yıl ayrılan karşılıklardan başlamak üzere ilk giren ilk çıkar yöntemine göre *Dengeleme Karşılıklarından* düşülmektedir.

---

¹⁰⁷ 7 Ağustos 2007 tarihli 26606 sayılı "Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Teknik Karşılıklarına ve Bu Karşılıkların Yatırılacağı Varlıklara İlişkin Yönetmelik", m. 7, (Çevrimiçi), <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Mevzuat/Yururlukteki+Mevzuat/Yönetmelikler/TeknikKarsilikYo netmeligi.htm>, 8 Mart 2010.

¹⁰⁸ Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s. 174.

Örnek; A sigorta şirketi, 2008 yılı sonunda deprem ve kredi sigortalarına ilişkin 30.000 TL dengeleme karşılığı hesaplamıştır. Bu duruma göre A sigorta şirketinin yıl sonunda yapması gerekli muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

-----31/12/2008-----		
613	DİĞER TEKNİK KARŞILIKLARDA DEĞİŞİM	30.000
613.01	Dengeleme Karşılığında Değişim	
613.01.1	Brüt Dengeleme Karşılığında Değişim	
359	DİĞER TEKNİK KARŞILIKLAR-NET	30.000
359.01	Diğer Teknik Karşılıklar-Brüt	
359.01.1	Dengeleme Karşılığı	
-----/------		

2.4.2. Gelir Tablosu

Gelir tablosu, şirketlerin belirli bir dönemde elde ettiği gelirlerin ve giderlerin sunulduğu bir finansal tablodur.¹⁰⁹

Sigortacılık alanında faaliyetlerini sürdüren sigorta şirketlerinin hazırlamış oldukları gelir tablosu (kâr zarar tablosu) belirli bir faaliyet dönemi içerisinde şirketin tüm faaliyet sonucunu tespit etmek üzere, gerek ana faaliyet konusu sigortacılıktan, gerekse ana faaliyet dışı işlemlerden meydana gelen gelir ve giderlerin bir araya getirilmesi ile oluşturulan tablodur.¹¹⁰

Sigorta şirketlerinin üretim ve ticaret şirketlerine göre farklılık gösteren gelir tablosu özellikleri şu şekildedir.¹¹¹

- ❖ Sigorta şirketlerinin hizmet işletmeleri olmalarından dolayı dönem başı ve dönem stokları söz konusu olmamaktadır.
- ❖ Sigortacılık hizmetinin üretilmesinde direkt işçilik maliyeti söz konusu değildir. Bu giderler burada genel yönetim gideri olarak gösterilmektedir.
- ❖ Sigorta hizmetinin üretiminde genel imalat giderleri söz konusu olmayıp, genel yönetim giderleri bulunmaktadır.

¹⁰⁹ Horngren v.d., **a.g.e.**, s. 21.

¹¹⁰ M. Serdar Atay, "Türkiye Sigorta İşletmeleri Finansal Tabloları Hakkında Bir Eleştiri", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 62, Ocak-Şubat-Mart 2003, s. 113.

¹¹¹ Özkan M., "Sigorta İşlemleri...", 1998, **a.g.e.**, s. 325.

- ❖ Sigortacılık hizmetinin maliyetinde direkt madde kullanımı ve yarımamul üretimi söz konusu olmadığı için, direkt madde giderleri ve yarımamul maliyetleri de bulunmamaktadır.
- ❖ Sigorta hizmetinin satışı sonucunda elde edilen gelirler bir dönemi aşabilmektedir.
- ❖ Diğer üretim ve ticaret işletmelerinde bulunmayan ve teknik kâr zararı oluşturan teknik gelirler ve giderler ayrımı sadece sigorta şirketlerinde yapılmaktadır.

Sigorta şirketlerinin gelir tabloları (kâr zarar tabloları) da genel kabul görmüş muhasebe standartlarına göre hazırlanmaktadır.¹¹²

Sigortacılık sektörünün hesap planı incelendiğinde, gelir ve gider hesaplarının dönem içi uygulamalarında hem 6'lı grup hem de 7'li grup hesapların bir arada kullanılabildiği görülmektedir. Gelir tablosu formatını oluşturan 6'lı grup hesaplar, sigortacılık sektörünün tüm faaliyet sonuçlarını faaliyetler bazında sunmaktadır.¹¹³

Her biri için ayrı kodlama sistemine gidilen zorunlu trafik, kasko, deprem, yangın, yapı denetimi, mali sorumluluk, elektronik cihaz vb. gibi hayat dışı branşların muhasebe uygulamaları 7'li grup hesapları içinde düzenlenmekte ve bunlardan elde edilen gelir ve giderlerde toplu olarak 6'lı grup hesapta raporlanmaktadır. Hayat ve emeklilik branşlarının dönem içi uygulamalarının ise 6'lı grup hesaplarda direkt olarak kullanıldığı görülmektedir.

Sigortacılık hesap planı gelir tablosu hesap grupları incelendiğinde, sigortacılık sektörünün asıl faaliyet konusunu oluşturmakta olan hayat dışı, hayat ve emeklilik alanlarında üretilmiş prim gelirleri ile ödenen hasar ve tazminat giderlerinin yer aldığı teknik gelir ve giderlerin yanında, sağlanan primlerin yatırım araçlarına yönltilmesi sonucunda elde edilen gelirler ile katlanılan giderlerin yer aldığı yatırım gelir ve giderlerinin de temel faaliyet konuları bazında sınıflandırılmış olduğu görülmektedir.¹¹⁴

---

¹¹² Ağaç, **a.g.e.**, s. 183.

¹¹³ Marşap, **a.g.e.**, s. 13.

¹¹⁴ **A.e.**, s. 13.

Aşağıda sadece sigorta şirketlerinin gelir tablosunda bulunan, bazı özellik arz eden hesaplar kısaca açıklanmaktadır.

❖ **Yazılan Primler;** Yazılan Primler, dönem içinde tanzim edilen poliçe primlerinden iptaller çıktıktan sonra kalan tutarı ifade etmektedir. Prim gelirleri, Yazılan Primler üzerinden *Kazanılmamış Prim Karşılığı* ayrılması suretiyle tahakkuk esasına göre finansal tablolara yansıtılmaktadır.

❖ **Reasürans Komisyonları;** Reasürans şirketlerine devredilen primler ile ilgili alınan komisyonlar cari dönem içinde tahakkuk ettirilir ve gelir tablosunda, teknik bölümde, *Faaliyet Giderleri* içerisinde yer almaktadır. Reasürans Komisyon Gelirleri, alınan komisyonlar üzerinden ertelenmiş komisyon gelirleri ayrılması suretiyle tahakkuk esasına göre finansal tablolara yansıtılmaktadır.

❖ **Rücu ve Sovtaj Gelirleri;** Şirketler, oluşan hasar ödemeleri ile ilgili rücu gelirine hak kazanıldığı dönemde, sigorta şirketleri ve sulhen mutabık kalınan gerçek ve tüzel kişilerden olan rücu alacaklarını tahakkuk esasına göre muhasebeleştirmektedir.

Sigorta şirketlerinde yazılan primler, ödenen hasar ve tazminatlarda reasürör payları, ayrılan sigortacılık teknik karşılıklarında reasürör payları, devreden karşılıklar ve reasüröre devreden prim sonucu alınan komisyonlar gelir hesapları olmaları ve sigorta şirketlerinin özsermayelerini arttırmaları nedeni ile gelir hesabının alacağına yazılmakta olup, dönem kârını arttırıcı etkiye sahiptirler.¹¹⁵

Reasüröre devredilen primler, ödenen hasar ve tazminatlar, ayrılan sigortacılık teknik karşılıkları, devreden karşılıklarda reasürör payları ve reasüröre devredilen prim sonucu verilen komisyonlar gider hesapları olmaları ve sigorta şirketlerinin özsermayelerini azaltmaları nedeni ile gider hesabının borcuna yazılmakta olup, dönem kârını azaltıcı etkiye sahiptirler.¹¹⁶

Fonların yönetim ve temsili ile fonlara tahsis edilen donanım, personel ve muhasebe hizmetleri karşılığı olan fon işletim geliri, şirket hesaplarında gelir olarak

¹¹⁵ Hamamcıoğlu, a.g.e., s. 11.

¹¹⁶ A.e., s. 12.

kaydedilmekte olup, şirket ile emeklilik fonlarının yöneticisi olan şirket (yönetici) arasında, anlaşma dahilindeki oranlar çerçevesinde paylaştırılmaktadır. Söz konusu ücretlerin tamamı şirketin teknik gelirleri içerisindeki fon yönetim gider kesintisi olarak, yöneticiye ait olan kısmı ise şirketin teknik giderleri içerisinde fon işletim karşılığında ödenen tutar olarak gösterilmektedir. Yönetim gideri kesintisi ise, katılımcının bireysel emeklilik hesabına yaptığı katkı payları üzerinden azami % 8 oranını aşmamak kaydıyla alınan yönetim gideri kesintilerinden oluşmaktadır. Bu hesaplar gelir tablosunda emeklilik teknik gelir hesap grubunda gösterilmektedir.

Giriş aidatı gelirleri; katılımcının bireysel emeklilik sistemine ilk kez katılması sırasında ya da yeni bir bireysel emeklilik hesabı açtırması halinde, şirkete ödenmesi gereken tutarı göstermektedir. Giriş aidatları ertelendiği hallerde katılımcının sistemden çıkışında, ilk kez katılma ya da yeni hesap açtırma durumunun herhangi birinin gerçekleştiği tarihte katılımcının birikimlerinden indirilmesi suretiyle tahsil edilmektedir. Giriş aidatlarının ertelenen tutarları, şirketin birikimlerden indirim yaptığı tarihte yürürlükte bulunan brüt asgari ücretin aylık tutarı kadardır. Katılımcının vefatı ya da sürekli işgöremez hale gelmesi ya da emeklilik nedeniyle bireysel emeklilik sisteminden çıkması durumunda giriş aidatı alınmamaktadır. Giriş aidatı gelirleri tahsilat esasına uygun olarak gelir tablosuna yansıtılmaktadır. Bu gelirler gelir tablosunda emeklilik teknik gelir-giriş aidatı gelirleri hesabında gösterilmektedir.

Türkiye’de sigorta şirketlerinin 2005 yılından önce kullanmış olduğu hesap planına göre genel giderler dağıtıma tabi tutulmamakta iken, yeni sigortacılık hesap planına göre genel giderlerin dağıtımını benimsenmiştir.¹¹⁷

Sigorta şirketlerinin gelir tablosunda her bir branşın sonucu ayrı ayrı gösterildiğinden, hangi alanın daha kârlı olduğunu görebilme imkanı bulunmaktadır. Ayrıca, sigorta şirketlerinin yatırım gelirleri ile faaliyet giderlerini ilgili olan branşlara dağıtmaları gerekmektedir.

---

¹¹⁷ A.e., s. 26.

Faaliyet giderleri hayat dalı ve hayat dışı dallarda kendi bölümlerine ait teknik kısım altında ayrı gösterilmekte olup, sigortacılık hesap planı çerçevesinde hazırlanmakta olan finansal tablolarda yatırım gelirleri ve faaliyet giderlerinin dağıtımında kullanılan anahtarlar Hazine Müsteşarlığı tarafından 4 Ocak 2008 tarihinde yürürlüğe giren “Sigortacılık Tek Düzen Hesap Planı Çerçevesinde Hazırlanmakta Olan Finansal Tablolarda Kullanılan Anahtarların Usul ve Esaslarına İlişkin Genelge” ye uygun olarak yapılmaktadır. Bu usul ve esaslar;

❖ Hayat dışı branşlarda teknik olmayan bölümden, teknik bölüme aktarılan yatırım gelirlerinin alt branşlara dağıtımı:

- Şirketler tarafından hayat dışı teknik karşılıkları karşılayan varlıkların yatırıma yönlendirmesinden elde edilen tüm gelirler teknik olmayan bölümden teknik bölüme aktarılmakta olup, şirketlerin elde etmiş oldukları diğer yatırım gelirleri ise teknik olmayan bölüm içerisinde bırakılmaktadır.

Teknik bölüme aktarılan tutar alt branşlara; her bir branş için reasürör payı düşülmüş olarak hesaplanan “Net Nakit Akışı” (net yazılan primler - net ödenen hasarlar) tutarlarının “Toplam Net Nakit Akışı” tutarına bölünmesiyle bulunan oranlar nispetinde dağıtılmaktadır. Fakat, negatif sonuç üreten branşlar yatırım gelirlerinden pay alamamaktadır. Ayrıca, bu hesaplar yapılırken her bir hesap dönemi kendi içerisinde değerlendirilmektedir. Örneğin, 1. üç aylık dönemde ilk üç ay, 2. üç aylık dönemde altı ay, 3. üç aylık dönemde dokuz ay ve 4. üç aylık dönemde de yıllık prim ve hasar verilerinin kullanılması gerekmektedir

- Şirketler tarafından her bir poliçe bazında takip yapabilmesi, her bir poliçenin prim tahsilatı (nakit akışı) ile bu poliçeye ilişkin tüm ödemelerini (nakit çıkışı) ayrı ayrı takip ederek bu poliçeden elde edilen yatırım gelirlerini hesaplayabilmesi ve buna ilişkin bilgi teknolojilerini kullanması durumunda, bu uygulamanın içeriği ile ilgili olarak müsteşarlığa ayrıntılı bir dağıtım anahtarı sunulabilmektedir. Şirketçe belirlenen bu dağıtım anahtarın müsteşarlıkça kabul edilmesi durumunda bir önceki maddede yazılı olan yöntem yerine bu dağıtım anahtarı uygulanabilmekte ve branş bazında teknik bölüme aktarılan yatırım gelirleri bu şekilde tespit edilebilmektedir. Müsteşarlıkça onaylanan dağıtım

anahtarlarında yapılacak herhangi bir değişiklik de bundan böyle müsteşarlığın iznine tabi olmaktadır.¹¹⁸

Hayat dışı dallar yatırım gelirleri teknik olmayan gelir içerisinde gösterilmekte olup, bir bölümü teknik bölüme aktarılmaktadır. Bu aktarım teknik olmayan bölüm için bir gider niteliği olmakta iken, hayat dışı dallar teknik bölümü için bir gelir niteliğindedir. Bu işleme ilişkin muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olmaktadır.¹¹⁹

660	FINANSAL YATIRIMLARDAN ELDE EDİLEN GELİRLER	XXX	
603	TEKNİK OLMAYAN BÖLÜMDEN AKTARILAN YATIRIM GELİRLERİ		XXX

❖ **Hayat teknik bölümünden, teknik olmayan bölüme aktarılan yatırım gelirlerinin dağıtımı:**

Matematik ve kâr payı karşılıkları karşılığında yatırıma yönlendirilen kıymetlerden elde edilecek gelirlerin teknik bölümde bırakılması, bu tutarlar dışındaki kısmın ise teknik olmayan bölüme aktarılması gerekmektedir. Bu aktarım hayat teknik bölümü için bir gider niteliği olmakta iken, teknik olmayan bölüm için bir gelir niteliğindedir. Bu işleme ilişkin muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olmaktadır.¹²⁰

639	TEKNİK OLMAYAN BÖLÜMDEN AKTARILAN YATIRIM GELİRLERİ	XXX	
669	HAYAT TEKNİK BÖLÜMÜNDEN AKTARILAN YATIRIM GELİRLERİ		XXX

❖ **Teknik bölüme ilişkin personel, yönetim, araştırma ve geliştirme, pazarlama ve satış, dışarıdan sağlanan fayda ve hizmet giderleri ile diğer faaliyet giderlerinin hayat dışı, hayat ve emeklilik branşları arasında dağıtımı:**

• Teknik bölüm faaliyet giderleri öncelikle emeklilik ve sigorta bölümlerine son 3 yılda üretilen ortalama emeklilik sözleşme sayısı ve poliçe sayıları oranında

¹¹⁸ “Sigortacılık Tek Düzen Hesap Planı Çerçevesinde Hazırlanmakta Olan Finansal Tablolarda Kullanılan Anahtarların Usul ve Esaslarına İlişkin Genelge”, (Çevrimiçi), <http://www.tsrbs.org.tr/tsrbs/sigortaciliktekduzenhesaplani.htm>, 1 Mart 2010.

¹¹⁹ Hamamcioğlu, **a.g.e.**, s. 29.

¹²⁰ **A.e.**, s. 30.

paylaştırılmaktadır [emeklilik gideri = (3 yıllık emeklilik sözleşmesi sayısı / 3 yıllık emeklilik sözleşmesi sayısı + 3 yıllık poliçe sayısı)] . Sigorta bölümüne dağıtılan giderler; hayat ve hayat dışı bölümlerine ise her bir bölüm için son 3 yılda üretilen poliçe sayısı, brüt yazılan prim miktarı ile hasar ihbar adedinin toplam üretilen poliçe sayısı, brüt yazılan prim miktarına ve hasar ihbar adedine oranlanmasıyla bulunan 3 oranın ortalamasına göre dağıtılmaktadır.

- Şirket tarafından; faaliyet giderlerinin dağıtımına ilişkin süreçlerin tanımlanması, bilgi teknolojilerinin kullanılması ve bu süreçlerin en azından personel sayısı, iş gücü saatleri, sözleşme sayısı, kullanım alanı gibi değişkenleri de içermesi durumunda; söz konusu dağıtım anahtarı ve usulleri ile ilgili olarak müsteşarlığa ayrıntılı bir plan sunulabilmekte, şirketçe sunulan bu dağıtım anahtarının müsteşarlıkça onaylanması durumunda bir önceki maddede yazılı olan yöntem yerine bu dağıtım anahtarı uygulanabilmektedir. Müsteşarlıkça onaylanan dağıtım anahtarlarında yapılacak herhangi bir değişiklik de bundan böyle müsteşarlığın iznine tabi olmaktadır.

- Hayat dışı, hayat veya emeklilik branşları için yapıldığı kesin olarak belgelenen ve özellikle bu branşlara ait olduğu konusunda tereddüt olmayan giderler doğrudan ilgili branşa aktarılmakta, bunun dışında kalan giderler için önceki iki maddede belirtilen dağıtım esasları dikkate alınmaktadır.¹²¹

❖ Hayat dışı branşlarda personel, yönetim, araştırma ve geliştirme, pazarlama ve satış, dışarıdan sağlanan fayda ve hizmet giderleri ile diğer faaliyet giderlerinin alt branşlara dağıtımı (üretim komisyonu giderleri ile reasürans komisyon gelirleri doğrudan ilgili alt branşa dağıtılacaktır):

- Şirketlerce, her bir alt branş için son 3 yılda üretilen poliçe sayısı, brüt yazılan prim miktarı ile hasar ihbar adedinin toplam üretilen poliçe sayısı, brüt yazılan prim miktarına ve hasar ihbar adedine oranlanmasıyla bulunan 3 oranın ortalamasına göre dağıtılmaktadır.

- Şirket tarafından; faaliyet giderlerinin dağıtımına ilişkin süreçlerin tanımlanması, bilgi teknolojilerinin kullanılması ve bu süreçlerin en azından personel sayısı, iş gücü saatleri, sözleşme sayısı, kullanım alanı, hasar ihbar adedi, prim

---

¹²¹ "Sigortacılık Tek Düzen Hesap Planı Çerçevesinde Hazırlanmakta Olan Finansal Tablolarda Kullanılan Anahtarların Usul ve Esaslarına İlişkin Genelge", (Çevrimiçi), [http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/sigortaciliktekduzenhesaplani.htm](http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/sigortaciliktekduzenhesaplan.htm), 1 Mart 2010.

üretimi gibi değişkenleri içermesi durumunda; söz konusu dağıtım anahtarına ilişkin usul ve esaslar ile ilgili olarak müsteşarlığa ayrıntılı bir plan sunulabilmekte, şirketçe belirlenen bu dağıtım anahtarının müsteşarlıkça onaylanması durumunda bir önceki maddede yazılı olan yöntem yerine bu dağıtım anahtarı uygulanabilmektedir. Müsteşarlıkça onaylanan dağıtım anahtarlarında yapılacak herhangi bir değişiklik de bundan böyle müsteşarlığın iznine tabi olmaktadır.

- Yeni faaliyete geçilen branşlarda 3 yıllık verilerin bulunmaması halinde şirketin elinde bulunan mevcut veriler dikkate alınmaktadır. Ayrıca; belli bir alt branş için yapıldığı kesin olarak belgelenen ve özellikle bu branşlara ait olduğu konusunda tereddüt olmayan giderler direkt ilgili alt branşa aktarılmakta, bunun dışında kalan giderler için önceki iki maddede belirtilen dağıtım esasları dikkate alınmaktadır.

❖ Yatırım yönetim giderlerinin teknik ve teknik olmayan bölümlere dağıtımı:

“117 Riski Hayat Poliçesi Sahiplerine Ait Finansal Yatırımlar” hesabı ile ilgili yatırım giderleri “637 Yatırım Giderleri” hesabında izlenmektedir. “117 Riski Hayat Poliçesi Sahiplerine Ait Finansal Yatırımlar” hesabı ile ilgili bir yatırım yoksa söz konusu giderler “670 Yatırım Yönetim Giderleri-Faiz Dahil” hesabında takip edilmektedir.¹²²

2.4.3. Nakit Akış Tablosu

Finansal tablo kullanıcıları, şirketlerin nakit ve nakit benzeri varlıklarının nasıl oluşturulduğu ve nasıl kullanıldığı ile ilgilenmektedirler. Bu bilgiler de finansal tablo kullanıcılarına nakit akış tablosu aracılığı ile sağlanmaktadır. Nakit akış tablosu, şirketlerin bir dönem boyunca oluşan nakit girişleri ve çıkışlarına ilişkin bilgileri raporlamaktadır.¹²³

---

¹²² Hamamcıoğlu, a.g.e., s. 30.

¹²³ Horngren v.d., a.g.e., s. 21.

Nakit akış tablosunda döneme ilişkin nakit akışları TMS 7 Nakit Akış Tablosu standardına göre üç grupta sınıflanmaktadır.¹²⁴

- ❖ Esas Faaliyetlerden Kaynaklanan Nakit Akışları
- ❖ Yatırım Faaliyetlerden Kaynaklanan Nakit Akışları
- ❖ Finansman Faaliyetlerden Kaynaklanan Nakit Akışları

Sigorta şirketleri açısından direkt yöntemle göre hazırlanmakta olan nakit akış tablosu, belirli bir muhasebe döneminde şirketlerin nakit ve nakit benzeri varlıklarında meydana gelen değişiklikleri ifade eden nakit akışlarını (nakit tahsilat ve ödemelerini), kaynakları ve kullanım yerleri bakımından sigortacılık faaliyetleri, yatırım faaliyetleri ve finansman faaliyetleri itibarıyla sınıflandırarak gösteren tablodur. Bu ifadeden anlaşıldığı üzere sigorta şirketlerinin nakit akış tablosunu üretim ve ticaret şirketlerinininkine benzemekle beraber, farklılık gösteren bir kısmı bulunmaktadır. Bu kısım nakit akış tablosu sınıflandırılmasında ilk olarak yer alan esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akışlarıdır.

Esas faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları, dış finansman kaynaklarına ihtiyaç duyulmadan şirketin borçlarını geri ödeyebilmesi, faaliyetlerini sürdürebilmesi, kâr payı ödemelerini yapabilmesi ve yeni yatırımlara başlayabilmesinin mümkün olup olmadığı konuları hakkında bilgi vermektedir. Sigorta şirketleri açısından esas faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları, genellikle sigorta şirketlerinin ana gelir getirici faaliyetleriyle ilgili olup, brüt faaliyet kâr ya da zarar ile net kârın ya da zararın oluşumunu önemli ölçüde etkileyen faaliyetlerdir. Örneğin; sigortacılık faaliyetleri ile ilgili olarak sigorta şirketlerinin sigortacılık, reasürans ve emeklilik faaliyetlerinden aldığı ya da ödediği primler, sigorta alacakları, tazminatlar (hasar ödemeleri), yıllık ödemeler, emeklilik planları ve poliçeye ilgili diğer yükümlülükler nedeniyle oluşan nakit giriş ve çıkışları gibi.

Diğer şirketlerden farklılık göstermeyen yatırım faaliyetleriyle ilgili nakit akışları, maddi ve maddi olmayan varlıkların ve nakde eşdeğer varlıklar arasında yer almayan yatırımların satın alınması ve elden çıkarılmasına ilişkin faaliyetler hakkında bilgi vermektedir. Örneğin; maddi ve maddi olmayan duran varlıklar ve

¹²⁴ **Uluslararası Muhasebe Standartları (IAS/IFRS) ile Uyumlu TMS/TFRS**, TMSK Yayınları-4, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, 2009, TMS 7, prg. 10. s. 287.

diğer uzun vadeli varlıkların alımı ile ilgili nakit çıkışları ile aynı varlıkların elden çıkarılması ile ilgili nakit girişleri gibi.

Yine diğer şirketlerden farklılık göstermeyen finansman faaliyetlerine ilişkin nakit akışlarında ise, şirketin özsermayesi ile yabancı kaynakları ve bu kaynaklarda meydana gelen değişikliklere ilişkin faaliyetler hakkında bilgi vermektedir. Örneğin; hisse senedi ve diğer özsermaye araçlarının ihracından sağlanan nakit girişleri; sermayenin azaltılması veya şirketin kendi hisse senetlerini almasıyla ilgili nakit çıkışları gibi.

Nakit akış tablosunda, faiz ve temettüer, dönem kârına ilişkin vergiler, nakit ve nakit benzerleri ile iştirak ve bağıli ortaklık alış ve satışına ilişkin nakit giriş ve çıkışları ise ayrı ayrı açıklanmaktadır.

2.4.4. Özsermaye Değişim Tablosu

Özsermaye değişim tablosu, şirketlerin belli bir dönemde özsermaye kalemlerinde meydana gelen değişiklikleri gösteren bir tablodur.¹²⁵ Bir başka ifade ile, bu tablo ödenmiş sermaye, sermaye yedekleri, kâr yedekleri ve geçmiş dönemler kârı(zararı) ve dönem net kârı(zararı) kalemlerinin her birinin dönem başı tutarlarını, dönem içinde söz konusu kalemlerde meydana gelen artışları ya da azalışları ve dönem sonu kalanını ayrı ayrı gösterecek biçimde düzenlenmektedir. Bu tablo da karşılaştırılabilirliği sağlamak bakımından, cari dönem hareketlerinin yanı sıra önceki dönem hareketleri de ayrı bir bölüm şeklinde gösterilmektedir.

Sigorta şirketleri açısından TFRS'nin finansal tablolar seti içerisinde yer alan özsermaye değişim tablosu kalemler bazında incelendiği zaman diğer üretim ve ticaret şirketlerinininkinden hiçbir farklılığı bulunmadığı görülmektedir. Standart kapsamında şirketler aşağıda belirtilmekte olan unsurları içermekte olan özsermaye değişim tablosu düzenlemeleri gerekmektedir.

---

¹²⁵ Horngren v.d., **a.g.e.**, s. 21.

- ❖ Dönem kâr ya da zararı,
- ❖ Gelir tablosu hesaplarına kaydedilmeyip doğrudan özsermaye ile ilişkilendirilen kalemler,
- ❖ İlk iki maddede belirtilmekte olan unsurlardan ana ortaklığa düşen pay ve ana ortaklık dışı pay,
- ❖ Sermaye hareketleri ve temettü dağıtımı,
- ❖ Dönem başı ve dönem sonu dağıtılamamış kârlar (birikmiş zararlar) ve dönem içi hareketleri,
- ❖ Hisse senedi ihraç primleri,
- ❖ Yedeklerin dönem başı ve dönem sonu tutarı ile dönem içi hareketleri.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI

Dünyada sınırların ortadan kalkması ve uluslararası sermaye hareketlerinin yoğunlaşması, uluslararası sistemlerin gelişimine ve uygulanmasına neden olmaktadır.¹ Sermaye hareketlerinin hızlanmasındaki en önemli etken, bilgi ve iletişim teknolojisinde yaşanan olumlu gelişmelerdir. Bu gelişmeler finansal raporlama sürecinde, ülkeler arasındaki bilgi akışını hızlandırmıştır. Böylelikle, herhangi bir yatırımcı yatırım yapmayı düşündüğü bir ülkenin finansal bilgilerini elektronik ortamda anında ulaşabilme imkanına sahip olmuştur. Fakat bu olumlu gelişmeler ile beraber, ülkelerin içinde bulunduğu çevre tarafından şekillenen farklı mevzuat ve muhasebe standartlarına sahip olması sonucunda, şirketlerin güvenilir finansal raporlar hazırlama kabiliyeti azaltmıştır. Ülkeler arasındaki kültürel farklılıklar, mevcut yasal sistemdeki farklılıklar, şirketlere fon sağlayıcıların niteliklerindeki farklılıklar, ülkelerdeki vergi ve muhasebe uygulamaları arasındaki ilişkiden kaynaklanan farklılıklar ile politik ve ekonomik şartlar, enflasyon, ekonomik gelişmişlik ve eğitim düzeyi gibi faktörler finansal raporlama farklılıklarının ortaya çıkmasına neden olmuştur.²

Finansal raporlamadaki bu farklılıklar ülkelerdeki standart hazırlayıcıların ve muhasebe ile ilgili kuruluşların varlıkların, kaynakların, özsermayenin, gelirlerin ve giderlerin finansal tablolarda tanınması, değerlemesi ve sunulması için farklı alternatif yaklaşımlar benimsemelerine neden olmuştur.³ Sermaye akışının önündeki en büyük engeli de bu farklılıklar oluşturmaktadır.⁴ Bu durum sonucunda da global bir mantığa sahip ve herhangi bir kültürel önyargı taşımamakta olan, Uluslararası

---

¹ Yüksel Koç Yalkın, Volkan Demir, Defne Demir, "Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Türkiye'de Finansal Raporlama Standartlarının Gelişimi ", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 76 (Özel Sayı), 17. Dünya Muhasebe Kongresi, Kasım, 2006, s. 293.

² Volkan Demir, "Finansal Raporlama Uygulamalarına İlişkin Farklı Yaklaşımlar", **Muhasebe ve Denetim Bakış**, Nisan 2009, Sayı: 28, s. 74.

³ David Alexander, Anne Britton, Ann Jorissen, **International Financial Reporting and Analysis**, 3rd Edition, Thomson Learning, 2007, s. 25.

⁴ John L. Haverty, "Are IFRS and U.S. GAAP Converging? Some evidence from People's Republic of China Companies Listed on the New York Stock Exchange", **Journal of International Accounting, Auditing and Taxation**, No: 15, 2006, s.50.

Finansal Raporlama Standartları (UFRS) olarak adlandırılan uluslararası muhasebe kavramı gündeme gelmiştir.⁵

Bir başka ifade ile, muhasebe standartlarında uluslararası uyumun sağlanması ve UFRS'lerin oluşturulmasını gerektiren başlıca etkenler kısaca aşağıda belirtildiği gibidir.⁶

- ❖ Sermaye piyasalarının uluslararasılaşması,
- ❖ Çokuluslu şirketlerin sayısındaki artışlar,
- ❖ Bağımsız denetim firmalarının etkinliğinin artması,
- ❖ Ekonomik birlik oluşturma hedefleri,
- ❖ Uluslararası düzenlemelerdeki gelişmeler.

Küreselleşmiş finansal raporlama ile aşağıda belirtilen yararların elde edilmesi mümkün olabilecektir.⁷

- ❖ Yatırımcılar için finansal bilgilerin karşılaştırılabilirliğini sağlamak.
- ❖ Uluslararası boyutlarda yatırım yapan yatırımcı olmayı özendirmek.
- ❖ Şirketlerin uluslararası kredibilitesini artırmak.
- ❖ Uluslararası sermaye piyasalarına giriş konusunda öncülük yaparak sermaye maliyetlerinin azalması ve şirket performanslarının artmasına neden olmak.
- ❖ Etkinliği yüksek kaynak dağılımı sağlamak.
- ❖ Yüksek oranlı bir ekonomik büyüme yaratmaktır.

Son yıllarda Türkiye ekonomisindeki gelişmeler ve dünya ekonomisi ile uyum politikaları çerçevesinde mali sektörde yaşanan gelişmelere paralel olarak sigortacılık alanında da büyük atılımlar gerçekleşmeye başlamıştır. Söz konusu bu atılımlar sigorta sektörünün de büyüme ve gelişme içinde olduğunu göstermektedir.

⁵ "Making the Change to International Financial Reporting Standards", (Çevrimiçi), http://www.pwc.com/images/bz/ifrs3_2004.pdf, 30 Nisan 2009.

⁶ Saim Üstündağ, "Muhasebe Standartları Oluşturulması Süreci", **Muhasebe ve Denetime Bakış**, Yıl: 1, Sayı: 1, Nisan 2000, s. 44.

⁷ Challenges and Successes in Implementing International Standards: Achieving Convergence to IfRSs and ISAs, September 2004, s. 1, (Çevrimiçi), http://www.ifac.org/members/Downloads/Wong_Report_Final.pdf, 15 Şubat 2010; Samir S. Mogul, "Harmonization of Accounting Standarts", **Chartered Accountant**, January 2003, s. 681, (Çevrimiçi), http://www.icai.org/resource_file/11430p681-684.pdf, 16 Ocak 2010.

Sigorta şirketleri de merkezlerinin bulunduğu ülkelerin yanında dünyanın bir çok yerinde faaliyet göstermeleri nedeniyle uluslararasılaşma yolunda büyük aşama kaydetmişlerdir. Fakat, bu olumlu gelişmeye karşın, muhasebe standartlarının ülkeden ülkeye farklılık göstermesinden dolayı sigorta şirketleri tarafından hazırlanan finansal raporların da birbirleriyle yeterince karşılaştırma imkanı sağlanamamıştır.⁸ Bu durum sonucunda böylesine büyük bir iş hacmine sahip sigorta şirketlerinde de UFRS'ye göre finansal raporlar hazırlanmaya başlanmıştır.

3.1. UFRS'nin Oluşum ve Gelişim Süreci

Dünya genelinde bütün şirketlerin benzer işlemleri için aynı muhasebe yöntemini kullanabilmeleri adına muhasebe standartlarının uyumlaştırılması konusunda çalışmalar yapılmaya başlanmış olup, bu çalışmaların bir komite tarafından yürütülmesi gerekliliği gündeme gelmiştir.⁹ Böylelikle, International Accounting Standards Committee-Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC-UMSK), 29 Haziran 1973 yılında Avustralya, Kanada, Fransa, Almanya, Japonya, Meksika, Hollanda, İngiltere, İrlanda ve Amerika'daki profesyonel muhasebe meslek grupları tarafından kurulmuştur.¹⁰ IASC'nin yönetim kurulu, 13 farklı ülkeden ve çeşitli kuruluşlardan ikişer temsilci ve birer teknik danışmandan oluşmaktadır. International Organization of Securities Commission- Uluslararası Sermaye Piyasası Örgütü (IOSCO), Financial Accounting Standards Board- ABD Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB) ve Avrupa Komisyonu gibi kuruluşlar gözlemci olarak yer almaktadır. "Danışma Komitesi", "Standing Interpretations Committee-Daimi Yorumlama Komitesi (SIC)", İstişare Kurulu ve İcra Komitesi de IASC'nin diğer organlarını oluşturmuşlardır.¹¹ Ayrıca, Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği (TMUD) 1974 ve Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli

⁸ Umut, **a.g.e.**, s. 157; P. Liedtke, "Finding Better Rules for International Financial Reporting Standards", Geneva Association Information Newsletter on Insurance Economics, No: 48, (Çevrimiçi), http://genevaassociation.org/PDF/Insurance_Economics/GA2003-IE48-Liedtke2.pdf, 25.03.2009.

⁹ Greg Fletcher, "International Accounting Standards – past, present and future", **AFP Exchange**, Vol: 22, No: 4, Jul/Aug 2002, s. 15.

¹⁰ Barry J. Epstein, Eva K. Jermakowics, **IFRS 2009: Interpretation and Application of International Financial Reporting Standards**, Wiley Inc., 2009, s. 3-4.

¹¹ Suna Oksay, Onur Acar, **Sigorta Sektöründe Uluslararası Finansal Raporlama Standartları-Kurumlar ve Standartların Özetleri**, İstanbul, Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları-3, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayını, Aralık 2005, s. 23-24.

Mali Müşavirler Odaları Birliği'nde (TÜRMOB) 1994 yılından itibaren IASC'nin üyesidirler.¹²

IASC'nin temel amacı, kamu menfaatini gözeterek yüksek kalitede küresel bir muhasebe standartları setinin hazırlanmasını ve bu standartların dünya genelinde kabul edilmesini ve benimsenmesini sağlamaktır.¹³ Merkezi Londra'da bulunan IASC'nin standart oluşturma sürecinin üç evre içinde yer aldığı görülmektedir.¹⁴

- ❖ 1973-1988 döneminde genel standartlar yayınlanmış,
- ❖ 1989-1995 döneminde "Finansal Tabloların Hazırlanması ve Sunum Çerçevesi" ile "Karşılaştırılabilirlik/İyileştirme Projesi" si yayınlamış,
- ❖ 1995 yılında da Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütü asıl standartları kabul etmiştir.

1975 yılında ilk Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS) yayınlanmış olup, bu standartlar UMS 1 "Muhasebe Politikalarının Kamuoyuna Açıklanması" ve UMS 2 "Tarihi Maliyet Kapsamında Stokların Değerlenmesi ve Sunumu" dur.¹⁵ Ayrıca IASC, "benchmark uygulama" ve "alternatif uygulama" adını verdiği iki muhasebe yaklaşımını benzer işlem ve olayların kaydedilebilmesi için oluşturmuş olup, "karşılaştırılabilirlik projesi" nin yayınladığı dönemde alternatiflerin sayısı önemli derece azaltılmıştır.¹⁶ IASC tarafından 1989 yılında da finansal tabloların usul ve esaslarını belirleyen Kavramsal Çerçeve yayınlanmıştır. IASC tarafından 1973-2000 yılları arasında 41 tane standart yayınlamış olup, bazıları diğer standartlar tarafından uygulamadan kaldırılmıştır.¹⁷

Küresel muhasebe standartlarının oluşturulmasında ve ülkeler arasındaki muhasebe uygulamalarındaki farklılıkların ortadan kaldırılmasında sermaye

¹² Cemal İbiş, Serdar Özkan, "Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)'na Genel Bakış", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 74, Ocak-Şubat-Mart 2006, s. 29.

¹³ Judith A. Hora, Rasoul H. Tondkar, Ajay Adhikari, "International Accounting Standards in Capital Markets", **Journal of International Accounting, Auditing&Taxation**, Vol: 6, No: 2, 1997, s. 179.

¹⁴ Ann B. Murphy, "The Impact of Adopting International Accounting Standards on the Harmonization of Accounting Practices", **The International Journal of Accounting**, Vol: 35, No: 4, 2000, s. 472.

¹⁵ **UFRS Cep Kitapçığı 2009**, Deloitte, s. 14.

¹⁶ İbiş, v.d., **a.g.e.**, s. 28.

¹⁷ Oksay, v.d., "Sigorta Sektöründe...", 2005, **a.g.e.**, s. 23-24.

piyasalarını düzenleyici kuruluşlar tarafından oluşturulan IOSCO'nun da önemli etkisi olmuştur.¹⁸ 1995 yılında ana standartların tamamlanması amacıyla IASC ve IOSCO ortak bir başarıya beraber imza atmış olup, bu olumlu gelişmeyi Avrupa Komisyonu'nda desteklemiştir.¹⁹ Özellikle IOSCO'nun, UFRS'lerin borsaya kayıtlı bütün şirketler tarafından uygulanmasını sağlama konusunda çok önemli görev üstlendiği görülmüştür. Fakat, zaman içerisinde IASC'nin çalışmaları istenilen düzeyde olmadığından ihtiyacı karşılayamamaya başlamıştır. Ayrıca, IASC politik baskılardan bağımsız olmaması ve üyelerinin teknik, profesyonel, eğitimsel kriterlere göre seçilmemesi ve bağımsız bir onay komitesi olmaması nedeni ile de eleştirilmiştir. Bu durum neticesinde de IASC 2001 yılında dönüşüm geçirerek International Accounting Standards Board-Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB-UMSK) adını almıştır.²⁰ Böylelikle, 8 Mart 2001 tarihinde Mütevelli Heyeti ve Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu olmak üzere iki ana bölümden oluşan International Accounting Standards Committee Foundation-Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi Vakfı (IASCF) kurulmuştur.²¹ Vakfın temel görevleri kısaca aşağıda belirtildiği gibidir:²²

- ❖ Yılda bir kere IASB'nin etkinliğini ve stratejisini gözden geçirmek.
- ❖ Yılda bir kere IASB'nin bütçesini gözden geçirmek ve finansman kaynakları bulmak.
- ❖ Muhasebe standartlarına ilişkin stratejik sorunlarını incelemek, IASB'nin faaliyetlerini desteklemek ve UFRS'nin uygulanmasını teşvik etmek.
- ❖ Tüzük değişikliklerini onaylamaktır.

Mütevelli Heyeti'nin görevleri arasında IASB, International Financial Reporting Interpretations Committee-Standart Yorumlama Komitesi (IFRIC) ve Standarts Advisory Council-Standart Danışma Konseyi (SAC)'nin üyelerini atamak, IASB'nin stratejilerini incelemek, denetlemek ve fon temin etmek yer almaktadır.²³

---

¹⁸ Frederick D.S. Choi, "The Battle Over International Financial Reporting", **Journal of Corporate Accounting & Finance (Wiley)**, September/October 2000, Vol: 11 Sayı: 6, s. 5.

¹⁹ **UFRS Cep Kitapçığı 2009**, Deloitte, s. 14.

²⁰ Fletcher, **a.g.e.**, s. 16.

²¹ İbiş, v.d., **a.g.e.**, s. 29.

²² (Çevrimiçi), <http://archive.iasb.org.uk/about/iascf.asp>, 28 Mart 2010.

²³ (Çevrimiçi),

SAC ise yüksek kaliteli UFRS geliştirebilmek amacıyla, IASB'nin çalışmalarından etkilenecek olan kişilerin ve kuruluşların görüşlerinin alındığı bir tartışma platformudur. SAC'nin temel görevleri; IASB'nin gündemini, çalışma programını ve öncelikleri hakkında görüş oluşturmanın yanında standartların uygulanma aşamasında IFRIC (eski adı ile SIC) tarafından oluşturulan yorumlar hakkında inceleme yapmak ve görüş oluşturmaktır.²⁴ IFRIC, 2002 yılında IASB tarafından oluşturulmakta olan standartlarla ilgili uygulamaya yönelik yorumlar yayınlaması için görevlendirilmiştir.²⁵ IFRIC yorumlamaları yaparken benzer ulusal komiteler ile de işbirliği içinde çalışmaktadır.²⁶ IFRIC'nin başlıca görevleri ise; IASB tarafından oluşturulan standartların doğru şekilde uygulanması için, önce yorum taslaklarını kamuoyunun görüşüne sunmak ve ardından da nihai yorumları IASB'nin onayına sunmaktır.

IASB'nin başlıca görevleri ise kısaca aşağıda özetlendiği gibidir:²⁷

- ❖ Kaliteli, şeffaf ve anlaşılır uluslararası muhasebe standartları geliştirmek,
- ❖ Ulusal muhasebe standartlarını ve uluslararası muhasebe standartlarını birbirine yaklaştırmak,
- ❖ Standart taslaklarını (Exposure Draft) çıkartmak ve geliştirmek,
- ❖ IFRIC tarafından oluşturulan yorumları onaylamak,
- ❖ Oluşturulmakta olan bir standartla ilgili ulusal standartları ve uygulamaları gözden geçirmek,
- ❖ Büyük projelerde görüş almak üzere uzmanlardan oluşan komiteler kurmak,
- ❖ Büyük projelere, önceliği olan işlere ve gündeme ilişkin SAC'ye danışmak,
- ❖ Her bir proje için şart olmamakla beraber, standartlar oluşturulmadan önce, standardın her çevrede uygulanabilir ve işleyebilir olduğundan

---

<http://www.iasb.org/The+organisation/Trustees/Trustee+responsibilities/Trustee+responsibilities.htm>, 28 Mart 2010.

²⁴ (Çevrimiçi), <http://archive.iasb.org.uk/about/sac.asp>, 28 Mart 2010.

²⁵ **UFRS Cep Kitapçığı 2009**, Deloitte, s. 15.

²⁶ (Çevrimiçi),

<http://www.iasb.org/The+organisation/Members+of+the+IFRIC/About+the+IFRIC.htm>, 28 Mart 2010.

²⁷ Oksay, v.d., "Sigorta Sektöründe...", 2005, **a.g.e.**, s. 27.

emin olmak için hem gelişmiş ülkelerde hem de gelişmekte olan pazarlarda saha analizi (field test) yapmak.

2001 yılında IASC'nin yerini IASB'ye bırakması ile IASB tarafından oluşturulan yeni standartlar bu tarihten itibaren uluslararası muhasebe standartları olarak değil uluslararası finansal raporlama standartları olarak isimlendirilmeye başlanmıştır.²⁸ Dolayısıyla, finansal raporlama kapsamında UMS, UFRS ve IFRIC yer almaya başlamış olup, bu çalışma kapsamında özel standartların belirtilmesi haricinde, UFRS kavramı kullanılmıştır.

IASB tarafından 2003 yılında ilk nihai UFRS ile IFRIC'nin ilk taslağı yayınlamış olup, 2007 yılında ise KOBİ'ler için ayrı bir UFRS seti oluşturulması konusu gündeme alınmıştır.²⁹ Nisan 2010 tarihi itibarıyla, IASB tarafından 1 adet Kavramsal Çerçeve, 29 adet UMS, 8 adet UFRS, 16 adet UFRS Yorumu yayınlanmış olduğu görülmektedir.³⁰

Günümüzde dünyada yaklaşık 117 ülke, borsaya kayıtlı şirketleri için UFRS'nin kullanılmasını istemektedir. Kanada ve Hindistan'ın UFRS'ye geçmesi 2011 yılında beklenmektedir. Meksika 2012 yılından itibaren halka açık şirketleri için UFRS'lerin benimsenmesini planlamaktadır. Japonya'da ise 2016 yılında UFRS'nin benimsenmesi planlanan bir yol haritası sunulmuş olup, gelecek birkaç yıl içinde UFRS'leri kabul eden ülke sayısının 150'ye ulaşacağı tahmin edilmektedir.³¹

3.2. Avrupa Birliği ve UFRS

AB'de muhasebe standartlarının uyumlaştırılması ile ilgili çalışmalar AB Bakanlar Konseyi'nce kabul edilen direktifler aracılığı ile yürütülmekte olup, bunlar dördüncü, yedinci ve sekizinci direktiflerdir. Bu direktiflerin amacı, ortaklar ile üçüncü kişilerin çıkarlarını korumak amacı ile üye devletlerin muhasebe uygulamalarına

---

²⁸ Tamer Aksoy, "Finansal Muhasebe ve Raporlama Standartlarında Uyumlaştırma ve UMS/UFRS Bazında Küresel Muhasebe Standartları Setine Yöneliş Eğilimi", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 71, Nisan - Haziran 2005, s. 183.

²⁹ **UFRS Cep Kitapçığı 2009**, Deloitte, s. 16-17.

³⁰ (Çevrimiçi), <http://www.iasb.org/IFRSs/IFRS.htm>, 28 Mart 2010.

³¹ American Institute of Certified Public Accountants IFRS Resources, (Çevrimiçi), http://www.ifrs.com/ifrs_faqs.html, 15 Şubat 2010.

ilişkin mevzuat hükümlerinde harmonizasyonu sağlamaktır.³² AB'de muhasebe standartlarının uyumlaştırma süreci ilk olarak 25 Temmuz 1978 tarihinde dördüncü direktifin benimsenmesi ile başlamıştır.³³ Dördüncü direktif ile finansal tabloların formatı ve içeriği belirlenmiştir.³⁴ 13 Haziran 1983 tarihinde yayınlanan yedinci direktif ile finansal tabloların konsolide edilme biçimleri ve içeriklerine ilişkin bilgiler açıklanmıştır.³⁵ 10 Nisan 1984 tarihinde yayınlanan sekizinci direktif ile de, yasal denetimi gerçekleştirecek olan denetçilerin sahip olmaları gerekli eğitim düzeyi, deneyim ve mesleki yeterlilikleri, faaliyetlerdeki bağımsızlıkları ve yetkileri ile ilgili standartlar belirlenmiştir.³⁶

Bu direktifler dışında, bankalar için 86/635/EEC sayılı 8 Aralık 1986 tarihli "Bankalar ve Diğer Finansal Kuruluşların Yıllık Konsolide Finansal Tabloları Hakkında Direktif", sigorta şirketleri için de 974/91/EEC sayılı 19 Aralık 1991 tarihli "Sigorta Şirketlerinin Yıllık Konsolide Finansal Tabloları Hakkında Direktif" yayınlamıştır. Her iki direktifte dördüncü ve yedinci direktif hükümlerini kapsamakla beraber, ayrıca bankalar direktifi kredi kurumlarına özel özellikli işlemlerin hesaplarda gösterilmesi ile ilgili düzenlemeler içermekte iken sigorta şirketlerine yönelik direktifte ise sigorta sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin özel durumları ile ilgili düzenlemeler yer almaktadır.³⁷

1980'lerin sonlarında AB'nin şirketler kanunu uyumlaştırma programını tamamlanması ile direktifler bütün üye ülkelerin kanunlarına yerleşmiştir. Bu direktifler AB'de muhasebe uyumlaştırması için gerekli ilk adım olarak kabul edilmiştir.³⁸ Fakat bu direktiflerin teknik olarak eksiklikler taşıması, AB'ye üye ülkeler

---

³² Yüksel Koç Yalkın, "Avrupa Birliği Yolundaki Türkiye'de Beklenen Muhasebe Harmonizasyon Sorunları ve Çözüm Önerileri", **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt: 2, Sayı: 1, Mart, 2010, s. 2.

³³ Karel Van Hulle, "International Convergence of Accounting Standards A Comment On Jeffrey", **Duke Journal of Comparative & International Law**, Vol: 12, 2002, s. 357.

³⁴ The Council of European Communities, "Fourth Council Directive: The Treaty on The Annual Accounts of Certain Types of Companies", **Official Journal**, 1978.

³⁵ The Council of European Communities, "Seventh Council Directive: The Treaty on Consolidated Accounts", **Official Journal**, 1983.

³⁶ The Council of European Communities, "Eighth Council Directive: The Treaty on The Approval of Persons Responsible for Carrying Out The Statutory Audits of Accounting Documents", **Official Journal**, 1984.

³⁷ (Çevrimiçi), http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/officialdocs_en.htm, 28 Mart 2010.

³⁸ Alan Roberts, "The European Union's Financial Reporting Strategy: Lessons for New Zealand", **Inaugural New Zealand European Studies**, 2002, s. 10.

tarafından ulusal mevzuatlarına aktarılamaması sonucunda ülkeler arasındaki farklılıklar devam etmiştir.³⁹ Direktifler çok seçenekli ve değişik yorumlara açık hazırlandığından ötürü, direktiflere uygun yapılmış raporlar dünyanın diğer bölgelerinde istenilen şartları yerine getirememiştir.⁴⁰ Bu durum neticesinde, 14 Kasım 1995 tarihinde, Avrupa Komisyonu bir bildiri yayınlayarak üye ülkelerin finansal tablolarını UFRS'ye uygun olarak hazırlamalarına izin vermelerini tavsiye etmiştir.⁴¹ Çünkü, aşağıda da belirtildiği gibi UFRS ile direktifler arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklar;⁴²

- ❖ Direktifler genel prensipler ile ilgilenmekte ve olası pratik uygulama sorunlarına değinmemektedir. Fakat bu durum bazen detaylı ilkeler yayınlanmasına engel değildir. Diğer taraftan, UFRS spesifik muhasebe konuları ile ilgilenmekte, fakat bu standartların uygulanacağı yasal çevreleri dikkate almamaktadır.
- ❖ Direktifler belirli bir yasal statüsü olan şirketlerde uygulanırken, Avrupa'da UFRS'ler yalnızca belirli halka açık şirketler tarafından uygulanmaktadır.
- ❖ Direktifler kreditorlerin korunması, kâr dağıtımını ve vergi faktörlerden etkilenen bir çevrenin etkisi ile karmaşılaşmaktadır. UFR'ler ise bu faktörlerden etkilenmeden oluşturulmaktadır.

Bu gelişmeye paralel olarak Haziran 2000 de Avrupa Komisyonu 5 yıl içinde menkul kıymetleri borsalarda ve teşkilatlanmış piyasalarda işlem gören şirketlerin konsolide finansal tablolarını UFRS ile uyumlu olarak hazırlanması yönündeki iradesini açıklamıştır.⁴³ Bu gelişme neticesinde, 19 Temmuz 2002 tarihinde kabul edilen 1606/2002 sayılı tüzük ile AB'de 2005'ten sonra halka açık bütün şirketlerinin konsolide finansal tablolarını UFRS'ye uyumlu olarak hazırlanmasının zorunlu kılınması ile Avrupalı şirketlerin global sermaye için eşit şartlarda rekabet etmelerine ve yatırımcıların şirketlerin performansını değerlendirmede aynı standartlar

³⁹ Orhan Çelik, "Uluslararası Muhasebe Standartlarına İlişkin Gelişmeler: Dünya ve Türkiye", s. 6, (Çevrimiçi), <http://www.tmsk.org.tr/makaleler/Diger>, 16 Ocak 2010.

⁴⁰ Accounting Harmonisation: A New Strategy Vis-a-Vis International Harmonisation, s. 2, (Çevrimiçi), http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/com-95-508/com-95-508_en.pdf, 15 Şubat 2010.

⁴¹ Hulle, **a.g.e.**, s. 358.

⁴² Contact Committee, Examination of Conformity Between IAS 1 to IAS 41 and the European Accounting Directives, April 2001, s. 5, (Çevrimiçi), <http://www.iasplus.com/europe/0104compareias1-41.pdf>, 15 Şubat 2010.

⁴³ Çelik, **a.g.e.**, s. 7, (Çevrimiçi), <http://www.tmsk.org.tr/makaleler/Diger>, 16 Ocak 2010.

çerçevesinde finansal tablolarını hazırlamalarına olanak sağlamıştır.⁴⁴ AB ülkelerinde birlik içerisinde zaten AB direktifleri ile ortak bir muhasebe dili ve anlayışı geliştiğinden dolayı bu ülkelerin UFRS'leri benimsemeleri zor olmamıştır.

3.3. US GAAP ve UFRS

ABD'de genel kabul görmüş muhasebe ilkelerini oluşturma görevi 1972 yılında dünyada en iyi örgütlenmiş bir kuruluş olan, muhasebe mesleği mensuplarının yanısıra akademisyenler ve iş hayatının temsilcilerinin de katıldığı FASB'ye verilmiştir.⁴⁵

IASB'nin hazırladığı muhasebe standartları "İlke Bazlı", US-Generally Accepted Accounting Principles-Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri (US GAAP) ise "Kural Bazlı" dır. "İlke Bazlı" standartlar, konu ile ilgili ilkeler ve standardın esas amacı ortaya konularak hazırlanmaktadır. Bir başka ifade ile, ilke bazlı standartlar finansal raporlamada işlemlerin ekonomik özünü temel almaktadır. Her türlü uygulamayı kapsayan "Kural Bazlı" standartlar ise, daha detaylı düzenlemeler içermektedir. Dolayısıyla, finansal raporlamada uygulamaları tam şeffaflıktan uzaklaştıran, standartların esas amacı kapsamında yapılacak değerlendirmeleri engelleyen "Kural Bazlı" yaklaşım, finansal tablo hazırlayanları ve bağımsız denetçileri daha rutin uygulamalara yönlendirmektedir.⁴⁶

Bu sorunların yanısıra, ABD merkezli enerji şirketi olan Enron ve telekomünikasyon şirketi olan Worldcom'da yaşanan muhasebe skandalları da standartların uyumlaştırılması gerekliliği düşüncesinin yayılmasını sağlamış ve uyumlaştırma çalışmalarını hızlandırmıştır. Çünkü, böyle skandalların sermaye piyasasının dünyada en güçlü olduğu ve en iyi biçimde düzenlendiği düşünülen ABD koşullarında meydana gelmesinin, böylesi bir olayla her yerde karşılaşılabileceği olasılığını ortaya çıkarmıştır.⁴⁷

⁴⁴ Jeannot Blanchet, Donna L. Street, "Global Standards Offer Opportunity", **Financial Executive**, Vol: 18, No: 2, Mart/Nisan 2002, s.28.

⁴⁵ Barry J. Epstein, Ralph Nach, Steven M. Bragg, **WILEY GAAP 2009: Interpretation and Application of Generally Accepted Accounting Principles**, Wiley Inc., 2009, s. 3.

⁴⁶ İbiş, v.d., **a.g.e.**, s. 30.

⁴⁷ Çelik, **a.g.e.**,s. 2, (Çevrimiçi), <http://www.tmsk.org.tr/makaleler/Diger>, 16 Ocak 2010.

Bu bağlamda uyumlaştırma çalışmalarını resmiyete dökmek için 2002 yılında FASB ve IASB Norwalk Mutabakatı imzalamışlardır. Bu anlaşma ile her iki tarafta, mevcut finansal raporlama standartlarını uyumlaştırmak ve uyumlaştırma çalışmalarını devam ettirmek için birlikte hareket etmeyi taahhüt etmişlerdir. Her iki kurumda önceliğin kısa ve uzun vadede US GAAP ve UFRS arasındaki farklılıkların giderilmesi, gelecek çalışma programının koordine edilmesi, ortak projelerin devam ettirilmesi, kurul organlarının çalışmalarının desteklenmesi konularına verilmesi hususunda uzlaşmışlardır.⁴⁸

3.4. Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının Oluşum ve Gelişim Süreci

Tarihsel olarak incelendiğinde Türk muhasebe sisteminde ilk olarak Fransa ve Almanya'nın etkileri olduğu görülmek ile beraber, 1950 yılından itibaren artan ABD ilişkileri sonucunda Türk muhasebe sisteminde Amerikan etkileri de görülmeye başlanmıştır.⁴⁹ Bu gelişmeler doğrultusunda, Türkiye'de ilk muhasebe ve uygulama çalışmaları, Kamu iktisadi Teşekkülleri için zorunlu olan, 1968 yılında yayınlanan ve 1972 yılında uygulamaya konulan Tekdüzen Muhasebe Sistemi çalışması ile başlamıştır. Bu çalışmada; Muhasebe Usullerinin Islahı ve Yeknesaklaştırılması, Muhasebenin Temel Kavramları ve Genel Kabul Görmüş Muhasebe Prensipleri, Rapor Sistemi, Tekdüzen Genel Hesap Planı ve Açıklamaları, Mali İşler-Muhasebe ve Kontrol Dairelerinin Organizasyonu ile Terimler ve Açıklamalar şeklinde olmak üzere 6 adet rapor yayınlanmıştır.⁵⁰ 22 yıl yürürlükte kalan bu düzenlemeden sonra, Türkiye'de muhasebe uygulamalarında standartlaşma Maliye Bakanlığı'nın 26.12.1992 tarihli 21447 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan ve 1 Ocak 1994 tarihinden itibaren uygulamaya konulan, ilk yaptırım gücüne sahip "1 seri no'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği" ile sağlanmaya başlanmıştır.⁵¹ Bu düzenlemenin amacı tebliğde: "Bu düzenleme; bilanço usulünde defter tutan gerçek

⁴⁸ Robert K. Larson, Donna L. Street, "The Roadmap to Global Accounting Convergence Europe Introduces Speed Bumps", **CPA Journal**, Vol: 76, Issue: 10, October, 2006, (Çevrimiçi) <http://www.nysscpa.org/cpajournal/2006/1006/essentials/p36.htm>, 31 Mart 2009.

⁴⁹ Cengiz Toraman, Fatih Bayramoğlu, "Avrupa Birliği Uyum Sürecinin Muhasebe Uygulamalarına Etkisi", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 76 (Özel Sayı), 17. Dünya Muhasebe Kongresi, Kasım, 2006, s. 474.

⁵⁰ Ahmet Başpınar, "Türkiye'de ve Dünyada Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bakış", **Maliye Dergisi**, Sayı: 146, Mayıs-Ağustos 2004, s. 46-47.

⁵¹ Yalkın, v.d., **a.g.e.**, s. 296.

ve tüzel kişilere ait teşebbüs ve işletmelerin faaliyet ve sonuçlarının sağlıklı ve güvenilir bir biçimde muhasebeleştirilmesi, mali tablolar aracılığı ile ilgililere sunulan bilgilerin tutarlılık ve mukayese edilebilirlik niteliklerini koruyarak gerçek durumu yansıtmasının sağlanması ve işletmelerde denetimin kolaylaştırılması amacıyla yapılmıştır.” şeklinde ifade edilmiştir.

Bu gelişmelerin ardından, Türkiye'nin AB'ye uyum sürecine girmesi ile Maliye Bakanlığı tarafından 1994 yılında Tekdüzen Muhasebe Sistemi yürürlüğe girmesi ile beraber, dünyada küreselleşme hareketinin artması ile Türk şirketlerinin uluslararası alanda işlemlerinin artması ve ayrıca yabancı şirketlerin de Türkiye'deki işlemlerindeki artış yaşanması nedeniyle, Türkiye'de de UFRS benimsenmeye başlanmıştır.⁵² Türkiye'de UFRS ile uyumlu standart oluşturmaya başlayan ilk kuruluş TÜRMOB bünyesinde 9 Şubat 1994 tarihinde kurulmuş olan Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu(TMUDESK)dur.⁵³ TMUDESK'in amacı, tüm ülkede faaliyette bulunan şirketlerin ve diğer kuruluşların finansal tablolarının düzenlenmesini esas alarak, muhasebe ilkelerinde tekdüzeliği gerçekleştirmek ve ayrıca, meslek mensuplarının, finansal tablolarının bağımsız denetiminde esas alacakları denetim standartlarını yayınlamaktır.⁵⁴ Bu amaç doğrultusunda TMUDESK 11 adet standart taslağını 1 Ocak 1997 tarihinden itibaren yürürlüğe konmak üzere “Türkiye Muhasebe Standardı (TMS)” olarak yayınlamıştır. TMUDESK faaliyet süresi boyunca toplam 19 adet ulusal muhasebe standardı yayınlamasına rağmen, bu değerli çalışmalar yasal yaptırımının olmaması nedeni ile daha çok tavsiye niteliğinde kalmış ve uygulamaya yansımamıştır.⁵⁵

3.4.1. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK)

Türkiye'de muhasebe standartlarının gelişimi devlet öncülüğünde gerçekleştirilmekte olup, Maliye Bakanlığı uzun yıllar muhasebe konularını düzenleme işlevini üstlenmiştir. Ayrıca, Türkiye'de ortaklıkların muhasebe, finansal tablo ve

---

⁵² Ümit Gökdeniz, “2005 Yılına Doğru Türkiye ve Avrupa Birliği Muhasebe Standartlarının Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına Entegrasyonu ve Bir Yaklaşım”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 24, Ekim, 2004, s. 167.

⁵³ Yalkın, v.d., **a.g.e.**, s. 292.

⁵⁴ Zafer Sayar, “Oluşturulmakta Olan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun Işığı Altında Türkiye'de Muhasebe Standartlarının Mevcut Durumu ve Kamuyu Aydınlatma”, **Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi**, Yıl: 2, Sayı: 7, Ekim 2002, s. 78.

⁵⁵ Yalkın, v.d., **a.g.e.**, s. 297-298.

raporlarına ilişkin bilgiler de TTK'da yer almıştır. Bunun yanında, vergi yasalarında şirketlerin muhasebe, kayıt ve belge düzenleri ile finansal tablolarına ilişkin ve vergi matrahının belirlenmesine yönelik hükümler yer almıştır. Bunların dışında, ülkemizde bankalara ilişkin düzenlemeler, sigorta şirketlerine ilişkin düzenlemeler ve Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından yapılan düzenlemeler de bulunmaktadır.⁵⁶ Her kurumun kendi etki alanına giren şirketlerine yönelik tebliğler yayınlaması ülkemizde muhasebe alanında karmaşaya neden olmaya başlamıştır.⁵⁷ Bu durum sonucunda, ülkemizdeki standart karmaşıklığının sonlandırılması ve finansal tabloların ihtiyaca uygun, gerçek, güvenilir, karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir nitelikte olmasının sağlanabilmesi için ulusal muhasebe ilkelerinin gelişmesi ve benimsenmesini sağlamak ve kamu yararı için uygulanacak ulusal muhasebe standartlarını saptamak ve yayınlamak amacı ile 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na 4487 sayılı Kanunla eklenen ek madde 1 hükmüyle, kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) kurulmuş ve TMSK'nin görevini üstlenerek 2002 yılında faaliyete geçmiştir.⁵⁸ TMSK, Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurulu, Hazine Müsteşarlığı, Sermaye Piyasası Kurulu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinden birer, TÜRMOB'dan bir yeminli mali müşavir ve bir serbest muhasebeci mali müşavir olmak üzere toplam 9 üyeden oluşmaktadır.⁵⁹

TMSK'nın başlıca görevleri aşağıda belirtildiği gibidir.⁶⁰

- ❖ Muhasebe standartlarının oluşturulmasında temel alınmak üzere, Kavramsal Çerçeveyi belirlemek ve TMS Taslak Metinlerini hazırlayıp kamuoyunun görüşlerine sunmak,
- ❖ Gerçek, güvenilir, karşılaştırılabilir, ihtiyaca uygun, anlaşılabilir ve tutarlı finansal bilgi üretilmesini sağlayacak TMS'leri oluşturmak,

⁵⁶ Sayar, **a.g.e.**, s. 77-78.

⁵⁷ Nalan Akdoğan, "Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Türkiye Muhasebe Uygulamalarına Getireceği Değişiklikler ve Vergi İlişkisi", **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt:6, Sayı: 3, Eylül 2004, s. 21.

⁵⁸ Namık Kemal Uyanık, "Muhasebe, Denetim ve Muhasebe Standartları Kurulları Alanındaki Bazı Gelişmeler", **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 17, Aralık 2004, s. 384-396.

⁵⁹ Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, Faaliyet Raporu, 2009, s. 5.

⁶⁰ Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, (Çevrimiçi), http://www.tmsk.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=12&Itemid=59, 15 Şubat 2010.

- ❖ Muhasebe standartlarının gelişen ve değişen ihtiyaçlara cevap verebilmesini teminen standartların güncelliğini sağlamak,
- ❖ Finansal bilgilerin karşılaştırılabilirliğinin uluslararası alanda da sağlanmasını teminen, ulusal muhasebe standartlarının uluslararası kabul görmüş muhasebe ilkeleri ve en iyi muhasebe uygulama örnekleri ile uyumunu gerçekleştirmek üzere gerekli çalışmaları yapmak,
- ❖ Finansal tabloların ihtiyaçlara uygun bilgi sunmasını ve belirlenecek standartlarla ilgili olarak uygulamada karşılaşılabilecek sorunlara ilişkin önlem alınabilmesini sağlamak üzere, standartların oluşturulması sürecinde muhasebe ilgi gruplarının görüşlerinin alınmasını sağlamak ve standartların oluşturulması sürecinde düzenli olarak kamuoyunu bilgilendirmek,
- ❖ Gerekliğinde uygulamaya açıklık kazandırmak üzere muhasebe standartlarının uygulanmasında tereddüt oluşan konularda yorumlar yayımlamak,
- ❖ Ulusal muhasebe standartlarının benimsenmesine ve standartların uygulanmasına ilişkin kamu bilincinin yerleştirilmesine yönelik olarak toplantı, konferans, sempozyum, kongre gibi faaliyetler düzenlemek ve gerekirse çeşitli yayınlar hazırlamak ve bastırmaktır.

TMSK, TMSK, TMUDESK'in yayınlamış olduğu bütün standartları taslak metin olarak kabul etmiş olup, internet sitesinde kamuoyunun görüşlerine sunmuştur. Gelen eleştiri ve öneriler sonucunda revize edilen standartlar ikinci kez kamuoyunun görüşlerine sunulmasının ardından Türkiye Muhasebe Standardı (TMS) olarak yayınlanmaya başlanmıştır.⁶¹

TMSK, UFRS'lerin ülkemiz mevzuatına kazandırılması süreci içinde ilgili standartların Resmi Gazete'de yayımlanabilmesini teminen telif hakkı sahibi IASCF ile 2005 yılı içerisinde "Telif Haklarından Feragat Sözleşmesi" imzalamış olup, vakfın

---

⁶¹ Orhan Çelik, "Avrupa Birliği'nde Sermaye Piyasalarının Entegrasyonu ve Muhasebe Uygulamalarının Entegrasyonu ve Muhasebe Uygulamalarının Uyumlaştırılması Süreci: Türkiye'nin Uyumlaştırma Sürecindeki Konumu", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi 60-1**, Ocak-Mart 2005, s. 112.

öngördüğü resmi çeviri prosedürünü izleyerek 2006 yılının başından itibaren bu çevirileri yapılmış olan standartları bir set halinde yayınlamaya başlamıştır.⁶²

TMSK tarafından UFRS'lerden birebir yapılan çeviriler sonucunda, yeni standartlar TMS olarak değil, Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) olarak isimlendirilmeye başlanmıştır. Dolayısıyla, finansal raporlama kapsamında TMS, TFRS ve yorumları yer almaya başlamış olup, bu çalışma kapsamında özel standartların belirtilmesi haricinde, TFRS kavramı kullanılmıştır. Nisan 2010 tarihi itibarıyla, TMSK tarafından 1 adet Kavramsal Çerçeve, 29 adet TMS, 8 adet TFRS ve 27 adet de yorumdan oluşan setin tümü Resmi Gazete'de yayınlamış bulunmaktadır.⁶³

3.4.2. Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının Oluşumunda Etkili Olan Diğer Kurumlar

Türkiye'de de şirketlerin halka açılması ve küreselleşme neticesinde uluslararası ticari ilişkilerin hızlı bir şekilde artması sonucunda TFRS'ye uygun finansal raporların hazırlanması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Türkiye'de bu konu ile ilgili çalışma yapan kurumlar kısaca aşağıda özetlenmektedir.

❖ **Sermaye Piyasası Kurulu (SPK):** Sermaye Piyasası Kanunu'na tabi halka açık şirketlerin ve aracı kurumların hesaplarının kayda alınmasında, finansal tabloların düzenlenmesinde, muhasebe verilerinin kullanılmasında ve bunların denetiminde uyulacak kuralları ve ilkeleri tebliğler halinde yayınlamasını sağlamak amacı ile 1981 yılında 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile kurulmuştur.⁶⁴ SPK tarafından ilk olarak kısmen UFRS'ye uyumlaşma süreci 2001 yılında enflasyon muhasebesi ve finansal tabloların konsolidasyonu ile ilgili tebliğlerin yayınlanması ile

⁶² Burçin Gözlüklü, "Türkiye Muhasebe Standartları Setinin Oluşturulması Sürecinde Geline Nöktä", s. 5, (Çevrimiçi), <http://www.tmsk.org.tr/makaleler/Diger>, 16 Ocak 2010.

⁶³ Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, (Çevrimiçi), http://www.tmsk.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=145&Itemid=69, 28 Mart 2010.

⁶⁴ Yavuz Çiftçi, "Türkiye'de ve Dünya'da Muhasebe Standartlarının Gelişimi ve Uluslararası Uyumlaştırma Çalışmaları", **İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi**, Cilt: 26, Sayı: 2, Kasım 1997, s. 181.

başlanmıştır.⁶⁵ Bu gelişmenin ardından, AB’de 2005 yılından itibaren halka açık şirketler için UFRS’lerin zorunlu kılınması ile de, IOSCO’nun üyesi olan SPK tarafından Türk şirketleri içinde tam set UFRS’nin benimsenmesi için benzer bir çalışma başlatılması gerekliliği ortaya çıkmış olup, SPK tarafından 2003 yılında UFRS’nin çevirisi niteliğinde olan Seri: XI No: 25 Tebliğ yayınlanarak menkul kıymetleri borsada işlem gören şirketlerin 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren UFRS’ye uygun finansal tablo hazırlamaları zorunlu tutulmuştur.⁶⁶ Bu Tebliğ, 09.04.2008 tarihli ve 26842 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Seri: XI No: 29 “Sermaye Piyasasında Finansal Raporlama İlişkin Esaslar Tebliğ”i ile yürürlükten kaldırılmıştır.⁶⁷ “Sermaye Piyasasında Finansal Raporlama İlişkin Esaslar Tebliğ”in amacı, kamunun zamanında, yeterli ve doğru bir şekilde aydınlatılmasını teminen, şirketler tarafından düzenlenecek finansal raporlar ile bunların hazırlanması ve ilgililere sunulmasına ilişkin ilke, usul ve esasların belirlemesidir. Ayrıca, aynı tebliğin 5. maddesi: “İşletmeler, AB tarafından kabul edilen haliyle Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını uygularlar ve finansal tabloların AB tarafından kabul edilen haliyle UFRS’lere göre hazırlandığı hususuna dipnotlarda yer verirler. Bu kapsamda, benimsenen standartlara aykırı olmayan, TMSK’ca yayımlanan TFRS esas alınır.” şeklinde ifade edilmiştir. Dolayısıyla, borsada işlem gören halka açık şirketler ve aracı kurumlar TFRS ile uyumlu finansal tablo hazırlamaktadırlar.

❖ **Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK):** 4389 sayılı Bankacılık Kanunu ile kanunda gösterilen yetkiler çerçevesinde düzenlemeler yapmak, uygulamaları denetlemek, tasarrufların güvence altına alınmasını sağlamak ve kanunda belirtilen diğer görevleri yapmak amacı ile 23 Haziran 1999 tarihinde kamu tüzel kişiliğine ait, idari ve mali özerkliğe sahip olarak kurulmuş olup, 31 Ağustos 2000 tarihinde faaliyete geçmiştir.⁶⁸ BDDK tarafından 22.06.2002 tarihli ve 24793 sayılı Resmi Gazete’de “Muhasebe Uygulama Yönetmeliği” yayınlamıştır. Bu yönetmelik ile bankacılık sektörü ile ilgili 19 adet muhasebe standardının

⁶⁵ Cansen Başaran, “Evrensel Muhasebe Standartlarına Doğru”, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 57, 2001, s. 158.

⁶⁶ Aydın Karapınar, “Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları ve Tekdüzen Muhasebe Sistemi”, s. 1, (Çevrimiçi), <http://www.tmsk.org.tr/makaleler/Diger>, 16 Ocak 2010.

⁶⁷ (Çevrimiçi), <http://www.spk.gov.tr/apps/teblig/displayteblig.aspx?id=331&ct=f&action=displayfile&ext=.pdf> 28 Mart 2010.

⁶⁸ Oksay, v.d., “Sigorta Sektöründe...”, 2005, **a.g.e.**, s. 71.

uygulamaya konulması sonucunda, hesaplarda şeffaflık ve tekdüzelik sağlanarak finansal tabloların doğru, güvenilir ve zamanında raporlanması amaçlanmıştır.⁶⁹ Daha sonra bu yönetmelik BDDK tarafından 01.11.2006 tarihli ve 26333 sayılı Resmi Gazete’de “Bankaların Muhasebe Uygulamalarına ve Belgelerin Saklanması İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin” yayınlaması ile yürürlükten kaldırılmıştır.⁷⁰ Yeni yönetmeliğin 4. maddesinin (1) numaralı fıkrası: “Bankalar, faaliyetlerini bu Yönetmelik ve Kurulca çıkarılacak tebliğlere göre muhasebeleştirir. Faaliyetlerin, 16.01.2005 tarihli ve 25702 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun 1 sıra Nolu Finansal Tabloların Hazırlanma ve Sunulma Esaslarına İlişkin Kavramsal Çerçeve Hakkında Tebliğ hükümleri çerçevesinde Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olarak muhasebeleştirilmesi esastır. Ancak, bağlı ortaklık, birlikte kontrol edilen ortaklık ve iştiraklerin muhasebeleştirilmesi ve konsolide finansal tablolar, kamuya açıklanacak finansal tablolar ile bunlara ilişkin açıklama ve dipnotların düzenlenmesine ilişkin usul ve esaslar Kurulca çıkarılacak tebliğler ile belirlenir.” şeklinde ifade edilmiştir. Dolayısıyla, bankalar da TFRS ile uyumlu finansal tablo hazırlamaktadırlar.

❖ **Hazine Müsteşarlığı:** 13 Aralık 1983 tarihli ve 188 sayılı KHK ile Başbakanlığa bağlı Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı kurulmuş olup, bu kuruluşun görevleri 4059 sayılı Kanun ile belirlenmiştir. 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığı ile Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun çerçevesinde Sigortacılık Genel Müdürlüğü’nün görevleri arasında sigortacılık ile ilgili konularda mevzuatı hazırlamak, uygulamak ve ilgililer tarafından uygulanmasını izlemek, yönlendirmek ve bu mevzuatın AB ile uyumlandırılması çalışmalarını yürütmek olarak yer verilmiştir. Uzun yıllar düzenli bir yasal mevzuata sahip olamayan Türk sigortacılık sektörü için TFRS’ye uyumlu sigortacılık muhasebe sisteminin oluşturulması çalışmaları, Hazine Müsteşarlığı tarafından ilk olarak 1 Ocak 2005 tarihinde yürürlüğe konulan “Sigortacılık Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ” ile başlamıştır. Bu önemli gelişmenin ardından 14 Haziran 2007 tarihinde Hazine Müsteşarlığı 26552 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5684 sayılı Sigortacılık Kanununu yürürlüğe koymuştur. Bu kanunun temel amacı sigorta sektörünü uluslararası standartlara yakınlaştırmak ve sigorta şirketlerinin daha verimli hizmet

⁶⁹ İbiş, v.d., a.g.e., s. 34.

⁷⁰ “Bankaların Muhasebe Uygulamalarına ve Belgelerin Saklanması İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliği”, 01.11.2006 tarihli ve 26333 sayılı Resmi Gazete.

sunabilmelerini sağlamaktır.⁷¹ Bu olumlu gelişmelerin ardından Hazine Müsteşarlığı Türk sigortacılık muhasebe sisteminin TFRS ile tam uyumlu olabilmesini sağlamak için, 1 Ocak 2008 tarihinden itibaren uygulanması zorunlu olan 14 Temmuz 2007 tarih ve 26582 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan "Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmeliği" yürürlüğe koymuştur.⁷² Dolayısıyla, sigorta şirketleri de TFRS ile uyumlu finansal tablo hazırlamaktadırlar.

3.4.3. Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının Oluşumunda Etkili Olması Beklenen Diğer Düzenlemeler

Türkiye’de, TFRS’ye uygun finansal raporların hazırlanması gerekliliği konusunda gelecekte etkili olması beklenen diğer düzenlemeler kısaca aşağıda özetlenmektedir.

❖ **Türk Ticaret Kanunu (TTK):** Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) komisyonlarında kabul edilen ve gelecekte yasallaşması beklenen Yeni Türk Ticaret Kanunu Tasarısı şirketler için pek çok yeni kavram, düzenleme ve uygulamayı da beraberinde getirecektir.

Tasarının ticari defterlere ilişkin bölümü ile sermaye şirketlerinin ve şirketler topluluğunun finansal tablolarına ve yönetim kurulunun yıllık raporuna dair hükümleri köklü değişiklikler içermektedir. Tasarı muhasebe uygulamalarında TMSK’nın standartlarını referans olarak gösterdiği için TMSK’yı TFRS’nin konulmasında tek yetkili kurum olarak kabul etmektedir.

Tasarı halka açık olsun olmasın tüm şirketlerin finansal tablolarının, TMSK tarafından yayınlanan ve UFRS’lerin türkçe çevirileri olan TFRS’lere göre hazırlanmalarını istemektedir.

⁷¹ Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, 2007 Yılı Faaliyet Raporu, s. 3.

⁷² Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, (Çevrimiçi), <http://www.tsrbs.org.tr/tsrbs/Maliye+ve+Muhasebe/Muhasebe+Standartları/>, 20 Şubat 2010.

Bu tasarinin 88. maddesi konu ile ilgili hükmü düzenlemektedir. Bu maddede aşağıda belirtilmekte olan açıklamalar yapılmıştır.

❖ 64 ilâ 88. madde hükümlerine tâbi gerçek ve tüzel kişiler gerek ticarî defterlerini tutarken, gerek münferit ve konsolide finansal tablolarını düzenlerken, TMSK tarafından yayımlanan, TFRS'lere, kavramsal çerçevede yer alan muhasebe ilkelerine ve bunların ayrılmaz parçası olan yorumlara aynen uymak ve bunları uygulamak zorundadırlar. 514 ilâ 528. maddeler ile kanunun ilgili diğer hükümleri saklıdır.

❖ Bu düzenlemeler, uygulamada birliği sağlamak ve finansal tablolara uluslararası pazarlarda geçerlilik kazandırmak amacıyla, UFRS'ye tam uyumlu olacak şekilde, yalnız TMSK tarafından belirlenir ve yayımlanır.

❖ TMSK, değişik ölçütteki işletmeler ve sektörler için, UFRS'ler tarafından farklı düzenlemelere izin verildiği hâllerde özel ve istisnaî standartlar konulabilir; bunları uygulayanlar, söz konusu durumu finansal tablo dipnotlarında açıklarlar.

❖ Kanunlarla, belirli alanları düzenlemek ve denetlemek üzere kurulmuş bulunan kurum ve kurullar, TFRS'lere uygun olmak ve TMSK'nın onayını almak şartıyla, kendi alanları için geçerli olacak standartlar ile ilgili olarak ayrıntıya ilişkin, sınırlı düzenlemeleri yapabilirler.

❖ Uygulamada, TFRS'lerde hüküm bulunmayan hâllerde, ilgili oldukları alanlar itibarıyla dördüncü fıkrada belirtilen ayrıntıya ilişkin düzenlemelere, anılan düzenlemelerde de hüküm bulunmadığı hâllerde dünyada yaygın uygulaması bulunan genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri uygulanır.

Bu gelişme ile Türkiye'de de artık vergi amaçlı muhasebe yerine bilgi amaçlı muhasebenin ön plana alınması sağlanacaktır. Ayrıca, daha önceleri belirleyici bir role sahip olmayan önemlilik, karşılaştırılabilirlik, özün önceliği gibi kavramlar da UFRS ile tam uyumlu olan TFRS'nin kavramsal çerçevesinde yer almaya

başlayacaktır.⁷³ Bu durum sonucunda, yasalaşacak olan yeni TTK ile tüm şirketler raporlama da daha fazla şeffaflık getirecek olan UFRS ile tam uyumlu finansal tablolar hazırlamaya başlayacaklardır.

❖ **Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ):** UFRS'ler çoğunlukla borsaya kayıtlı büyük şirketler tarafından kullanıldığı için dünya ekonomisinde payları büyük olan KOBİ'ler için bu standartlarının uygulanmasının zor olacağı düşüncesi ile standart düzenleyiciler tarafından KOBİ'lere yönelik ayrı bir UFRS çalışmasına başlanılmıştır.

UMSK tarafından 2001 yılından itibaren KOBİ'lere yönelik global nitelikte, şeffaf ve karmaşık olmayan UFRS oluşturma çabaları başlamış olup, Haziran 2004 tarihinde "Muhasebe Standartları Hakkında Hazırlık Görüşleri" kapsamında bir tartışma metni yayınlamıştır. Ocak 2005 tarihinde de tartışma metnine gelen cevaplar değerlendirilerek kamuoyuna sunulmuştur.⁷⁴ Kasım 2006 tarihinde ise, 38 bölümden oluşan KOBİ'lere yönelik taslak standartlar TFRS'nin biraz daha basite dönüştürülmüş şekliyle yayınlanmıştır.⁷⁵

UMSK tarafından KOBİ'lere yönelik ayrı standart hazırlanmasındaki temel amaç, küçük ve hisse senetleri borsada işlem görmeyen şirketler tarafından kullanılmasının sağlanabilmesi için tam set UFRS'lerden yola çıkılarak daha basit ve sade bir muhasebe ilkeleri seti hazırlamak olarak belirtilmiştir.⁷⁶ KOBİ'lerin ayrı muhasebe standardı gereksinimlerinin nedeni, KOBİ finansal tablo kullanıcılarının kısa dönemli nakit akış ve likidite gibi konularla ilgilenmelerine karşın halka açık şirketlerin finansal tablo kullanıcılarının uzun dönemli nakit akış, kâr payları ve firma değerleri gibi konularına odaklanmalarından kaynaklanmaktadır.⁷⁷ Bu durumdan anlaşıldığı üzere halka açık büyük şirket yatırımcıları gelecekteki nakit akımlar ile ilgilenmekte iken KOBİ yatırımcıları tarihi maliyet değerleri ile ilgilenmektedirler.

⁷³ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı-Geleceği Hazırlayan Bir Düzenleme, (Çevrimiçi), http://www.pwc.com/tr/tur/ins-sol/publ/ttktasarisi_tr.pdf, 31 Mart 2009.

⁷⁴ Sinan Aslan, "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) için Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) ile Global Uyum Süreci", **Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, Yıl 2007, Cilt: XXIII, Sayı: 2, s. 205.

⁷⁵ Süleyman Uyar, "KOBİ'ler için Muhasebe Standartları", (Çevrimiçi), <http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/suleyman/007/>, 20 Şubat 2010.

⁷⁶ Volkan Demir, "KOBİ'ler için UFRS'nin Son Taslağı ve Değerlendirmeler", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı:80, Mart-Nisan 2007, s. 45.

⁷⁷ Aslan, **a.g.e.**, s. 207.

Türkiye’de kurumlar farklı KOBİ tanımları geliştirmişlerdir. 18.11.2005 tarihli ve 25997 sayılı Resmi Gazete’de “KOBİ’lerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmeliğe” göre bir şirketin KOBİ olarak tanımlanabilmesi için çalışan sayısının 250’den az olması ve yıllık satış hasılatı veya bilançosunun 25.000.000 YTL’yi aşmaması gerektiği belirtilmiştir. UFRS de ise, finansal bilgilerini halka açıklama zorunluluğu olmayan şirketler ile ilgili tüzel ve gerçek kişiler için genel amaçlı finansal tablo hazırlayan şirketler KOBİ kapsamına girmektedir. Başka bir ifade ile, KOBİ’ler için UFRS kamusal hesap verme sorumluluğu olmayan şirketler için hazırlanmaktadır.

TMSK tarafından KOBİ’ler için TFRS çalışmaları devam etmekte olup, bu standart kapsamında finansal rapor hazırlayan şirketler sunum bölümünde ve denetim görüşünde finansal tablolarının TFRS’ye göre hazırlanmadığını belirtmeleri gerekmektedir. TFRS’nin kavramsal çerçevesi KOBİ’ler için de geçerli olmaktadır. KOBİ’ler için hazırlanan standartta muhasebeleştirme ve değerlendirme ile ilgili konulara yer verilmediği zaman TFRS dikkate alınmaktadır. KOBİ’ler için TFRS, KOBİ şirketlerinde bir bütün olarak uygulanması gerekmektedir.⁷⁸

KOBİ’lere yönelik hazırlanan taslak standartta maddi sadeleştirme ile birlikte içeriğe yönelik de yapılmış olan önemli sadeleştirmelerden bazıları aşağıda kısaca özetlenmektedir;⁷⁹

- ❖ KOBİ’lerin muhasebe uygulamaları ile ilgili olmayan hisseye dayalı ödeme, işletme birleşmeleri, sigorta sözleşmeleri, bölümlere göre raporlama, ara dönem raporlama, hisse başına kazanç, satış amaçlı varlıklar, tarımsal faaliyetler standartları kapsam dışında tutulmuştur.
- ❖ Finansal araçların sınıflandırılmasında sadeleştirilmeler yapılmakla birlikte oransal konsolidasyon uygulaması kaldırılmıştır. Ayrıca maddi ve maddi olmayan duran varlıklarda yeniden değerlendirme modeli

⁷⁸ Burak Özpoyraz, Cihan Harman, “Türk Ticaret Kanunu ve UFRS Uyumlu Türkiye Muhasebe Standartları(TMS)”, PWC Türkiye V. Çözüm Ortaklığı Platformu, (Çevrimiçi), <http://www.vergiportali.com/doc/21122006TTKUFRS.pdf>, 20 Şubat 2010.

⁷⁹ Orhan Çelik, “Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler için Uluslararası Finansal Raporlama Standardı: Genel Bakış”, (Çevrimiçi), http://www.tmsk.org.tr/makaleler/Diger/Kobi_ufrs__genel_bakis.pdf, 20 Şubat 2010.

uygulanmamakta olup, devlet standardında bulunan çeşitli opsiyonlar kaldırılmıştır.

- ❖ KOBİ standardında şerefiyenin itfa edilmesi söz konusu olup, finansal araçların ölçülmesinde de önemli sadeleştirmeler yapılmıştır. Bunların dışında, araştırma geliştirme giderlerinin her durumda gider olarak raporlanması ve borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesinin mümkün olmaması gibi konularda bu standartta ele alınmıştır.

3.5. Sigorta Şirketleri Açısından TFRS

Sigorta sektörü de, muhasebe ve finansal raporlama açısından her yerde karşılaştırılabilir olması istenen global bir sektördür.⁸⁰ Bu nedenden dolayı Türk sigorta sektöründe 2007 yılı Temmuz ayında şeffaflık konusunda önemli bir adım atıldığı ve 2008'de de finansal raporlama açısından birçok değişikliğin yaşandığı yıllar olarak görülmektedir.

Bu değişiklikler Hazine Müsteşarlığı tarafından 14 Haziran 2007 tarihinde 26552 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile başlamıştır. 5684 sayılı yeni Sigortacılık Kanunu, sektördeki düzenlemeler açısından var olan boşluğun doldurulması ve sektörün güvenilir bir yasaya ihtiyacı olmasından dolayı, Türk sigorta sektörü tarafından uzun yıllardır beklenen en önemli gelişme olmuştur.⁸¹ 5684 sayılı Sigortacılık Kanununun ana amacı, ülkemiz finansal piyasaların uluslararası piyasalarla uyumlaştırılabilmesi için finansal piyasalar içinde yer alan sigortacılık ile ilgili düzenlemelerin AB ve uluslararası standartlarla bütünleştirilebilmesinin sağlanmasıdır.⁸²

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu ile çok sayıda tebliğ, yönetmelik ve sektör duyurusu yayınlanmıştır. Bu yeni kanun ile birlikte, sigortacılık sektörüne yönelik mevzuat oldukça değişime uğramış olup, sigorta şirketlerine yönelik yeni

⁸⁰ The Future of Insurance Reporting, PricewaterhouseCooper's View on the Latest IASB and FASB Proposals, December, 2007, s. 3.

⁸¹ Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Faaliyet Raporu, 2007, s. 3.

⁸² "5684 Sayılı Kanun Sonrası İkincil Mevzuat Çalışmaları", **Birlik'ten Dergisi**, Sayı 11, 2008, s.16, (Çevrimiçi), <http://www.tsrbs.org.tr/NR/rdonlyres/530E09B1-C815-4159-A852-BCA05AB718D3/4139/SAY111.pdf>, 10.02.2009.

yükümlülükler, kurallar ve ilave harcamalar getirdiği gündeme gelmiştir.⁸³ Diğer bir ifadeyle, sigortacılık faaliyetlerinin diğer faaliyetlere göre karmaşık yapısı ve teknik özelliklerinden kaynaklanan finansal raporlamaya yönelik uluslararası bir standardın bulunmaması sektörde problemlerin yaşanmasına ve finansal tablolarda farklı uygulamaların görülmesine neden olmuştur. Bu durum sonucunda uluslararası mali piyasalarda önemli bir yere sahip olan sigortacılık sektörüne yönelik uluslararası finansal raporlama standartları oluşturma çalışmaları başlamıştır.⁸⁴

Türk sigortacılık sektörü için UFRS'ye uyumlu sigortacılık muhasebe sisteminin tesis edilmesi çalışmaları, Hazine Müsteşarlığı tarafından ilk olarak 1 Ocak 2005 tarihinde yürürlüğe konulan “Sigortacılık Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ” ile başlamıştır. 31 Aralık 2004 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan “Sigortacılık Muhasebe Sistemi Yönetmeliği” ile “Sigortacılık Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ” i sigorta muhasebesinin asli kaynağı durumundadır.⁸⁵

Halka açık sigorta şirketleri, bazı işlemlerinde SPK'nın muhasebe tebliğlerini kaynak olarak dikkate almaktadırlar. Bu durum, sigorta sektöründe muhasebe konusunda karışıklığa neden olmaktadır. Benzer bir olay da konsolidasyon nedeniyle banka iştiraki olan sigorta şirketlerinin BDDK tebliğlerini dikkate almaları ile gerçekleşmektedir.⁸⁶

Sermaye Piyasası Kanunu'nun VII. bölüm 50/a maddesinde, “... bankalar ve sigorta şirketleri kuruluş, denetim, gözetim, muhasebe, mali tablo ve rapor standartları konularında kendi özel kanunlarındaki hükümlere tabidir.” hükmü yer almaktadır. Bu hükümlerle; ihraç ettiği sermaye piyasası araçları borsada işlem gören sigorta şirketlerinin kuruluş, denetim, gözetim, muhasebe, finansal tablo ve rapor

---

⁸³ “Şimdi Elleri Taşın Altına Koyma Zamanı”, **Birlik'ten Dergisi**, Sayı 12, 2008, s.49, (Çevrimiçi), <http://www.tsrbs.org.tr/NR/rdonlyres/7D8E9A94-FD3F-446B-938C-DFC6691980B6/4510/12.pdf>, 10.02.2009.

⁸⁴ Umut, **a.g.e.**, s. 157, 158.

⁸⁵ Metin Sarıaslan, **Avrupa Birliği ve Türk Sigorta Muhasebesi UFRS ile Karşılaştırmalı**, İstanbul, Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları-5, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayını, Ocak 2006, s.27.

⁸⁶ Sarıaslan, “Avrupa Birliği ve...”, **a.g.e.**, 2006, s.27.

standartları ile ilgili olarak 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu ve ilgili mevzuat hükümlerine tabi oldukları açıkça belirtilmektedir.⁸⁷

Bu gelişmelerin ardından Türk Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği tarafından sigortacılık muhasebe sisteminin TFRS'ye uyumu adı altında bir proje başlatılmıştır. Sigortacılık muhasebe sisteminin TFRS uyumunu öngören bu projede sektörün sorunsuz bir şekilde TFRS'ye geçişi hedeflenmiştir. Birlik tarafından finanse edilen bu proje iki aşamadan oluşmuştur:⁸⁸

- ❖ Projenin birinci aşamasında, Türk sigorta sektörünün finansal raporlarını hazırlarken kullanacağı muhasebe standartlarının, TFRS'ye uygun olarak oluşturulması konusunda destek sağlayıcı çalışmalar yapılmıştır. Her bir standart hakkında Hazine Müsteşarlığı'na görüş ve önerilerin bildirilmesi ve ilgili tebliğlerin çıkarılması için kurumların gönüllü olarak katıldığı bir çalışma grubu oluşturulmuştur.
- ❖ Projenin ikinci aşamasında ise, sigorta şirketlerine yönelik eğitim programları düzenlenerek, şirketlere, yeni standartları uygulamaları konusunda, teknik destek verilmesi planlanmıştır.

Bu proje kapsamında;⁸⁹

- ❖ Sigortacılıkla doğrudan (TFRS 4) veya dolaylı şekilde ilgili olan UFRS'lere ilişkin mevcut çeviriler derlenmiş,
- ❖ Türkçe çevirisi olmayan standartların çevirileri yapılmış,
- ❖ Bu konuda diğer kurumlar tarafından daha önce yayınlanmış ilgili standartlar tespit edilmiş,
- ❖ Tüm bu dokümanlar değerlendirilerek, sigorta sektörüne uygun ve TFRS'ye uyumlu standartlar hazırlanması için, yetkili kurum olan Sigortacılık Genel Müdürlüğü'ne sunulmak üzere görüş oluşturulmuştur.

---

⁸⁷ **A.e.**, s.27.

⁸⁸ Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, (Çevrimiçi), <http://www.tsrsb.org.tr/NR/rdonlyres/A017893E-0119-4B7E-8BAF-EA7880DC0E45/2873/BirlikSFRSProjesi1.doc>, 15 Mart 2009.

⁸⁹ Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, (Çevrimiçi), <http://www.tsrsb.org.tr/NR/rdonlyres/A017893E-0119-4B7E-8BAF-EA7880DC0E45/2873/BirlikSFRSProjesi1.doc>, 15 Mart 2009.

Bu gelişmelerin ardından sigorta şirketleri 1 Ocak 2008 tarihinden itibaren faaliyetlerini, 14 Temmuz 2007 tarihinde yayınlanan ve 1 Ocak 2008 tarihinde yürürlüğe giren “Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmelik” doğrultusunda, söz konusu yönetmelik ve TMSK tarafından açıklanan TFRS ile Hazine Müsteşarlığı tarafından muhasebe ve finansal raporlama esaslarına ilişkin yayınlanan diğer yönetmelik, açıklama ve genelgeler çerçevesinde muhasebeleştirilmektedir.

Bu yönetmelik, 14 Haziran 2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu’nun 18. maddesi ile 28 Mart 2001 tarihli ve 4632 sayılı “Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu”nun 11. maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.⁹⁰ Yönetmeliğin amacı; “sigorta ve reasürans şirketleri ile emeklilik şirketlerinin; hesap ve kayıt düzeninde şeffaflık ve tekdüzenin sağlanması, işlemlerinin kayıt dışında kalmasının önlenmesi, faaliyetlerinin gerçek mahiyetlerine uygun olarak sağlıklı ve güvenilir bir biçimde muhasebeleştirilmesi, konsolide ve konsolide olmayan bazda mali durumları, mali performansları ile yönetimin etkinliği hakkında bilgileri içeren finansal tablolarının zamanında ve doğru bir şekilde hazırlanması, raporlanması ve yayımlanmasına ve belgelerin saklanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.” şeklinde ifade edilmiştir.⁹¹ Yine bu yönetmelik kapsamında belirtilen diğer önemli bir konu, sigorta ve emeklilik şirketlerinin ara dönem finansal tablolarını kendi internet sitelerinde yayımlamaları ve en az 5 yıl süre ile kullanıcıların erişimine hazır bulundurmaları gerekmesidir. Düzenlenen finansal tabloların biçim ve içerikleri ile bunların açıklama ve dipnotları 18 Nisan 2008 tarihli ve 26851 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Finansal Tabloların Sunumu Hakkında Tebliğ” uyarınca belirlenmektedir. Ayrıca, Hazine Müsteşarlığı bu yönetmelik kapsamında 2008 yılından itibaren Türk sigorta şirketlerinden TFRS kapsamında uyumlaştırılması 2005 yılında gerçekleşmiş olan bilanço ve gelir tablosunun yanında nakit akış tablosu, özsermaye değişim tablosu, kâr dağıtım tablosu ve TFRS’lerde yer alan sunum gerekliliklerini dikkate alan yeni bir dipnot formatlarının oluşturulması zorunlu kılınmıştır. Finansal tablolarda ilgili olduğu gruba referans verilmek suretiyle sunulmakta olan bu yeni dipnot formatında sigortacılık işlemleri ve riskleri, finansal

⁹⁰ Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmelik, Başbakanlık (Hazine Müsteşarlığı)’tan, Resmi Gazete, Sayı: 26582.

⁹¹ Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmelik, Başbakanlık (Hazine Müsteşarlığı)’tan, Resmi Gazete, Sayı: 26582.

riskler, bu risklerin yönetilmesi, teknik karşılıklar, vergiler ve birçok açıdan önem arz eden ilişkili taraf işlemleri ile ilgili olarak daha detaylı açıklamalar yer aldığından eskiye kıyasla daha hacimli olduğu ve ayrıca sektörle ilgilenen veya sektör dışındaki okuyuculara daha fazla bilgi verdiği görülmektedir. Birden fazla tabloyu ilgilendiren bilgilerin birlikte verilmesinin gerekli olması durumunda ilgili bilgi ilk tablodaki dipnotta verilmekte ve diğer tablolarda ilgili maddeye referans yapılmaktadır. Bu yeni dipnot formatı ile sigorta şirketleri finansal tablolarını birbiriyle ve diğer şirketlerle karşılaştırabilme olanağına da sahip olmuşlardır.

Ayrıca, 18 Nisan 2008 tarih ve 26851 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Finansal Tabloların Sunumu Hakkında Tebliğ”in geçici 1. maddesinde 2008 yılı içerisinde hazırlanacak finansal tablolarda 2007 yılı içerisinde hazırlanan finansal tablolarla karşılaştırma şartının aranmayacağı belirtilmiştir.

Yönetmelik faaliyetlerin muhasebeleştirilmesi açısından 4. maddesinin 1. fıkrasında, şirket faaliyetlerinin, 2. fıkrada belirtilen konularda müsteşarlıkça çıkarılacak tebliğler dışında, bu yönetmelik ile TMSK’nın finansal tabloların hazırlanma ve sunulma esaslarına ile ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde muhasebeleştirileceğini belirtmektedir. Yönetmeliğin 4. maddesinin 2. fıkrasında ise sigorta sözleşmelerine, bağlı ortaklık, birlikte kontrol edilen ortaklık ve iştiraklerin muhasebeleştirilmesi ve konsolide finansal tablolar, kamuya açıklanacak finansal tablolar ile bunlara ilişkin açıklama ve dipnotların düzenlenmesine ilişkin usul ve esasların müsteşarlıkça çıkarılacak tebliğler ile belirleneceği söylenmektedir.⁹² Hazine Müsteşarlığı tarafından bu kapsamda şu açıklamalar yapılmıştır:

- ❖ TMSK’nın “Sigorta Sözleşmelerine” ilişkin 4 numaralı standardı 31.12.2005 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerli olmak üzere, 25.03.2006 tarihinde yürürlüğe girmiş olmakla birlikte, TFRS 4’ün sigorta sözleşmelerine ilişkin projesinin ikinci bölümü henüz tamamlanmadığı için bu standardın bu aşamada uygulanmayacağı, ancak; gerekli görülmesi halinde sigorta sözleşmeleri ile ilgili açıklama ve dipnotların düzenlenmesine ilişkin usul ve esasların gelecek dönemlerde müsteşarlıkça çıkarılacak tebliğ ile belirleneceği söylenmiştir.

⁹² Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmelik, Başbakanlık (Hazine Müsteşarlığı)’tan, Resmi Gazete, Sayı: 26582.

- ❖ Bağlı ortaklık, birlikte kontrol edilen ortaklık ve iştiraklerin muhasebeleştirilmesi hususu müsteşarlık tarafından yayımlanan 2007/26 sayılı Genelge ile düzenlenmiştir. Buna göre; bağlı ortaklık, birlikte kontrol edilen ortaklık ve iştiraklerin muhasebeleştirilmesine ilişkin olarak müsteşarlıkça tebliğ çıkarılıncaya kadar, uygulamada aksaklık olmamasını teminen, bağlı ortaklık, birlikte kontrol edilen ortaklık ve iştiraklerin muhasebeleştirilmesinin TMSK'nın ilgili düzenlemeleri çerçevesinde yapılması gerekli görüldüğü belirtilmiştir.
- ❖ “Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketlerinin Konsolide Finansal Tablolarının Düzenlenmesine İlişkin Tebliğ” 31 Aralık 2008 tarihli ve 27097 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 31 Mart 2009 tarihinde yürürlüğe konulmuştur. Bu kapsamda 2008 yılında TMS 27’yi uygulamakla yükümlü olmayan sigorta ve reasürans şirketleri ile emeklilik şirketleri, 31 Mart 2009 tarihinden itibaren bağlı ortaklık ve iştiraklerinden sigorta, reasürans ve bireysel emeklilik şirketi olanların finansal bilgilerini de içerecek şekilde konsolide finansal tablo düzenlemekle yükümlü olmaya başlamışlardır. Sigorta, reasürans ve emeklilik şirketi dışındaki iştirak ve bağlı ortaklıklarına ilişkin finansal bilgileri de içeren konsolide finansal tablo hazırlama yükümlülüğü ise 31 Mart 2010 tarihinden itibaren başlanmıştır.
- ❖ Kamuya açıklanacak finansal tablolar ile bunlara ilişkin açıklama ve dipnotların düzenlenmesine ilişkin müsteşarlıkça “Finansal Tabloların Sunumu Hakkında Tebliğ” 18 Nisan 2008 tarihli ve 26851 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiş olup, bu aşamada TMS 1’in uygulanmayacağı belirtilmiştir.

TFRS'lerin çoğu tüm sektörlerde uygulanacak şekilde hazırlanmaktadır. Fakat, sektöre özel olarak hazırlanan standartlarda bulunmaktadır. Örneğin; TFRS 4 sigortacılık sektörü, TFRS 6 madencilik sektörü, TMS 11 inşaat taahhütleri, TMS 30 bankacılık sektörü, TMS 41 tarım sektörü için hazırlanmış standartlardır. TMS 2 stoklarla, TMS 20 ise devlet bağışları ile ilgili standartlardır. Bu standartların dışında bulunan tüm standartlar sigorta sektörünü de ilgilendiren standartlardır.⁹³

⁹³ Mahmut Yardımcıoğlu, **Sigortacılık Hesap Planı ve Muhasebe Sistemi**, Konya, Tablet Yayınları, Temmuz 2007, s. 12.

TMSK tarafından yayınlamış olan standartlar aşağıdaki şekilde sınıflandırmak mümkündür.

❖ Finansal Tabloların Sunumuna İlişkin Standartlar

- Finansal Tabloların Hazırlanma ve Sunulma Esaslarına İlişkin Kavramsal Çerçeve
- TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu
- TMS 7 Nakit Akış Tablosu
- TMS 8 Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar
- TMS 10 Bilanço Tarihinden Sonraki Olaylar
- TMS 32 Finansal Araçlar: Sunum
- TMS 34 Ara Dönem Finansal Raporlama
- TFRS 1 Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulaması
- TFRS 7 Finansal Araçlar: Açıklamalar
- TFRS 8 Faaliyet Bölümleri

❖ Grup Finansal Tabloların Sunumuna İlişkin Standartlar

- TMS 27 Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar
- TMS 28 İştiraklerdeki Yatırımlar
- TMS 31 İş Ortaklıklarındaki Paylar
- TFRS 3 İşletme Birleşmeleri

❖ Temel Finansal Tablolara İlişkin Standartlar

- TMS 2 Stoklar
- TMS 11 İnşaat Sözleşmeleri
- TMS 12 Gelir Vergisi
- TMS 16 Maddi Duran Varlıklar
- TMS 17 Kiralama İşlemleri
- TMS 18 Hasılat
- TMS 19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar
- TMS 20 Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Açıklanması
- TMS 21 Kur Değişimlerinin Etkisi

- TMS 23 Borçlanma Maliyetleri
- TMS 24 İlişkili Taraf Açıklamaları
- TMS 26 Emeklilik Fayda Planlarında Muhasebeleştirme ve Raporlama
- TMS 29 Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama
- TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme
- TMS 33 Hisse Başına Kazanç
- TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü
- TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar
- TMS 38 Maddi Olmayan Varlıklar
- TMS 40 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller
- TMS 41 Tarımsal Faaliyetler
- TFRS 2 Hisse Bazlı Ödemeler
- TFRS 4 Sigorta Sözleşmeleri
- TFRS 5 Satış Amaçlı Elde Tutulan ve Durdurulan Faaliyetler
- TFRS 6 Maden Kaynaklarının Araştırılması ve Değerlendirilmesi

Bu kısımda sigorta şirketlerinin faaliyet raporlarının incelenmesi sonucunda, TMSK tarafından yayınlanmış olan bu standartlardan sigorta şirketlerinin finansal tablolarının hazırlanmasında önemli etkiye sahip olanların bazıları hakkında kısaca açıklamalar yapılacak olup, henüz Türkiye’de uygulanmasına başlanmayan fakat özellikle sigortacılıkla birebir ilişkili olmasından dolayı TFRS 4 “Sigorta Sözleşmeleri” standardı diğer standartlara kıyasla daha detaylı anlatılacaktır.

3.5.1. TFRS 1 TFRS’nin İlk Uygulaması

Şirketler, TFRS’ye geçerken, TFRS 1’in koşullarını uygulamaları gerekmektedir. Bu standardın temel koşulu, finansal tabloların TFRS’ye göre ilk defa düzenlendiği raporlama tarihinde yürürlükte olan bütün TFRS’lerin geriye yönelik olarak uygulanmasıdır.⁹⁴

---

⁹⁴ Uluslararası Finansal Raporlama Cep Klavuzu-2009, PWC, s. 3.

TFRS 1'in amacı TFRS'lerin ilk defa uygulandığı finansal tablolar ile ara dönem finansal tabloların yüksek kalitede bilgiler içermelerini sağlamaktır. Bunun içinde;⁹⁵

- ❖ Sunulan bilgiler tüm dönemler için karşılaştırılabilir ve şeffaf olmalı,
- ❖ TFRS'ye geçiş için uygun bir başlangıç sağlanmalı,
- ❖ Sağlanacak yararın maliyetten fazla olması gerekmektedir.

TFRS açılış finansal durum tablosu ile TFRS'lerin ilk kez uygulandığı finansal tablolarda sunulan dönemlerde kullanılan muhasebe politikalarının birbiriyle aynı olması gerekmektedir.⁹⁶

Açılış bilançosunda yapılması gereken düzenlemeler kısaca aşağıda belirtildiği gibidir:⁹⁷

- ❖ TFRS'ler tarafından finansal tablolarda yer alması zorunlu tutulan tüm varlık ve borçlar, TFRS açılış finansal durum tablosuna yansıtılması gerekmektedir.
- ❖ TFRS'lerin finansal tablolarda yer almasına izin vermediği varlık ve borç kalemleri ise TFRS açılış finansal durum tablosundan çıkartılması gerekmektedir.
- ❖ TFRS'lere geçmeden önceki muhasebe ilkelerine göre belirli bir sınıfta muhasebeleştirilmiş olan varlık, borç veya özkaynak kalemleri, TFRS'lere göre farklı bir sınıfta muhasebeleştirilmesi gerekli ise bu kalemlerin yeniden sınıflandırılması gerekmektedir.
- ❖ TFRS açılış finansal durum tablosunda yer alan her türlü varlık ve borcun ölçümünde TFRS'lerde belirtilen esasların dikkate alınması gerekmektedir.
- ❖ Söz konusu geçişten dolayı oluşan geçiş farklılıklarının özsermaye hesapları içerisinde muhasebeleştirilmesi gerekmektedir.

---

⁹⁵ TFRS 1, prg. 1, s. 33.

⁹⁶ TFRS 1, prg. 7, s. 35.

⁹⁷ TFRS 1, prg. 10-11, s. 36.

TFRS'ye ilk geçişte şirketler tarafından varlık ve borçların geriye dönük olarak yeniden ölçülmesi ve değerlemesi gerekmektedir. Fakat bu işlemler şirketler için ilk aşamada kolay olmayacağı için, bu standart ile şirketlere varlık ve borçlarını değerlemesi ile ilgili olarak bazı muafiyetlere yer verilmiş olup, bu muafiyetlerin uygulanıp uygulanmaması şirketlerin tercihine bırakılmıştır.⁹⁸ Bu muafiyetler;

- ❖ İşletme birleşmeleri
- ❖ Hisse bazlı ödemeler
- ❖ Sigorta sözleşmeleri
- ❖ Maddi duran varlıklar ve diğer varlıkların gerçeğe uygun değerleri veya yeniden değerlendirilmiş tutarlarının, tahmini maliyet olarak dikkate alınması
- ❖ Kiralama işlemleri
- ❖ Çalışanlara sağlanan faydalar
- ❖ Yabancı para çevrim farkları
- ❖ Bağlı ortaklıklar, iştirakler ve iş ortaklıklarındaki yatırımlar
- ❖ Bağlı ortaklıklara, iştiraklere ve iş ortaklıklarına ait varlık ve yükümlülükler
- ❖ Bileşik finansal araçlar
- ❖ Önceden muhasebeleştirilmiş finansal araçların tanımlanması
- ❖ Finansal varlık ve yükümlülüklerin ilk muhasebeleştirilmeleri sırasında gerçeğe uygun değerlerinin ölçümü
- ❖ Maddi duran varlıkların maliyeti içerisindeki faaliyetlerin sona erdirilmesine ilişkin yükümlülükler
- ❖ Müşterilerden varlık transferi
- ❖ Borçlanma maliyetleri

konuları ile ilgilidir.

TFRS 1'e geçerken şirketlerin açılış bilançolarında yapmaları zorunlu düzenlemeler ile şirketlerin seçimine bırakılmış olan muafiyetler dışında, bu standart kapsamında bazı TFRS'lerin geçmişe yönelik olarak uygulanmasına ilişkin dört istisna bulunmaktadır.⁹⁹ Bu istisnalar;

- ❖ Finansal varlık ve yükümlülüklerin finansal durum tablosu dışında bırakılması,

---

⁹⁸ TFRS 1, prg. 13, s. 46-51.

⁹⁹ TFRS 1, Ek B, s. 36-44.

- ❖ Finansal riskten korunma muhasebesi (Hedging),
- ❖ Kontrol gücü olmayan paylar (azınlık payları),
- ❖ Tahminlerdir.

3.5.2. TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu

TMS 1'in amacı şirketlerin finansal tablolarının önceki dönem finansal tabloları ve diğer şirketlerin finansal tabloları ile karşılaştırılabilir olmasını sağlamaktır.¹⁰⁰ Bu standart finansal tabloların hazırlanmasında kullanılan süreklilik, sunum ve sınıflamada tutarlılık, tahakkuk esası (nakit akış tablosu hariç), önemlilik ve birleştirme, karşılaştırmalı bilgi ve netleştirme gibi temel ilkeleri belirtmektedir.

Şirketlerin finansal durumu, faaliyet sonuçları ve nakit akışları gerçeğe uygun olarak raporlanmalıdır.¹⁰¹ Finansal tabloların işletmenin sürekliliği esasına göre düzenlenmesi gerekmektedir. İşletmenin sürekliliği konusunda önemli belirsizliklerin olması durumunda belirsizlik nedenleri ve kullanılan değerlendirme kriterlerinin açıklanması gerekmektedir.¹⁰² Nakit akış tablosu dışında bütün finansal tablolar tahakkuk esasına göre düzenlenir.¹⁰³ Finansal tabloların sınıflandırılması ve sunumunda dönemler arasında tutarlı olunmalıdır.¹⁰⁴ Finansal tablolarda bir bilginin gösterilmemesi halinde, kullanıcıların vereceği kararlar etkileniyorsa, bu kalemler önemli olarak kabul edilir. Önemli kalemler finansal tablolarda ayrı olarak gösterilmelidirler. Önemli olmayan tutarlar ise, benzer nitelikteki diğer kalemlerle birlikte gösterilebilmektedirler.¹⁰⁵ Bir başka TFRS'de aksine bir hüküm yoksa, finansal tablolardaki tüm sayısal bilgiler karşılaştırmalı olarak sunulur. Bir kalemin sunumunda veya sınıflandırılmasında değişiklik yapılması halinde, önceki dönem finansal tablolarında da değişiklik yapılmalı ve değişikliğin nedeni, içeriği ve tutarı açıklanmalıdır.¹⁰⁶ Bu standart kapsamında diğer TFRS'ler tarafından izin verilen ya

---

¹⁰⁰ TMS 1, prg. 1, s. 239.

¹⁰¹ TMS 1, prg. 15, s. 243.

¹⁰² TMS 1, prg. 25, s. 245.

¹⁰³ TMS 1, prg. 27, s. 246.

¹⁰⁴ TMS 1, prg. 45, s. 249.

¹⁰⁵ TMS 1, prg. 29-30, s. 246.

¹⁰⁶ TMS 1, prg. 38-41, s. 248.

da zorunlu tutulan durumlar dışında aktif ve pasifler, gelir ve giderler netleştirilememektedir.¹⁰⁷

Tam bir finansal tablolar seti aşağıdakileri içermektedir.¹⁰⁸

- Finansal Durum Tablosu (Bilanço)
- Kapsamlı Gelir Tablosu
- Özsermaye Değişim Tablosu
- Nakit Akış Tablosu
- Muhasebe Politikalarına İlişkin Açıklamalar ve Dipnotlar

Finansal tablolar yılda en az bir defa hazırlanır. Şirketlerin raporlama dönemi tarihi değiştiğinde ya da finansal tablolarını bir yıldan daha uzun veya daha kısa bir dönem için hazırlamaları durumunda, bu durumun nedenlerinin açıklaması gerekmektedir.¹⁰⁹ Ayrıca, finansal tablolarda raporlayan şirketin ismi ve diğer tanıtıcı bilgileri, finansal tabloların tek bir şirkete ya da gruba ait olduğu bilgisi, bilanço tarihi ve diğer finansal tabloların kapsadığı dönem, raporlama para birimi ve sayısal kısaltma bilgilerinin açıklanması gerekmektedir.¹¹⁰

Şirketlerin belirli tarihteki finansal durumu gösteren bilanço da, her şirket kendi faaliyet alanını dikkate alarak varlıklarını dönen veya duran olarak, borçlarını da kısa vadeli veya uzun vadeli olarak tasnif ederek sunmalıdır. Açıkça belirlenebilecek faaliyet döngüsü olmayan şirketler ise, varlıklarını likidite, borçlarını ise vadelerine göre sıralayarak sunmalıdır.¹¹¹

Bir şirketin belirli bir dönem aralığındaki performansını gösteren kapsamlı gelir tablosunda ilgili dönemde gerçekleşen ve TFRS'de istisna tutulmamış tüm gelir ve gider kalemleri yer almaktadır. Şirketler, gelir tablolarını sunarken, tek bir tablo ya da iki tablo olarak sunulması konusunda seçim hakkına sahiptirler. Tek tablo gösterimde, kapsamlı gelir tablosu bütün gelir ve gider kalemleri ile beraber niteliklerine göre sınıflandırılmış diğer kapsamlı gelirin tüm maddelerini içermektedir.

¹⁰⁷ **UFRS Cep Kitapçığı 2009**, Deloitte, s. 52.

¹⁰⁸ TMS 1, prg. 10, s. 242.

¹⁰⁹ **UFRS Cep Kitapçığı 2009**, Deloitte, s. 52.

¹¹⁰ TMS 1, prg. 51, s. 250.

¹¹¹ **Uluslararası Finansal Raporlama Cep Klavuzu-2009**, PWC, s. 6.

İki tablolu gösterimde ise, gelir tablosunda tüm gelir ve gider kalemleri sunulmakta olup, gelir tablosunu takiben toplam dönem kârı ya da zararı ile başlayan ve diğer kapsamlı gelir bileşenlerini gösteren kapsamlı gelir tablosu sunulmaktadır. Konsolide gelir tablosunda kâr veya zarar, ana ortaklık payı, ana ortaklık dışı payı olarak ayrı ayrı gösterilir.¹¹² Giderlerin gelir tablosundaki gösterimi, içeriğine göre veya fonksiyonlarına göre yapılabilmekte olup, fonksiyonlarına göre gösterilmesi durumunda, içeriğe göre yapılan özel açıklamalar (örneğin; amortisman ve personel giderleri) dipnotlarda açıklanmalıdır.¹¹³ Ayrıca, herhangi bir gelir ya da gider kalemi, şirketlerin normal faaliyetleri sonucu oluştuğu varsayıldığından, olağanüstü olarak gösterilmez.¹¹⁴

Özkaynak değişim tablosunda, döneme ait toplam kapsamlı gelir, hissedarlar ile olan işlemler, her bir özsermaye unsuru için, her bir değişikliği ayrı olarak açıklayacak biçimde açılış ve kapanış bakiyelerine yer verilmektedir.¹¹⁵

Nakit akış tablosundaki nakit akış bilgileri ise, kullanıcılara şirketlerin nakit ve nakit benzerleri yaratma becerisini ve şirketlerin bu nakit akışlarını kullanma nedenlerini değerlendirmede temeller oluşturmaktadır.¹¹⁶

Finansal tabloların ayrılmaz parçası olan dipnotlarda da, temel finansal tablolarda yer alan tutarlara ek olarak bilgi (muhasabe politikaları, önemli muhasabe tahminleri ve varsayımları hakkında) sağlanmaktadır.¹¹⁷

3.5.3. TFRS 8 Faaliyet Bölümleri

TFRS 8 standardı 1 Ocak 2009 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerli olup, bu standardının uygulanmasıyla TMS 14 Bölümlere Göre Raporlama standardı yürürlükten kalkmıştır.

---

¹¹² A.e., s. 6-7.

¹¹³ **UFRS Cep Kitapçığı 2009**, Deloitte, s. 54.

¹¹⁴ **Uluslararası Finansal Raporlama Cep Klavuzu-2009**, PWC, s. 7.

¹¹⁵ **UFRS Cep Kitapçığı 2009**, Deloitte, s. 54.

¹¹⁶ TMS 1, prg. 111, s. 263.

¹¹⁷ **Uluslararası Finansal Raporlama Cep Klavuzu-2009**, PWC, s. 8.

Borçlanma araçları ya da özsermayeye dayalı finansal araçları borsalar ya da teşkilatlanmış diğer piyasalarda işlem gören şirketler ile finansal araçlarını ihraç etme aşamasında olan şirketler bölümlere göre raporlama yapmakla yükümlüdürler.¹¹⁸

Faaliyet bölümü, bir şirketin, hasılat elde edebildiği ve harcama yapabildiği şirket faaliyetlerinde bulunan, hakkında ayrı finansal bilgilerin bulunduğu ve bu bilgilerin bölüme ayrılacak kaynaklara ilişkin kararların alınması ve bölümün performansının değerlendirilmesi amacıyla şirketin faaliyetlere ilişkin karar almaya yetkili mercii tarafından düzenli bir şekilde gözden geçirildiği kısımdır.¹¹⁹

Bu standart hangi faaliyet bölümlerinin raporlanabilir olması gerektiğine dair rehberlik sağlamakla beraber şirketlerin hasılatının en az %75'inin raporlanabilir bölümlere dahil edilmesi gerektiğini belirtmektedir.¹²⁰

Şirket, her bir raporlanabilir bölüme ait kâr ya da zarara ve toplam varlıklara ilişkin tutarları, şirketin faaliyetlere ilişkin karar almaya yetkili mercii tarafından düzenli olarak gözden geçirdiği biçimde raporlamakla birlikte, benzer ürün ve hizmet satışlarından ve coğrafi bölümlere göre elde edilen gelirlere ve belli başlı müşterilere olan bağımlılık ile ilgili açıklamaları da aynı şekilde raporlamaktadır. Diğer detay açıklamaların sunulduğu, faaliyetler ile ilgili karar almaya yetkili mercii tarafından gözden geçirdiği sürece zorunlu olmaktadır. Raporlanabilir bölümlerin gelirlerinin, kâr ve zararlarının, varlık ve diğer önemli kalemlerinin finansal tablolar ile mutabakatı gerekmektedir.¹²¹

3.5.4. TMS 8 Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar

TMS 8'in amacı; şirketlerin finansal tablolarını tutarlı bir şekilde sunabilmeleri için muhasebe politikalarının seçilmesi, değiştirilmesi ile ilgili kriterlerin belirlenmesi ve muhasebe politikalarında, tahminlerinde meydana gelen değişikliklerin ve

---

¹¹⁸ TFRS 8, prg. 2, s. 225.

¹¹⁹ TFRS 8, prg. 5, s. 225-226.

¹²⁰ **UFRS Cep Kitapçığı 2009**, Deloitte, s. 51.

¹²¹ **Uluslararası Finansal Raporlama Cep Klavuzu-2009**, PWC, s. 26.

hataların düzeltilmesi ile ilgili muhasebeleştirme ve açıklama esaslarının düzenlenmesidir. Ayrıca, bu standartta şirketin finansal tablolarının geçerlilik ve güvenilirliğinin artırılması ve şirketin önceki dönemlerin finansal tablolarıyla ve diğer şirketlerin finansal tablolarıyla karşılaştırılabilirliğinin sağlanması amaçlanmaktadır.¹²²

Şirketlerin uyguladığı muhasebe politikaları genellikle TFRS'nin gerekli gördüğü politikalardan şirket durumuna uygun olanlardır. Ancak, bazı durumlarda standartlarda net bir açıklamaya yer verilmemiş ya da seçenek sunulması durumunda şirket yönetiminin uygun olan muhasebe politikalarını seçmesi gerekmektedir.¹²³ Eğer belirli bir TFRS standardı ya da yorumu bulunmuyor ise şirket yönetiminin, benzer ve ilişkili konularla ilgili TFRS'deki gereklilikler ve yönlendirmeler ve sonra Kavramsal Çerçeve'deki tanımlar; varlıklar, yükümlülükler, gelir ve giderlere ilişkin finansal tablolara alma kriterleri ve ölçüm kavramları gibi kaynakların uygulanabilirliğini dikkate alması gerekmektedir. Şirket yönetimi ayrıca muhasebe standartlarını geliştirmek için benzer kavramsal yapıyı kullanan diğer standart koyucu kuruluşların en son yayınladığı muhasebe bildirimlerini, diğer muhasebe literatürünü ve kabul edilen sektör uygulamalarını dikkate alabilmektedir. Muhasebe politikalarının benzer işlem ve olaylara tutarlı bir şekilde uygulanması gerekmektedir.

Bir şirket muhasebe politikasını ancak, bir TFRS ya da yorum tarafından gerekli görülmesi ya da şirketin finansal yapısı, faaliyet sonuçları veya nakit akışları hakkında finansal tablolarda daha uygun ve güvenilir bir sunum olduğu düşünülüyor ise değişiklik yapabilmektedir.¹²⁴ Bir TFRS tarafından değişikliği öngörülen muhasebe politikasında o bildirin geçiş süreci ile ilgili hükümleri izlenmektedir. İzlenecek yolun belirtilmemesi ya da değişikliğin isteğe bağlı olduğu durumlarında ise yeni muhasebe politikaları, önceki dönemler yeniden düzeltilerek geriye dönük olarak uygulanmaktadır. Geriye dönük düzeltmenin mümkün olamaması durumunda ise yeni politika mümkün olan en erken dönem itibarıyla ileriye yönelik olarak uygulanmaktadır.¹²⁵

---

¹²² TMS 8, prg. 1, s. 303.

¹²³ **Uluslararası Finansal Raporlama Cep Klavuzu-2009**, PWC, s. 9.

¹²⁴ TMS 8, prg. 14, s. 306.

¹²⁵ **UFRS Cep Kitapçığı 2009**, Deloitte, s. 58.

Şirket yönetimi muhasebe tahminlerindeki değişiklikleri; varlıklar, yükümlülükler ya da özsermaye kalemlerinde değişiklik yaratıyor ise, ilgili varlıklar, yükümlülükler ve özsermaye kalemlerinin defter değerleri değişikliğinin yapıldığı dönemde düzeltilmesi gerekmektedir. Muhasebe tahminlerindeki değişiklik yalnızca cari dönemi etkileyebileceği gibi, hem cari hem de gelecek dönemleri etkileyebilmektedir.¹²⁶ Değişikliğin niteliği ve tutarı finansal tablo dipnotlarında açıklanması gerekmektedir. Etkinin tutar olarak ileriye dönük açıklamasının olanaklı olmadığı durumlarda bu konunun ayrıca dipnotlarda belirtilmesi gerekmektedir.¹²⁷

Hatalar ise matematiksel hatalar, muhasebe politikalarının yanlış uygulanması, bilgilerin yanlış yorumlanması, dikkatten kaçması ya da bilerek yapılan hatalar şeklinde olabilmektedir. Hatanın düzeltme tutarı geriye dönük olarak dikkate alınmaktadır. Bilgilerin yeniden düzenlenmesi sırasında ortaya büyük bir maliyet çıkması durumunda, önceki dönemlere ait karşılaştırmalı bilgilerin yeniden düzenlenmesi gerekmemektedir. Hatanın niteliği, önceki dönemlerdeki düzeltmelerin toplam tutarı, karşılaştırmalı bilgi verilen her dönemdeki düzeltme tutarı, karşılaştırmalı bilginin yeniden düzenlediği ya da büyük bir maliyet gerektirdiği için önceki dönemlerde bu uygulamanın yapılmadığı konularında açıklama yapılmaktadır.¹²⁸

3.5.5. TMS 10 Bilanço Tarihten Sonraki Olaylar

TMS 10'nun amacı; bilanço tarihi ile bilançonun yayımı için onaylandığı tarih arasında şirket lehine ya da aleyhine ortaya çıkan olaylar ile ilgili uygulanması gereken politikaları belirlemektir.¹²⁹

Bilanço tarihinden sonra ortaya çıkan olayların muhasebeleştirilmesinde ve dipnotlarda yapılacak açıklamalarda uygulanmak üzere yürürlüğe giren standartta, bilanço tarihinden sonraki olayların düzeltme gerektiren olaylar ve düzeltme gerektirmeyen olaylar şeklinde ikiye ayrıldığı görülmektedir. Düzeltme gerektiren olaylar için bilanço tarihi itibarıyla ilgili olayların var olduğuna ilişkin kanıtları

---

¹²⁶ TMS 8, prg. 37-38, s. 311.

¹²⁷ TMS 8, prg. 39-40, s. 312.

¹²⁸ Oksay, v.d., "Sigorta Sektöründe...", 2005, **a.g.e.**, s. 122.

¹²⁹ TMS 10, prg. 1, s. 319.

gösteren şartların bulundurması gerektiği açıklanırken, düzeltme gerektirmeyen olaylar için ilgili olayların bilanço tarihinden sonra ortaya çıktığını gösteren şartların bulunması gerektiği belirtilmektedir.¹³⁰

Şirketler bilanço tarihinden sonraki düzeltme gerektiren olayların ortaya çıkması durumunda, finansal tablolarını bu yeni duruma göre düzeltmekle yükümlü bulunmaktadır.¹³¹ Örneğin; Sigorta şirketlerince poollardan (bir grup sigortacının bir araya gelerek kendi yazdıkları risklere ortak teminat vermesi) gelen ekstrelerin hangi döneme ait olduğunun dikkate alınması gerekmektedir. Çünkü, poollardan gelen ekstreler genelde 2-3 aylık gecikmeli olarak sigorta şirketlerine geldiğinden dolayı, bu standarda göre dönem sonu işlemlerinin yapılması sırasında gelen ekstrelerin ilgili olduğu döneme kayıt edilmesi ve kazanılmamış primler karşılığı hesaplamasına dahil edilmesi gerekmektedir.¹³²

Ödeneceği, bilanço tarihinden sonra ancak bilançonun yayımı için onay verilen tarihten önce ilan edilen temettüler yükümlülük olarak finansal tablolara alınmamakta olup, bu tür temettülerin ödemeleri ile ilgili bilgilerin dipnotlarda açıklanması gerekmektedir.¹³³

3.5.6. TMS 12 Gelir Vergisi

TMS 12 standardı şirketlerin kurum kazançları üzerinden hesaplanacak vergilerle ilgili olup, gelir tablosunda yer alan vergi karşılığı gideri, bilançoda yer alacak ertelenmiş vergi aktifi (peşin ödenmiş vergi vb), ertelenmiş vergi pasifi, cari dönemde ödenecek vergiler şeklinde en az dört unsuru etkisine almaktadır.¹³⁴

TMS 12 standardının amaç kısmında işlemlerin ve diğer olayların vergisel sonuçlarının muhasebeleştirilmesi ile ilgili genel esaslar açıklanmaktadır. Burada, şirketin işlemlerin ve diğer olayların vergisel sonuçlarını, işlemleri ve diğer olayları muhasebeleştirdiği biçimde muhasebeleştirmesini zorunlu tutmaktadır. Örneğin;

¹³⁰ TMS 10, prg. 3, s. 319.

¹³¹ TMS 10, prg. 8, s. 321.

¹³² Metin Sarıaslan, **Teknik Karşılıklar ve TFRS 4 Sigorta Sözleşmeleri Eğitimi**, TSEV Yayını, 12-13-14 Aralık 2007 s. 3-4.

¹³³ TMS 10, prg. 12-13, s. 322.

¹³⁴ Necdet Sağlam, "Türkiye Muhasebe Standartlarına Genel Bakış", 30 Kasım 2006, Ankara, (Çevrimiçi), <http://www.asmmmo.org.tr/NST.ppt>, 26 Mart 2009.

işlemlerin ve diğer olayların kâr veya zararda muhasebeleştirilmesi durumunda, bunlarla ilgili vergi etkileri de kâr veya zararda muhasebeleştirilmektedir. İşlemlerin ve diğer olayların doğrudan özsermaye hesaplarında muhasebeleştirilmesi durumunda, ilgili vergi etkileri de doğrudan özkaynak hesaplarında muhasebeleştirilmektedir. Bu standart ayrıca, henüz kullanılmamış olan geçmiş yıl zararları sonucunda ortaya çıkan ertelenmiş vergi varlıklarının veya kullanılmamış vergi avantajlarının muhasebeleştirilmesi, gelir vergilerinin finansal tablolarda sunumunu ve gelir vergilerine ilişkin bilgilerin açıklanması konularını da bahsetmektedir.¹³⁵

Bir şirket cari dönemin ve önceki dönemlerin vergi giderinin ödenmeyen kısmı kadarını bilançosuna borç olarak muhasebeleştirilmektedir. Eğer cari dönem ve önceki dönemler için ödenen vergiler bu dönemlere ait vergiden fazla olması durumunda aşan kısım varlık (*vergi varlığı*) olarak muhasebeleştirilmektedir.¹³⁶

Ertelenmiş vergi hesaplamasında yürürlükteki vergi mevzuatı uyarınca bilânço tarihi itibarıyla geçerli bulunan vergi oranları kullanılmakta olup, ertelenmiş vergi varlık ve yükümlülüklerinin iskonto edilmesine izin verilmemektedir. Ertelenmiş vergi varlık ve yükümlülükleri, aşağıdaki durumlar dışında varlık ve yükümlülüklerin finansal tablolarda yer alan kayıtlı değerleri ile vergi değerleri arasındaki geçici farklar üzerinden hesaplanmaktadır.¹³⁷

- ❖ Şerefiyenin ilk muhasebeleştirilmesi.
- ❖ İşletme birleşmesi dışında, ticari ya da vergilendirilebilir mali kârı etkilemeyen varlık ve yükümlülüklerin ilk muhasebeleştirilmesi.
- ❖ Bazı durumlarda, bağlı ortaklık, şube, iştirak ve iş ortaklığı için yapılan yatırımlar.

Bir varlığın muhasebeleştirilmesi işlemi, ilgili varlığın defter değerinin şirkete gelecek dönemlerde bir ekonomik fayda olarak geri kazanılacağını göstermekte olup, varlığın defter değerinin onun vergiye esas değerini aşması durumunda bu varlık nedeniyle ileride muhasebe kârının belirlenmesinde gider yazılabilecek tutar

¹³⁵ TMS 12, Amaç, s. 341.

¹³⁶ TMS 12, prg. 12, s. 345.

¹³⁷ **Uluslararası Finansal Raporlama Cep Klavuzu-2009**, PWC, s. 32-33.

ile vergi mevzuatına göre gider yazılabilecek tutar arasında bir fark oluşmaktadır. Bu fark, vergiye tabi bir geçici fark olup, sonuçta oluşan gelir vergilerini gelecek dönemlerde ödeme yükümlülüğü ise bir ertelenmiş vergi borcudur. Bu varlığın defter değeri şirket tarafından geri kazanıldıkça vergilendirilebilir geçici fark tersine dönerek, vergiye tabi kâr ortaya çıkmaktadır. Bu durum sonucunda, şirketten vergi ödemeleri biçiminde ekonomik fayda çıkışı olacaktır.¹³⁸

Bir borcun muhasebeleştirilmesi bu borcun defter değeri tutarında gelecek dönemlerde bir ekonomik fayda içeren kaynakların şirketten çıkacağını ve borcun böylece kapatılacağını göstermektedir. Kaynaklar şirketten çıkarken, bunların tutarlarının tamamı ya da bir kısmı borcun muhasebeleştirildiği dönemden sonra gelen, çıkışların olduğu dönemlerin vergiye tabi kârının belirlenmesinde gider olarak indirilebilmektedir. Böyle durumlarda, bir borcun defter değeri ile vergiye esas değeri arasında geçici bir fark doğmakta olup, ileriki dönemlerde bu farka ilişkin borç tutarının vergiye tabi kârın belirlenmesinde gider olarak indirilmesine izin verildiğinde geri kazanılacak vergileri ifade eden bir ertelenmiş vergi varlığı oluşmaktadır. Benzer şekilde, bir varlığın defter değeri vergiye esas değerinden daha az olur ise, aradaki fark ilerideki dönemlerde geri kazanılacak vergileri belirten ertelenmiş vergi varlığının doğmasına neden olmaktadır.¹³⁹

Ertelenmiş vergi varlıkları ve yükümlülükleri, cari vergi varlıklarıyla cari vergi yükümlülüklerini mahsup etme ile ilgili yasal bir hakkın olması veya söz konusu varlık ve yükümlülüklerin aynı vergi mercii tarafından toplanan gelir vergisiyle ilişkilendirilmesi ya da şirketin cari vergi varlık ve yükümlülüklerini netleştirmek suretiyle ödeme niyetinin olması durumunda mahsup edilmektedir.¹⁴⁰

Standartta, vergi giderinin (gelirinin) ana unsurlarının ayrı ayrı kamuoyuna açıklanması istenmektedir.¹⁴¹ Ayrıca, gelir tablosundaki vergi kalemini doğrudan etkilemekte olan bu standarda göre vergi karşılıklarının hesaplanması ve peşin ödenen vergilere ilişkin ayrıntıların dipnotlarda açıkça gösterilmesi gerekmektedir.

---

¹³⁸ TMS 12, prg. 16, s. 346.

¹³⁹ TMS 12, prg. 25, s. 352.

¹⁴⁰ TMS 12, prg. 74, s. 368.

¹⁴¹ TMS 12, prg. 79, s. 370.

3.5.7. TMS 18 Hasılat

TMS 18'in amacı değişik işlemlerden ve olaylardan elde edilen hasılatların nasıl muhasebeleştirileceğinin açıklanmasının sağlanmasıdır.¹⁴² Bu standart mal satışları, hizmet sunumları, faiz, isim hakkı ve temettü gelirleri getiren varlıkların başkaları tarafından kullanılması sonucunda ortaya çıkan hasılatın muhasebeleştirilmesinde kullanılmaktadır.¹⁴³ Hasılatın ölçümü tahsil edilen ya da tahsil edilecek olan alacakların gerçeğe uygun değeri ile ölçülmektedir.¹⁴⁴

Standarda göre bir işlemin ayrıştırılabilir kısımları var ise, muhasebeleştirilme ilkeleri her bir unsura ayrı olarak uygulanmaktadır. Ancak bazı durumlarda, işlemin özünü yansıtabilmek amacıyla muhasebeleştirme ilkelerinin tek bir işlemin ayrıştırılabilir kısımlarına ayrı olarak uygulanması gerekebilmektedir.¹⁴⁵ Örneğin; bir ürün, satış sonrası servis tutarını içerecek şekilde satıldığında, hasılat ilk olarak ürün kısmına ve servis kısmına dağıtılmakta ve daha sonra her kısım, kendisine ilişkin hasılatın finansal tablolara yansıtılmasına ilişkin kriterlerin karşılandığı zamanda muhasebeleştirilmektedir.¹⁴⁶

Hizmet sunumundan kaynaklanan hasılat, hizmet sunumu ile ilgili bir işlemin sonucunun ve işlem ile ilgili hasılat işlemin bilanço tarihi itibarıyla tamamlanma düzeyinin güvenilir biçimde ölçülebildiği durumlarda finansal tablolara yansıtılmaktadır.¹⁴⁷

Sigorta şirketleri bazı sigorta işlemlerinde hasarın meydana gelmesi sırasında ve sonrasında çeşitli hizmetler vermektedirler. Sigorta şirketleri bu vermiş oldukları hizmetler karşılığında sigortalılardan ücret almakta olup, bu ücretler sigortaya bağlı unsurlar olmalarından dolayı gelecek dönemlere ait olan kısımları TMS 18 standardına göre ertelenmesi gerekmektedir.¹⁴⁸

---

¹⁴² TMS 18, Amaç, s. 417.

¹⁴³ TMS 18, prg. 1, s. 417.

¹⁴⁴ TMS 18, prg. 9, s. 419.

¹⁴⁵ TMS 18, prg. 13, s. 420.

¹⁴⁶ **Uluslararası Finansal Raporlama Cep Klavuzu-2009**, PWC, s. 23.

¹⁴⁷ TMS 18, prg. 20, s. 422.

¹⁴⁸ Sarıaslan, "Teknik Karşılıklar ve...", 2007, **a.g.e.**, s. 4.

Şirket varlıklarının başkaları tarafından kullanılmasından sağlanan faiz, isim hakları ve temettü getirilerinden faiz "TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme" standardında belirlenen etkin faiz yöntemine göre muhasebeleştirilmekte, isim hakları ilgili sözleşme uyarınca tahakkuk esasına göre muhasebeleştirilmekte ve temettüler ise ortakların kâr paylarını tahsil etme hakları ortaya çıktığı tarihte gelir olarak finansal tablolara yansıtılmaktadır.¹⁴⁹

3.5.8. TMS 16 Maddi Duran Varlıklar

TMS 16'nın amacı; finansal tablo kullanıcılarının şirketin maddi duran varlıklardaki yatırımlarını ve bu yatırımların muhasebeleştirilmesi, defter değerlerinin belirlenmesi ve bunlarla ilgili olarak finansal tablolara yansıtılması gereken amortisman tutarları ile değer düşüklüğü zararlarındaki değişimleri belirleyebilmelerini sağlayan maddi duran varlıklarla ilgili muhasebe işlemlerini düzenlemektir.¹⁵⁰

Bir maddi duran varlık kaleminin maliyeti, gelecekte ekonomik fayda sağlamanın olası olması ve maliyetinin güvenilir bir şekilde ölçülebilmesi durumunda varlık olarak finansal tablolara alınmaktadır.¹⁵¹

Bu standart muhasebeleştirmede, hangi unsurların maddi duran varlık kalemini oluşturduğu ile ilgili bir bilgi sunmadığından, muhasebeleştirme ilkelerinin bir şirkete özel şartlara uygulanmasında muhakeme yapılması gerekmektedir. Bir şirket bu ilke kapsamında, maddi duran varlıklağa ilişkin ilk elde edilmesi ya da inşa edilmesi sırasında ortaya çıkan ve sonradan; ekleme, kısmi yenileme ve bakım için katlanılmakta olan maliyetleri ortaya çıktığı tarihteki değerleriyle muhasebeleştirmektedir.¹⁵²

Standartta sonraki maliyetler başlığı altında muhasebeleştirme ilkeleri kapsamında, bir şirketin maddi duran varlık kalemlerinin günlük bakım maliyetlerini (işçilik, sarf malzemeleri ve küçük parça maliyetleri) aktifleştiremeyeceği

¹⁴⁹ TMS 18, prg. 29-30, s. 424.

¹⁵⁰ TMS 16, Amaç, s. 377.

¹⁵¹ TMS 16, prg. 7, s. 379.

¹⁵² TMS 16, prg. 9-10, s. 379.

belirtilmekte olup, bu maliyetleri oluştukları tarihte gelir tablosu ile ilişkilendirmektedir.¹⁵³ Bir maddi duran varlık kalemi, varlık olarak muhasebeleştirilme koşullarını sağlaması durumunda maliyet bedeli ile ölçülmektedir.¹⁵⁴

Standartta maliyetin ölçümü için peşin değer dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Muhasebeleştirme sonrası ölçüm içinde şirkete maliyet modeli ile yeniden değerlendirme modeli olarak iki seçeneğin sunulmuş olduğu görülmektedir. Maliyet modelinde bir maddi duran varlık kalemi varlık olarak muhasebeleştirildikten sonra, varlığın maliyet değerinden birikmiş amortisman ve varsa birikmiş değer düşüklüğü zararları indirildikten sonraki değeri ile gösterilmektedir. Yeniden değerlendirme modelinde ise gerçeğe uygun değeri güvenilir bir şekilde ölçülebilen bir maddi duran varlık kalemi varlık olarak muhasebeleştirildikten sonra, yeniden değerlendirilmiş tutarı (yeniden değerlendirme tarihindeki gerçeğe uygun değerinden, takip eden birikmiş amortisman ve takip eden birikmiş değer düşüklüğü zararlarının indirilmesi) üzerinden gösterilmektedir. Ayrıca bu modelde, yeniden değerlemelerin düzenli olarak yapılması gerekmekte olup, aynı maddi varlık sınıfına ait olan bütün kalemler yeniden değerlendirilmelidir.¹⁵⁵

Yeniden değerlendirme sonucunda bir varlığın defter değerinde artış olması durumunda, bu artış doğrudan özsermaye hesap grubunda yeniden değerlendirme değer artışı adı altında muhasebeleştirilmektedir. Ancak, önceden değer azalışı olduğu için gelir tablosunda gider olarak yazılmış bir tutar var ise, öncelikle bu gider kadar gelir yazılmaktadır. Yeniden değerlendirme sonucunda bir varlığın defter değerinde azalış olması durumunda, bu azalma gider olarak muhasebeleştirilir. Ancak, sözkonusu varlıkla ilgili olarak daha önce özsermaye hesap grubunda bir yeniden değerlendirme değer artışı oluşmuş ise, öncelikle azalış bu hesaptan düşülmektedir.¹⁵⁶ Bir maddi duran varlık kalemine ilişkin özsermaye hesap grubundaki yeniden değerlendirme değer artışı, ilgili varlık bilanço dışı bırakıldığında, varlığın kullanımdan çekilmesi ya da elden çıkarılması durumlarında doğrudan geçmiş yıl kârlarına aktarılabilirler.¹⁵⁷

---

¹⁵³ TMS 16, prg. 12, s. 380.

¹⁵⁴ TMS 16, prg. 15, s. 380.

¹⁵⁵ TMS 16, prg. 23-36, s. 382-384.

¹⁵⁶ TMS 16, prg. 39-40, s. 386.

¹⁵⁷ TMS 16, prg. 41, s. 386.

Bu standarda göre bir maddi duran varlık kaleminin, toplam maliyetine göre önemli bir maliyeti olan her bir parçasının ayrı ayrı amortismanına tabi tutulması gerektiği belirtilmekte olup, genel olarak dönemin amortisman gideri gelir tablosunda muhasebeleştirilmektedir. Ancak, bazı durumlarda varlığın kendisinden gelecekte elde edilecek ekonomik faydalar diğer varlıkların üretiminde kullanılmaktadır. Böyle bir durumda, amortisman gideri defter değerine dahil edilerek diğer varlığın maliyetinin bir parçasını oluşturmaktadır.¹⁵⁸

Bir varlığın amortismanı kullanım süresi boyunca sistematik olarak dağıtılmaktadır.¹⁵⁹ Kullanılan amortisman yöntemi, varlığın kendisinden gelecekte elde edilecek ekonomik faydalarına ilişkin olarak şirket tarafından uygulanması beklenen tüketim biçimini yansıtmaktadır. Bir varlığın amortismanına tabi tutarının kullanım süresi boyunca sistematik olarak dağıtılabilmesi için doğrusal amortisman yöntemi, azalan bakiyeler yöntemi ve üretim miktarı yöntemleri kullanılabilir. Seçilen yöntemin dönemler itibarıyla tutarlı olması gerekmektedir.¹⁶⁰

3.5.9. TMS 19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar

TMS 19'un amacı çalışanlara sağlanan faydaların muhasebeleştirilmesi ve açıklanması ile ilgili durumları belirlemektir. Bu standart çerçevesinde, bir şirketin sunmuş oldukları hizmetler karşılığında gelecekte çalışanlara sağlayacağı faydalar borç olarak ve çalışanlara sağlanan faydalar karşılığında çalışanların sunmuş olduğu hizmetler sonucunda ortaya çıkan ekonomik yararın şirket tarafından kullanılması durumunda gider olarak muhasebeleştirilmektedir.¹⁶¹

Çalışanlara sağlanan faydaların (özellikle emekli maaşının) muhasebeleştirilmesi karmaşık bir konudur. Tanımlanmış fayda planı yükümlülükleri genellikle önemli tutarlardan oluşmakta olup, uzun vadeli olmalarından dolayı maliyetlerinin hesaplanması ve her bir yıla yayılması zor olmaktadır. Çalışanlara sağlanan faydalar; ücretle ilgili faydalar (maaş, kâr paylaşımı, ikramiyeler ve uzun süreli işten ayrılmalar vb.), işten çıkarma tazminatları (işten ayrılma, işten çıkarma tazminatları) ve çalışma dönemi sonrasında sağlanan faydaları (emekli maaşı, hayat

¹⁵⁸ TMS 16, prg. 43-49, s. 386-387

¹⁵⁹ TMS 16, prg. 50, s. 387.

¹⁶⁰ TMS 16, prg. 60-62, s. 389.

¹⁶¹ TMS 19, Amaç, s. 429.

sigortası ve sağlık yardımları vb.) içermektedir.¹⁶² Türkiye’de mevcut kanunlar ve toplu iş sözleşmeleri hükümlerine göre şirketler, en az bir yıllık hizmeti tamamlayarak 25 yıllık çalışma hayatı ardından emekliye ayrılan (kadınlar için 58 erkekler için 60 yaş), iş ilişkisi kesilen, askerlik hizmetleri için çağrılan ya da vefat eden her çalışana kıdem tazminatı ödemek mecburiyetindedir. Güncellenmiş olan TMS 19 uyarınca söz konusu türdeki ödemeler tanımlanmış emeklilik fayda planları olarak nitelendirilmektedir.

Aktüeryal varsayımların kullanılması gerekmediğinden dolayı kısa vadeli faydaların birçoğunun muhasebeleştirilmesi ve ölçülmesi açık ve kolay olmaktadır. Çünkü yükümlülüklerin iskonto edilerek bugünkü değerine getirilmesi gerekmediğinden dolayı bu faydalar çalışanın hizmet verdiği süre içinde giderleştirilmektedir.¹⁶³

Tanımlanmış katkı planlarının maliyeti işveren tarafından ilgili muhasebe döneminde ödenecek katkı kadar olmasından dolayı muhasebeleştirilmesi açık ve kolay olmaktadır. Fakat tanımlanmış fayda planlarının bilanço yükümlülüklerini ve gideri ölçmek için aktüeryal varsayımlar ve değerlendirme metodlarının kullanılması gerektiğinden muhasebeleştirilmesi daha karmaşık olmaktadır. Tanımlanmış fayda planı yükümlülüğü hesaplanması için, demografik değişkenler (örneğin çalışanların işten ayrılması, maluliyet, erken emeklilik ve ölüm oranları) ve finansal değişkenler (örneğin gelecekteki maaş ve tıbbi fayda maliyetlerindeki artış) ile ilgili tahminler (aktüeryal varsayımlar) değerlendirme modeline girdi olarak dikkate alınmakta olup, fayda tutarı öngörülen yükümlülük yöntemi ile bugünkü değerine iskonto edilmektedir.¹⁶⁴

Tanımlanmış fayda planları fonlanmışsa, piyasa fiyatlarının mevcut olmadığı durumlarda plan varlıkları, indirgenmiş tahmini nakit akımlarına göre hesaplanan gerçeğe uygun değerleri ile ölçülmektedir. Plan varlıkları ve tanımlanmış fayda yükümlülüklerinin değerinin her bilanço tarihinde yeniden ölçülmesi, aktüeryal

---

¹⁶² **Uluslararası Finansal Raporlama Cep Klavuzu-2009**, PWC, s. 27.

¹⁶³ **A.e.**, s. 27.

¹⁶⁴ **A.e.**, s. 27-28.

kazanç ya da kayıpların oluşmasına yol açmakta olup, TMS 19'a göre aktüeryal kazanç ya da kayıpların muhasebeleştirilmesinde üç yönteme izin verilmiştir.¹⁶⁵

- ❖ Doğrudan gelir tablosunda gösterilmesi.
- ❖ Koridor yaklaşımına göre aktüeryal kazançlar ve kayıplar, tanımlanmış fayda yükümlülüklerinin bugünkü değerini ya da plan varlıklarının gerçeğe uygun değerlerini %10 oranında aşıyorsa, çalışanların kalan iş hayatları süresini aşmayacak şekilde itfa edilerek kâr veya zararda gösterilmesi.
- ❖ Doğrudan diğer kapsamlı gelir içinde gösterilmesi.

Şirketlerin kâr paylaşımı ve ikramiye ile ilgili ödemeleri, yasal ya da zımni kabulden doğan mevcut bir yükümlülüğün bulunması ve maliyetin güvenilir bir şekilde hesaplanabildiği durumlarda muhasebeleştirilmektedir.¹⁶⁶

3.5.10. TMS 32, TMS 39 ve TFRS 7 Kapsamındaki Finansal Araçlar ile İlgili Uygulamalar

Finansal araçlara ilişkin bilgiler TMS 32, TMS 39 ve TFRS 7'de olmak üzere üç standartta açıklanmaktadır.

TMS 32'nin amacı, finansal araçların yükümlülük ya da özsermaye olarak sınıflandırılmaları ve sunulmaları ile finansal varlıkların ve yükümlülüklerin netleştirilmeleri ile ilgili ilkeleri belirlemektir.¹⁶⁷ Bir başka ifade ile, finansal varlık ve yükümlülükler, gerekli kanuni hak olması, söz konusu varlık ve yükümlülükleri net olarak değerlendirmeye niyet olması ya da varlıkların elde edilmesi ile yükümlülüklerin yerine getirilmesinin eş zamanlı olduğu durumlarda net olarak gösterilmektedirler.

TMS 39'un amacı, finansal varlıkların, yükümlülüklerin ve finansal olmayan kalemlerin alım ya da satımı ile ilgili sözleşmelerin muhasebeleştirme ve ölçülmesine yönelik ilkeleri belirlemektir.¹⁶⁸

---

¹⁶⁵ A.e., PWC, s. 28.

¹⁶⁶ UFRS Cep Kitapçığı 2009, Deloitte, s. 71.

¹⁶⁷ TMS 32, prg. 2, s. 591.

¹⁶⁸ TMS 39, Amaç, s. 775.

TFRS 7'nin amacı ise, finansal araçların şirketlerin finansal yapısı ve faaliyet sonuçları üzerindeki önemi ve şirketlerin taşıdığı finansal araçlar nedeniyle dönem içinde ve dönem sonunda maruz kaldığı risklerin büyüklüğü ve niteliği ile şirketin bu riskleri nasıl yönettiği konularını vurgulayacak bilgilerin dipnotlarda açıklanmasını sağlamaktır.¹⁶⁹

Bu standartlar, alacaklar, borçlar, bono ve hisse senedi yatırımları, krediler ve türevler dahil olmak üzere finansal araçların bütün çeşitlerini kapsamakta olup, ayrıca finansal olmayan varlıkların (ticari eşya gibi) nakit ödeme ya da diğer finansal araçla alınıp satılması için yapılan belli sözleşmeleri de kapsamaktadır.¹⁷⁰

Bir finansal varlık: nakit; bir sözleşmeden doğan nakit ya da başka bir finansal varlığı elde etme hakkı; potansiyel olarak şirketin lehine olan koşullar altında başka bir şirket ile nakit ya da başka bir finansal varlığı veya yükümlülüğü takas etmek için sözleşmeden doğan hak; ya da başka bir şirketin özsermaye aracıdır.

Bir finansal borç; başka bir şirkete nakit ya da başka bir finansal varlık ya da potansiyel olarak şirketin aleyhine olan koşullarda finansal varlık ya da finansal yükümlülüklerin başka bir şirket ile takas edilmesi için yapılan sözleşmeden doğan yükümlülüktür.

Bir özsermaye aracı ise, şirketin varlıklar toplamından yabancı kaynakların indirilmesi ile kalan kısmını kanıtlayan herhangi bir sözleşmedir.¹⁷¹

Finansal yatırımlar, gerçeğe uygun değer farkı kâr ya da zarara yansıtılan ve gerçeğe uygun değerinden kayıtlara alınmış olan finansal varlıklar dışında, gerçeğe uygun piyasa değerinden alım işlemi ile direkt ilişkilendirilebilen harcamalar düşüldükten sonra kalan tutar üzerinden muhasebeleştirilmektedir. Gerçeğe uygun değer; "karşılıklı pazarlık ortamında, bilgili ve istekli gruplar arasında bir varlığın el

---

¹⁶⁹ TFRS 7, prg. 1, s. 195.

¹⁷⁰ **Uluslararası Finansal Raporlama Cep Klavuzu-2009**, PWC, s. 23.

¹⁷¹ **A.e.**, s. 11-12.

değiştirmesi ya da bir borcun ödenmesi durumunda ortaya çıkması gereken tutardır.”¹⁷²

Yatırımlar, yatırım araçlarının ilgili piyasa tarafından belirlenen süreye uygun olarak teslimatı koşulunu taşıyan bir sözleşmeye bağlı olan işlem tarihinde kayıtlara alınmakta ya da kayıtlardan çıkarılmaktadır.

Finansal varlıklar hesabının TFRS çerçevesinde “Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kâr veya Zarara Yansıtılan Finansal Varlıklar”, “Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar”, “Vadeye Kadar Elde Tutulacak Finansal Varlıklar” ve “Kredi ve Alacaklar” olarak dört bölümde sınıflandırılmış olduğu görölmektedir.

❖ **Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kâr veya Zarara Yansıtılan Finansal Varlıklar:** Kısa vadede elden çıkarılması amacı ile alınan, alım satım amacıyla elde tutulan finansal varlıklar gerçeğe uygun değer farkı gelir tablosuna yansıtılan finansal varlıklardır. Bu varlıklar piyasada kısa dönemde oluşan fiyat ve benzeri unsurlardaki dalgalanmalardan kâr sağlamaya yönelik bir portföyün parçası olan spekülatif gelir amaçlı finansal varlıklardır.¹⁷³ Finansal riske karşı etkili bir koruma aracı olarak belirlenmemiş olan türev ürünler de gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılan finansal varlıklar olarak sınıflandırılmaktadır.¹⁷⁴

Gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılan finansal varlıklar ilk olarak gerçeğe uygun değeri üzerinden kayda alınmakta olup, takip eden dönemlerde de gerçeğe uygun değer ile değerlenmektedir.¹⁷⁵ Gerçeğe uygun değere temel oluşturan fiyatın aktif piyasa şartları içerisinde gerçeğleşmemesi durumunda gerçeğe uygun değer güvenilir bir şekilde belirlenemediğinden, etkin faiz yöntemine göre hesaplanan iskonto edilmiş değer, gerçeğe uygun değer olarak dikkate alınmaktadır.¹⁷⁶

Gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılan finansal varlıklar dışında sınıflandırılmakta olan finansal varlıklar ile ilgili elde edilen gelirler etkin faiz

¹⁷² TMS 32, prg. 11, s. 594.

¹⁷³ Hamamcioğlu, **a.g.e**, s. 19.

¹⁷⁴ TMS 39, prg. 9, s. 779.

¹⁷⁵ TMS 39, prg. 43-46, s. 794.

¹⁷⁶ Hamamcioğlu, **a.g.e**, s. 20-21.

yöntemi kullanılarak hesaplanmaktadır. Etkin faiz yöntemi, finansal varlığın itfa edilmiş maliyet ile değerlendirilmesi ve ilgili faiz gelirinin ilişkili olduğu döneme dağıtılmasıdır.¹⁷⁷

Bu varlıkların değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkan değer artış farkları bu hesaba borç, sonuç hesaplarına alacak olarak kayıt edilmekte iken değer azalış farkları bu hesaba alacak, sonuç hesaplarına borç olarak kayıt edilmektedir. Ayrıca, her bir finansal varlık ile ilgili değerlendirme işlemi her bir finansal varlığın altında ayrı ayrı takip edilmektedir. Hesap bakiyesini aşan tutarda değer düşüşleri için değer düşüş karşılığı ayrılmaktadır. Tekrar değer artışı durumunda ise önce gider yazılan tutar ters kayıtla gelire dönüştürülmekte ve tekrar ilk sistem işlemeye başlamaktadır.¹⁷⁸

❖ **Vadeye Kadar Elde Tutulacak Finansal Varlıklar:** Vadesine kadar saklama niyeti ile alınmış sabit ya da belirlenebilir bir ödeme planına sahip, sabit vadeli borçlanma araçları vadesine kadar elde tutulacak yatırımlar olarak sınıflandırılmaktadır.¹⁷⁹ Bu yatırımlar etkin faiz yöntemine göre itfa edilmiş maliyet bedelinden, değer düşüklüğü tutarı düşülerek kayıtlara alınmaktadır. Bir başka ifade ile, gerçeğe uygun değer olarak kabul edilen elde etme maliyeti üzerinden kayıtlara alınmaktadır. Bu varlıkların gerçeğe uygun değeri, bunların edinilmesindeki temel işlem fiyatı ya da benzer finansal araçların piyasa fiyatı esas alınmak suretiyle belirlenmektedir.¹⁸⁰ Bu varlıkların kayda alınmasından sonraki ilgili gelirler ise etkin faiz yöntemi kullanılmak suretiyle hesaplanmakta ve ilgili faiz gelirleri gelir tablosuna yansıtılmaktadır.

Vadeye kadar elde tutulacak finansal varlıkların vadesinden önce satılması durumunda, standardın getirdiği cezai unsur olarak bu varlıkların cari dönem ile gelecek iki dönem için satışa hazır değerler olarak sınıflanması mecbur tutulmaktadır.¹⁸¹

❖ **Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar:** Satılmaya hazır finansal varlıklar, vadesine kadar elde tutulacak finansal varlık olmayan, alım satım amaçlı finansal

---

¹⁷⁷ TMS 39, prg. 9, s. 781.

¹⁷⁸ Hamamcioğlu, **a.g.e.**, s. 19-20.

¹⁷⁹ TMS 39, prg. 9, s. 780.

¹⁸⁰ Hamamcioğlu, **a.g.e.**, s. 18.

¹⁸¹ **UFRS Cep Kitapçığı 2009**, Deloitte, s. 102.

varlık olmayan veya kredi ve alacaklar olmayan finansal varlıklardan oluşmaktadır.¹⁸²

Kayıtlara alınan satılmaya hazır finansal varlıklar güvenilir bir şekilde ölçülebilmek şartıyla veya teşkilatlanmış piyasalarda işlem görmesi durumunda gerçeğe uygun değeriyle kayıtlara yansıtılmaktadır. Gerçeğe uygun değere temel oluşturan fiyatın aktif piyasa şartları içerisinde gerçekleşmemesi durumunda gerçeğe uygun değer güvenilir bir şekilde belirlenemediğinden dolayı etkin faiz yöntemine göre hesaplanan iskonto edilmiş değer gerçeğe uygun değer olarak dikkate alınmaktadır. Aktif bir piyasaya sahip olmayan ve gerçeğe uygun değeri güvenilir bir şekilde ölçülemeyen menkul kıymetler, değer kaybı ile ilgili karşılık düşüldükten sonra maliyet değeri ile finansal tablolara yansıtılmaktadır. Satılmaya hazır finansal varlıklar ile ilgili oluşan kâr veya zararlar ilgili dönemin gelir tablosunda, gerçeğe uygun değerlerindeki meydana gelen değişikliklerden kaynaklanan “gerçekleşmemiş kâr ve zararlar” ilgili finansal varlığa karşılık gelen değer tahsili, varlığın satılması, elden çıkarılması gibi durumlarından birinin gerçekleşmesine kadar dönemin gelir tablosuna yansıtılmamakta ve özsermaye içinde “finansal varlıkların değerlemesi” gibi bir hesapta gösterilmektedir.¹⁸³

Satılmaya hazır finansal varlığın elden çıkarılması ya da değer düşüklüğü olması durumunda özsermaye içinde muhasebeleştirilen tutar kâr veya zarar olarak gelir tablosuna transfer edilmektedir.¹⁸⁴

Satılmaya hazır finansal varlık olarak sınıflandırılan özsermaye araçlarına yönelik yatırımlardan kaynaklanan ve gelir tablosunda muhasebeleştirilen değer düşüş karşılıkları, sonraki dönemlerde gelir tablosundan iptal edilememektedir. Fakat, satılmaya hazır finansal varlık olarak sınıflandırılan özsermaye araçları dışında, değer düşüklüğü zararı sonraki dönemde azalırsa ve azalış değer düşüklüğü zararının muhasebeleştirilmesi sonrasında meydana gelen bir olayla ilişkilendirilebiliyorsa, önceden muhasebeleştirilen değer düşüklüğü zararı gelir tablosunda iptal edilebilmektedir.¹⁸⁵

---

¹⁸² TMS 39, prg. 9, s. 781.

¹⁸³ Hamamcioğlu, **a.g.e**, s. 19.

¹⁸⁴ TMS 39, prg. 67, s. 804.

¹⁸⁵ TMS 39, prg. 69-70, s. 804.

❖ **Kredi ve Alacaklar:** Aktif bir piyasada işlem görmeyen sabit veya belirlenebilir ödemeleri olan alacaklar ve krediler bu bölümde sınıflandırılmaktadır.¹⁸⁶ Borçluya para ya da hizmet yoluyla yaratılan krediler ve alacaklar ilk olarak elde etme maliyeti üzerinden kayda alınmakta olup, sonra etkin faiz yöntemi kullanılarak kazanılan primler ile ilişkilendirilen kısımların iskonto edilmiş maliyeti üzerinden değer düşüklüğü düşülerek gösterilmektedir.

Şirketlerin finansal tablolarında kredi ve alacaklar, var ise değer düşüklüğü için ayrılan karşılık tutarı düşülerek, faizsiz bir alacak olması durumunda iskonto edilmiş değerleriyle; faizli bir alacak olması durumunda ise, etkin faiz yöntemiyle hesaplanan itfa edilmiş maliyetleri ile muhasebeleştirilmektedir.

Bu kısımda finansal varlıklar dışında, daha önceki bölümde de bahsedilmiş olan *Riski Hayat Poliçesi Sahiplerine Ait Finansal Varlıklar* ile ilgili detay bilgilere yer verilmektedir.

❖ **Riski Hayat Poliçesi Sahiplerine Ait Finansal Varlıklar:** Riski Hayat Poliçesi Sahiplerine Ait Finansal Varlıklar varlıklarda kendi içerisinde satılmaya hazır, vadeye kadar elde tutulacak ve alım-satım amaçlı finansal varlıklar olarak sınıflandırılmaktadır.

Satılmaya hazır sınıfında yer alan finansal varlıkların sigortalıya ait olanların özsermaye altında takibi sırasında rayiç değerle, iç verim yöntemiyle değerlemesi sonucundaki gelir farkının yalnızca şirkete ait olan kısmının (kâr payı kesinti) oranı kaydedilmesi uygun olmaktadır.¹⁸⁷ İskonto edilmiş değerden kaynaklanan değerlendirme farkı gelir tablosunda, rayiç değer ile iskonto edilmiş değer arasındaki farkın %5'i özsermaye altında, sigortalılara ait olan %95'i Sigortacılık Teknik Karşılıkları - Hayat Matematik Karşılığı hesabında muhasebeleştirilmektedir. Fakat, rayiç değeri bulunmayan varlıklar etkin faiz oranı kullanılarak iskonto edilmiş değerleriyle izlenmektedir. Etkin faiz oranı; finansal aracın beklenen ömrü boyunca ya da uygun olması durumunda daha kısa bir zaman dilimi süresince tahsil edilecek tahmini nakit

---

¹⁸⁶ TMS 39, prg. 9, s. 781.

¹⁸⁷ Hamamcioğlu, **a.g.e**, s. 21.

toplaminin, ilgili finansal varlığın tam olarak net bugünkü değerine indirgeyen orandır.¹⁸⁸

Bu yatırımların değerlemesi sonucu ortaya çıkan değer artış farkları bu hesaba borç, sonuç hesaplarına alacak olarak kayıt edilmekte iken, değer azalış farkları bu hesaba alacak, sonuç hesaplarına borç olarak kayıt edilmektedir.¹⁸⁹

Son yıllarda risk yönetimi ve uygulamalarında önemli gelişmeler yaşanması nedeni ile finansal tablo kullanıcıları ve diğer yatırımcılar, şirketlerin finansal araçlarını kullanarak ne tür riskler yönettiği ile ilgili daha bilgili bir biçimde yorum yapabilmek amacıyla bu tür bilgilere ihtiyaç duymaya başlamışlardır. TFRS 7 standardı bu bilgilerin finansal tablo kullanıcılarına ulaştırmayı sağlamaktadır.¹⁹⁰ Bu standart kapsamında maruz kalınan riskler ile bu risklerin nasıl ele alındığına dair bilgiyi kapsayan nitel açıklamalar ile maruz kalınan her bir kredi riski, likidite riski ve piyasa riskine (duyarlılık analizlerinin de dahil olduğu) dair ayrı ayrı yapılan nicel açıklamalara yer verilmektedir.¹⁹¹

3.5.11. TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü

TMS 36'nın amacı; bir şirketin, varlıklarının geri kazanılabilir değerinden daha yüksek olarak izlenmemesini sağlamak amacı ile uygulanması gereken esasları belirlemektir.¹⁹²

Değer düşüklüğünün temel ilkesi, bir varlığın bilançoda geri kazanılabilir tutarının üstünde bir tutarda gösterilmemesini sağlamaktır.¹⁹³ Bir başka ifade ile, bir varlığın defter değerinin, geri kazanılabilir tutarı aşması durumunda değer düşüş karşılığı ayrılması gerekmektedir.¹⁹⁴ Geri kazanılabilir tutar; "bir varlığın veya nakit yaratan birimin, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri ile kullanım değerinden yüksek olanıdır."¹⁹⁵ Diğer bir deyişle, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe

¹⁸⁸ TMS 39, prg. 9, s. 781-782.

¹⁸⁹ Hamamcioğlu, **a.g.e**, s. 21.

¹⁹⁰ **Uluslararası Finansal Raporlama Cep Klavuzu-2009**, PWC, s. 18.

¹⁹¹ **UFRS Cep Kitapçığı 2009**, Deloitte, s. 49.

¹⁹² TMS 36, prg. 1, s. 669.

¹⁹³ **Uluslararası Finansal Raporlama Cep Klavuzu-2009**, PWC, s. 40.

¹⁹⁴ TMS 36, prg. 1, s. 669.

¹⁹⁵ TMS 36, prg. 6, s. 672.

uygun değer bir varlık ya da nakit yaratan birimin, karşılıklı pazarlık ortamında bilgili ve istekli gruplar arasında gerçekleştirilen satışı neticesinde elde edilen tutardan, elden çıkarma maliyetlerinin dūřulmesi sonucunda bulunan değerdir. Kullanım değeri, yonetime bir varlık ya da nakit yaratan birimden elde edilmesi beklenen gelecekteki nakit akışlarını belirlemesini ve belirlenen bu nakit akışlarını piyasadaki paranın zaman değerini ve varlığa oęgü riskleri yansıtan vergi öncesi oranla iskonto etmesini gerektirmektedir.¹⁹⁶

Maliyet bedeli üzerinden takip edilen bir varlığın deęer dūřüklüęü gelir tablosuna yansıtılmakta olup, yeniden deęerlenmiř varlıklara ile ilgili deęer dūřüklüęü ise daha önce kaydedilmiř olan yeniden deęerleme fonu hesabındaki tutardan dūřülmektedir.¹⁹⁷

Sınırsız faydalı ömre sahip, henüz kullanımda olmayan aktifleştirilmiş maddi olmayan duran varlıklar ile şerefiyeyi içeren nakit yaratan birimler, yıllık olarak değer dūřüklüęü testine tabi tutulmaları gerekmektedir.¹⁹⁸ Ayrıca, gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılan finansal varlıklar dışındaki finansal varlık ya da finansal varlık grupları, her bilanço tarihinde değer dūřüklüęüne uğradıkları ile ilgili gōstergelerin bulunup bulunmadığına ilişkin değerlendirmeye tabi tutulmaları gerekmektedir. Kredi ve alacaklar için değer dūřüklüęü tutarı gelecekte beklenen tahmini nakit akışlarının finansal varlığın etkin faiz oranı üzerinden iskonto edilerek hesaplanan bugünkü değeri ile defter değeri arasındaki farktan oluşmaktadır.¹⁹⁹

Bir karşılık hesabının kullanılması yoluyla defter değerinin azaltıldığı ticari alacaklar dışında bütun finansal varlıklarda, değer dūřüklüęü doğrudan ilgili finansal varlığın kayıtlı değerinden dūřülmekte olup, ticari alacağın tahsil edilememesi durumunda söz konusu tutar karşılık hesabından dūřülerek silinmektedir. Karşılık hesabındaki değişimler gelir tablosunda muhasebeleştirilmektedir.

Satılmaya hazır özkaynak araçları dışında, değer dūřüklüęü zararı sonraki dönemde azalırsa ve azalış değer dūřüklüęü zararının muhasebeleştirilmesi

---

¹⁹⁶ **Uluslararası Finansal Raporlama Cep Klavuzu-2009**, PWC, s. 40.

¹⁹⁷ **UFRS Cep Kitapçığı 2009**, Deloitte, s. 94.

¹⁹⁸ **Uluslararası Finansal Raporlama Cep Klavuzu-2009**, PWC, s. 40.

¹⁹⁹ TMS 39, prg. 63, s. 802.

sonrasında meydana gelen bir olayla ilişkilendirilebiliyorsa, önceden muhasebeleştirilen değer düşüklüğü zararı, değer düşüklüğünün iptal edileceği tarihte yatırımın değer düşüklüğü hiçbir zaman muhasebeleştirilmemiş olması durumunda ulaşacağı itfa edilmiş maliyet tutarını aşmayacak şekilde gelir tablosunda iptal edilmektedir.²⁰⁰

Satılmaya hazır özkaynak araçlarının gerçeğe uygun değerinde değer düşüklüğü sonrasında meydana gelen artış, doğrudan özkaynaklarda muhasebeleştirilmektedir.

3.5.12. TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar

TMS 37'nin amacı; karşılıklar, koşullu borçlar ve koşullu varlıkların tanımlanması ve muhasebeleştirilmesi ile ilgili uygun kayda alma kriterleri ve ölçüm esaslarının uygulanmasını sağlamak üzere gerekli bilgilerin finansal tablo eklerinde gösterilmesini sağlamaktır.²⁰¹

Karşılıklar, geçmiş olaylardan kaynaklanan mevcut bir yükümlülüğün olması, yükümlülüğün yerine getirilebilmesi için şirketten ekonomik fayda içeren kaynakların çıkmalarının olası olması ve yükümlülük tutarının güvenilir bir şekilde ölçülmesi durumunda muhasebeleştirilmektedir.²⁰² Geçmiş dönemlerde ayrılan karşılıkların, her bir raporlama dönemi sonunda, yapılan tahminde muhtemel değişiklikler olup olmadığı gözden geçirilerek, düzeltilmesi gerekmektedir. Ayrılan karşılıklar yalnızca karşılığın ayrılmasına dayanak teşkil eden harcamalar için kullanılmakta olup, başka giderlerin ödenmesinde kullanılmamaktadırlar.²⁰³

Koşullu borçlar şirketin kontrolünde olmayan olaylardan kaynaklanarak gerçekleşip gerçekleşmeyeceği belli olmayan muhtemel yükümlülükler ya da yükümlülüğün yerine getirilmesi için şirketten ekonomik fayda içeren kaynakların çıkmasının olası olmaması veya ilgili yükümlülüğün tutarının yeterince güvenilir olarak ölçülememesi nedeniyle finansal tablolara yansıtılmayan, sadece dipnotlarda

---

²⁰⁰ TMS 39, prg. 65, s. 803.

²⁰¹ TMS 37, Amaç, s. 717.

²⁰² TMS 37, prg. 14, s. 720.

²⁰³ **UFRS Cep Kitapçığı 2009**, Deloitte, s. 96.

açıklanmaları gereken mevcut yükümlülüklerdir.²⁰⁴ Yükümlülük ile ilgili kaynak çıkışı olasılığının çok düşük olması durumunda ise, dipnotlarda açıklama yapılmasına gerek bulunmamaktadır.²⁰⁵

Koşullu varlıklar şirketin kontrolünde olmayan olaylardan kaynaklanarak gerçekleşip gerçekleşmeyeceği belli olmayan, finansal tablolara yansıtılmayan, sadece dipnotlarda açıklanan muhtemel varlıklardır. Ekonomik faydanın şirkete girişinin kesinlik kazanması durumunda ise, varlık koşullu varlık olmaktan çıkarak varlık olarak muhasebeleştirilmektedir.²⁰⁶

3.5.13. TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar

TMS 38'in amacı diğer standartlarda özel hüküm bulunmayan maddi olmayan duran varlıklar ile ilgili muhasebeleştirme yöntemlerini, ölçme ve açıklama esaslarını belirlemektir.²⁰⁷

İster işletme içi kaynaklarla yaratılsın, ister satın alınsın maddi olmayan duran varlıkların aktifleştirilebilmesi için ilgili varlığın kullanımından şirkete ekonomik fayda girişi elde edilmesi ve varlığın maliyetinin güvenilir bir biçimde ölçülebilir olması gerekmektedir.²⁰⁸

Ayrı olarak elde edilen maddi olmayan duran varlıklar ilk olarak maliyet bedeliyle ölçülmekte olup, maliyet ithalat vergileri ve iade edilmeleri mümkün olmayan satın alma vergileri ve varlığı amaçlanan kullanımına hazır hale getirmeye yönelik, direkt olarak varlıkla ilişkilendirilebilen maliyet kalemlerini içermektedir.²⁰⁹

İşletme içi yaratılan bir maddi olmayan duran varlığın oluşum süreci ise, araştırma ve geliştirme safhaları olarak ikiye ayrılmakta olup, araştırma safhasında oluşan giderler maddi olmayan duran varlığın maliye içinde muhasebeleştirilememektedir. Geliştirme safhasında oluşan maddi olmayan duran

²⁰⁴ **Uluslararası Finansal Raporlama Cep Klavuzu-2009**, PWC, s. 45.

²⁰⁵ **UFRS Cep Kitapçığı 2009**, Deloitte, s. 97.

²⁰⁶ **Uluslararası Finansal Raporlama Cep Klavuzu-2009**, PWC, s. 46.

²⁰⁷ TMS 38, prg. Amaç, s. 739.

²⁰⁸ **UFRS Cep Kitapçığı 2009**, Deloitte, s. 98.

²⁰⁹ **Uluslararası Finansal Raporlama Cep Klavuzu-2009**, PWC, s. 35.

varlıklar ise, şirketin aşağıda belirtilmekte olan koşulları yerine getirebilmesi durumlarında maddi olmayan duran varlık olarak aktifleştirilmektedirler:²¹⁰

- ❖ Maddi olmayan duran varlığın kullanılabilmesi ya da satılabilmesinin teknik olarak mümkün olması.
- ❖ Şirketin maddi olmayan duran varlığı tamamlama niyetinin bulunması.
- ❖ Şirketin maddi olmayan duran varlığı kullanma ya da satma olanağının olması.
- ❖ Maddi olmayan duran varlık ile ilişkilendirilen beklenen gelecekteki ekonomik faydaların şirket için gerçekleşmesinin olası olması (örneğin maddi olmayan duran varlığın ürününün ya da kendisinin bir piyasasının olması).
- ❖ Geliştirme safhasını tamamlamak için yeterli kaynakların mevcut olması.
- ❖ Maddi olmayan duran varlığa ilişkin yapılan harcamaların güvenilir bir şekilde ölçülebilir olması.

Başlangıçta gider olarak muhasebeleştirilmiş olan bir maddi olmayan duran varlık ile ilgili harcamalar, ileriki bir tarihte maddi olmayan duran varlık maliyetinin bir parçası olarak muhasebeleştirilmeleri mümkün olmamaktadır.²¹¹

İşletme birleşmelerinden elde edilen maddi olmayan duran varlıklar sözleşmeden ya da yasal haklardan kaynaklanan veya ayrılabilir varlık olmaları durumunda şerefiyeden ayrı olarak muhasebeleştirilmeleri gerekmektedir.²¹²

Maddi olmayan duran varlık standardında da ilk muhasebeleştirme sonrası ölçüm için şirketlere maliyet modeli ile aktif bir piyasanın olması durumunda yeniden değerlendirme modeli olarak iki seçeneğin sunulmuş olduğu görülmektedir. Maliyet yönteminde maddi olmayan duran varlık, maliyetinden tüm birikmiş itfa payı ve değer düşüklüğü zararlarının düşülmesi ile değerlendirilmektedir. Yeniden değerlendirme yöntemine göre maddi olmayan duran varlık yeniden değerlendirme tarihindeki gerçeğe uygun değerinden birikmiş itfa payı ve değer düşüklüğü zararlarının tamamının düşülmesi ile değerlendirilmektedir.²¹³ Yeniden değerlendirme yönteminde yeniden

²¹⁰ TMS 38, prg. 52-57, s. 752-753.

²¹¹ TMS 38, prg. 71, s. 757.

²¹² **UFRS Cep Kitapçığı 2009**, Deloitte, s. 99.

²¹³ TMS 38, prg. 97-98, s. 762,763.

değerleme işlemleri düzenli olarak yapılması gerekli olup, sınıflandırılan bütün kalemlerin yeniden değerlendirilmesine tabi tutulması gerekmektedir. Yeniden değerlendirme artışları kapsamlı gelir tablosunda muhasebeleştirilmekte ve yeniden değerlendirme fazlası adı altında özsermayede toplanmaktadır. Yeniden değerlendirme azalışları öncelikle belirli bir varlığa ilişkin özsermayedeki yeniden değerlendirme artışından mahsup edilmekte, kalan fazlalık ise gelir tablosuna kaydedilmektedir. Yeniden değerlendirilmiş varlıkların elden çıkartılması durumunda ise, özsermayede olan yeniden değerlendirme artışı özsermayede kalmakta ve gelir tablosuna kaydedilmemektedir.²¹⁴

Sınırlı faydalı ömre sahip olan maddi olmayan duran varlık, varlığın söz konusu ömrü üzerinden itfa edilmekte olup, her yılın sonunda yararlı ömür gözden geçirilmektedir.²¹⁵ Ayrıca, maddi olmayan duran varlığın defter değerinin geri kazanılabilir tutarını aşması durumunda değer düşüklüğü testi uygulanması gerekmektedir.²¹⁶ Sınırsız faydalı ömre sahip olan maddi olmayan duran varlıklar itfa edilmemekte ancak her yılın sonunda değer düşüklüğü testine tabi tutulmaktadır.²¹⁷ Değer düşüklüğü zararı ancak geri kazanılabilir tutarın varlığın defter değerinden düşük olduğu durumda kaydedilmekte olup, bu hesaplamada ayrıca varlığın daha ne kadar sınırsız ömrünün olup olmayacağı dikkate alınmaktadır.²¹⁸

3.5.14. TMS 40 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller

TMS 40'ın amacı; yatırım amaçlı gayrimenkullerin muhasebeleştirilmesi ve yapılması gereken açıklamalar ile ilgili ilkeleri belirlemektedir.²¹⁹ Yatırım amaçlı gayrimenkuller, kira ve/veya değer artış kazancı elde etmek amacıyla elde tutulan gayrimenkullerden oluşmaktadır.²²⁰ TMS 40, geleceğe yönelik yatırım amaçlı gayrimenkul olarak kullanmak amacıyla inşa edilmekte olan ya da işin normal

²¹⁴ **UFRS Cep Kitapçığı 2009**, Deloitte, s. 100.

²¹⁵ TMS 38, prg. 74-75, s. 757-758.

²¹⁶ **UFRS Cep Kitapçığı 2009**, Deloitte, s. 100.

²¹⁷ TMS 38, prg. 107-108, s. 764.

²¹⁸ **UFRS Cep Kitapçığı 2009**, Deloitte, s. 100.

²¹⁹ TMS 40, prg. 1, s. 885.

²²⁰ TMS 40, prg. 5, s. 886.

gidişatında satılmak amacıyla elde tutulan ya da sahibi tarafından kullanılan gayrimenkullere uygulanmamaktadır.²²¹

İlk kez ölçmede varlığın elde edilmesine ilişkin gerçeğe uygun değer ve varlığın alımıyla doğrudan ilişkilendirilebilen harcamalardan oluşmaktadır. İlk ölçümden sonraki ölçümlerde bilanço tarihi itibarıyla piyasa koşullarını yansıtan gerçeğe uygun değer ya da maliyet değeri ile değerlendirme konusunda şirketlere seçimlik hak tanınmış olup, seçilen değerlendirme yönteminin tüm gayrimenkullere uygulanması gerekmektedir.²²² Şirketlerin maliyet yöntemini kullanmaları durumunda, yatırım amaçlı gayrimenkul maliyet değerinden birikmiş amortisman ve varsa birikmiş değer düşüklükleri düşüldükten sonraki tutarlar ile değerlendirilmektedir. Şirketlerin gerçeğe uygun değer yöntemini seçmeleri durumunda yatırım amaçlı gayrimenkul gerçeğe uygun değer ile gösterilerek, değerlendirme farkı kâr ya da zarara kaydedilmektedir.²²³

Şirketler gerçeğe uygun değer yöntemini kullanıyorlarsa ancak belirli bir gayrimenkul elde edildiğinde, gerçeğe uygun değerinin daha sonraki dönemlerde güvenilir bir şekilde tespit edilemeyeceği açıksa, bu gayrimenkul için maliyet bedeli kullanılmaktadırlar ve bu yöntem söz konusu gayrimenkul elden çıkana kadar kullanılmaya devam edilmektedir.²²⁴ Yöntemler arasında geçiş ancak daha doğru bir gösterim sağlanması durumunda izin verilmekte olup, gerçeğe uygun değer yönteminden maliyet yöntemine geçiş oldukça nadir görülmektedir.²²⁵

Yatırım amaçlı gayrimenkuller, satılmaları ya da kullanılamaz hale gelmeleri ve satışından gelecekte herhangi bir ekonomik yarar sağlanamayacağına belirlenmesi durumunda bilanço dışı bırakılmaktadırlar. Yatırım amaçlı gayrimenkulün kullanım süresini doldurmasından ya da satışından kaynaklanan kâr/zarar, oluştukları dönemde gelir tablosuna dahil edilmektedir.²²⁶

²²¹ **UFRS Cep Kitapçığı 2009**, Deloitte, s. 108.

²²² **Uluslararası Finansal Raporlama Cep Klavuzu-2009**, PWC, s. 39.

²²³ **UFRS Cep Kitapçığı 2009**, Deloitte, s. 108.

²²⁴ TMS 40, prg. 53, s. 897.

²²⁵ **UFRS Cep Kitapçığı 2009**, Deloitte, s. 109.

²²⁶ TMS 40, prg. 66-69, s. 900-901.

3.5.15. TFRS 4 Sigorta Sözleşmeleri

Finansal piyasalardaki karışıklık analist, yatırımcı, düzenleyici ve derecelendirme kuruluşlarının dikkatini finansal hizmetler sektörü içinde yer alan risk yönetiminin üzerine yoğunlaştırmaktadır.²²⁷ Sigorta risklerinin bütün çeşitleri için genel uygulanabilir bir standart, karşılaştırılabilirliğe yardımcı olacaktır.²²⁸ Bu gelişme sonucunda sigorta sözleşmeleri için gerekli düzenleme UMSK tarafından ilk olarak Ocak 2001 tarihinde ileri sürülmüştür.²²⁹ Mayıs 2002 tarihinde de UMSK tarafından sigorta projesi altında iki aşamalı bir sigorta muhasebesi standart çalışması yapılmaya karar verilmiştir.²³⁰ Birinci aşamada geçici bir standart oluşturulmuştur. Genellikle, sigorta sözleşmeleri için detaylandırılmış muhasebe işlemlerini içermemektedir. Bu nedenden dolayı sigorta şirketleri daha önceden yapmış buldukları değerlemelere devam etmektedirler. Sigorta sözleşmeleri için ikinci aşama ise nihai standardın oluşturulmasıdır.²³¹

Uluslararası alanda yaşanan bu gelişmeler sonucunda TFRS'ler de incelendiği zaman TMSK tarafından sigortacılıkla direkt ilgili olarak TFRS 4 "Sigorta Sözleşmeleri" standardının yayınlandığı görülmektedir. 45 paragraf ve 2 ekten oluşan bu standart 31 Aralık 2005 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için uygulanmak üzere ilk olarak 25 Mart 2006 tarih ve 26119 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış olup, yayınlandığı günden bugüne kadar 6 kez güncellenmiştir.

TFRS 4'ün amacı, sigorta sözleşmelerine ilişkin projenin ikinci aşaması tamamlanana kadar, sigorta sözleşmesi düzenleyen herhangi bir şirketin sigorta sözleşmelerine ilişkin finansal raporlamasını belirlemek ve yatırımcıların sigorta şirketlerinin finansal yapısını ile karlılığını analiz edebilmesini sağlamaktır.²³² Prensip

²²⁷ Called to Account: A Survey of Insurers' 2007 IFRS Annual Reports, November 2008, PWC.

²²⁸ The Future of Insurance Reporting, PricewaterhouseCooper's View on the Latest IASB and FASB Proposals, December 2007, s. 3-4.

²²⁹ The International Association for the Study of Insurance Economics, "The Geneva Association", Published February 2003, s. 37

²³⁰ Sariaslan, "Avrupa Birliği ve...", 2006, **a.g.e.**, s. 30.

²³¹ Thomas Post, Helmut Gründl, Lisa Schmidl, Mark S. Dorfman, "Implications of IFRS for the European Insurance Industry-Insights From Capital Market Theory", **Risk Management and Insurance Review**, 2007, Vol: 10, No: 2, s. 249-250.

²³² TFRS 4, prg. 1, s. 143.

bazlı ölçüm esas alınarak, cari piyasa verileri kullanılarak ve TFRS'ye uygun sigorta muhasebesine geçilerek bu amaca ulaşılabacaktır.

TFRS 4 reasürans sözleşmeleri dahil bütün sigorta sözleşmelerine ve alınan reasürans sözleşmelerine uygulanmaktadır.²³³ Sigorta sözleşmesinin başladığı anda sigorta teminatı kapsamındaki olayın gerçekleşip gerçekleşmeyeceği, olayın gerçekleşme zamanı ya da olay gerçekleştiğinde sigorta şirketi tarafından karşılanacak zararın miktarından en az birinin belirsiz olması gerekmektedir.

Bu TFRS, özellikle aşağıdaki hususları gerekli kılmaktadır:²³⁴

- ❖ Sigorta sözleşmeleri muhasebesi ile ilgili sigorta şirketlerinin yapması gereken sınırlı sayıdaki iyileştirmeleri.
- ❖ Sigorta şirketinin finansal tablolarındaki sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan tutarları belirleyen ve açıklayan ve sigorta sözleşmelerinden doğan gelecekteki nakit akımlarının tutarını, zamanlamasını ve belirsizliğini bu finansal raporların kullanıcılarının anlamasına yardımcı olan açıklamaları.

Şirketler, TFRS 4'ü aşağıda belirtilmekte olan alanlara uygulamaktadırlar:²³⁵

- ❖ İhraç ettiği sigorta sözleşmeleri (reasürans sözleşmeleri dahil) ve aldığı reasürans sözleşmelerine.
- ❖ Ek kâr payı getirisi özelliği ile ihraç ettiği finansal araçlara.

Şirketlerin TFRS 4'ü uygulayamayacakları alanlar ise aşağıda belirtildiği gibidir.²³⁶

- ❖ Üretici, bayi ya da satıcı tarafından doğrudan verilmiş olan ürün garanti taahhüdü.

---

²³³ TFRS 4, prg. 2, s. 143.

²³⁴ TFRS 4, prg. 1, s. 143.

²³⁵ Oksay, v.d., "Sigorta Sektöründe...", 2005, **a.g.e.**, s. 97.

²³⁶ TFRS 4, prg. 4, s. 143-144.

- ❖ Çalışanlara sağlanan fayda planlarına ilişkin varlık ve yükümlülükler ile tanımlanmış fayda planlarına ilişkin taahhütler/yükümlülükler.
- ❖ Finansal olmayan bir kalemin gelecekteki kullanımından veya kullanım hakkından doğabilecek sözleşmeye dayalı hak veya yükümlülükler (örneğin bazı lisanslar) ile bir finansal kiralama işleminde yer alan, kiracının garanti edilen kalıntı değeri.
- ❖ TMS 39 “Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme” standardı kapsamındaki finansal garantiler.
- ❖ İşletme birleşmesinde şarta bağlı borç veya alacaklar.
- ❖ İşletmenin sigortalı sıfatıyla sahip olduğu sigorta sözleşmeleri (Sadece sedanlar TFRS 4’ün kapsamına girmektedir).

➤ **Standartta Yer Alan Terimler**

TFRS 4 standardında kullanılan ve standardın ayrılmaz parçası olan terimler ve tanımları aşağıda belirtildiği gibidir.²³⁷

- ❖ **Sedan İşletme:** Reasürans sözleşmesine göre sigortalı (Poliçeden doğan sorumluluğun bir kısmını veya tamamını reasürans yoluyla devreden şirket).
- ❖ **Birikim Unsuru:** TMS 39’a göre türev ürün olarak muhasebeleştirilmeyen ve eğer ayrı bir yatırım aracı olsaydı TMS 39 çerçevesinde olacak olan bir sözleşme unsuru.
- ❖ **Doğrudan Sigorta Sözleşmesi:** Reasürans sözleşmesi niteliğinde olmayan sigorta sözleşmesi.
- ❖ **İsteğe Bağlı Katılım Özelliği:** Garanti edilen faydalara ilaveten, aşağıda yer alan ek faydalara sahip olmaya yönelik sözleşmeye dayalı bir haktır;
  - Sözleşmeye dayalı toplam faydaların önemli bir kısmını teşkil etmeye namzet;
  - Tutarı ve zamanlaması sözleşme gereği ihraç edenin takdirinde olan; ve
  - Sözleşme gereği aşağıdakilere dayalı olan:

²³⁷ TFRS 4, EK A, s. 157-158.

- Belirli bir sözleşmeler havuzunun veya belirli bir sözleşme türünün performansına;
  - İhraç eden tarafından elde tutulan belirli bir varlık havuzunun gerçekleşmiş ve/veya gerçekleşmemiş yatırım getirilerine; veya
  - Sözleşme ihraç eden şirketin, fonun veya başka bir şirketin kâr veya zararına.
- ❖ **Gerçeğe Uygun Değer:** Karşılıklı pazarlık ortamında, bilgili ve istekli gruplar arasında bir varlığın el değiştirmesi ya da bir borcun ödenmesi durumunda ortaya çıkması gereken tutardır.
- ❖ **Finansal Garanti Sözleşmesi:** İhraç edene, belirli bir borçlunun bir borçlanma aracının orijinal veya değiştirilmiş koşullarıyla uyumlu vadesi gelmiş ödemelerini yapamaması nedeniyle zarar sahibine oluşan zararı karşılamak için belirli ödemeleri yapmasını zorunlu kılan bir sözleşmedir.
- ❖ **Finansal Risk:** Değişkeni sözleşmenin taraflarından birine özgü olmayan finansal olmayan bir değişken durumunda; belirli bir faiz oranı, finansal araç fiyatı, mal fiyatı, döviz kuru, faiz veya fiyat endeksleri, kredi notu veya kredi endeksi veya diğer değişkenlerin bir veya daha fazlasındaki gelecekte olası bir değişiklik riski.
- ❖ **Garanti Edilen Faydalar:** Belirli bir sigortalı ya da yatırımcının, ihraç edenin sözleşmeye dayalı takdir yetkisine bağlı olmaksızın, koşulsuz olarak hakkı olan tahsilatlar ve diğer faydalar.
- ❖ **Garanti Edilen Unsur:** İsteğe bağlı katılım özelliği içeren bir sözleşmeye dahil edilmiş garanti edilen faydaların ödemesine ilişkin yükümlülük.
- ❖ **Sigorta Varlığı:** Sigorta sözleşmesine göre sigorta şirketinin sözleşmeye dayalı net hakları.
- ❖ **Sigorta Sözleşmesi:** Gelecekteki belirli bir kesin olmayan olayın (sigorta konusu olay) sigortalıyı olumsuz bir şekilde etkilemesi halinde sigortalıya tazminat ödemeyi kabul ederek bir tarafın (sigortacı) diğer taraftan (sigortalı) önemli bir sigorta riskini kabul ettiği sözleşme.
- ❖ **Sigorta Borcu:** Sigorta sözleşmesine göre sigorta şirketinin sözleşmeye dayalı net yükümlülükleri.
- ❖ **Sigorta Riski:** Finansal riskten başka sözleşmenin hamilinden ihraç edene devredilen risktir.

- ❖ **Sigorta Konusu Olay:** Sigorta sözleşmesi tarafından teminat altına alınan ve sigorta riski yaratan gelecekteki belirsiz bir olaydır.
- ❖ **Sigortacı:** Sigorta konusu olayın gerçekleşmesi halinde, sigorta sözleşmesine göre sigortalıya bir tazminat ödemekle yükümlü olan taraftır.
- ❖ **Borç Yeterlilik Testi:** Gelecekteki nakit akışlarının gözden geçirilmesine dayanılarak, sigorta borçlarının defter değerinin artırılmasına (veya ilgili ertelenmiş edinme maliyetlerinin veya maddi olmayan varlıkların defter değerlerinin azaltılmasına) ihtiyaç olup olmadığına ilişkin olarak yapılan bir değerlendirmedir.
- ❖ **Sigortalı:** Sigorta konusu olayın gerçekleşmesi halinde sigorta sözleşmesine göre tazminat alma hakkı olan taraftır.
- ❖ **Reasürans Varlıkları:** Reasürans sözleşmesine göre sedan şirketin sözleşmeye dayalı net hakları.
- ❖ **Reasürans Sözleşmesi:** Sedan işletme tarafından düzenlenen bir ya da daha fazla sözleşmeden doğabilecek hasarların sigortacı (reasürör) tarafından diğer bir sigortacıya (sedan işletme) karşılanması amacıyla düzenlenen sigorta sözleşmesidir.
- ❖ **Reasürör:** Reasürans sözleşmesine göre sigorta konusu olayın gerçekleşmesi halinde sedan işletmeye tazminat ödemekle yükümlü olan taraftır.
- ❖ **Ayrıştırma:** Sözleşmenin unsurlarının ayrı sözleşmelermiş gibi muhasebeleştirilmesidir.

Bu kısımda standartta yer alan terimler ve tanımlardan sonra, TFRS 4 kapsamında melez bir üründe saklı türev ürünler kısaca açıklanmaktadır.

➤ **Melez Bir Üründe Saklı Türev Ürünler**

TFRS 4 melez bir üründe saklı türev ürünler için TMS 39 standardına atıfta bulunmaktadır. TMS 39, şirketin, melez bir üründe saklı türev ürünlerini ana sözleşmeden ayırıp gerçeğe uygun değeri ile ölçmesini, değerdeki değişiklikleri kâr veya zarara dahil etmesini açıklamaktadır. TMS 39, melez bir üründe saklı türev

ürünün kendisi bir sigorta sözleşmesi olmadıkça, sigorta sözleşmesi içindeki melez bir üründe saklı türev ürünlerine uygulanmaktadır.

TMS 39'da belirtilen düzenlemenin bir istisnası olarak; sigorta şirketinin, uygulanacak fiyat, ana sigorta borcunun defter değerinden farklı da olsa, sabit bir tutar (veya sabit bir tutara veya bir faiz oranına dayalı tutar) karşılığında sigortalının sigorta sözleşmesinden iştirah edilmesine (geri satın alınmasına) imkan tanıyan bir sözleşmenin opsiyonunu ayrıştırmasına ve gerçeğe uygun değerden ölçmesine gerek bulunmamaktadır. Bununla beraber, sigorta iştirah tutarının sözleşmenin taraflarından birine özgü olmayan finansal olmayan bir değişken veya bir finansal değişkendeki (bir hisse senedi veya mal fiyatı veya endeks gibi) farklılığa göre değişmesi durumunda, TMS 39'da belirtilen düzenleme, sigorta sözleşmesi içinde saklı nakit iştirah veya satış opsiyonuna da uygulanmaktadır. Ayrıca, sigortalının nakit iştirah ya da satış opsiyonunu kullanma olasılığının bu tür bir değişkende meydana gelen bir değişiklik tarafından harekete geçirilmesi durumunda, yine bu düzenleme uygulanmaktadır (örneğin borsa endeksinin belirli bir seviyeye ulaşması durumunda kullanılacak bir satım opsiyonu).

İsteğe bağlı katılım özelliği içeren finansal araçlar ile ilgili iştirah etme opsiyonlarının da ayrıştırılmasına ve gerçeğe uygun değerden ölçülmesine gerek yoktur.²³⁸

Aşağıda TFRS 4 kapsamında, yaşam sigortalarında birikim unsurunun ayrıştırılması ile ilgili bilgiye kısaca yer verilmektedir.

➤ ***Yaşam Sigortalarında Birikim Unsurunun Ayrıştırılması***

Bazı sigorta sözleşmeleri hem sigorta unsuru, hem de birikim unsurunu içermektedir. Sigorta şirketinin birikim unsurunu (saklı tutulan her bir iştirah seçeneği dahil) ayrı olarak ölçebilmesi (yani, sigorta unsurunun dikkate alınmaması) ve sigortacının muhasebe politikaları, bu tür sigortaların birikim unsurundan kaynaklanan tüm hak ve yükümlülüklerin muhasebeleştirilmesinin aksini zorunlu tutmaması koşullarının her ikisini birden sağlaması durumunda sigorta ve birikim unsurlarının ayrıştırılması zorunludur.

²³⁸ TFRS 4, prg. 7-8-9, s. 144-145.

Aynı zamanda bu standart sigorta şirketinin muhasebe politikalarının, birikim unsurundan kaynaklanan tüm hak ve yükümlülüklerin ölçülmesinde kullanılan esaslara bakılmaksızın, anılan hak ve yükümlülüklerin muhasebeleştirilmesini gerekli kılması ve birikim unsurunu ayrı bir şekilde ölçebilmesi durumunda, sigorta ve birikim unsurlarının ayrıştırılmasını zorunlu kılmamaktadır.

Ayrıca sigorta şirketi birikim unsurunu ayrı olarak ölçemediği durumlarda bu standart ayrıştırma yapılmasını yasaklamaktadır.²³⁹

Bir sözleşmenin ayrıştırılabilmesi durumunda ise sigorta unsuru için TFRS 4, birikim unsuru içinde TMS 39 uygulanmaktadır.²⁴⁰ TMS 39 kapsamında olanların ya gerçeğe uygun değerle ya da itfa edilmiş maliyete göre ölçülmeleri gerekmektedir.

TFRS 4 poliçelere ait birikim primi ile risk primlerinin başlangıçtan sonuna kadar ayrıştırmasını zorunlu tutmakta olup, bu ayrıştırma yapılmaya başlandığında ülkemizdeki hayat şirketlerinin uzun süreli hayat sigortaları ile ilgili finansal tablolarda bazı hesap kalemlerinin aşağıda belirtildiği şekilde değiştirmeleri gerekmektedir.²⁴¹

Mevcut Durum	TFRS 4
Yazılan Prim	Yazılan Risk Primi Yazılan Birikim Primi
Matematik Karşılığı	Risk Matematik Karşılığı Birikim Matematik Karşılığı
Kârpayı Karşılığı	Risk Kârpayı Karşılığı Birikim Kârpayı Karşılığı

²³⁹ TFRS 4, prg. 10, s. 145.

²⁴⁰ TFRS 4, prg. 12, s. 145.

²⁴¹ Sarıaslan, "Teknik Karşılıklar ve...", 2007, a.g.e., s. 38.

Aşağıda TFRS 4 kapsamında, muhasebeleştirme ve ölçüm ile ilgili bilgiye kısaca yer verilmektedir.

➤ **Muhasebeleştirme ve Ölçüm**

TFRS 4, sigorta şirketlerine sigorta borçları ile ilgili olarak aşağıda belirtilmekte olan hususlara göre işlemlerin yapılmasını zorunlu tutmaktadır.²⁴²

- ❖ Bilanço tarihi itibarıyla var olmayan gelecekteki sözleşmelerden doğacak muhtemel hasarlar için karşılık ayrılması yasaklanmaktadır (dengeleme karşılığı veya afet karşılığı olarak adlandırılan karşılıklar).
- ❖ Sigorta şirketlerinin borç yeterlilik testi uygulamaları gerekmektedir.
- ❖ Sigorta borçlarının tamamı ya da bir kısmı ortadan kalktığı zaman bilançodan çıkartılması gerekmektedir.
- ❖ Sigorta borçları ile bunlara ilişkin reasürans payları, reasürans sözleşmelerinden doğmuş gelir ya da giderler ile sigorta sözleşmelerinden doğmuş gider ya da gelirler arasında mahsup işlemi yapılamamaktadır.
- ❖ Sigorta borçlarının reasürans paylarında değer düşüklüğünün olup olmadığına bakılması gerekmektedir. Bu değer düşüklüğü ancak, reasürans sözleşmesi başladıktan sonra bu sözleşmeyle alınan koruma miktarının reasürör tarafından tam olarak karşılanamamasına sebep olacak bir olayın gerçekleşmesi ve açıkta kalan koruma miktarının da güvenilir olarak tahmin edilebilmesi halinde muhasebeleştirilmektedir.

Aşağıda TFRS 4 kapsamında, borç yeterlilik testi ile ilgili bilgiye kısaca yer verilmektedir.

➤ **Borç Yeterlilik Testi**

TFRS 4 kapsamında tahakkuk etmiş sigorta yükümlülükleri için “borç (yükümlülük) yeterlilik testi” olarak adlandırılan bir test yapılması öngörülmektedir.

---

²⁴² TFRS 4, prg. 14, s. 146.

Şirketlerin varlıkları şimdiki değerleri ile ölçülemediği durumlarda bu varlıkların defter değerlerinin azaltılmasının gerekli olup olmadığının tespit edilebilmesi için bir değer düşüklüğü testi yapılması gerekmektedir. Benzer şekilde, sigorta borçları da şimdiki değerleri ile ölçülemediği durumlarda bu borçların defter değerlerinin arttırılmasının gerekli olup olmadığının tespit edilebilmesi için bir yükümlülük yeterlilik testinin yapılması gerekmektedir.²⁴³ TFRS 4'te yer alan yükümlülük yeterlilik testi bu durumdan dolayı ortaya çıkmıştır. Bu test ile yürürlükte olan sözleşmeler ile ilgili borcun (Kazanılmamış Primler Karşılığı ve/veya Aktüer Matematik Karşılığı) sözleşme süresinin geri kalanında oluşacak hasar tazminatları ve masrafları (gelecekteki nakit akışları) karşılayıp karşılamadığının ölçülmesi sağlanmaktadır. Bu standart, bu borcun karşılanamadığı durumda açık olan tutarın bilançoda ek borç olarak muhasebeleştirilmesini ve gelir tablosunda gider olarak yazılmasını öngörmektedir.²⁴⁴

Bir başka ifadeyle, sigorta şirketleri, sigorta sözleşmelerinden doğan yükümlülüklerini ve bunlara ait (örneğin hasar işlem giderleri gibi) masrafları her raporlama tarihinde, bu yükümlülüklerle ilişkin sigorta sözleşmelerinin gelecekteki nakit akımlarının şimdiki değeri üzerinden muhasebeleştirecektir. Bu şekilde ayrılan karşılık, her raporlama tarihinde yeniden hesaplanacak ve açık tespit edilirse dönem kâr veya zararının bir parçası olarak gelir tablosunda muhasebeleştirecektir.

Asgari Koşulları Sağlayan Yükümlülük Yeterlilik Testinin Yapılması

TFRS 4'ün 16. paragrafında belirlenmiş asgari koşullar aşağıda yer almaktadır.²⁴⁵

- ❖ Yükümlülük yeterlilik testi, hasar tanzim giderleri gibi nakit akışlarının, sözleşmeye dayalı diğer tüm nakit akışlarının ve saklı tutulan opsiyon ve garantilerden doğan nakit akışlarının cari tahminlerini dikkate almaktadır.

²⁴³ Metin Sarıaslan, "Devam Eden Riskler Karşılığı'nın TFRS 4'teki Düzenlemelerle Karşılaştırılması", **Sigorta Araştırmaları Dergisi**, Türkiye Sigorta Enstitüsü Vakfı (TSEV) Yayını, Nisan 2008, Sayı: 4, s. 19.

²⁴⁴ Sarıaslan, "Teknik Karşılıklar ve...", 2007, **a.g.e.**, s. 10.

²⁴⁵ TFRS 4, prg. 16, s. 147.

- ❖ Söz konusu testin yükümlülüklerin yetersiz olduğunu göstermesi durumunda, ilgili açığın tamamı dönem gelir tablosunda muhasebeleştirilmektedir.

Sigorta şirketi tarafından belirtilmekte olan bu şartları karşılayan bir yükümlülük yeterlilik testi uygulanması halinde, TFRS 4 başka bir koşul ileri sürmemektedir.

Sigorta borcu gerçekleşmiş ya da gerçekleşmemiş risklere ilişkin tutarlar olup, bu asgari test yalnızca gerçekleşmemiş risklere ilişkin olarak ödenecek tutarlar için ayrılmakta olan karşılığın yeterli olup olmadığı ile ilgilenmektedir. Hayat dışı sigortalarda geri kalan dönemde gerçekleşecek hasarların tamamen ödenene kadar ki süre zarfındaki nakit akışlarının dikkate alınması, hayat sigortalarında ise iştiraya da sözleşme bitiş tarihinin bitimine kadar ki süre zarfındaki nakit akışlarının dikkate alınması gerekmektedir. Gelecekteki nakit akışların bugünkü değerlerinin, sigorta borçlarından ertelenmiş edinme maliyetleri (üretim giderleri) ve varsa işletme birleşmesinde ya da portföy devralmasında oluşmakta olan maddi olmayan duran varlıkların indirilmesiyle bulunan tutarı aşması durumunda, aşan kısım kâr zarar hesaplarında gider olarak muhasebeleştirilmektedir. TFRS 4'te edinme maliyetlerinin neler olduğu belirtilmemiştir.²⁴⁶

Hayat dışı ve hayat sigorta şirketleri için yükümlülük yeterlilik testinin asgari koşulları aşağıdaki gibi formüle edilir.²⁴⁷

HAYAT DIŞI

Gelecekteki Nakit Akışları

Beklenen Hasarlar

İlgili Hasar Masrafları

İlgili Yönetim Giderleri

Sigorta Borçları

Muallak Tazminat Karşılığı

Kazanılmamış Primler Karşılığı

İlgili Ertelenmiş Edinme Maliyetleri (-)

İlgili Maddi Olmayan Duran Varlıklar (-)

²⁴⁶ Sarıaslan, "Teknik Karşılıklar ve...", 2007, **a.g.e.**, s. 10-11.

²⁴⁷ Sarıaslan, "Devam Eden Riskler Karşılığı'nın...", 2008, **a.g.e.**, s. 20-21.

HAYAT

Gelecekteki Nakit Akışları

Beklenen Hasarlar
İlgili Hasar Masrafları
İlgili Yönetim Giderleri
Gömülü Opsiyon ve Garantiler

Sigorta Borçları

Aktüeryal Matematik Karşılığı
Kazanılmamış Primler Karşılığı
İlgili Ertelenmiş Edinme Maliyetleri (-)
İlgili Maddi Olmayan Duran Varlıklar (-)

Örnek; X sigorta şirketi 31 Aralık 2008 tarihinde hayat branşına ait yürürlükteki sigorta poliçesi için gün esasına göre 30.000 TL Kazanılmamış Primler Karşılığı, sigorta araçlarına verilen komisyonlar dahil edinme maliyetlerinin gün esasına göre 5.000 TL kısmı ertelenmiş edinme maliyeti olarak hesaplanmıştır. Başka bir sigorta şirketinden devralınan portföy sonucunda 1.000 TL maddi olmayan duran varlık tutarı bulunmuştur.

$$\begin{array}{r} \text{İlgili} \\ \text{Sigorta} \\ \text{Borçları} \end{array} = \begin{array}{r} \text{Kazanılmamış} \\ \text{Primler} \\ \text{Karşılığı} \end{array} - \begin{array}{r} \text{İlgili Ertelenmiş} \\ \text{Edinme} \\ \text{Maliyetleri} \end{array} - \begin{array}{r} \text{İlgili Maddi Olmayan} \\ \text{Duran Varlıklar} \end{array}$$

$$\text{İlgili Sigorta Borçları} = 30.000 - 5.000 - 1.000 = 24.000 \text{ TL}$$

Ayrıca, geçmiş yıl hasar tecrübelerine dayanarak şirket gelecek döneme ilişkin toplam 30.000 TL muallak hasar tutarı, toplam 3.000 TL hasar masrafı ve toplam 2.000 TL de yönetim gideri tutarı bulunmuştur.

$$\begin{array}{r} \text{Gelecekteki} \\ \text{Nakit Akışları} \end{array} = \begin{array}{r} \text{Beklenen} \\ \text{Hasarlar} \end{array} + \begin{array}{r} \text{İlgili Hasar} \\ \text{Masrafları} \end{array} + \begin{array}{r} \text{İlgili Yönetim} \\ \text{Giderleri} \end{array}$$

$$\text{Gelecekteki Nakit Akışları} = 30.000 + 3.000 + 2.000 = 35.000 \text{ TL}$$

Bu nakit akışların bugünkü değerinin 34.000 TL olduğu varsayılır ise, sigorta borçlarını aşan 10.000 TL'lik tutar kâr zarar hesaplarında borç, Kazanılmamış Primler Karşılığı hesabında alacak olarak kayıt edilmesi gerekmektedir.

610	KAZANILMAMIŞ PRİMLER KARŞILIĞI	10.000	
350	TEKNİK KARŞILIKLAR		10.000

Asgari Koşulları Sağlayan Yükümlülük Yeterlilik Testinin Yapılmaması

Sigorta şirketleri asgari koşulları sağlayan yükümlülük yeterlilik testini uygulamadıkları durumlarda, TFRS 4'ün 17. paragrafını dikkate almaktadırlar. Bu paragrafta ilgili sigorta borçlarının [İlgili Ertelenmiş Edinme Maliyetleri (-), İlgili Maddi Olmayan Duran Varlıklar (-)], TMS 37 standardı kapsamında olmuş olması durumunda, oluşması gereken defter değerinden az olup olmadığının belirlenmesi gerekmektedir. İlgili sigorta borçları defter değerinden daha az ise, aradaki farkın kâr zarar hesaplarında gider yazılmasını, ilgili ertelenmiş edinme maliyetlerinin ya da maddi olmayan duran varlıkların defter değerini azaltmasını ya da sigorta borçlarının defter değerini artırmasını öngörmektedir.²⁴⁸

TMS 37 standardının 36. paragrafında karşılık olarak muhasebeleştirilen tutarın, mevcut bir yükümlülüğü yerine getirmek için bilanço tarihi itibarıyla yapılması gereken harcama ile ilgili en gerçekçi tahmin olması gerektiği ifade edilmiştir. Aynı standardın 37. paragrafında ise, mevcut yükümlülüğün yerine getirilmesi için gereken harcamaların en gerçekçi tahmini, şirketin yükümlülüğün yerine getirilmesi amacıyla bilanço tarihi itibarıyla makul olarak ödeyeceği ya da bu tarihte üçüncü kişilere devredeceği tutarı belirtmiştir. En gerçekçi tahmini, getiri ve finansal etkilere ilişkin tahminler, benzer olaylara ilişkin tecrübeler ve bazı durumlarda bağımsız uzmanların raporlarıyla da desteklenmek suretiyle şirket yönetimince takdir edilmesi gerekmektedir.²⁴⁹

Değerleme konusu karşılığın isteğe bağlı katılım özellikleri içeren yatırım ya da sigorta sözleşmeleri gibi çok sayıda kalemden oluşması ve belirsizliklerin olması durumunda karşılık “beklenen değer” olarak adlandırılmakta olan istatistikî tahmin metotlarının olası bütün sonuçlarının ağırlıklandırılmasıyla tahmin edilmektedir.²⁵⁰

TMS 37 standardının 42. ve 43. paragraflarında karşılık tutarına ilişkin en gerçekçi tahmine ulaşılmada, birçok olay ve durumu kaçınılmaz olarak çevreleyen riskler ve belirsizlikler ile ilgili ayarlamaların yapılmasını dikkate

²⁴⁸ TFRS 4, prg. 17, s. 147.

²⁴⁹ TMS 37, prg. 36-37-38, s. 725.

²⁵⁰ Sarıaslan, “Teknik Karşılıklar ve...”, 2007, a.g.e., s. 12.

almaktadır. Fakat, belirsizlik, aşırı karşılık ayrılmasına ya da borçların kasıtlı olarak olması gerekenden daha yüksek gösterilmesine neden olmaması gerekmektedir.²⁵¹

TMS 37'ye göre, paranın zaman değerinin etkisinin önemli olduğu durumlarda karşılık tutarının, borcun yerine getirilmesi için gerekeceği tahmin edilen giderlerin bugünkü değeri kadar olması gerekmektedir. Bugünkü değer hesaplanabilmesi için kullanılan iskonto oranı olarak da mevcut piyasa koşullarını ve borca özgü riskleri yansıtan vergi öncesi oranın kullanılması gerekmektedir.²⁵²

TMS 37, yükümlülüğün yerine getirilmesi için gerekli olan tutarı etkileyebilecek gelecekteki olaylar, bu olayların gerçekleşeceğine dair yeterli tarafsız kanıt bulunması durumunda ilgili karşılık tutarında yansıtılması gerektiğini belirtmektedir.²⁵³ Oto yedek parça fiyatlarındaki düşüşler, trafik koruma programları, yaşama ilişkin gelişmeler ve iklimsel gelişmeler gibi bazı faaliyet ve çevresel faktörler sigorta şirketlerinin nakit akışlarını etkileyebilecek olaylara örnek olarak verilebilmektedir.²⁵⁴

Bir karşılık ile ilgili yükümlülüğün yerine getirilmesi için gerekli harcamaların bir kısmının ya da tamamının diğer bir taraf tarafından ödenmesi beklendiğinde, ilgili geri kazanılabilir tutar (rücu ve sovtaj) şirketin yükümlülüğü yerine getirmesi durumunda, ayrı bir varlık gibi işleme tabi tutulan bu tutarların elde edileceğinin kesine yakın olması halinde muhasebeleştirilmektedir.²⁵⁵

Örnek; Önceki örnekte yer alan X sigorta şirketinin borç yeterlilik testi uygulamadığı ve borçların iskonto esasına ve risklere ilişkin ayarlamaları yapıldıktan sonra toplam tutarının 29.000 TL olduğu varsayılırsa;

Aşağıdaki formül yardımıyla hesapların ilgili sigorta borçları 24.000 TL olacaktır.

---

²⁵¹ TMS 37, prg. 42-43, s. 726.

²⁵² TMS 37, prg. 45-47, s. 727.

²⁵³ TMS 37, prg. 48, s. 727.

²⁵⁴ Sarıaslan, "Teknik Karşılıklar ve...", 2007, **a.g.e.**, s. 13.

²⁵⁵ **A.e.**, s. 13.

$$\begin{array}{rcccc} \text{İlgili} & & \text{Kazanılmamış} & & \text{İlgili Ertelenmiş} & & \text{İlgili Maddi Olmayan} \\ \text{Sigorta} & = & \text{Primler} & - & \text{Edinme} & - & \text{Duran Varlıklar} \\ \text{Borçları} & & \text{Karşılığı} & & \text{Maliyetleri} & & \end{array}$$

$$\text{İlgili Sigorta Borçları} = 30.000 - 5.000 - 1.000 = 24.000 \text{ TL}$$

TMS 37 standardı kapsamında sigorta borçlarının ölçülmesi durumunda ise ilgili sigorta borçları 25.100 TL olacaktır.

$$\begin{array}{rcccc} \text{İlgili} & & \text{Kazanılmamış} & & \text{İlgili Ertelenmiş} & & \text{İlgili Maddi Olmayan} \\ \text{Sigorta} & = & \text{Primler} & - & \text{Edinme} & - & \text{Duran Varlıklar} \\ \text{Borçları} & & \text{Karşılığı} & & \text{Maliyetleri} & & \end{array}$$

$$\text{İlgili Sigorta Borçları} = 31.000 - 4.900 - 1.000 = 25.100 \text{ TL}$$

Bu durumda aradaki fark için aşağıdaki muhasebe kaydı yazılmaktadır.

-----/-----			
610	KAZANILMAMIŞ PRİMLER KARŞILIĞI		10.000
614	ÜRETİM KOMİSYON GİDERLERİ		100
	350	TEKNİK KARŞILIKLAR	10.000
	180	GELECEK AYLARA AİT GİDERLER	100
-----/-----			

Reasürans varlıkları için (Kazanılmamış Primler Karşılığının Reasürör Payları) TMS 37 kapsamında bir değerlendirme yapılmamakta olup, TFRS 4'ün 20. paragrafına göre değer düşüklüğü testi yapılması gerektiği belirtilmektedir.²⁵⁶

TFRS 4 asgari koşulları sağlayan yükümlülük yeterlilik testini bütün branşların toplamına yapılmasını öngörmekte iken, asgari koşulları sağlayan borç yeterlilik testini uygulamaması durumunda 17. paragrafta belirtilen karşılaştırma işlemi branş bazında yapılmaktadır.²⁵⁷

TFRS 4 ilgili sigorta borçlarının tespitinde gelecek yatırım marjlarını dikkate alıyor ise bu borçların TMS 37'ye göre belirlenecek tutarlarında bu getirilerin dikkate alınması gerektiği ifade edilmektedir.²⁵⁸

²⁵⁶ TFRS 4, prg. 20, s. 148.

²⁵⁷ TFRS 4, prg. 17, s. 147.

²⁵⁸ TFRS 4, prg. 19, s. 147.

AB sigorta muhasebesi direktifinde yer almakta olan *Devam Eden Riskler Karşılığı* TFRS 4'te yer alan yükümlülük yeterlilik testine eşdeğer olarak ülkemizde de 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu ile uygulamaya konulmuştur. Devam eden riskler karşılığı ile TFRS 4'deki borç yeterlilik testi düzenlemesi arasında bazı farklılıklar bulunmakta olup, bunlar kısaca aşağıda belirtildiği gibidir:²⁵⁹

- ❖ Devam eden riskler karşılığı net tutar üzerinden (brüt tutar - reasürör payı) hesaplanmakta iken borç yeterlilik testi brüt tutar üzerinden hesaplanmaktadır. TFRS 4 reasürör payları için yükümlülük yeterlilik testi yerine değer düşüklüğü testi yapılmasını öngörmektedir.
- ❖ Devam eden riskler karşılığında ertelenmiş edinme maliyetlerinin durumunu açıklanmamış olup, TFRS 4'te karşılaştırma yapılırken ertelenmiş edinme maliyetleri kazanılmamış primler karşılığında indirilmesi gerekmektedir.
- ❖ Devam eden riskler karşılığında beklenen hasarların ilişkili yönetim giderlerini hesaplamada dikkate alınıp alınmayacağı belirtilmemekte olup, TFRS 4'te ilişkili hasar masrafları ve yönetim giderleri hesaplamaya dahil edilmektedir.
- ❖ Devam eden riskler karşılığı düzenlemesinde beklenen hasarların tespitinde söz konusu hasarlar ile ilgili geri kazanılabilir tutarların hesaba katılıp katılmayacağı belirtilmemekte olup, TFRS 4'te bu tutarlar karşılığın tespitinde dikkate alınmaktadır.
- ❖ Devam eden riskler karşılığında beklenen hasarlar bugünkü değeri ile hesaplanmamakta olup, TFRS 4'te gelecekteki nakit akışların bugünkü değeri dikkate alınmaktadır.
- ❖ Devam eden riskler karşılığında hayat sigorta şirketleri ile ilgili bu karşılığın nasıl hesaplanacağı belirtilmemiş olup, TFRS 4'te hayat sigortaları içinde gömülü opsiyonlar ve garantilerin de bu testte dikkate alınması gerektiği belirtilmektedir.
- ❖ Devam eden riskler karşılığında maddi olmayan duran varlık ile ilgili bir düzenleme yer almamakta olup, TFRS 4'te bu test yapılırken maddi olmayan duran varlığın dikkate alınması gerektiği belirtilmektedir.

²⁵⁹ Sarıaslan, "Devam Eden Riskler Karşılığı'nın...", 2008, **a.g.e.**, s. 24-25.

Teknik karşılıklar yönetmeliğine göre dava aşamasında olan hasarlar için muallak tazminat karşılık rakamı olarak ilk önce dava değeri esas alınmaktadır. Ancak, sigortalı tarafından talep edilen gecikme faizi, mahkeme masrafı ve avukatlık ücreti gibi masraflar dışındaki tazminatın sigorta sözleşmesi teminat limitlerini aşması durumunda, şirketler aşan kısmı muallak tazminat tutarlarından indirmesi gerekmektedir. Dava değerine rağmen bilirkişi raporu, fatura gibi kesin kanıtlara dayanılarak tespit edilen tazminat tutarına dönem sonuna kadar işlemiş gecikme faizi, avukatlık ücreti gibi masrafları da ilave ederek muallak tazminat karşılık tutarı belirlenmektedir.²⁶⁰ Bu düzenleme doğru olmakla birlikte, TFRS'ye göre bir eksiklik içermektedir. Davalık hasar dosyalarının dava gelişimine bağlı olarak uygun kanıt olması durumunda güvenilir bir ölçüm yapılarak bir karşılık ayrılması gerekmektedir. Sigorta şirketlerinin açılan her dava ile ilgili hasar dosyalarında ellerindeki uygun kanıtlara göre davanın şirket aleyhinde sonuçlanması olası ise bu belirtilen esaslar kapsamında karşılık ayırmaları gerekmektedir. Eğer dava şirket lehine sonuçlanacaksa karşılık ayrılmayıp, şarta bağlı yükümlülük olarak dipnotlarda gösterilmesi gerekmektedir. Ayrıca, kapatılan muallak hasar dosyaları da zaman aşımına kadar dipnotlarda açıklanması gerekmektedir.²⁶¹

TFRS 4 standardında rücu alacağı ve sovtaj varlığı ile ilgili herhangi bir düzenleme bulunmamakta olup, bunlara ilişkin düzenlemelerin ikinci aşamada yapılacağı belirtilmiştir. Ayrıca, TFRS 4 kapsamında bu tür geri kazanılabilir tutarlar ile ilgili TMS 37 düzenlemelerinin değişmediği açıklanmıştır. TMS 37 standardına göre ise, muallak hasar ile ilgili karşılıkların hesaplanmasında rücu alacak ve sovtaj varlık tutarlarının tahsil edilmesinin kesine yakın olması halinde dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. TMS 39 standardına göre ise, güvenilir şekilde ölçülen geri kazanılabilir tutarların kayda alınmalarından sonra önemli sayılanların bireysel olarak, önemli sayılmayanların ise tahsil edilememe riskine göre gruplandırılarak geçmiş tahsilat verilerine göre değer düşüklüğü testine tabi tutulmaları gerekmektedir.²⁶²

---

²⁶⁰ 7 Ağustos 2007 tarihli 26606 sayılı "Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Teknik Karşılıklarına ve Bu Karşılıkların Yatırılacağı Varlıklara İlişkin Yönetmelik", m. 7, (Çevrimiçi), <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrsb/Mevzuat/Yururlukteki+Mevzuat/Yonetmelikler/TeknikKarsilikYo netmeliği.htm>, 8 Mart 2010.

²⁶¹ Sarıaşlan, "Teknik Karşılıklar ve...", 2007, **a.g.e.**, s. 19-20.

²⁶² **A.e.**, s. 23.

TMS 39 kapsamında şirketler bilanço tarihinde bir alacağının ya da alacak grubunun güvenilir bir biçimde tahmin edilebilen gelecekteki tahmini nakit akışlarının değer düşüklüğüne uğradığına ilişkin tarafsız bir gösterge tespit etmesi durumunda, değer düşüklüğü zararı hesaplanması gerekmektedir. Bu standart kapsamında alacaklar için değer düşüklüğü ile ilgili olarak göstergeler aşağıda belirtilmektedir.²⁶³

- ❖ Borçlunun önemli finansal sıkıntı içinde olması,
- ❖ Sözleşme ihlallerinin bulunması (Anapara ya da faiz ödemelerinin yerine getirilememesi ya da ihmal edilmesi),
- ❖ Borçlunun içinde bulunduğu finansal sıkıntıya ilişkin ekonomik ya da yasal nedenlerden ötürü, şirketin, borçluya başka koşullar altında tanımayacağı bir ayrıcalık tanınması,
- ❖ Borçlunun, iflas ya da başka tür bir finansal yeniden yapılanmaya gireceği olasılığının yüksek olması,
- ❖ Finansal zorluklardan dolayı söz konusu alacağa ilişkin aktif piyasanın ortadan kalkması,
- ❖ Grup içindeki her bir alacak bazında tespiti mümkün olmamakla beraber, bir grup alacağın ilk muhasebeleştirilmelerinden itibaren anılan alacakların gelecekteki tahmini nakit akışlarında ölçülebilir bir azalış olduğuna işaret eden gözlemlenebilir veri bulunması. Bu tür bir veri aşağıdakileri içermektedir:

- Gruptaki borçluların ödeme durumlarında olumsuz anlamda değişiklikler yaşanması (örneğin temerrüde düşülen ödemelerin sayısının artması, poliçe süresini aşan ödenmeyen primlerin olması...); veya
- Gruptaki alacakların geri ödenmemesi ile ilişkili bulunan ulusal ya da yöresel ekonomik koşullar (örneğin borçluların bulunduğu coğrafi bölgedeki işsizlik oranında artış yaşanması ya da gruptaki borçluları etkileyen ekonomik koşullarında olumsuz anlamda değişiklikler olması).

Bireysel olarak değerlendirilmekte olan alacaklar için sigorta şirketleri bir sigortalısına ya da bir acentesi ile ilgili bu belirtilen göstergelerden birinin bulunması

²⁶³ TMS 39, prg. 59, s. 801-802.

halinde değer düşüklüğü zararı ayırması gerekmektedir.²⁶⁴ Bu belirtilmekte olan göstergeler ile şirketlerin geçmiş tahsilat verileri örtüşmediği zaman, şirketler ilgili değer düşüklüğü tutarını tahmin etmek amacıyla tecrübeleri ile de desteklenen muhakeme yeteneklerini kullanarak tahmini bir değer düşüklüğü zararı hesaplayabilmektedirler.²⁶⁵ Örneğin; sigorta şirketleri özellikle iptal edilen acentelerinin protokole bağlanmamış alacakları için benzer durumlardaki acentelerin geçmiş tahsilat verilerine dayalı olarak değer düşüklüğü hesaplayabilmektedirler.²⁶⁶

Sigorta şirketleri özellikle sigortalıların çok sayıda olması durumunda, sigortalılar ile ilgili bilgilerin güncel olarak takip edilmesinin zor olması nedeniyle değer düşüklüğü tutarlarını toplu bir biçimde değerlendirebilmektedirler.²⁶⁷ Böyle bir durumda sigortalıların sözleşme şartlarına göre ödemeleri gereken prim tutarları, ödeyebilme kabiliyetlerini gösteren benzer risk özellikleri göz önüne alınarak derecelendirme işlemlerine göre gruplandırma yapmaları gerekmektedir. Grup içerisindeki alacaklardan bireysel olarak değer düşüklüğüne uğrayanların, uğramış oldukları değer düşüklüğünü gösteren bilginin elde edilmiş olması halinde ise, ilgili alacaklar derhal gruptan çıkarılmaktadır.²⁶⁸ Gruplandırılmış alacaklar içinde belirtilmekte olan göstergeler ile şirketlerin geçmiş tahsilat verileri örtüşmediği zaman, bir alacak grubunun gözlemlenebilir verilerini düzeltmek amacıyla tecrübeleri ile de desteklenen muhakeme yeteneklerini kullanarak tahmini bir değer düşüklüğü zararı hesaplayabilmektedirler.²⁶⁹ Değer düşüklüğü açısından toplu olarak değerlendirilen bir alacak grubu ile ilgili gelecekteki nakit akışları, gruptakilerle benzer nitelikte risk özellikleri taşıyan alacaklar ile ilgili olarak geçmişte yaşanan zararlar esas alınarak tahmin edileceği belirtilmektedir.²⁷⁰

Dava aşamasına gelmiş olan prim alacakları koşullu alacak sayılmaları nedeniyle bilançoda değil, dipnotlarda gösterilmeleri gerekmektedir.²⁷¹ Ekonomik faydanın şirketten çıkmasının muhtemel hale gelip gelmediğinin tespiti amacıyla

---

²⁶⁴ Sarıaslan, "Teknik Karşılıklar ve...", 2007, **a.g.e.**, s. 24.

²⁶⁵ TMS 39, prg. 62, s. 802.

²⁶⁶ Sarıaslan, "Teknik Karşılıklar ve...", 2007, **a.g.e.**, s. 24.

²⁶⁷ **A.e.**, s. 24.

²⁶⁸ TMS 39, Uygulama Rehberi prg. 87-88, s. 862-863.

²⁶⁹ TMS 39, prg. 62, s. 802.

²⁷⁰ TMS 39, Uygulama Rehberi prg. 89, s. 863.

²⁷¹ TMS 37, prg. 16, s. 721.

alacaklar sürekli olarak değerlendirmeye tabi tutulmaktadır.²⁷² Ekonomik faydanın şirkete girmesinin neredeyse kesin hale gelmesi halinde ilgili alacak ve buna ilişkin gelir, değişikliğin olduğu dönemin finansal tablolarına yansıtılmakta olup, ekonomik fayda girişinin muhtemel hale gelmesi durumunda ise, şirket söz konusu koşullu alacağı finansal tablo dipnotlarında göstermektedir.²⁷³

Bunların dışında TFRS 4'e göre, sedan şirketin reasürans varlığında değer düşüklüğü olması durumunda, söz konusu şirket buna uygun olarak defter değerini azaltmakta ve anılan değer düşüklüğü zararını gelir tablosunda muhasebeleştirilmektedir. Reasürans varlığının değer düşüklüğüne uğradığı koşullar aşağıda belirtilmektedir.²⁷⁴

- ❖ Reasürans varlığın ilk muhasebeleştirilmesinden sonra meydana gelen bir olayın sonucunda, sedan şirketin, sözleşme koşulları dahilinde ilgili varlığa ilişkin tutarların tümünü alamayabileceğine dair objektif bir kanıt bulunması; ve
- ❖ Bu olayın, sedan şirketin reasürörden tahsil edeceği tutarlar üzerinde güvenilir biçimde ölçülebilen bir etkisinin olması.

TFRS 4'e göre sigorta şirketlerinin dengeleme karşılıkları raporlama tarihinde var olmayan sigorta sözleşmelerinden kaynaklanıyor ise, yükümlülük olarak muhasebeleştirilmemesi gerekmektedir. TMSK'nın yayınlamış olduğu kavramsal çerçeveye göre bu karşılıklar yükümlülük değildir. Sigorta şirketlerinin yürürlükteki sigorta sözleşmesi süresi sonunda ileride oluşacak hasarlara ilişkin şimdiki zamanda henüz bir yükümlülüğü bulunmamakta olup, bu karşılıklar sigorta şirketlerinin finansal tablolarını daha az ilgili ve güvenilir yapan bir yükümlülükmiş gibi ertelenmiş borçlar olarak tahakkuk ettirilmektedir.²⁷⁵

---

²⁷² TMS 37, prg. 30, s. 724.

²⁷³ TMS 37, prg. 35, s. 725.

²⁷⁴ TFRS 4, prg. 20, s. 148.

²⁷⁵ Sarıaslan, "Teknik Karşılıklar ve...", 2007, **a.g.e.**, s. 33.

Aşağıda TFRS 4 kapsamında, muhasebe politikalarında değişiklikler ile ilgili bilgiye kısaca yer verilmektedir.

➤ **Muhasebe Politikalarındaki Değişiklikler**

Sigorta şirketi, sigorta sözleşmeleri ile ilgili muhasebe politikalarını, ancak ilgili değişikliğin finansal tabloları kullanıcıların ekonomik karar alma ihtiyaçlarına daha uygun bir hale getirmekte ve daha az güvenilir olmasını engellemekte veya daha güvenilir yapmakta ve kullanıcıların ihtiyaçlarına daha az uygun olmasını engellemekte ise değiştirebilmektedir.²⁷⁶

TFRS 4 kapsamında belirli muhasebe politikaları değişiklikleri aşağıda belirtilmektedir.

- ❖ Cari faiz oranları
- ❖ Varolan uygulamaların devamı
- ❖ İhtiyatlılık
- ❖ Gelecekteki yatırım marjları
- ❖ Gölge muhasebe

❖ **Cari Faiz Oranları:** TFRS 4 kapsamında risk ve belirsizlik ayarlama esasları ve iskonto oranları verilmemekte olup, bu standart sigorta şirketlerine birinci aşama boyunca sigorta borçlarını iskonto edilmemiş bir esas üzerinden değerlemesine devam etmesine izin vermektedir. Şirket iskonto yapılmasını tercih ederse, iskonto yapılmamasına dönük bir muhasebe politikası değişikliğine gidebilmesi mümkün değildir. Bu standart kapsamında kullanılan iskonto oranı cari piyasa faiz oranından farklıdır. Burada kullanılmakta olan iskonto oranı şirket varlıklarının getiri oranıdır.²⁷⁷

---

²⁷⁶ TFRS 4, prg. 22-23, s. 148.

²⁷⁷ Sarıaslan, "Teknik Karşılıklar ve...", 2007, **a.g.e.**, s. 31.

TFRS 4 sigorta borçlarının iskontosu konusunda aşağıda belirtilen durumları açıklamaktadır.²⁷⁸

- ❖ TFRS 4 sigorta şirketlerine diğer şirket borçlarına uygulanmaksızın birinci aşama boyunca belirlenmiş sigorta borçlarını cari piyasa faiz oranları yansıtmak suretiyle yeniden ölçmesine ve bu borçlardaki değişiklikleri kâr ya da zararda muhasebeleştirilmesi amacıyla muhasebe politikalarını değiştirmesine izin vermekte, ancak zorunlu tutmamaktadır. Aynı zamanda, sigorta şirketleri birinci aşama boyunca belirlenmiş sigorta borçları ile ilgili diğer cari tahminleri ve varsayımları düzenleyen muhasebe politikalarını da uygulamaya başlayabilmektedirler. TMS 8 aksini belirtmesine rağmen, bu paragraftaki seçim, sigorta şirketlerine belirlenmiş sigorta borçları ile ilgili muhasebe politikalarını tutarlı bir şekilde, benzer bütün borçlarına uygulamaksızın, söz konusu politikalarını değiştirmesine izin vermektedir.
- ❖ Sigorta şirketi belirtilen seçimler ile ilgili sigorta borçlarını tespit edebilmesi durumunda, söz konusu borçlarının tamamına cari piyasa faiz oranlarını ortadan kalkana kadar tüm dönemlerde tutarlı bir biçimde uygulamaya devam etmesi gerekmektedir.

❖ **Varolan Uygulamaların Devamı:** Aşağıda yatırım yönetim ücretleri ve bağlı şirketlerin tekdüze olmayan uygulamaları ile ilgili bilgilere kısaca yer verilmektedir.

• **Yatırım Yönetim Ücretleri:** Bazı sigorta sözleşmeleri, sigorta şirketine periyodik olarak yatırım yönetim ücreti almasına imkan vermekte olup, bu ücretler sözleşmesel hak ve yükümlülüklerin gerçeğe uygun değer belirlenmesinde ve gelecekteki nakit akışlarıyla bağlantılı riskleri yansıtan bir iskonto oranı ile gelecekteki tahmini nakit akışlarının iskonto edilmesinde dikkate alınmaktadır. Bazı sigorta şirketlerince bu yaklaşım, gömülü değer (embedded value) belirlenmesinde kullanılmaktadır.²⁷⁹

²⁷⁸ TFRS 4, prg. 24, s. 148.

²⁷⁹ Sarıaslan, "Teknik Karşılıklar ve...", 2007, a.g.e., s. 39-40.

TFRS 4'e göre sigorta şirketi gelecekteki yatırımların yönetim ücretleri ile ilgili sözleşmeye dayalı hakların, benzer hizmetler dolayısıyla diğer piyasa katılımcıları tarafından ödenen cari ücretlerle karşılaştırılması suretiyle dolaylı olarak belirlenen gerçeğe uygun değerini aşan bir tutarda ölçülmesine birinci aşama boyunca devam edebilmektedir. Fakat şirket muhasebe politikaları bu tür ölçümü içermiyorsa, birinci aşama boyunca bu yeni uygulamaya başlanmaması gerekmektedir.²⁸⁰

Bu sözleşmeye dayalı hakların başlangıçtaki gerçeğe uygun değerlerinin, gelecekteki yatırım yönetim ücretleri ve ilişkili giderlerin karşılaştırılabilir piyasanın dışında olmadıkça, ödenen gerçekleşmiş giderlere (idari ve tahsil masrafları gibi) eşit olması olasıdır.²⁸¹

• **Bağlı Şirketlerin Tekdüze Olmayan Uygulamaları:** TMS 27 standardı kapsamında konsolide ve konsolide olmayan finansal tablolarda şirketlerin finansal tablolarının daha güvenilir ve ihtiyaca uygun olabilmesi için tekdüze muhasebe politikası kullanılmasını öngörülmektedir.²⁸² Fakat TFRS 4 standardı kapsamında 24. paragrafta izin verilen sigorta borçlarına (ve varsa ilişkili ertelenmiş edinme maliyetleri ve ilişkili maddi olmayan varlıklar) cari piyasa faiz oranının yansıtılması uygulamasına başlanması istisnası haricinde, bağlı ortaklıkların sigorta sözleşmelerine ilişkin tekdüze olmayan muhasebe politikaları kullanmasına birinci aşama boyunca devam edilmesine izin vermektedir. Bu muhasebe politikalarının tekdüze olmadığı durumda ise, sigorta şirketi, muhasebe politikalarını, değişikliğin muhasebe politikalarını daha çok farklılaştırmaması ve bu TFRS'deki diğer düzenlemelere uyması durumunda değiştirebilmektedir.²⁸³ Ayrıca, TFRS 4 tekdüze muhasebe politikasından, tekdüze olmayan muhasebe politikasına geçilmesine izin vermemektedir.²⁸⁴

❖ **İhtiyatlılık:** TFRS 4 sigorta şirketinin, birinci aşama boyunca sigorta sözleşmeleri ile ilgili muhasebe politikalarını aşırı ihtiyatlılığı ortadan kaldırmak amacıyla değiştirmesine gerek olmadığını ve sigorta sözleşmelerini halihazırda

---

²⁸⁰ A.e., s. 40.

²⁸¹ TFRS 4, prg. 25, s. 149.

²⁸² Sarıaslan, "Teknik Karşılıklar ve...", 2007, a.g.e., s. 47.

²⁸³ TFRS 4, prg. 25, s. 149.

²⁸⁴ Sarıaslan, "Teknik Karşılıklar ve...", 2007, a.g.e., s. 47.

yeterli ihtiyatlılıkla ölçüyorsa, ek ihtiyatlılık uygulamasına başlanmaması düzenlemiştir.²⁸⁵

❖ **Gelecekteki Yatırım Marjları:** TFRS 4'de, sigorta şirketinin sigorta sözleşmeleri ile ilgili muhasebe politikalarını, gelecekteki yatırım marjlarını ortadan kaldırmak amacıyla değiştirmesine gerek olmadığı belirtilmektedir. Bununla beraber, sigorta şirketi sigorta sözleşmelerinin ölçülmesinde bu marjları yansıtan bir muhasebe politikasını uygulamaya başlarsa, gelecekteki yatırım marjları sözleşmeye dayalı ödemeleri etkilemedikçe sigorta şirketinin finansal tablolarının aksi ispat edilene kadar daha az ihtiyaca uygun ve güvenilir olacağına dair hukuken geçerli bir öngörü bulunmaktadır. Standart kapsamında bu marjları yansıtan muhasebe politikaları ile ilgili verilmekte olan iki örnek aşağıda yer almaktadır.²⁸⁶

- ❖ Sigortacının varlıkları üzerindeki tahmini getiriye yansıtan bir iskonto oranını kullanması; ya da
- ❖ Bu varlıklar üzerindeki getirilerin tahmini bir getiri oranı üzerinden projeksiyonunun yapılması, projeksiyonu yapılan bu getirilerin farklı bir orandan iskonto edilmesi ve borcun ölçümündeki sonuca dahil edilmesi.

Sigorta şirketi üst paragrafta yer alan öngörüyle ancak, muhasebe politikalarındaki değişikliğin diğer unsurlarının, finansal tabloların ihtiyaca uygunluğu ve güvenilirliğinde meydana getirdiği artışın, gelecekteki yatırım marjlarının dahil edilmesinin ihtiyaca uygunluk ve güvenilirlikte yarattığı azalmayı aşmaya yetecek tutarda olması durumunda ortadan kaldırılabilmektedir. Standart kapsamında bu durumla ilgili şu örnek verilmiştir: Sigorta şirketi sigorta sözleşmeleri ile ilgili mevcut muhasebe politikalarında, gereğinden fazla ihtiyatlı varsayımlar öngörmüş ve bir düzenleyici kurum tarafından piyasa koşulları doğrudan dikkate alınmaksızın belirlenmiş bir iskonto oranını kullanmış ve sözleşmede saklı olan bazı opsiyon ve garantileri ihmal etmiş olsun. Sigorta şirketi finansal tablolarını, yaygın bir şekilde kullanılan ve aşağıdakileri gerektiren kapsamlı bir yatırımcı bazlı muhasebeleştirilmeye döndürmek suretiyle ihtiyaca daha uygun ve daha az güvenilir olmayan bir duruma getirebilmektedir.²⁸⁷

---

²⁸⁵ TFRS 4, prg. 26, s. 149.

²⁸⁶ TFRS 4, prg. 27, s. 149-150.

²⁸⁷ TFRS 4, prg. 28, s. 150.

- ❖ Cari tahmin ve varsayımlar,
- ❖ Risk ve belirsizliği yansıtacak makul (fakat aşırı şekilde ihtiyatlı olmayan) düzeltmeler,
- ❖ Saklı tutulan opsiyon ve garantilerin hem esas hem de zaman değerini yansıtan ölçümler,
- ❖ Sigorta şirketinin varlıklarının tahmini getirisini yansıtmakta olsa bile, piyasa cari iskonto oranı.

Bazı ölçüm yaklaşımlarında, iskonto oranı gelecekteki bir kâr marjının şimdiki değerini belirlemek için kullanılmaktadır. Bu kâr marjı, daha sonra bir formül kullanarak farklı dönemlerle ilişkilendirilmektedir. Bu yaklaşımlarda, iskonto oranı, borcun ölçümünü sadece dolaylı şekilde etkilemektedir. Özellikle, daha az uygun bir iskonto oranının kullanılmasının, borcun başlangıçtaki ölçümü üzerine hiçbir etkisi yoktur ya da sınırlı bir etkisi bulunmaktadır. Bununla beraber, diğer yaklaşımlarda (çoğu gömülü değer uygulayıcısı gibi), iskonto oranı, borcun ölçümünü direkt olarak belirlemektedir. Bu son durumda, varlık bazlı bir iskonto oranının kullanılmaya başlanması daha önemli bir etkiye sahip olduğu için, sigorta şirketinin yukarıda bahsedilen öngörüü çürütebilmesi yüksek bir olasılık değildir.²⁸⁸

UMSK varlık bazlı iskonto oranlarının kullanılmasının dışında günümüzde uygulanan gelecekteki yatırım marjlarını genelde yansıtan dolaylı bir sigorta borcu ölçüm metodu olan gömülü değeri de kabul etmektedir. Bu metot, sigorta sözleşmeleri ve onu karşılayan varlıklarının net bir ölçümüne ulaşmak amacıyla hem bu sözleşmeden hem de ilişkili varlıklardan doğan bütün nakit akışların iskonto edilmesiyle yükümlülüklerin ölçülmesini sağlamaktadır. Ayrıca, gömülü değer şirketlerin kârlı olup olmadığının belirlenmesinde de kullanılabilir. Hayat sigorta şirketleri giderlerini satış aşamasında nakit girişlerini ise uzun yıllar itibarıyla gerçekleştirmeleri nedeni ile ilk yıllarda bilanço zararı ile karşılaşmaktadırlar. Fakat geleceğe ilişkin bir bakış açısıyla ölçüm yapıldığında, bu şirketler gerçekte kârlı bir durumda olabilmektedirler.²⁸⁹

---

²⁸⁸ TFRS 4, prg. 29, s. 150.

²⁸⁹ Sarıaslan, "Teknik Karşılıklar ve...", 2007, a.g.e., s. 40.

Gömülü değer aşağıdaki formül yardımı ile hesaplanmaktadır.

$$\text{Gömülü Değer} = \text{Gelecekteki Kârların Şimdiki Değeri} + \text{Düzeltilmiş Net Varlık Değeri}$$

Çoğunlukla yatırım fonlarında günlük değer tespitinde kullanılmakta olan net varlık değeri, şirket varlığının değerinden onun yükümlülük değerinin indirilmesiyle bulunan tutar olarak tanımlanabilmektedir.

Sigorta şirketi tarafından gömülü değer esasının benimsenmesi durumunda, bilançoda genelde bir sigorta yükümlülüğü ve ayrı bir maddi olmayan duran varlık biçiminde iki unsurlu olarak gösterilmektedir.

TFRS 4 sigorta şirketine bilançosunda gömülü değer ölçümünü kullanmasına devam etmesine izin vermektedir. Bununla beraber, sigorta şirketi aşağıda belirtilmekte olan şartların tümünü sağlamak koşuluyla, bilançosunda gömülü değer ölçümünü kullanmaya başlayabilmektedir.²⁹⁰

- ❖ Yeni muhasebe politikaları finansal tabloları daha güvenilir ve daha ihtiyaca uygun kılması (Bu karar, sigorta şirketinin yeni muhasebe politikalarını, gömülü değer uygulama amacıyla olduğunda mevcut muhasebe politikaları ile karşılaştırması ile belirlenecektir).
- ❖ Gömülü değer esası gelecekteki yatırım marjlarını içermemesi gerekmektedir. Çünkü, bunların dahil edilmesi durumunda varlıkların üstü kapalı bir şekilde gerçeğe uygun değerinden daha fazla ölçülmesi anlamına gelmektedir. TFRS 4 benimsenmekte olan gömülü değer gelecekteki yatırım marjlarının ilave edilmesiyle aleyhte olan hukuken geçerli olan öngörüü yeterli düzeyde aşacak finansal tabloların güvenilirliği ve uygunluğundaki artışın olabileceğine genellikle ihtimal olmadığını belirtmektedir.
- ❖ Gömülü değer, benzer hizmetler ile ilgili diğer piyasa katılımcıları tarafından ödenen cari ücretlerle karşılaştırılması suretiyle dolaylı olarak

---

²⁹⁰ A.e., s. 41.

belirlenen gerçeğe uygun değerini aşmayan bir tutardaki sözleşmeye dayalı gelecekteki yatırım yönetim ücretini içermemesi gerekmektedir.

Ayrıca, TFRS 4 gömülü değer in finansal tablolarda dipnot ya da dışında açıklanmasını yasaklamamaktadır.

❖ **Gölge Muhasebe:** Bazı muhasebe modellerinde, sigorta şirketinin varlıklarından elde ettiği gerçekleşmiş kazanç ve kayıplarının, sigorta borçlarının, ilgili ertelenmiş edinme maliyetlerinin ve ilgili maddi olmayan duran varlıklarının tamamının ya da bir kısmının ölçümüne doğrudan bir etkisi bulunmaktadır.²⁹¹ Bu modellerin çoğu gerçekleşmemiş kazanç ve kayıpları finansal tablolara yansıtılmamaktadır. Bunlardan bazıları sonradan bazı finansal varlıklarının gerçeğe uygun değer değişikliklerini doğrudan özkaynaklara kayıt edilmesini sağlayan gerçeğe uygun değer ölçüm esasını (örneğin; TMS 39 kapsamındaki satılmaya hazır finansal varlıklar) benimsemişlerdir.²⁹² Bu durum sonucunda gölge muhasebesi olarak adlandırılan bir uygulama ortaya çıkmıştır. Bu uygulamada; sigorta şirketinin, bir varlıktan elde ettiği muhasebeleştirilmiş fakat gerçekleşmemiş kazanç veya kayıplarının, gerçekleştirmiş kazanç veya kayıplarının ölçümündeki etkisine benzer bir biçimde etkilemesi amacıyla muhasebe politikalarını değiştirmesine izin verilmekte, ancak bu konuda zorunlu tutulmamaktadır. Sigorta borçları (veya ertelenmiş edinme maliyetleri veya maddi olmayan duran varlıklarının) ile ilgili söz konusu düzeltmeler, gerçekleşmemiş kazanç veya kayıpların diğer kapsamlı gelir içerisinde muhasebeleştirilmiş olduğu durumlarda diğer kapsamlı gelirden muhasebeleştirilmektedir.²⁹³

Gölge muhasebe, gerçekleşmemiş kazanç ve ertelenmiş edinme maliyeti kaynaklı amortisman tutarlarının kâr zarar hesapları yerine, özkaynaklarda kayıt altına alınması ve varlık kazançları gerçekleştiğinde kâr zarar hesaplarına aktarılması hariç, gerçekleştirmemiş kazançlara gerçekleşmiş kazançlara benzer bir şekilde işlem yapılmaktadır. Sigorta şirketinin gölge muhasebe uygulamasını

²⁹¹ TFRS 4, prg. 30, s. 151.

²⁹² Sarıaşlan, "Teknik Karşılıklar ve...", 2007, a.g.e., s. 45.

²⁹³ TFRS 4, prg. 30, s. 151.

benimsemediği bir durumda ise varlıkların gerçekleşmemiş kazançları, ertelenmiş edinme maliyetinin amortismanını etkilememektedir.²⁹⁴

Aşağıda TFRS 4 kapsamında, bir ticari birleşme veya portföy devri dolayısıyla edinilen sigorta sözleşmeler ile ilgili bilgiye kısaca yer verilmektedir.

➤ ***Bir Ticari Birleşme veya Portföy Devri Dolayısıyla Edinilen Sigorta Sözleşmeleri***

Sigorta şirketi, TFRS 3 İşletme Birleşmeleri standardı ile uyumlu olmak amacıyla, iş birleşmesinden üstlendiği sigorta borçlarını ve edinmiş olduğu sigorta varlıklarını edinme tarihinde gerçeğe uygun değerle ölçmektedir. Bununla beraber, sigorta şirketinin edinmiş olduğu sigorta sözleşmelerinin söz konusu gerçeğe uygun değerini aşağıda belirtilmekte olan iki kısma bölen genişletilmiş bir sunum kullanmasına izin verilmekte, fakat bu işlem zorunlu tutulmamaktadır.²⁹⁵

- ❖ Sigorta şirketinin, düzenlenen sigorta sözleşmeleri ile ilgili muhasebe politikalarıyla uyumlu şekilde ölçülen borcu,
- ❖ Sözleşmeye dayalı olarak takip edilen sigorta haklarının ve üstlenilen sigorta borçlarının gerçeğe uygun değeri ile düzenlenen sigorta sözleşmelerine ilişkin muhasebe politikalarıyla uyumlu şekilde ölçülen borç tutarı arasındaki farkı gösteren maddi olmayan duran varlığı. Bu varlığın takip eden ölçümleri, ilgili sigorta borcunun ölçümü ile tutarlı olması gerekmektedir.

Sigorta sözleşme portföyü edinen sigorta şirketi de, yukarıda belirtilmekte olan genişletilmiş sunumu kullanabilmektedir.

TFRS 4'te tanımlanan maddi olmayan duran varlıklar, TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü standardı ve TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar standardı kapsamından muaf tutulmuştur. Bununla beraber, TMS 36 ve TMS 38, bir portföy transferine ya da işletme birleşmesi tarihinde var olan sözleşmeye dayalı sigorta hak

²⁹⁴ Sarıaşlan, "Teknik Karşılıklar ve...", 2007, a.g.e., s. 46.

²⁹⁵ TFRS 4, prg. 31-32-33, s. 151.

ve borçlarının parçası olmayan gelecekteki sözleşmelerin beklentisini yansıtan müşteri listelerine ve müşteri ilişkilerine uygulanmaktadır.

Aşağıda TFRS 4 kapsamında, isteğe bağlı katılım özellikleri ile ilgili bilgiye kısaca yer verilmektedir.

➤ ***İsteğe Bağlı Katılım Özellikleri***

Aşağıda sigorta sözleşmelerinde isteğe bağlı katılım özellikleri ve finansal araçlarda isteğe bağlı katılım özellikleri ile ilgili kısaca açıklamalar yapılmaktadır.

❖ ***Sigorta Sözleşmelerinde İsteğe Bağlı Katılım Özellikleri***

Bazı sigorta sözleşmeleri, isteğe bağlı katılım özelliğine ilaveten birikimli olan hayat sigortalarında “teknik faiz” (sigorta şirketi sigortalıların birikimlerini sevkmesi sonucu elde edilecek getiri oranının bu faizin altında olması durumunda aradaki farkın şirketçe karşılanmasının garanti edilmesidir) olarak adlandırılan garanti edilen bir unsuru da içermektedir. Bu tür bir sözleşmeyi çıkaran sigorta şirketi:²⁹⁶

- ❖ Hayat sigorta sözleşmelerinde garanti edilen unsuru, isteğe bağlı katılım özelliğinden ayrı olarak muhasebeleştirilebileceği, ancak bu durumun zorunlu olmadığı belirtilmektedir. Sigorta şirketinin bunları ayrı olarak muhasebeleştirmemesi durumunda bütün sözleşmelerini borç olarak, ayrı olarak muhasebeleştirmesi durumunda ise garanti edilen unsur borç (matematik karşılığı içinde) olarak sınıflandırılmaktadır.
- ❖ Sigorta şirketinin, isteğe bağlı katılım özelliğini garanti edilen unsurdan ayrı olarak muhasebeleştirmesi durumunda, bu özelliği, ya bir borç ya da özkaynağın ayrı bir unsuru olarak sınıflandırmaktadır. Bu TFRS’de, sigorta şirketinin bu özelliğin borç ya da özkaynak olup olmadığını nasıl tespit edeceğini belirlememektedir. Sigorta şirketi bu özelliği borç ve özkaynak unsurları şeklinde ayrıştırılabilmekte ve bu ayrıştırma ile ilgili tutarlı bir muhasebe politikası kullanmaktadır. Sigorta şirketi bu özelliği ne özkaynak ne de borç olmayan ara bir kategori olarak sınıflandıramamaktadır.

---

²⁹⁶ TFRS 4, prg. 34, s. 152.

- ❖ Özkaynak unsuruna ait olan herhangi bir kısmı ayrılmaksızın, alınmış olan bütün primler gelir olarak muhasebeleştirilebilmektedir. Borç olarak sınıflandırılan isteğe bağlı katılım özelliği kısmı ve garanti edilmiş unsurda meydana gelen değişikliklerin sonuçları kâr veya zararda muhasebeleştirilmektedir. İsteğe bağlı katılım özelliğinin tümünün ya da bir kısmının özkaynaklar içinde sınıflandırılması durumunda, kâr veya zararın bir kısmı bu özelliğe yüklenebilmektedir (bu özelliğin bir kısmı da benzer bir şekilde azınlık paylarına yüklenebilmektedir). Sigorta şirketi, bir isteğe bağlı katılım özelliğinin herhangi bir özkaynak unsuruna yüklenen kâr veya zarar kısmını, gelir veya gider olarak değil, kâr veya zararın tahsis edilmesi işlemi olarak muhasebeleştirilmektedir.
- ❖ Söz konusu sözleşmenin, TMS 39'un kapsamı içine giren melez bir üründe saklı türev ürün içermesi durumunda ise, söz konusu türev ürüne TMS 39 uygulanmaktadır.
- ❖ Sigorta şirketi, yükümlülük yeterlilik testinin ve yukarıdaki paragraflarda yer almayan bütün durumlarda, bu tür sözleşmeler ile ilgili mevcut muhasebe politikalarını TFRS 4'ün "Muhasebe Politikalarındaki Değişiklikler" bölümündeki esaslara uyumlu bir şekilde değiştirmedikçe, belirtilen muhasebe politikalarını uygulamaya devam etmesi gerekmektedir.

❖ **Finansal Araçlarda İsteğe Bağlı Katılım Özellikleri**

Sigorta sözleşmelerinde isteğe bağlı katılım özelliklerinde yer alan düzenlemeler, aynı zamanda, isteğe bağlı bir katılım özelliği içeren finansal araçlara da uygulanmakta olup, bunlara ek olarak aşağıdaki düzenlemeler de ilave edilmiştir.²⁹⁷

- ❖ Sigorta şirketinin, isteğe bağlı tüm katılım özelliklerini borç olarak sınıflandırmış olması durumunda, tüm sözleşmeye (yani hem garanti edilmiş unsura, hem de isteğe bağlı katılım özelliğine) yükümlülük yeterlilik testi uygulanmaktadır. Sigorta şirketinin, garanti edilmiş unsura

---

²⁹⁷ TFRS 4, prg. 35, s. 152.

TMS 39'un uygulanması sonucunda ortaya çıkacak tutarı belirlemesine gerek bulunmamaktadır.

- ❖ Sigorta şirketinin, söz konusu özelliğin tümünü ya da bir kısmını özkaynağın ayrı bir unsuru olarak sınıflandırmış olması durumunda, tüm sözleşmeye ilişkin olarak muhasebeleştirilmiş olan borç, garanti edilen unsura TMS 39'un uygulanmasından ortaya çıkacak tutardan daha az olamamaktadır. Söz konusu tutar, ilgili sözleşmeden dönme (iştirah) opsiyonunun esas değerini kapsamakta, fakat 9 uncu paragrafın söz konusu opsiyonu gerçeğe uygun değer ile ölçülmekten muaf tutması halinde, sözü edilen tutarın, zaman değerini kapsamasına gerek yoktur. Sigorta şirketinin, garanti edilen unsura TMS 39'un uygulanması sonucunda ortaya çıkacak tutarı açıklamasına ya da bu tutarı ayrı olarak sunmasına gerek yoktur. Ayrıca, eğer muhasebeleştirilen toplam borç açık bir şekilde daha yüksekse, sigorta şirketinin bu tutarı belirlemesine gerek yoktur.
- ❖ Söz konusu sözleşmeler finansal araç olmalarına rağmen, sigorta şirketi, bu sözleşmelerin primlerini gelir olarak muhasebeleştirmeye ve borçların defter değerlerinde ortaya çıkan artışı gider olarak dikkate almaya devam edebilmektedir.
- ❖ Söz konusu sözleşmeler finansal araç olmalarına rağmen, isteğe bağlı katılım özelliği taşıyan sözleşmelerde TFRS 7'nin 20 (b) paragrafını uygulayan bir sigorta şirketi, kâr veya zararda muhasebeleştirilen toplam faiz giderini açıklamakta; fakat bu gibi faiz giderlerini etkin faiz yöntemini kullanarak hesaplamasına gerek bulunmamaktadır. (TFRS 7 20 (b) paragrafı: Bir şirket gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zararda yansıtılan finansal varlıklar ya da finansal borçlar ile ilgili toplam faiz geliri ve toplam faiz gideri hakkındaki bilgiyi finansal tablolarında ya da dipnotlarında kamuya açıklar.)

Aşağıda TFRS 4 standardı kapsamında, yapılması gereken açıklamalara yer verilmektedir.

➤ **Açıklamalar**

Sigorta şirketi, sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan tutarları tanımlayan ve gösteren bilgileri finansal tablolarında açıklamaktadır. Sigorta şirketi tarafından kamuya açıklanacak bilgiler aşağıda belirtildiği gibidir.

- ❖ Sigorta sözleşmeleri ile ilgili muhasebe politikalarını ve ilgili varlık, borç, gelir ve giderleri (teknik karşılıklar, reasürör payları, yazılan prim, devredilen prim vs...).
- ❖ Sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan muhasebeleştirilen varlık, borç, gelir ve giderleri (ve, nakit akım tablosunu direkt metodu kullanmak suretiyle sunması durumunda, nakit akımlarını). Ayrıca, sigorta şirketinin bir sedan şirketi olması durumunda, aşağıdakilerin de açıklanması gerekmektedir:
  - Satın alınan reasürans nedeniyle kâr veya zararda muhasebeleştirilmiş kazanç ve kayıplar (reasürörlere devredilen primler ve alınan komisyonlar vs...); ve
  - Sedan şirketin satın almış olduğu reasüranstan kaynaklanan kazanç ve kayıpları ertelemekte ve üzerinden amortisman ayırmakta olması durumunda (muallak tazminat karşılığı reasürör payı, kazanılmamış primler karşılığı reasürör payı ve ertelenmiş reasürans komisyonu vs...), dönem amortismanı ve dönem başı ve sonu itibarıyla geri kalan üzerinden amortisman ayrılmamış tutarlar.²⁹⁸
- ❖ 2. maddede belirtilen muhasebeleştirilmiş tutarların ölçümünde en büyük etkiye sahip olan varsayımların belirlenmesi ile ilgili süreç. Mümkün olması halinde, sigorta şirketi bu varsayımların miktarsal açıklamasını da yapmaktadır.

²⁹⁸ Sarıaslan, "Teknik Karşılıklar ve...", 2007, a.g.e., s. 48.

- ❖ Finansal tablolar üzerinde önemli etkiye sahip olan her değişikliğin etkisini ayrı olarak göstererek sigorta varlık ve borçlarının ölçümünde kullanılan varsayımlardaki değişikliklerin etkilerini.
- ❖ Sigorta borçları (teknik karşılıklar), reasürans varlıkları ve olması durumunda ilgili ertelenmiş edinme maliyetlerindeki değişikliklerin mutabakatı.²⁹⁹

Ayrıca sigorta şirketi, finansal tablo kullanıcılarının, sigorta sözleşmelerinden doğan riskin yapısı ve boyutunu anlamasına yardımcı olacak aşağıdaki bilgileri kamuoyuna açıklamaktadır.

- ❖ Sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan risklerin yönetilmesindeki hedefini ve bu risklerin azaltılması ile ilgili politikalarını.
- ❖ Aşağıdakiler hakkındaki bilgiler ile birlikte, sigorta riski hakkındaki bilgileri (reasürans yoluyla riskin azaltılmasının öncesindeki ve sonrasındaki):
  - Sigorta riskine karşı duyarlılık
  - Yönetimin yoğunlaşmaları nasıl tespit ettiğinin ve her bir yoğunlaşmayı belirleyen ortak özelliklerin (sigortalanan olayın esasını, coğrafi bölge ya da para birimi) açıklamasını içeren, sigorta riski yoğunlaşmaları.
- ❖ Gerçekleşen hasarların geçmiş tahminlerle karşılaştırılması (bir başka ifade ile, hasarların gelişim süreci).
- ❖ Hasarların gelişimi hakkındaki açıklamalar, bunlar ile ilgili ödemelerin tutar ve zamanlamalarına ilişkin halen bir belirsizlik olması halinde, herhangi önemli bir hasarın gerçekleşmiş olduğu en erken döneme kadar geri gidilmektedir. Fakat on yıldan daha geriye gidilmesine gerek yoktur. Sigorta şirketinin, normalde bir yıl içinde sonuçlandıracağı hasar ödemelerinin tutar ve zamanlamaları hakkındaki belirsizlik olması halinde, ilgili hasarlar ile ilgili söz konusu bilgiyi açıklamasına gerek yoktur.
- ❖ Sigorta sözleşmelerinin TFRS 7 kapsamına girmiş olmaları halinde, TFRS 7'nin 31-42. paragraflarının öngörmüş olduğu kredi riski, likidite riski ve piyasa riski ile ilgili bilgileri.³⁰⁰ Ancak:

---

²⁹⁹ TFRS 4, prg. 37, s. 153.

- Sigorta şirketinin; muhasebeleştirilmiş sigorta borçlarından kaynaklanan net nakit çıkışlarının tahmini zamanlaması ile ilgili bilgi açıklaması durumunda, TFRS 7'nin 39. paragrafının (a) ve (b) maddelerinde belirtmekte olan bu borçlarının geriye kalan sözleşmeye dayalı vadelerini gösteren bir vade analizini sunmasına gerek yoktur. Bu, bilançoda muhasebeleştirilmiş tutarların tahmini zamanlamasına göre yapılan bir analiz şeklinde olabilmektedir.
- Sigorta şirketinin; piyasa koşullarına duyarlılığın yönetimi için, gömülü değer analizi gibi alternatif bir yöntem kullanması halinde, bu duyarlılık analizini TFRS 7'nin 40 (a) paragrafında belirtilen hükümleri karşılamak amacıyla kullanabilmektedir. Söz konusu sigorta şirketinin aynı zamanda TFRS 7'nin 41. paragrafının gerektirdiği açıklamaları da sunması gerekmektedir.³⁰¹
- ❖ Sigorta şirketinin melez ürünlerde saklı türev ürünlerini gerçeğe uygun değeri ile ölçmemiş olduğu ve bu konu da zorunlu da tutulmamış olduğu durumlarda, ana sigorta sözleşmesinin içinde yer alan melez üründe saklı türev ürünler dolayısıyla maruz kalınan faiz oranı riskine ya da piyasa riski ile ilgili bilgi.³⁰²

Sigorta şirketi sigorta riskine karşı duyarlılık gereğince aşağıdaki bilgileri açıklamaktadır.

- ❖ İlgili risk değişkeninde bilanço tarihinde gerçekleşmesi makul ölçüde olası olan değişikliklerin meydana gelmesi halinde kâr veya zararın ve özkaynakların nasıl etkileneceğini gösteren duyarlılık analizi; duyarlılık analizinin hazırlanmasında kullanılan yöntem ve varsayımlar; kullanılan yöntem ve varsayımlarda bir önceki döneme göre değişiklikler. Fakat sigorta şirketi piyasa koşullarına karşı duyarlılığın yönetiminde gömülü değer analizi gibi alternatif bir yöntem kullanırsa, bu gerekliliği ilgili alternatif duyarlılık analizini açıklayarak ve TFRS 7'nin 41. paragrafının gerektirdiği açıklamaları sağlayarak yerine getirebilir.

---

³⁰⁰ TFRS 4, prg. 38-39, s. 154.

³⁰¹ Sarıaslan, "Teknik Karşılıklar ve...", 2007, **a.g.e.**, s. 51.

³⁰² TFRS 4, prg. 39, s. 155.

- ❖ Duyarlılığa ilişkin niteliksel bilgi ile sigorta sözleşmelerinin sigorta şirketinin gelecekteki nakit akışlarının tutarı, zamanlaması ve belirsizliği üzerinde önemli etkisi olan şart ve koşulları ile ilgili bilgi.³⁰³

➤ **İkinci Aşamada Olması Beklenen Değişimler**

Buraya kadar anlatılmakta olan TFRS 4 sigortacılık projesinin henüz birinci aşaması olan bu standardın uygulanması ve diğer standartlarla irtibatının nasıl kurulacağı konularında bilgiler içermekte olup, projenin ikinci aşamasıyla büyük değişimler beklenmektedir. İkinci aşama da aktif ve pasifler ve özellikle teknik karşılıklar için gerçeğe uygun değerlerinin kullanımı öngörülmüştür. Dolayısıyla;³⁰⁴

- ❖ Gerçeğe uygun değer bir sigorta şirketinin özsermayesinin ve kârlarının dalgalanmasında belirli bir artışa yol açacaktır. Bunun sonucunda da özsermayenin maliyeti oldukça artacaktır.
- ❖ Bu dalgalanmayı azaltabilmek için sigorta şirketlerinin çabaları ekonomik olarak varlık dağıtımını ve riskten korunma kararlarına yol açacaktır.
- ❖ Yatırım riskleri sigorta ettirenlere taşınmış olacaktır.
- ❖ Hayat sigorta ürünlerinin süresi oldukça azaltılmış olacaktır.

TFRS 4'ün ikinci aşamasında bir raporlama dönemi içerisinde gelir ve giderleri birbirine denkleştirme amaçlı erteleme denkleştirme yöntemi yerine, gerçek değer esasına dayanan aktif pasif yöntemi benimsenmiştir. Bu iki yöntemin temel özellikleri ve gelir tabloları yapıları aşağıda açıklanmaktadır.³⁰⁵

❖ **Erteleme Denkleştirme Yöntemi:**

Temel Anlayışı:

- Gelir Tablosuna önem vermektedir.
- Masraflar gelecekteki gelirle denkleştirmek için ertelenmektedir.
- Kâr sözleşme süresi üzerinden oluşmaktadır.

³⁰³ TFRS 4, prg. 39A, s. 155.

³⁰⁴ Post, v.d., **a.g.e.**, s. 248.

³⁰⁵ Sarıaslan, "Avrupa Birliği ve...", 2006, **a.g.e.**, s. 32-33.

Dönem Kârının Oluşumu:

Kazanılmış Primler (Net)	XXX
(Yazılan Primler - Kazanılmamış Primler Karşılığı)	
Gerçekleşmiş Hasarlar	(XXX)
(Ödenen Hasarlar + Dönem Sonu MHK - Dönem Başı MHK)	
Ertelenmiş İstihsal Giderleri	(XXX)
Yönetim Giderleri	<u>(XXX)</u>
Kâr (Zarar) Teknik İşler	XXX

Yatırım ve Finansal Faaliyetler:

Yatırım Gelirleri	<u>XXX</u>
-------------------	------------

Net Kâr (Zarar)	XXX
------------------------	------------

Erteleme denkleştirme yöntemi sigorta borçları, gerçekleşmiş ve devam eden risklere ilişkin şirketlerin ödeyeceği tutarı göstermektedir.³⁰⁶

❖ Aktif Pasif Yöntemi:**Temel Anlayışı:**

- Bilançoya önem vermektedir.
- Kâr ve zarar aktiflerin ve pasiflerin değerindeki değişikliklerden oluşmaktadır.
- Belirsizlik ve risklere ilişkin karşılıklar, sigorta sözleşmesinin başlangıcında tahakkuk ettirilmektedir.
- Varsayımlar her yıl güncellenmektedir.

³⁰⁶ Sarıaslan, "Teknik Karşılıklar ve...", 2007, a.g.e., s. 9.

Dönem Kârının Oluşumu:**Yeni İşler Yeni Sigortalılar:**

Beklenen Primlerin Şimdiki Değeri	XXX
Beklenen Hasarların Şimdiki Değeri	(XXX)
Belirsizlik ve Riskler Karşılığı (MVM)	(XXX)
Beklenen Yönetim Giderlerinin Şimdiki Değeri	(XXX)
İstihsal Giderleri	<u>(XXX)</u>
Kâr (Zarar) – Yeni İşler	XXX

Önceki Yıllara İlişkin İşler:

Varsayım Tahminlerdeki Değişiklikler	XXX
Serbest Kalan Risk	XXX
Belirsizlik ve Risklere İlişkin Ayarlamalarındaki Değişiklikler	<u>XXX</u>
Kâr (Zarar) – Sigorta İşleri	XXX

Yatırım ve Finansal Faaliyetler:

İskonto Edilmiş Karşılıkların Bırakılması	(XXX)
İskonto Oranındaki Değişikliğin Etkisi	XXX
Yatırım Gelirleri	<u>XXX</u>
Kâr (Zarar) – Yatırım ve Finansal Faaliyetler	<u>XXX</u>

Net Kâr (Zarar)**XXX**

Aktif Pasif yönteminde;³⁰⁷

- ❖ Aktif ve pasif kalemlerin gerçeğe uygun değerlerindeki değişiklikler, ilgili dönemin gelir tablosuna yansıtılmaktadır.
- ❖ Bu yaklaşıma göre yürürlükte olan poliçelerin bütün nakit akışlarının (tahsil edilecek primler, beklenen hasarlar vb.) şimdiki değerleri poliçelerin başlangıcında bilançoda yer almaları gerekmektedir.
- ❖ Poliçenin rakamsal değerlerindeki değişiklikleri, riskler ve belirsiz durumlar için tutulmuş karşılıkların serbest bırakılması ile varsayım ve tahminlerdeki sapmalar takip eden dönemlerin kâr ve zarar hesaplarına dahil edilmelidir.

³⁰⁷ An Aon Company, Mali Yeterlilik II (Solvency II) Sigortacılık Sektörünün Düzenlenmesine Yönelik Şartlar, Çeviren Y.Kemal Çuhacı, **Reasürör Dergisi**, Ocak 2005, s. 25.

- ❖ Poliçelerin yürürlükte olan kısımlarına ilişkin beklenen hasarların şimdiki değerleri üzerinden belli bir karşılık ayrılmalıdır.
- ❖ Sigorta teknik karşılıklarının paranın zaman değerine indirilmesi, iskonto edilmesi gerekmektedir. İskonto oranı olarak ya piyasa faiz oranı (full fairvalue approach) ya da şirketin sözleşmelerinde kullandığı özel faiz oranı (entity – specific approach) kullanılır.
- ❖ Bu yaklaşımda istihsal giderlerine ve kazanılmamış primler karşılığına izin verilmemektedir (Takip eden dönemlere primin ve istihsal giderlerinin ertelenmesi olmayacaktır).

Finansal varlıkların ilk kayda alınması ve değerlemesine ilişkin TMS 32 ve TMS 39 muhasebe standartları gerçeğe uygun değer esası çerçevesinde tartışılmaktadır. Bu durumun yanında, bu yaklaşımın sigortacılık ve diğer konular içinde benimsenmesine de itirazlar vardır. Sigorta şirketlerinde gerçeğe uygun değer yaklaşımının uygulamaya konulması gelecekte yapılması zor değişikliklere neden olabilecektir. Bu yaklaşım şirketler arasında karşılaştırılabilirliği ve şeffaflığı arttırması beklenmektedir.³⁰⁸

---

³⁰⁸ Sarıaslan, “Avrupa Birliği ve...”, 2006, **a.g.e.**, s. 34.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TFRS'YE GEÇİŞİN ÜLKEMİZDEKİ SİGORTA ŞİRKETLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Dünyada küreselleşme hareketleri sonucunda şirketlerin faaliyet gösterdikleri alanlar genişlemiş olup, uluslararası boyutlara ulaşmıştır. Bu gelişme ile beraber şirketlerin finansal raporları ile ilgilenen grupların sayısında da önemli artışlar gözlenmiştir. Fakat, her ülkedeki şirketin kendi ulusal mevzuatına göre finansal raporlarını hazırlaması, karşılaştırma açısından bazı sorunların yaşanmasına neden olmuştur. Dolayısıyla, finansal raporlama alanında şirketler arasındaki bu farklılığın ortadan kaldırılması amacıyla evrensel bir muhasebe sistemi olan UFRS'lerin kullanılması esası kabul edilmiştir. Dünyada yaşanan bu gelişme sonucunda, Türkiye'deki birçok şirket tarafından da muhasebe ve finansal raporlamaya ilişkin çok başlı uygulamanın ortadan kaldırılabilmesi amacıyla UFRS ile uyumlu finansal raporlamalar hazırlanmaya başlanmıştır.

Son yıllarda diğer sektörlerde olduğu gibi Türk sigortacılık sektöründe de finansal raporlama alanında önemli değişimlerin gerçekleştiği görülmüştür. Bu değişim 01.01.2008 tarihinden itibaren Hazine Müsteşarlığı tarafından "Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmelik" in yürürlüğe konulması ile başlamıştır. Bu yönetmelik ile Türk sigortacılık muhasebe sisteminin TFRS (TFRS – Hazine Müsteşarlığınca belirtilen konular dışında UFRS'nin birebir tercümesi olan Türkiye Finansal Raporlama Standartları) ile tam uyumlu olabilmesi hedeflenmiştir. Bu noktadan hareketle çalışmanın uygulama kısmında Türk sigortacılık sektöründe yaşanan bu değişim ile ilgili bir araştırmaya yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Türkiye’de sigorta şirketlerinde TFRS’ye göre hazırlanmış finansal tabloların resmi olarak 2008 yılının başından itibaren zorunlu uygulamaya konulmuş olması nedeni ile, Türkiye’de sigorta şirketlerinde bu yeni uygulamanın başlaması sırasında nasıl sonuçların ortaya çıkacağı bilinmemektedir. Dolayısıyla bu çalışmada, AB’ye uyum aşamasında ülkemizdeki sigorta şirketlerinin TFRS’ye göre finansal raporlama yapmalarının sektörü ne şekilde etkilediği, bu sisteme göre hazırlanmış finansal tabloların daha şeffaf, anlaşılır ve karşılaştırılabilir olup olmadığı ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

Araştırma kapsamında, Türkiye’deki sigorta şirketlerinin muhasebeden sorumlu yöneticilerinin TFRS’ye göre hazırlanmış oldukları finansal tablolar ve etkileri üzerine bakış açıları yer almaktadır. Bu bakış açıları ile uygulamadaki aksaklıkların tespit edilmesi ve olumlu yönlerin geliştirilmesi mümkün olabilecektir.

Sigorta sektöründe uygulanan bu yeni sistem sonucundaki mevcut durumu tespit etmeye yönelik olarak kurgulanan bu çalışma tanımlayıcı araştırma niteliğindedir. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak anket yöntemi benimsenmiş ve Türkiye’deki sigorta şirketlerinin muhasebeden sorumlu yöneticilerine uygulanmak üzere anket formu hazırlanmıştır. Araştırma verilerinin elde edilmesinde e-posta anket yönteminden yararlanılmıştır.

Anket formunda yer alan sorular çoktan seçmeli 5’li Likert Ölçeği esas alınarak beş bölümden ve 41 sorudan oluşturularak hazırlanmış olup, EK 2’de yer almaktadır.

Anketin birinci bölümünde anketi cevaplayan muhasebeden sorumlu yöneticiyle ve şirket ile ilgili genel bilgiler içeren 10 soru; ikinci bölümünde sigorta şirketlerinin TFRS’ye geçişte hazır bulunuşluk düzeyini test etmeye yönelik dört soru; üçüncü bölümünde TFRS’ye geçişin sigorta şirketlerine getirdiği ek yüklerin ve faydalarının tespitine yönelik olarak hazırlanmış yedi soru; dördüncü bölümünde ise TFRS’ye uygun hazırlanan finansal tablolar ile daha önceki uygulamalar arasındaki farklılıkları ve etkilerini belirlemeye yönelik 18 soru yer almaktadır. Anketin beşinci

bölümünde yer alan son iki soru, araştırmanın genel konusu ile ilgili olmamakla beraber, muhasebeden sorumlu yöneticilerin TFRS'ye ilişkin üniversitelerdeki muhasebe eğitime yönelik beklentilerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Araştırmanın kapsamını Türkiye'deki sigorta şirketleri (Hayat, Hayat Dışı ve Emeklilik) oluşturmaktadır. Hazırlanan anket formları ve ankette yer alan soruların anlaşılabilirliğini tespit etmek üzere iki şirketin muhasebeden sorumlu yöneticileri ile pilot çalışma yapılmış ve alınan yanıtlar doğrultusunda anket formu şekillendirilmiştir.

Sosyal bilimler alanında anket sorularının güvenilirliğinin ölçülmesinde Cronbach's Alfa değeri yaygın olarak kullanılmaktadır.¹ Bu araştırma için bulunan Cronbach's Alfa değeri Tablo 4.1'de gösterilmektedir.

Tablo 4.1: Araştırmada Kullanılan Ölçeğin Güvenilirliği

	Ölçekte Kullanılan İfade Sayısı	Cronbach's Alfa (α)
Ölçeğin Güvenilirliği	29	0,809

Cronbach's Alfa değeri 0 ile 1 arasında değişim göstermektedir. Çıkan değer 1'e yaklaştıkça ölçeğin güvenilirliği artmakta ve değer 0.60'ın üzerine çıktığında ise ölçek güvenilir olarak kabul edilmektedir.² Anket formunun birinci bölümü muhasebeden sorumlu yöneticiyle ve şirket ile ilgili genel bilgiler içerdiğinden, beşinci bölümü ise araştırmanın genel konusu ile ilgili olmadığından, bu bölümlerde yer alan sorular güvenilirlik testine alınmamıştır. Diğer bölümlerdeki toplam 29 soru için, Cronbach's Alfa değeri % 81 olarak hesaplanmış olduğundan araştırma için ölçek güvenilir kabul edilmiştir.

¹ Nancy L. Leech, Karen C. Barrett, George A. Morgan, **SPSS for Intermediate Statistics: Use and Interpretation**, Second Edition, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 2005, s. 73.

² Kazım Özdamar, **Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi 1**, 4. Baskı, Eskişehir, Kaan Kitabevi, 2002, s. 663-676.

2009 Mayıs ayı verilerine göre Türkiye’de toplam 61 sigorta şirketi bulunmakla birlikte, bu şirketlerden 5 tanesi aktif olarak faaliyetlerini sürdürmediği için, 2 tanesi kredi sigortası alanında faaliyet sürdürdüğü için ve 1 tanesi de başka bir sigorta şirketinin bünyesinde yer aldığından araştırma kapsamına alınmamıştır. Anket formu toplam 53 sigorta şirketine ulaştırılmış ve 50’sinden geri dönüş alınmıştır. Bu şekilde geri dönüş oranı % 94’tür.

Anketi cevaplandıran muhasebeden sorumlu yöneticilerden elde edilen veriler SPSS 15 istatistik paket programı ile analiz edilmiş ve sonuçlar değerlendirilmiştir. Sonuçların analiz edilmesinde “Tanımlayıcı İstatistik” menüsü altında “Frekans Dağılımı (Sıklık)” (EK 3) ve “Çapraz Tablolar” analizi kullanılmıştır. Anket içerisinde yer alan soruların yapısı gereği cevapların nitel olması nedeniyle, değerlendirme yapılırken “Nonparametrik Testlerin” kullanılmasının daha anlamlı olacağı düşünüldüğünden, bazı soruların birbirleri ile uyumlu olup olmadıklarını belirlemek için Ki Kare testinden yararlanılmıştır.

4.2. Araştırmanın Bulguları

Ankete katılanların anket sorularına verdikleri cevapların bir kısmı sadece frekans analizi ile bir kısmı ise çapraz tablolar analizi yapılarak değerlendirilmiştir. Bu kısımda öncelikle araştırmaya katılan muhasebeden sorumlu yöneticiler ile sigorta şirketleri hakkında tanımlayıcı bilgiler ortaya konulmaktadır. Daha sonra ise, anket formunun her bölümünde yer alan soruların frekans dağılımları dört ayrı kategoride incelenmiş olup, bazı yargıların daha iyi açıklanabilmesi ve desteklenebilmesi amacıyla çapraz tablolardan faydalanılmıştır. Muhasebeden sorumlu yöneticilerin sorulara verdikleri cevaplara ilişkin değerlendirmeler tabloların altında yer almaktadır.

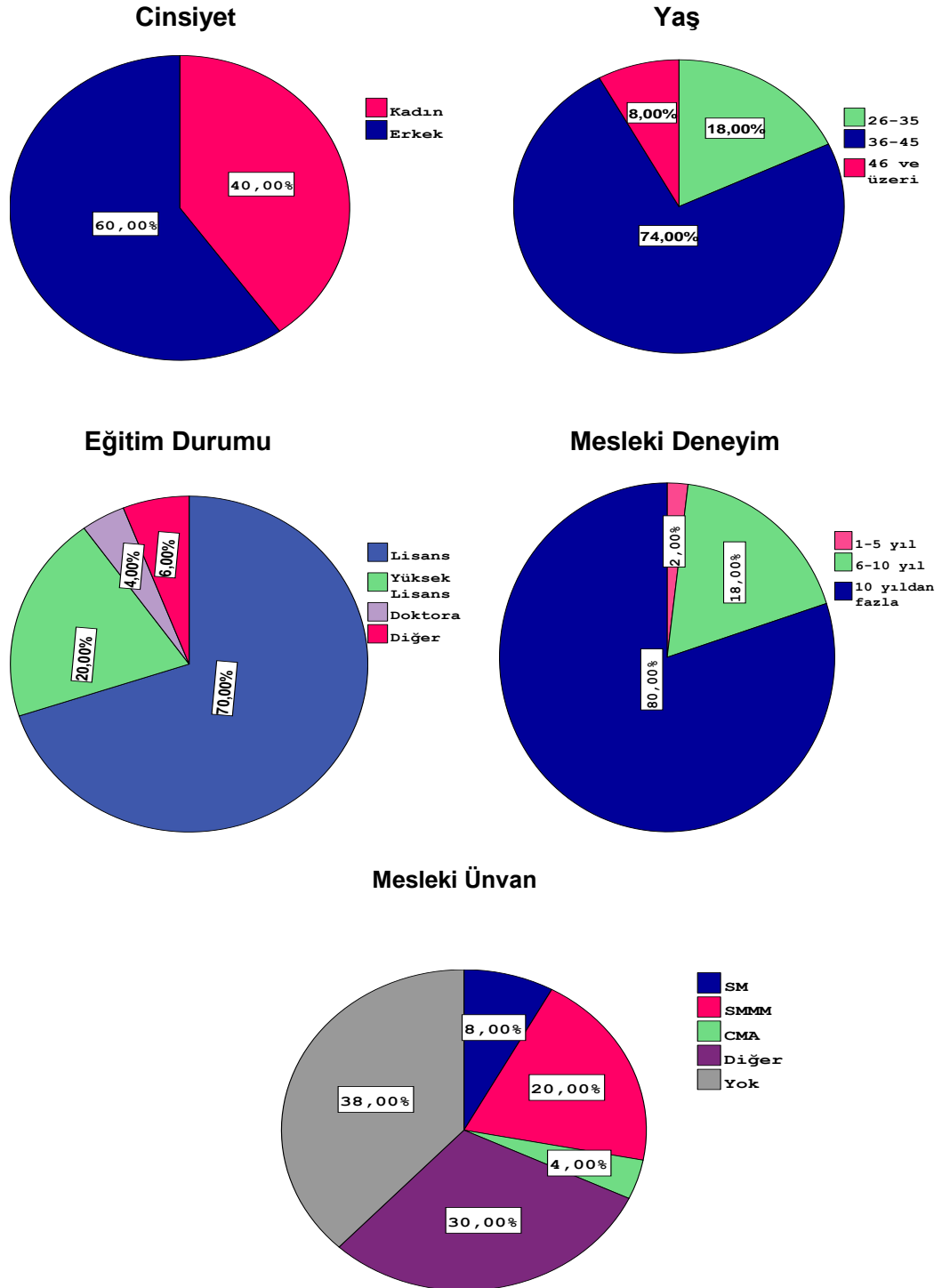
4.2.1. Genel Bilgiler

Çalışmanın bu bölümünde, yöneticilerden alınan cevaplar doğrultusunda, anketin birinci bölümünü oluşturan muhasebeden sorumlu yöneticiyle ve şirket ile ilgili genel bilgiler içeren soruların frekans dağılımları incelenmektedir.

Grafik 4.1'de muhasebeden sorumlu yöneticilerin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, mesleki ünvan ve mesleki deneyim ile ilgili demografik özellikleri yer almaktadır.

Grafik 4.1: Muhasebeden Sorumlu Yöneticilerin Demografik Özellikleri

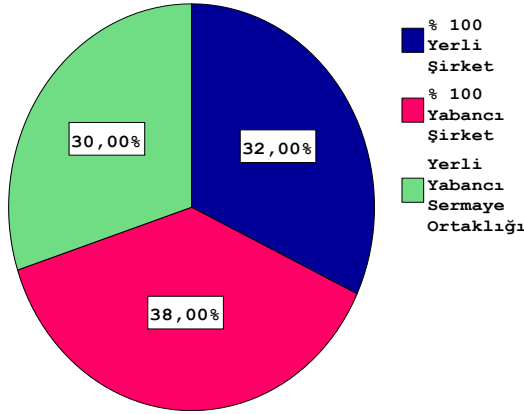

Grafik 4.1'den görüldüğü üzere muhasebeden sorumlu yöneticilerin %40'ını kadınlar, % 60'ını erkekler oluşturmakta olup, % 74'ü 36-45 yaşları arasındadır. Yöneticilerin % 70'i lisans, % 20'si yüksek lisans ve % 4'ü doktora eğitimi görmüştür. Ayrıca, yöneticilerin % 80'i 10 yıldan fazla, % 18'i 6-10 yıl arası ve % 2'si 1-5 yıl arası mesleki deneyime sahip olmakta olup, % 32'sinin SM, SMMM ve CMA belgesi bulunmaktadır.

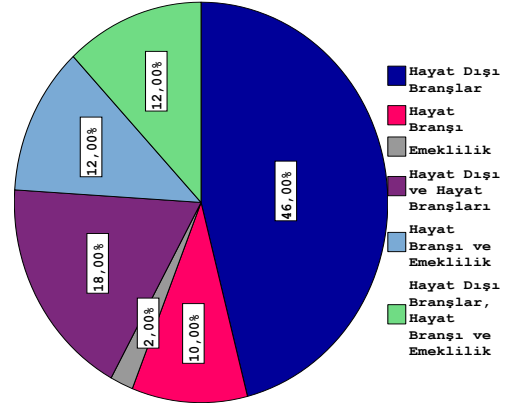
Grafik 4.2'de sigorta şirketlerinin sermaye yapılarına, faaliyet alanlarına, çalışan sayılarına ve halka açık şirket olup olmadıklarına ilişkin bilgilere yer verilmektedir.

Grafik 4.2: Sigorta Şirketlerine İlişkin Özellikler

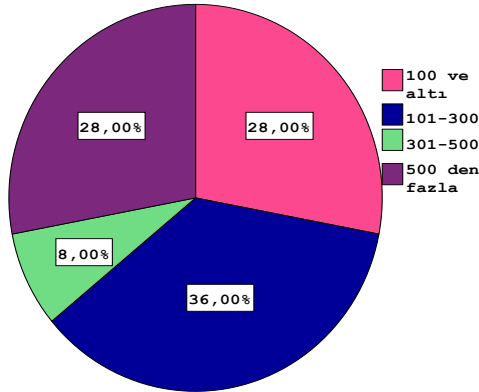
Şirketin Sermaye Yapısı

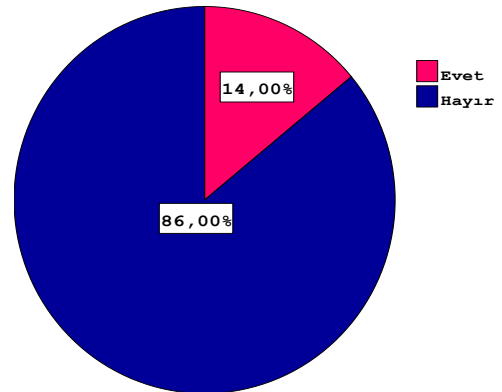
Şirketin Faaliyet Alanı

Toplam Çalışan Sayısı

Şirket Hisseleri İMKB'de İşlem Görmekte midir?

Grafik 4.2’de sigorta şirketlerinin sermaye yapıları incelendiğinde % 32’sinin % 100 yerli şirket, % 38’inin % 100 yabancı şirket ve % 30’unun ise yerli-yabancı sermaye ortaklığı şeklinde bölünmüş olduğu görülmektedir. Şirketlerin % 46’sı hayat dışı branşlar alanında, % 10’u hayat branşı alanında, % 2’si emeklilik alanında ve % 12’si ise her üç alanda da faaliyetlerini sürdürmektedir. Şirketlerin % 36’sı 101-300 arasında çalışana sahiptir. Ayrıca, araştırmadan elde edilen sonuca göre şirketlerin % 86’sının halka açık olmadıkları görülmektedir.

Muhasebeden sorumlu yöneticiler ile sigorta şirketlerine ait genel özelliklerinden sonra, aşağıda anketin ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci bölümlerinden elde edilen sonuçlar dört ayrı kategoride yorumlanmaktadır.

4.2.2. Sigorta Şirketlerinin TFRS’ye Geçişte Hazır Bulunuşluk Düzeyine İlişkin Değerlendirme

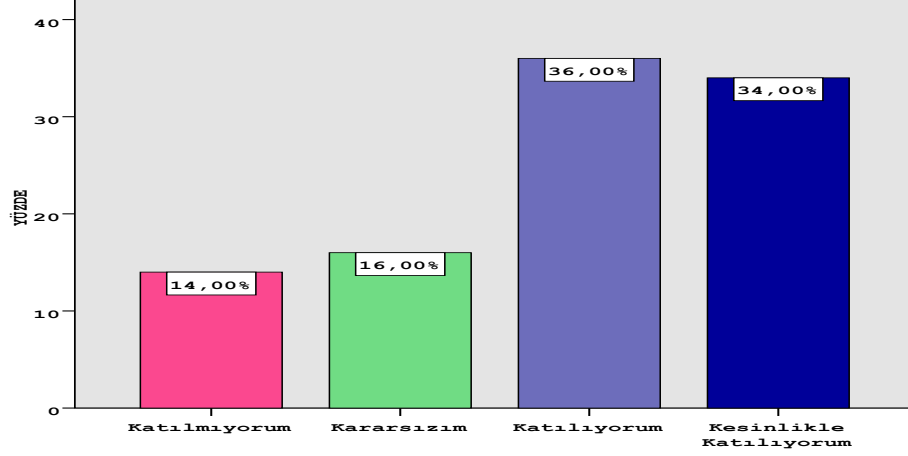
Çalışmanın bu kısmında, anketin ikinci bölümünü oluşturan sigorta şirketlerinin TFRS’ye geçişte hazır bulunuşluk düzeylerini test etmek amacı ile yöneticilere yöneltilen dört soruya ilişkin frekans dağılımlarına yer verilmektedir.

Tablo 4.2: Sigorta Şirketlerinin TFRS’ye Geçişte Hazır Bulunuşluk Düzeyine İlişkin Frekanslar (f) ve Yüzdeleri (%)

No	Soru	Katılmıyorum/ Kesinlikle Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum/ Kesinlikle Katılıyorum	
		f	%	f	%	f	%
1	TFRS’ye geçilmeden önce, şirket çalışanları bu yeni uygulama ile ilgili eğitim almıştır.	11	22,0	3	6,0	26	72,0
2	2008 yılından önceki dönemlerde de yabancı ortaklarımızdan dolayı finansal raporlamamızda TFRS’yi uygulamaya başlamıştık.	21	42,0	4	8,0	25	50,0
3	TFRS’nin teknik altyapısını anlayıp yorumlayabilecek uzman sayımız yeterlidir.	11	22,0	6	12,0	33	66,0
4	TFRS ile ilgili bilgimiz yeterli düzeydedir.	7	14,0	8	16,0	35	70,0

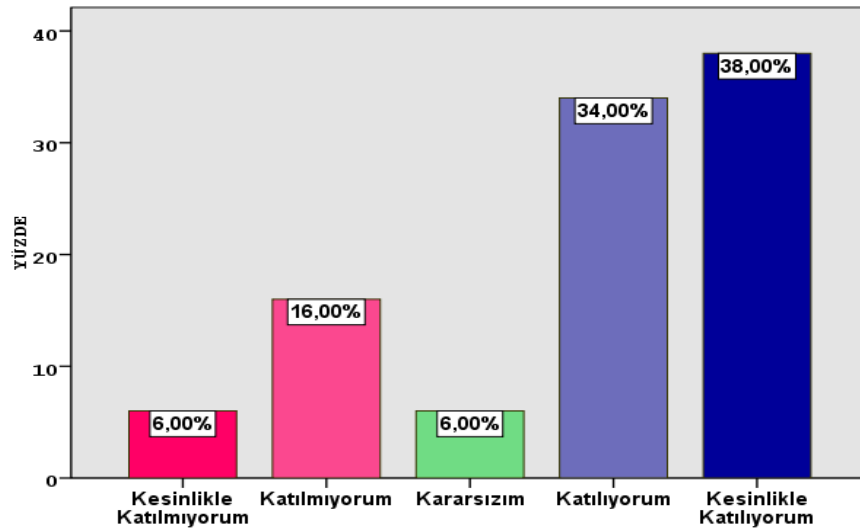
Tablo 4.2’de dördüncü soru olan, “TFRS ile ilgili bilgimiz yeterli düzeydedir.” ifadesine yöneticiler tarafından verilen cevapların dağılımı Grafik 4.3’te gösterilmektedir.

Grafik 4.3: TFRS İle İlgili Bilgimiz Yeterli Düzeydedir.

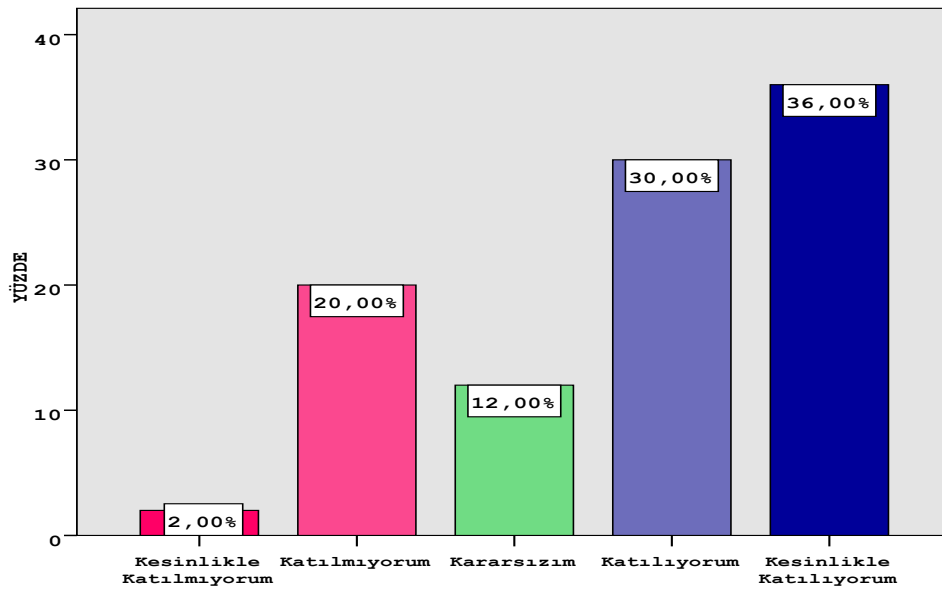
Grafik 4.3’te görüldüğü üzere, muhasebeden sorumlu yöneticilerin % 70’i TFRS ile ilgili bilgilerinin yeterli düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Bu görüşe katılmayanların oranı % 14 olup, kararsız kalanların oranı ise % 16’dır. Buna göre, yöneticilerin yarısından fazlası şirket çalışanlarının TFRS ile ilgili yeterli bilgi düzeyine sahip oldukları konusuna hemfikirdirler.

Grafik 4.4: TFRS’ye Geçilmeden Önce, Şirket Çalışanları Bu Yeni Uygulama İle İlgili Eğitim Almıştır.

Grafik 4.4'te görüldüğü üzere, birinci soruya verilen cevaplara göre yöneticilerin % 72'si TFRS'ye geçilmeden önce, şirket çalışanlarının bu yeni uygulama ile ilgili eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Bu durum bilgilerinin yeterli düzeyde olduğu yargısını destekler niteliktedir. Ki Kare test sonucunda birinci ve dördüncü sorular arasındaki ilişki daha net görülmektedir. Ki Kare test sonucuna göre, p değeri $0,008 < 0,05$ olduğu için bu iki soru arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu söylemek mümkündür.

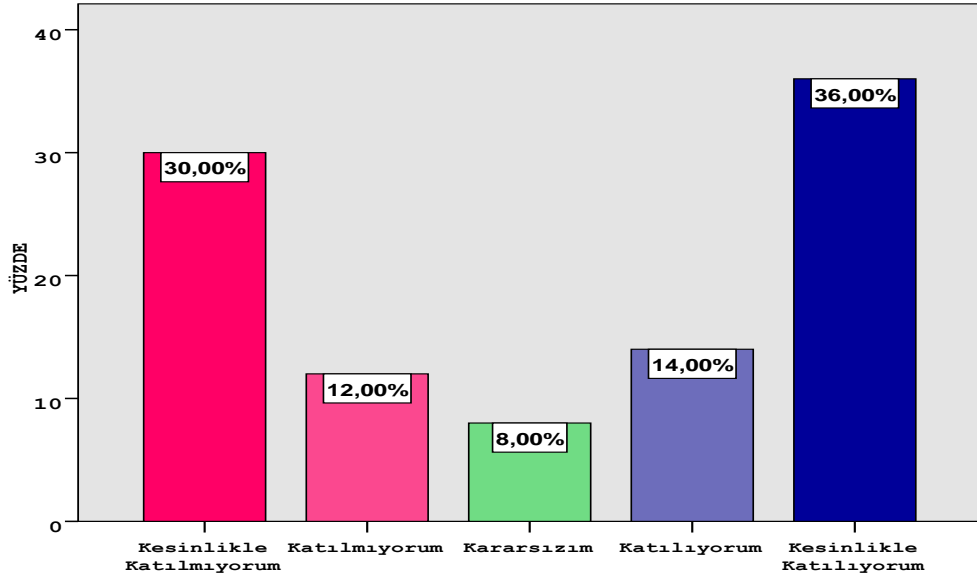
Grafik 4.5: TFRS'nin Teknik Altyapısını Anlayıp Yorumlayabilecek Uzman Sayımız Yeterlidir.

Grafik 4.5'te görüldüğü üzere, üçüncü soruya verilen cevaplara göre yöneticilerin % 66'sı şirketlerinde TFRS'nin teknik altyapısı yorumlayabilecek uzman sayısının yeterli olduğu görüşündedirler. Bu durum şirket çalışanlarının bu yeni uygulama ile ilgili eğitim aldıkları yargısını destekler niteliktedir. Ki Kare test sonucunda birinci ve üçüncü sorular arasındaki ilişki daha net görülmektedir. Ki Kare test sonucuna göre p değeri $0,000 < 0,05$ olduğu için bu iki soru arasında da anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 4.2'de ikinci soru olan, "2008 yılından önceki dönemlerde de yabancı ortaklarımızdan dolayı finansal raporlamamızda TFRS'yi uygulamaya başlamıştık." ifadesine yöneticiler tarafından verilen cevapların dağılımı Grafik 4.6'da gösterilmektedir.

Grafik 4.6: 2008 Yılından Önceki Dönemlerde de Yabancı Ortaklarımızdan Dolayı Finansal Raporlamamızda TFRS'yi Uygulamaya Başlamıştık.

Grafik 4.6'da görüldüğü üzere, yöneticiler tarafından ikinci soruya verilen cevaplar incelendiğinde ise, şirketlerin % 50'sinin yabancı ortaklarından dolayı finansal raporlamalarında 2008 yılından önce de TFRS'yi kullandıkları belirtilmekte iken, % 42'sinin kullanmadıkları belirtilmiştir. Yabancı ortaklarından dolayı finansal raporlamalarında 2008 yılından önce de TFRS'yi kullanan bu % 50'lik kesimin hangi sermaye grubuna ait olduğunu daha net görebilmek amacıyla, ikinci soru ile birinci bölümde yer almakta olan şirketlerin sermaye yapısı sorusu çapraz analize tabi tutulmuş olup, bu analizden elde edilen sonuçlar Tablo 4.3'te gösterilmektedir.

Tablo 4.3: Sigorta Şirketlerinin Sermaye Yapısına Göre TFRS'nin 2008 Yılından Önceki Kullanımının Karşılaştırılması

			Şirketin Sermaye Yapısı			Toplam
			% 100 Yerli Şirket	% 100 Yabancı Şirket	Yerli Yabancı Sermaye Ortaklığı	
2008 yılından önceki dönemlerde de yabancı ortaklarımızdan dolayı finansal raporlarımızda TFRS'yi uygulamaya başlamıştık.	Kesinlikle Katılmıyorum	Frekans Şirketin Sermaye Yapısı İçinde %	9 56,3%	5 26,3%	1 6,7%	15 30,0%
	Katılmıyorum	Frekans Şirketin Sermaye Yapısı İçinde %	3 18,8%	1 5,3%	2 13,3%	6 12,0%
	Kararsızım	Frekans Şirketin Sermaye Yapısı İçinde %	0 ,0%	3 15,8%	1 6,7%	4 8,0%
	Katılıyorum	Frekans Şirketin Sermaye Yapısı İçinde %	2 12,5%	1 5,3%	4 26,7%	7 14,0%
	Kesinlikle Katılıyorum	Frekans Şirketin Sermaye Yapısı İçinde %	2 12,5%	9 47,4%	7 46,7%	18 36,0%
Toplam	Frekans Şirketin Sermaye Yapısı İçinde %	16 100,0%	19 100,0%	15 100,0%	50 100,0%	

Tablo 4.3'teki sonuçlara göre, 2008 yılından önce de bu sistemi kullanmaya başlayan % 50'lik kesimin neredeyse tamamını % 100 yabancı şirket ile yerli-yabancı ortağı olan şirketlerin oluşturduğu görülmektedir.

Bu bilgilerin yanısıra, hangi sermaye grubunun TFRS'ye geçişe daha hazır bulunduğunu tespit etmek amacıyla sigorta şirketlerinin sermaye yapısına göre TFRS'nin 2008 yılından önceki kullanımı ile TFRS'nin teknik altyapısını yorumlayabilecek uzman sayısına ilişkin sorular çapraz tablo analizine tabi tutulmuş olup, bu analizden elde edilen sonuçlar Tablo 4.4'te görülmektedir.

Tablo 4.4: Sigorta Şirketlerinin Sermaye Yapısına Göre TFRS'nin 2008 Yılından Önceki Kullanımı ile TFRS'nin Teknik Altyapısını Yorumlayabilecek Uzman Sayısının Karşılaştırılması

Şirketin Sermaye Yapısı	TFRS'nin teknik altyapısını anlayıp yorumlayabilecek uzman sayımız yeterlidir.					Toplam	
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum		
% 100 Yerli Şirket	2008 yılından önceki dönemlerde de yabancı ortaklarımızdan dolayı finansal raporlamamızda TFRS'yi uygulamaya başlamıştık.	Kesinlikle Katılmıyorum	3	1	3	2	9
		Katılmıyorum	2	0	0	1	3
		Katılıyorum	0	2	0	0	2
		Kesinlikle Katılıyorum	1	0	1	0	2
	Toplam		6	3	4	3	16
% 100 Yabancı Şirket	2008 yılından önceki dönemlerde de yabancı ortaklarımızdan dolayı finansal raporlamamızda TFRS'yi uygulamaya başlamıştık.	Kesinlikle Katılmıyorum	0	2	1	2	5
		Katılmıyorum	1	0	0	0	1
		Kararsızım	0	0	3	0	3
		Katılıyorum	1	0	0	0	1
	Toplam	Kesinlikle Katılıyorum	1	0	1	7	9
		3	2	5	9	19	
Yerli Yabancı Sermaye Ortaklığı	2008 yılından önceki dönemlerde de yabancı ortaklarımızdan dolayı finansal raporlamamızda TFRS'yi uygulamaya başlamıştık.	Kesinlikle Katılmıyorum	0	0	1	0	1
		Katılmıyorum	1	0	0	1	2
		Kararsızım	0	0	1	0	1
		Katılıyorum	0	1	0	2	1
	Toplam	Kesinlikle Katılıyorum	0	0	0	3	4
		1	1	1	6	6	

Tablo 4.4'teki sonuçlara göre, % 100 yabancı ya da yabancı ortağı olan sigorta şirketleri 2008 yılından öncede bu sistemi uyguladıklarından, TFRS'yi yorumlayabilecek uzman sayıları % 100 yerli şirketlere göre daha fazladır. Ki Kare test sonucunda şirketlerin sermaye yapılarına göre ikinci ve üçüncü sorular arasındaki ilişki daha net görülmektedir. Ki Kare test sonucuna göre % 100 yerli şirketler için p değeri $0,164 > 0,05$ olduğu için anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu söylemek mümkün değildir. Fakat, % 100 yabancı şirketlerin p değeri $0,006 < 0,05$ ve yerli-yabancı sermaye ortağı olan şirketlerin p değeri $0,041 < 0,05$ olduğu için bu sermaye grubundaki şirketler için anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu söylemek mümkündür.

İkinci bölümden elde edilen genel sonuçlara göre sigorta şirketleri hem bu yeni sistem ile ilgili çalışanlarının eğitim almaları nedeniyle, hem de yabancı ortaklarından dolayı TFRS konusunda yeterli bilgi ve donanıma sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca, % 100 yabancı şirketler ile yabancı ortağı olan şirketlerin 2008 yılından öncede finansal raporlamalarında TFRS'ye yer vermelerinden dolayı, % 100 yerli şirketlere kıyasla bu geçişi daha rahat gerçekleştirdiklerini söyleyebilmek mümkündür.

4.2.3. TFRS'ye Geçişin Sigorta Şirketlerine Getirdiği Ek Yüklerin ve Faydaların Tespitine İlişkin Değerlendirme

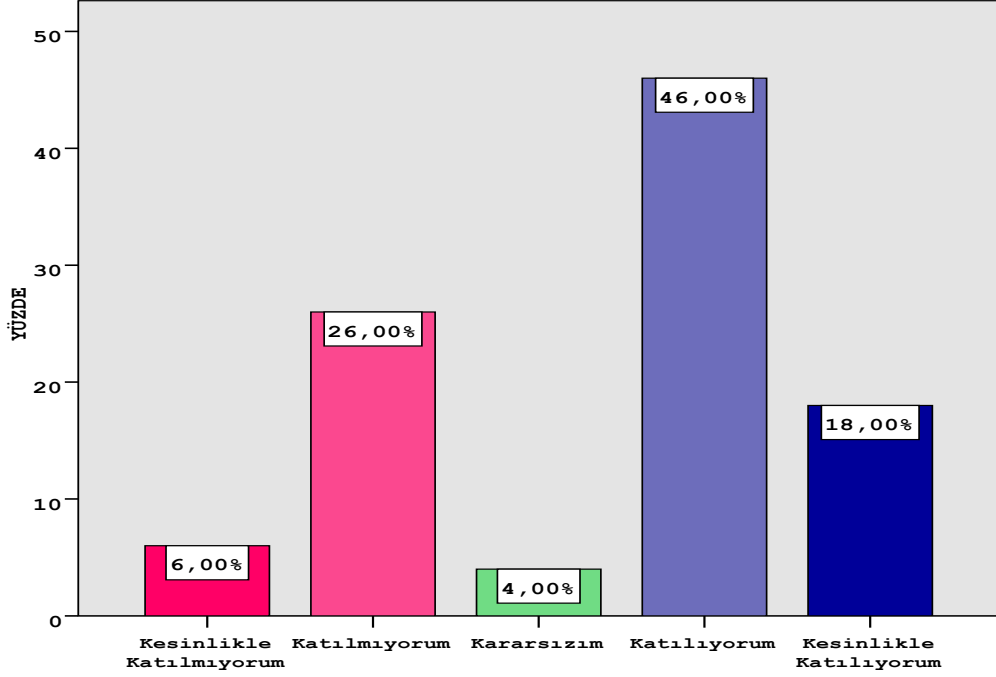
Çalışmanın bu kısmında, anketin üçüncü bölümünü oluşturan TFRS'ye geçişin sigorta şirketlerine getirdiği ek yüklerin ve faydaların tespiti amacıyla yöneticilere yöneltilen yedi soruya ilişkin frekans dağılımlarına yer verilmektedir.

Tablo 4.5: TFRS'ye Geçişin Sigorta Şirketlerine Getirdiği Ek Yüklerin ve Faydaların Tespitine İlişkin Frekanslar (f) ve Yüzdeleri (%)

No	Soru	Katılmıyorum/ Kesinlikle Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum/ Kesinlikle Katılıyorum	
		f	%	f	%	f	%
5	TFRS ile ilgili metinlerin anlatım dili çok teknik ve karmaşık olduğu için danışmanlık hizmetinden yararlanmaktayız.	16	32,0	2	4,0	32	64,0
6	Geçiş sürecinde TFRS konusunda bilgili elemanlar istihdam edilmiştir.	32	64,0	4	8,0	14	28,0
7	TFRS'ye dönüşümü kolaylaştırmak amacıyla yeni yazılım alınmak durumunda kalınmıştır.	46	92,0	1	2,0	3	6,0
8	TFRS, sorumluluklarımızı ve iş yükümüzü arttırmıştır.	6	12,0	5	10,0	39	78,0
9	TFRS'ye geçiş şirkete önemli bir ek maliyet getirmiştir.	27	54,0	6	12,0	17	34,0
10	TFRS'ye geçilmesi sonucunda, şirket yönetimize sunulan iç raporlamalarımızı hazırlamak daha kolaylaşmıştır.	29	58,0	6	12,0	15	30,0
11	TFRS'ye geçiş uzmanlaşmayı arttırdığı için, muhasebe hatalarımız azalmıştır.	20	40,0	12	24,0	18	36,0

Tablo 4.5'te beşinci soru olan, "TFRS ile ilgili metinlerin anlatım dili çok teknik ve karmaşık olduğu için danışmanlık hizmetinden yararlanmaktayız." ifadesine yöneticiler tarafından verilen cevapların dağılımı Grafik 4.7'de gösterilmektedir.

Grafik 4.7: TFRS İle İlgili Metinlerin Anlatım Dili Çok Teknik ve Karmaşık Olduğu İçin Danışmanlık Hizmetinden Yararlanmaktayız.

Grafik 4.7'de görüldüğü üzere, yöneticilerin % 64'ü TFRS metinlerinin anlatım dilinin çok teknik ve karmaşık olmasından dolayı danışmanlık hizmetinden yararlandıklarını belirtmişlerdir. İkinci bölümde yer alan üçüncü soruya verilen cevaplar da bu görüşü destekler niteliktedir. Üçüncü soruya verilen cevaplara göre yöneticilerin % 66'sı şirketlerinde TFRS'nin teknik altyapısı yorumlayabilecek uzman sayısının yeterli olduğu görüşündedirler. Bu iki soru arasındaki ilişkiyi daha net görebilmek amacıyla, beşinci soru ile ikinci bölümde yer almakta olan üçüncü soru çapraz analize tabi tutulmuş olup, bu analizden elde edilen sonuçlar Tablo 4.6'da gösterilmektedir.

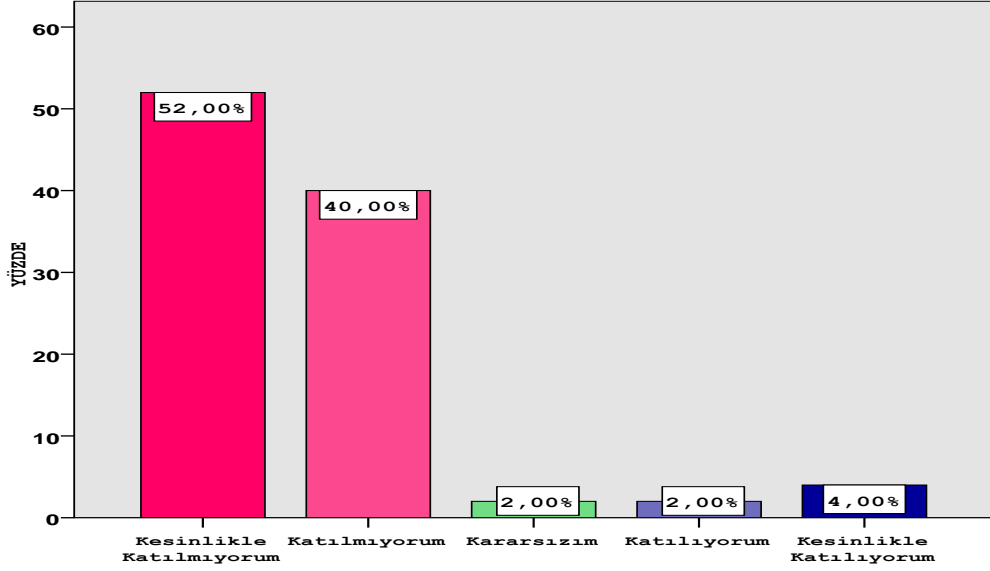
Tablo 4.6: TFRS'nin Teknik Altyapısı Yorumlayabilecek Uzman Sayısı ile Danışmanlık Hizmetinden Yararlanma Durumunun Karşılaştırılması

			TFRS'nin teknik altyapısını anlayıp yorumlayabilecek uzman sayımız yeterlidir.					
			Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
TFRS ile ilgili metinlerin anlatım dili çok teknik ve karmaşık olduğu için danışmanlık hizmetinden yararlanılmaktadır.	Kesinlikle Katılmıyorum	Frekans TFRS'nin teknik altyapısını anlayıp yorumlayabilecek uzman sayımız yeterlidir içinde %	0 .0%	0 .0%	0 .0%	0 .0%	3 16,7%	3 6,0%
	Katılmıyorum	Frekans TFRS'nin teknik altyapısını anlayıp yorumlayabilecek uzman sayımız yeterlidir içinde %	1 100,0%	4 40,0%	2 33,3%	4 26,7%	2 11,1%	13 26,0%
	Kararsızım	Frekans TFRS'nin teknik altyapısını anlayıp yorumlayabilecek uzman sayımız yeterlidir içinde %	0 .0%	1 10,0%	0 .0%	1 6,7%	0 .0%	2 4,0%
	Katılıyorum	Frekans TFRS'nin teknik altyapısını anlayıp yorumlayabilecek uzman sayımız yeterlidir içinde %	0 .0%	4 40,0%	3 50,0%	10 66,7%	6 33,3%	23 46,0%
	Kesinlikle Katılıyorum	Frekans TFRS'nin teknik altyapısını anlayıp yorumlayabilecek uzman sayımız yeterlidir içinde %	0 .0%	1 10,0%	1 16,7%	0 .0%	7 38,9%	9 18,0%
	Toplam	Frekans TFRS'nin teknik altyapısını anlayıp yorumlayabilecek uzman sayımız yeterlidir içinde %	1 100,0%	10 100,0%	6 100,0%	15 100,0%	18 100,0%	50 100,0%

Tablo 4.6'daki sonuçlara göre, TFRS ile ilgili metinlerin anlatım dili çok teknik ve karmaşık olduğu için sigorta şirketlerinin danışmanlık hizmetinden yararlanmaları sonucu TFRS'nin teknik altyapısı anlayıp yorumlayabilecek uzman sayıları yeterli düzeye ulaştığı görülmektedir.

Tablo 4.5'te yedinci soru olan, "TFRS'ye dönüşümü kolaylaştırmak amacıyla yeni yazılım alınmak durumunda kalınmıştır." ifadesine yöneticiler tarafından verilen cevapların dağılımı Grafik 4.8'de gösterilmektedir.

Grafik 4.8: TFRS'ye Dönüşümü Kolaylaştırmak Amacıyla Yeni Yazılım Alınmak Durumunda Kalınılmıştır.

Grafik 4.8'de görüldüğü üzere, sigorta şirketlerinin neredeyse tamamını oluşturan % 92'lik kesim TFRS'ye dönüşümü kolaylaştırmak amacıyla yeni yazılım almadıklarını belirtmiştir. Bu süreçte yeni yazılım alan % 6'lık kesimin hangi sermaye grubuna ait olduğunu daha net görebilmek için bu soru ile birinci bölümde yer alan şirketin sermaye yapısı çapraz tablo analizine tabi tutulmuş olup, elde edilen sonuçlar Tablo 4.7'de gösterilmektedir.

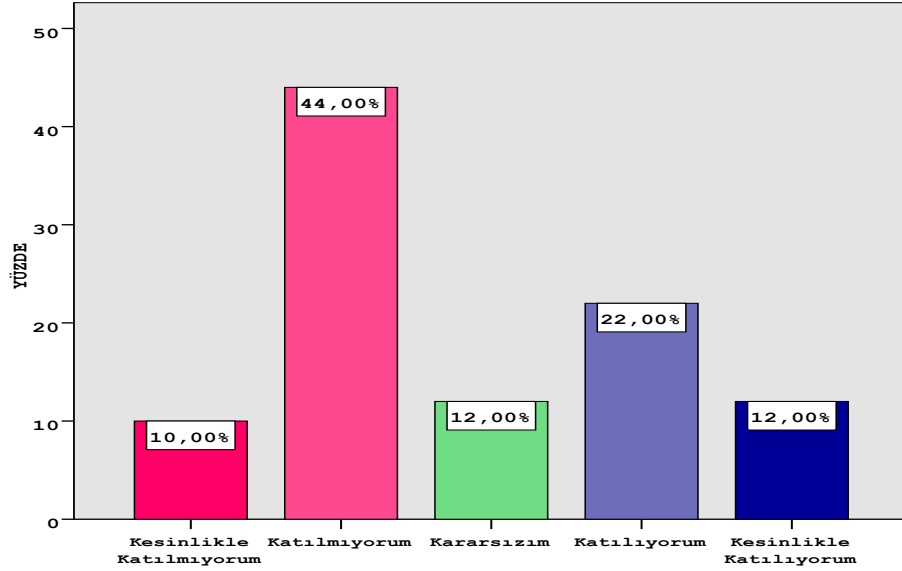
Tablo 4.7: Sigorta Şirketlerinin Sermaye Yapısına Göre TFRS'ye Dönüşümü Kolaylaştırmak Amacıyla Yeni Yazılım Alınma Durumunun Karşılaştırılması

			Şirketin Sermaye Yapısı			Toplam
			% 100 Yerli Şirket	% 100 Yabancı Şirket	Yerli Yabancı Sermaye Ortaklığı	
TFRS'ye dönüşümü kolaylaştırmak amacıyla yeni yazılım alınmak durumunda kalınmıştır.	Kesinlikle Katılmıyorum	Frekans	7	11	8	26
		Şirketin Sermaye Yapısı İçinde %	43,8%	57,9%	53,3%	52,0%
	Katılmıyorum	Frekans	8	7	5	20
		Şirketin Sermaye Yapısı İçinde %	50,0%	36,8%	33,3%	40,0%
	Kararsızım	Frekans	1	0	0	1
	Şirketin Sermaye Yapısı İçinde %	6,3%	,0%	,0%	2,0%	
	Katılıyorum	Frekans	0	0	1	1
	Şirketin Sermaye Yapısı İçinde %	,0%	,0%	6,7%	2,0%	
	Kesinlikle Katılıyorum	Frekans	0	1	1	2
	Şirketin Sermaye Yapısı İçinde %	,0%	5,3%	6,7%	4,0%	
Toplam	Frekans	16	19	15	50	
	Şirketin Sermaye Yapısı İçinde %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo 4.7'deki sonuçlara göre, TFRS'ye dönüşümü kolaylaştırmak amacıyla yeni yazılım alan % 6'lık kesimi % 100 yabancı şirket ve yerli-yabancı ortağı olan şirketler oluşturmaktadır. Bu cevaplardan hareketle, % 100 yabancı ve yabancı ortağı olan şirketlerin kendi ülkelerinde kullandıkları yazılımları buraya getirmiş olabilecekleri sonucuna ulaşmak mümkündür.

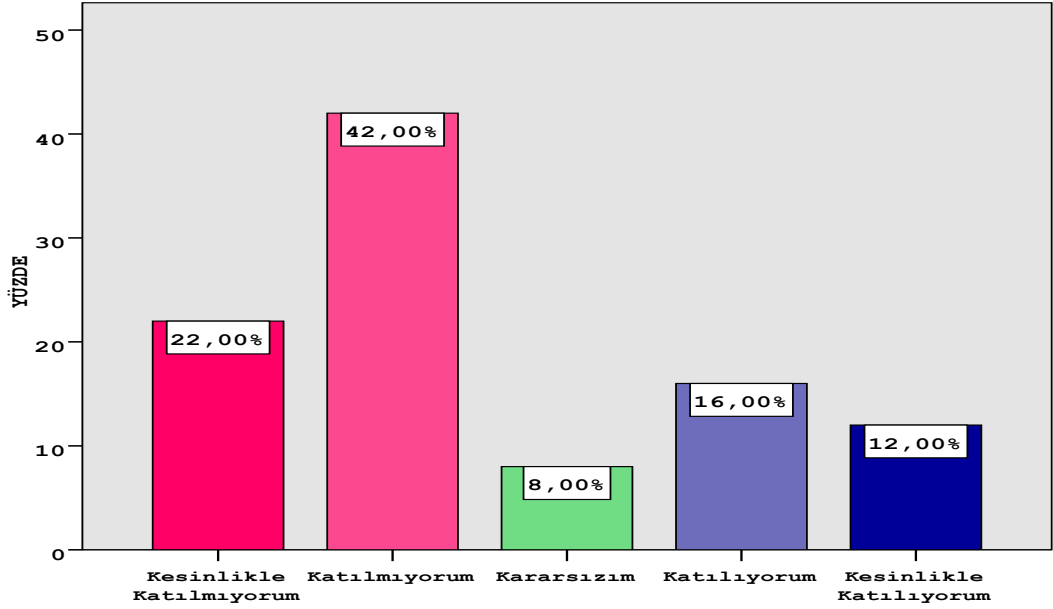
Tablo 4.5'te dokuzuncu soru olan, "TFRS'ye geçiş şirkete önemli bir ek maliyet getirmiştir." ifadesine yöneticiler tarafından verilen cevapların dağılımı Grafik 4.9'da gösterilmektedir.

Grafik 4.9: TFRS'ye Geçiş Şirkete Önemli Bir Ek Maliyet Getirmiştir.

Grafik 4.9'da görüldüğü üzere, yöneticilerin % 34'ü TFRS'ye geçişin şirketlerine önemli bir ek maliyet getirdiği görüşünde iken, % 54'ü bu yeni sistemin şirketlerine önemli bir ek maliyet getirmediği görüşündedirler. Bu yeni sistemin sigorta şirketlerine neden ek bir maliyet getirmediği altıncı ve yedinci sorulara verilen cevaplar ile açıklanabilmektedir.

Grafik 4.10: Geçiş Sürecinde TFRS Konusunda Bilgili Elemanlar İstihdam Edilmiştir.

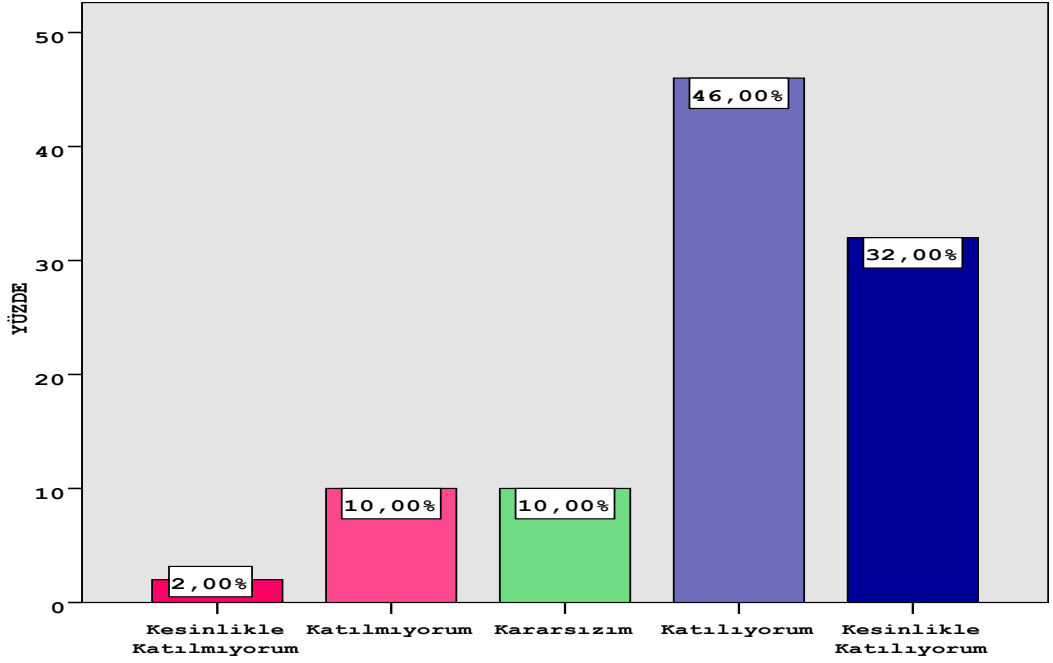

Grafik 4.10'da görüldüğü üzere, altıncı soruda yöneticiler tarafından TFRS konusunda bilgili yeni istihdam yapılmasına ilişkin ifadeye sadece % 28'lik kesim katılmaktadır. % 64'lük kesim ise bu geçiş sürecinde yeni istihdam yapılmadığını belirtmiştir. Ki Kare test sonucunda altıncı ve dokuzuncu sorular arasındaki ilişki daha net görülmektedir. Ki Kare test sonucuna göre p değeri $0,033 < 0,05$ olduğu için altıncı ve dokuzuncu sorular arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu söylemek mümkündür.

Ayrıca, bu yeni sistemin sigorta şirketlerine neden ek bir maliyet getirmediğinin ikinci sebebi, daha önceki yargıda da belirtildiği gibi sigorta şirketlerinin neredeyse tamamı TFRS'ye geçiş ile birlikte yeni yazılım almamıştır. Ki Kare test sonucuna göre p değeri $0,006 < 0,05$ olduğu için bu iki soru arasında da anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu söylemek mümkündür.

Dolayısıyla, sigorta şirketlerinin büyük bir kesiminin TFRS'ye geçiş ile birlikte yeni istihdam yapmamaları ve yeni yazılım almamaları nedenlerinden ötürü bu yeni sistemin sigorta şirketlerine ek bir maliyet getirmediği, fakat Grafik 4.11'den de görüldüğü üzere, şirket çalışanlarının sorumluluklarında ve iş yüklerinde artış yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Grafik 4.11: TFRS, Sorumluluklarımızı ve İş Yükümüzü Arttırmıştır.

Grafik 4.11'de görüldüğü üzere, yöneticilerin % 78'i TFRS'ye geçiş ile birlikte şirket çalışanlarının sorumluluklarının ve iş yüklerinin arttığını belirtmişlerdir. Bu görüşe katılmayanların oranı % 12 olup, kararsız kalanların oranı ise % 22'dir.

Dolayısıyla, sigorta şirketleri yeni yazılım almayı mevcut yazılımlarına devam ettiklerinden ve yeni istihdam yapmadıklarından, TFRS'ye geçiş ile birlikte şirket çalışanlarının sorumluluklarında ve iş yüklerinde önemli bir artış meydana geldiğini söylemek mümkündür.

Ayrıca, yöneticilerin % 30'u TFRS'ye geçilmesi sonucunda, şirket yönetimine sunulan iç raporlamaların hazırlamasının daha kolaylaştığı görüşünde iken, % 58'i bu yeni sistemin iç raporlamaya herhangi bir etkisinin olmadığını belirtmişlerdir. Bu cevaplardan hareketle, sigorta şirketlerinin iç raporlama sisteminin finansal raporlardan bağımsız bir şekilde hazırlandığı sonucuna ulaşmak mümkündür.

Yöneticilerin % 36'sı TFRS'ye geçişin uzmanlaşmayı arttırması nedeni ile muhasebe hatalarının azaldığı görüşünde iken, % 40'ı bu yargıya katılmamaktadır. Kararsız kalanların oranı ise % 24'tür.

Üçüncü bölümden elde edilen genel sonuçlara göre sigorta şirketlerinin yarısından fazlasının TFRS ile ilgili anlatım dilinin çok teknik ve karmaşık olması nedeninden dolayı danışmanlık hizmetinden faydalandıkları görülmektedir. TFRS'ye geçiş sürecince sigorta şirketlerinin büyük bir çoğunluğunun yeni istihdam yapmamaları ve yeni yazılım almamaları nedenlerinden dolayı bu yeni sistem sigorta şirketlerine önemli bir ek maliyet getirmemiştir. Fakat, bu geçiş sürecinde yeni yazılım alınmaması ve yeni istihdam yapılmaması nedenlerinden dolayı çalışanların sorumluluklarında ve iş yüklerinde artış gözlemlenmiştir. Ayrıca, TFRS şirket yönetimine sunulan iç raporlamalarda herhangi bir değişikliğe neden olmamıştır.

4.2.4. TFRS'ye Uygun Hazırlanan Finansal Tablolar ile Daha Önceki Uygulamalar Arasındaki Farklılıkların ve Etkilerin Belirlemesine İlişkin Değerlendirme

Çalışmanın bu kısmında, anketin dördüncü bölümünü oluşturan TFRS'ye uygun hazırlanan finansal tablolar ile daha önceki uygulamalar arasındaki farklılıkların ve etkilerin belirlenmesi amacıyla yöneticilere yöneltilen 18 soruya ilişkin frekans dağılımlarına yer verilmektedir.

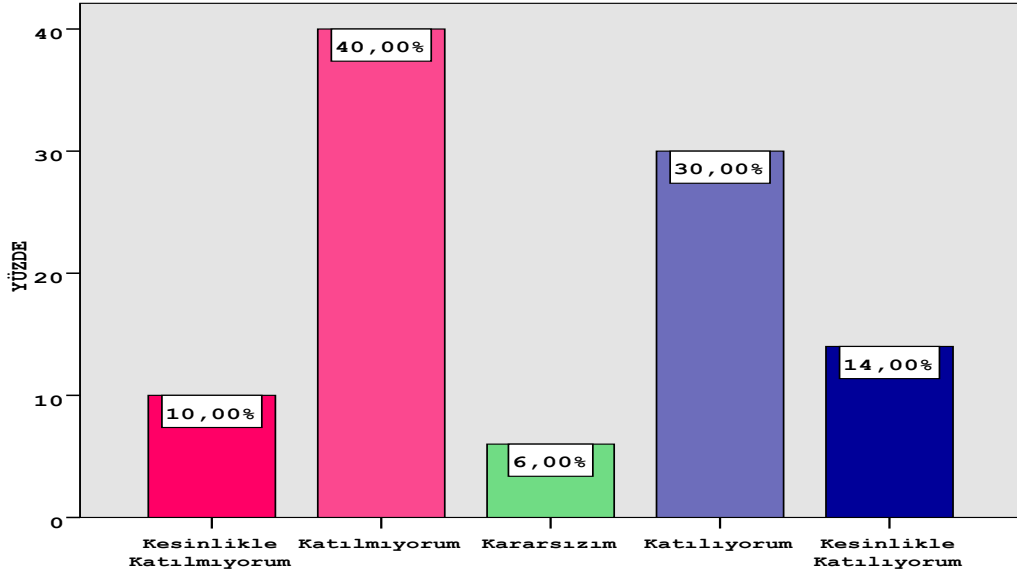

Tablo 4.8: TFRS'ye Uygun Hazırlanan Finansal Tablolar ile Daha Önceki Uygulamalar Arasındaki Farklılıkların ve Etkilerin Belirlemesine İlişkin Frekanslar (f) ve Yüzdeleri (%)

No	Soru	Katılmıyorum/ Kesinlikle Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum/ Kesinlikle Katılıyorum	
		f	%	f	%	f	%
12	TFRS'nin öngördüğü raporlar ile Hazine Müsteşarlığı'nın öngördüğü raporlar arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır.	25	50,0	3	6,0	22	44,0
13	TFRS uygulaması, muhasebe politikalarımızda önemli değişimlere yol açmıştır.	9	18,0	9	18,0	32	64,0
14	TFRS'de değerlendirme ölçütlerinin farklı olması nedeniyle uygulamada sorunlar yaşanmaktadır.	23	46,0	6	12,0	31	42,0
15	TFRS'ye uygun olarak hazırlanan bilançoda aktiflerin değeri daha yüksek olmuştur.	11	22,0	9	18,0	30	60,0
16	TFRS'ye uygun olarak hazırlanan bilançoda yükümlülüklerin değeri daha yüksek olmuştur.	8	16,0	9	18,0	33	66,0
17	TFRS'ye uygun olarak hazırlanan bilançoda özkaynakların değeri daha yüksek olmuştur.	14	28,0	11	22,0	25	50,0
18	TFRS, kârimızı arttırmıştır.	17	34,0	16	32,0	17	34,0
19	TFRS'ye göre yapılan raporlamalar, finansal tablolarımızın sunumunda önemli farklılıklar getirmektedir.	5	10,0	7	14,0	38	76,0
20	TFRS'ye göre oluşturulan finansal tablolarımız daha şeffaf ve anlaşılır olmuştur.	2	4,0	8	16,0	40	80,0
21	TFRS'ye uygun hazırlanan finansal tabloları okumak ve anlamak daha kolay olmuştur.	7	14,0	8	16,0	35	70,0
22	TFRS'ye uygun hazırlanan finansal tablolar, finansal tablolardan yararlananlar için daha doğru bilgiler içermektedir.	4	8,0	8	16,0	38	76,0
23	TFRS sonucunda, hissedarlarımızın kâra bakış açısı değişmiştir.	16	32,0	22	44,0	12	24,0
24	TFRS sonucunda, diğer finansal kuruluşların şirketimize olan bakışı olumlu yönde etkilenmiştir.	10	20,0	19	38,0	21	42,0
25	TFRS'ye geçilmesi sonucunda, yönetim birimlerimiz günlük işlerin yürütülmesinde daha kolay karar almaktadır.	18	36,0	24	48,0	8	16,0
26	TFRS, aynı sektördeki diğer işletmeler ile kıyaslamayı kolaylaştırmıştır.	6	12,0	7	14,0	37	74,0
27	TFRS, farklı sektördeki diğer işletmeler ile kıyaslamayı kolaylaştırmıştır.	8	16,0	11	22,0	31	62,0
28	TFRS, ileriye dönük risklerin değerlendirilmesinde daha etkili olmaktadır.	-	-	12	24,0	38	76,0
29	TFRS ile beklentilerimiz tam olarak karşılanmaktadır.	4	8,0	27	54,0	19	38,0

Tablo 4.8’de 12. soru olan, “TFRS’nin öngördüğü raporlar ile Hazine Müsteşarlığı’nın öngördüğü raporlar arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır.” ifadesine yöneticiler tarafından verilen cevapların dağılımı Grafik 4.12’de gösterilmektedir.

Grafik 4.12: TFRS’nin Öngördüğü Raporlar İle Hazine Müsteşarlığı’nın Öngördüğü Raporlar Arasında Önemli Farklılıklar Bulunmaktadır.

Grafik 4.12’de görüldüğü üzere, sigorta muhasebe uygulamalarında temel alınan Hazine Müsteşarlığı’nın yasal düzenlemeleri ile TFRS’nin öngördüğü ilke ve esaslar arasında yöneticilerin % 44’ü farklılık olduğunu belirtirken, % 50’si farklılık olmadığını belirtmişlerdir. Bu cevaplardan sektörde iki farklı düşüncenin yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu farklı düşünen kesimlerin hangi sermaye gruplarına ait olduğunu daha net görebilmek için bu soru ile birinci bölümde yer alan şirketin sermaye yapısı çapraz tablo analizine tabi tutulmuş olup, elde edilen sonuçlar Tablo 4.9’da gösterilmektedir.

Tablo 4.9: Sigorta Şirketlerinin Sermaye Yapısına Göre TFRS'nin Öngördüğü Raporlar ile Hazine Müsteşarlığı'nın Öngördüğü Raporlar Arasında Önemli Farklılıkların Bulunduğu Durumunun Karşılaştırılması

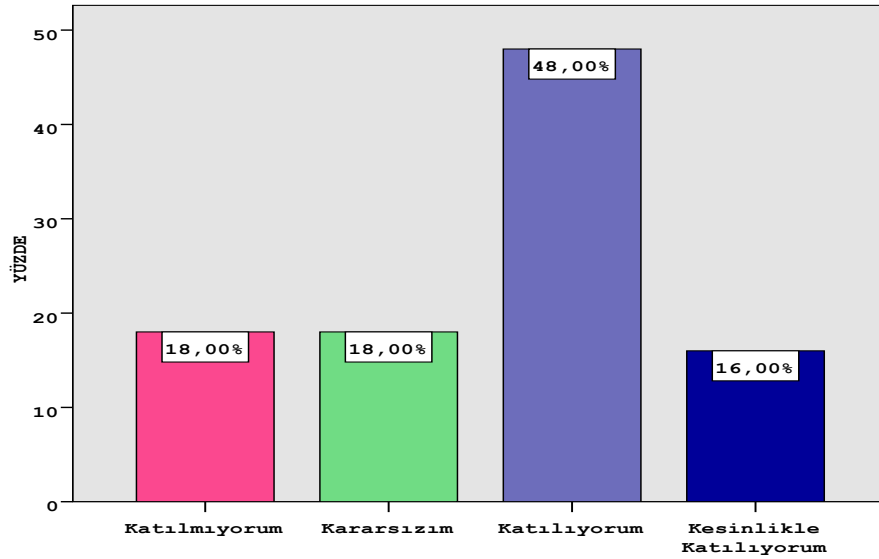
			Şirketin Sermaye Yapısı			Toplam
			% 100 Yerli Şirket	% 100 Yabancı Şirket	Yerli Yabancı Sermaye Ortaklığı	
TFRS'de değerlendirme ölçütlerinin farklı olması nedeniyle uygulamada sorunlar yaşanmaktadır.	Kesinlikle Katılmıyorum	Frekans Şirketin Sermaye Yapısı İçinde %	0 .0%	2 10,5%	0 .0%	2 4,0%
	Katılmıyorum	Frekans Şirketin Sermaye Yapısı İçinde %	6 37,5%	9 47,4%	6 40,0%	21 42,0%
	Kararsızım	Frekans Şirketin Sermaye Yapısı İçinde %	1 6,3%	2 10,5%	3 20,0%	6 12,0%
	Katılıyorum	Frekans Şirketin Sermaye Yapısı İçinde %	6 37,5%	5 26,3%	4 26,7%	15 30,0%
	Kesinlikle Katılıyorum	Frekans Şirketin Sermaye Yapısı İçinde %	3 18,8%	1 5,3%	2 13,3%	6 12,0%
Toplam		Frekans Şirketin Sermaye Yapısı İçinde %	16 100,0%	19 100,0%	15 100,0%	50 100,0%

Tablo 4.9'daki sonuca göre, TFRS'nin öngördüğü raporlar ile Hazine Müsteşarlığı'nın öngördüğü raporlar arasında önemli farklılıklar bulunduğunu belirten % 44'lük kesimin büyük çoğunluğunu yerli-yabancı sermaye ortağı olan şirketlerden oluştuğu görülmektedir. Farklılık göstermediğini belirten % 50'lik kesimin büyük çoğunluğunu ise % 100 yabancı şirketlerin oluşturduğu görülmektedir. % 44'lük kesimin bu iki düzenlemenin neden farklı bulunduğunu, geçmiş birikimlerini ve bu yeni sistemin VUK ile diğer düzenlemelerden oldukça farklı uygulamaya sahip olduğunu düşünerek yanıtladığını oldukları söylenebilir. Buna göre, % 100 yabancı şirketlerin TFRS'ye daha kolay uyum sağlayabildiklerini söylemek mümkündür.

Ayrıca, yine bu yanıtlardan hareketle 2008 yılından önce bu iki düzenlemenin uyum içinde olmaması nedeniyle sigorta şirketlerinin farklı iki finansal tablo hazırladıkları anlaşılmaktadır. Böyle bir durumda şirketler tarafından iki ayrı düzenleme için farklı muhasebe kurallarının uygulanması doğal olarak faaliyet sonuçlarının da farklı çıkmasına neden olmaktadır. Fakat, Hazine Müsteşarlığı tarafından sigorta şirketlerinin TFRS'yi kullanmaya başlamaları zorunlu tutulması ile 2008 yılından itibaren sigorta şirketleri için iki ayrı finansal tablo hazırlama problemi ortadan kalkmış bulunmaktadır.

Tablo 4.8'de 13. soru olan, "TFRS uygulaması, muhasebe politikalarımızda önemli değişimlere yol açmıştır." ifadesine yöneticiler tarafından verilen cevapların dağılımını Grafik 4.13'de gösterilmektedir.

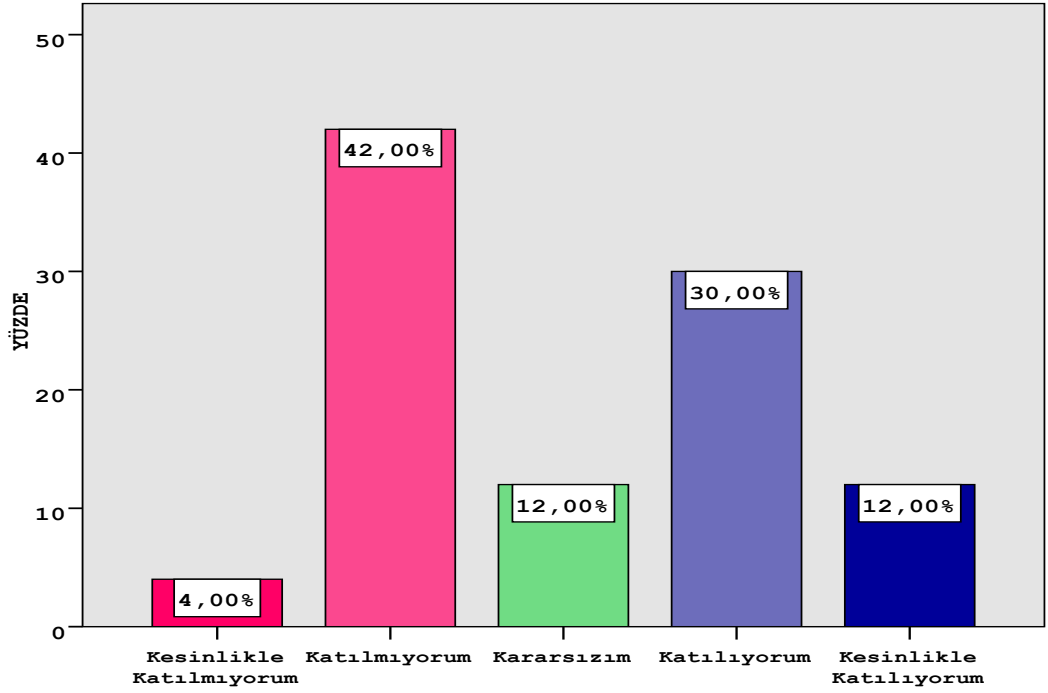
Grafik 4.13: TFRS Uygulaması, Muhasebe Politikalarımızda Önemli Değişimlere Yol Açmıştır.

Grafik 4.13'de görüldüğü üzere, yöneticilerin % 64'ü TFRS'nin uygulaması sonucunda muhasebe politikalarında önemli değişimlerin yaşandığı görüşündedirler. Bu görüşe katılmayanların oranı % 18 olup, kararsız kalanların oranı ise % 18'dir.

Tablo 4.8'de 14. soru olan, "TFRS'de değerleme ölçütlerinin farklı olması nedeniyle uygulamada sorunlar yaşanmaktadır." ifadesine yöneticiler tarafından verilen cevapların dağılımı Grafik 4.14'te gösterilmektedir.

Grafik 4.14: TFRS'de Değerleme Ölçütlerinin Farklı Olması Nedeniyle Uygulamada Sorunlar Yaşanmaktadır.

Grafik 4.14'te görüldüğü üzere, yöneticilerin % 42'si TFRS'nin değerleme ölçütlerinin farklı olması nedeni ile uygulamada sorunların yaşandığını belirtirken, % 46'sı bu görüşe katılmamaktadırlar. Bu ifade içinde sektörde iki farklı düşüncenin hakim olduğu görülmektedir. Bu farklı düşünen kesimlerin hangi sermaye gruplarına ait olduğunu daha net görebilmek için bu soru ile birinci bölümde yer alan şirketin sermaye yapısı çapraz tablo analizine tabi tutulmuş olup, elde edilen sonuçlar Tablo 4.10'da gösterilmektedir.

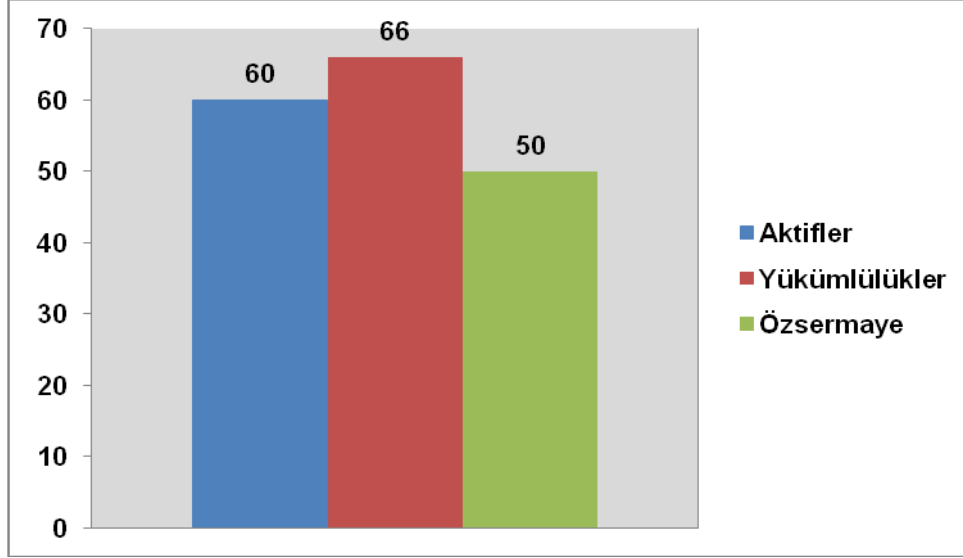
Tablo 4.10: Sigorta Şirketlerinin Sermaye Yapısına Göre TFRS’de Değerleme Ölçütlerinin Farklı Olması Nedeniyle Uygulamada Sorunlar Yaşanma Durumunun Karşılaştırılması

			Şirketin Sermaye Yapısı			Toplam
			% 100 Yerli Şirket	% 100 Yabancı Şirket	Yerli Yabancı Sermaye Ortaklığı	
TFRS’de değerlendirme ölçütlerinin farklı olması nedeniyle uygulamada sorunlar yaşanmaktadır.	Kesinlikle Katılmıyorum	Frekans Şirketin Sermaye Yapısı İçinde %	0 0,0%	2 10,5%	0 0,0%	2 4,0%
	Katılmıyorum	Frekans Şirketin Sermaye Yapısı İçinde %	6 37,5%	9 47,4%	6 40,0%	21 42,0%
	Kararsızım	Frekans Şirketin Sermaye Yapısı İçinde %	1 6,3%	2 10,5%	3 20,0%	6 12,0%
	Katılıyorum	Frekans Şirketin Sermaye Yapısı İçinde %	6 37,5%	5 26,3%	4 26,7%	15 30,0%
	Kesinlikle Katılıyorum	Frekans Şirketin Sermaye Yapısı İçinde %	3 18,8%	1 5,3%	2 13,3%	6 12,0%
Toplam	Frekans Şirketin Sermaye Yapısı İçinde %	16 100,0%	19 100,0%	15 100,0%	50 100,0%	

Tablo 4.10’daki sonuca göre, TFRS’nin değerlendirme ölçütlerinin farklı olması nedeni ile uygulamada sorunların yaşandığını belirten % 42’lik kesimin büyük çoğunluğunu % 100 yerli şirketler oluşturmaktadır. Sorunlar yaşanmadığını belirten % 46’lık kesimin büyük çoğunluğunu ise, % 100 yabancı şirketlerin oluşturduğu görülmektedir. Buna göre, % 100 yabancı şirketlerin TFRS’yi uygularken daha az sorun ile karşılaştıklarını söyleyebilmek mümkündür. Bu cevaplardan hareketle, % 100 yerli şirketlerin alışkanlıklarından ve altyapılarından dolayı uygulamada sorunlar yaşıyor olabilecekleri söylenebilir.

TFRS’ye geçişte en önemli değişikliklerin, temel finansal tablolar olan bilanço ve gelir tablosunda oluşması beklenmektedir. Bu nedenle, yöneticilerden TFRS ile uyumlu hazırlanan finansal tablolarda meydana gelen değişimlere ilişkin sonuçların belirlenebilmesi amacıyla, aktifleri, yükümlülükleri, özsermayeleri ve karlarındaki değişimin açıklanması istenmiş olup, bunlara ilişkin sonuçlar Grafik 4.15’te gösterilmektedir.

Grafik 4.15: Aktifler, Yüklümlülükler ve Özsermayedeki Değişim

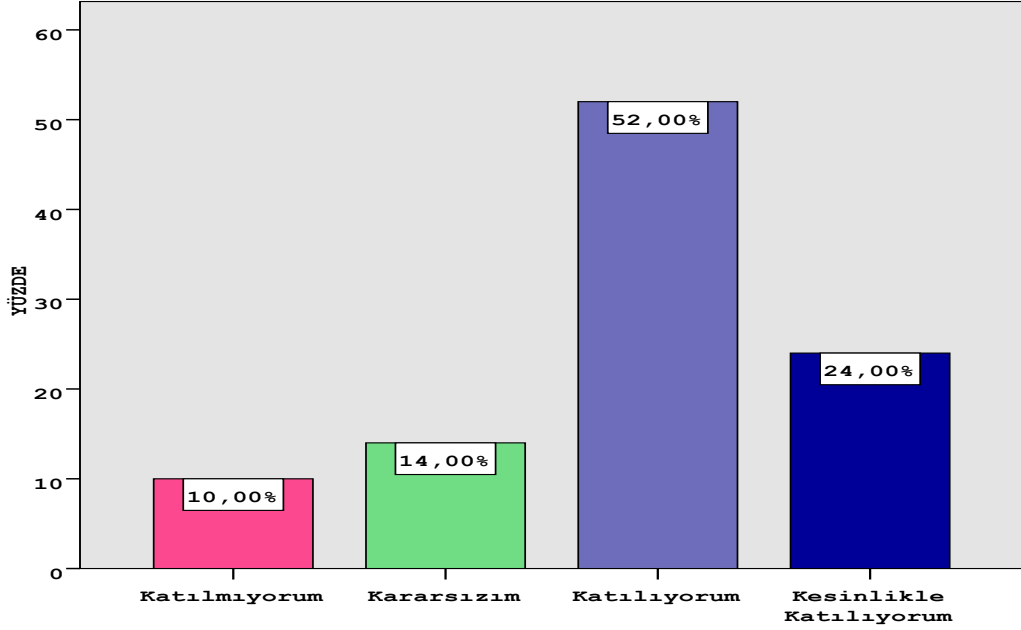

Grafik 4.15'te görüldüğü üzere, yöneticilerin % 60'ı aktiflerin, % 66'sı yükümlülüklerin, % 50'si ise özsermayelerinin değerinin artmış olduğunu belirtmiştir. Aktif ve özsermayedeki değişimin temel nedeni, TFRS'nin kabul ettiği değerlendirme ölçülerinden kaynaklandığını söylemek mümkündür. Bilanço kalemlerinde meydana gelen bu değişimler eş zamanlı olarak gelir tablosu, nakit akış tablosu, kâr dağıtım tablosu ve özsermaye değişim tablosunu da etkilemektedir.

Kâr konusunda ise yöneticilerin sadece % 34'ü TFRS'ye geçiş ile birlikte kârlarının artmış olduğunu belirtmişlerdir. Geri kalan % 34'ü kârlarının artmadığını, % 32'si ise kararsız kaldıklarını belirtmiştir.

Tablo 4.8'de 19. soru olan, "TFRS'ye göre yapılan raporlamalar, finansal tablolarımızın sunumunda önemli farklılıklar getirmektedir." ifadesine yöneticiler tarafından verilen cevapların dağılımı Grafik 4.16'da gösterilmektedir.

Grafik 4.16: TFRS'ye Göre Yapılan Raporlamalar, Finansal Tablolarımızın Sunumunda Önemli Farklılıklar Getirmektedir.

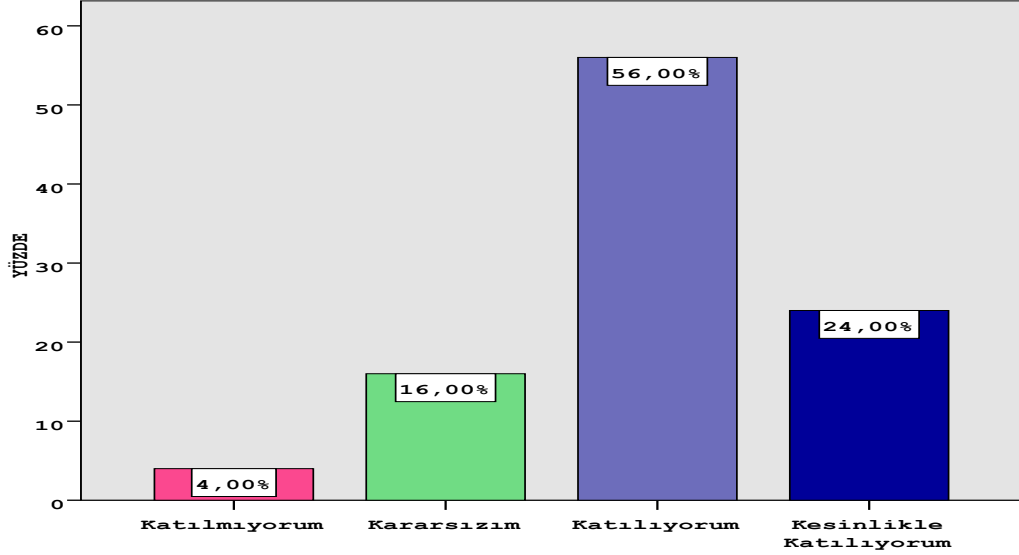

Grafik 4.16'dan görüldüğü üzere, yöneticilerin % 76'sı TFRS'ye göre yapılan raporlamalar sonucunda finansal tabloların sunumunda önemli farklılıkların meydana geldiğini belirtmişlerdir. Bu görüşe katılmayanların oranı % 10 olup, kararsız kalanların oranı ise % 14'tür. Sigorta şirketlerindeki muhasebeden sorumlu yöneticilerin yarıdan fazlasının bu ifadeye katılmalarının sebebi, 2008 yılından sonra Hazine Müsteşarlığı tarafından sigorta şirketlerinden bilanço ve gelir tablosunun yanısıra nakit akış tablosu, kâr dağıtım tablosu, özsermaye değişim tablosunu ve ayrıca detaylı bir dipnot sunumu hazırlanmasının zorunlu tutulmasıdır.

Tablo 4.8'de 20. soru olan, "TFRS'ye göre oluşturulan finansal tablolarımız daha şeffaf ve anlaşılır olmuştur." ifadesine yöneticiler tarafından verilen cevapların dağılımı Grafik 4.17'de gösterilmektedir.

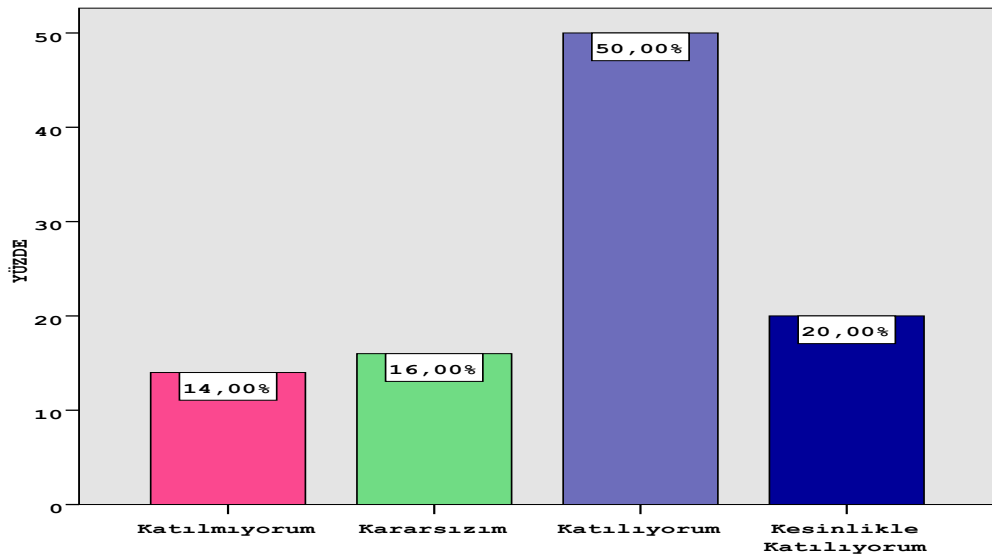

Grafik 4.17: TFRS'ye Göre Oluşturulan Finansal Tablolarımız Daha Şeffaf ve Anlaşılır Olmuştur.

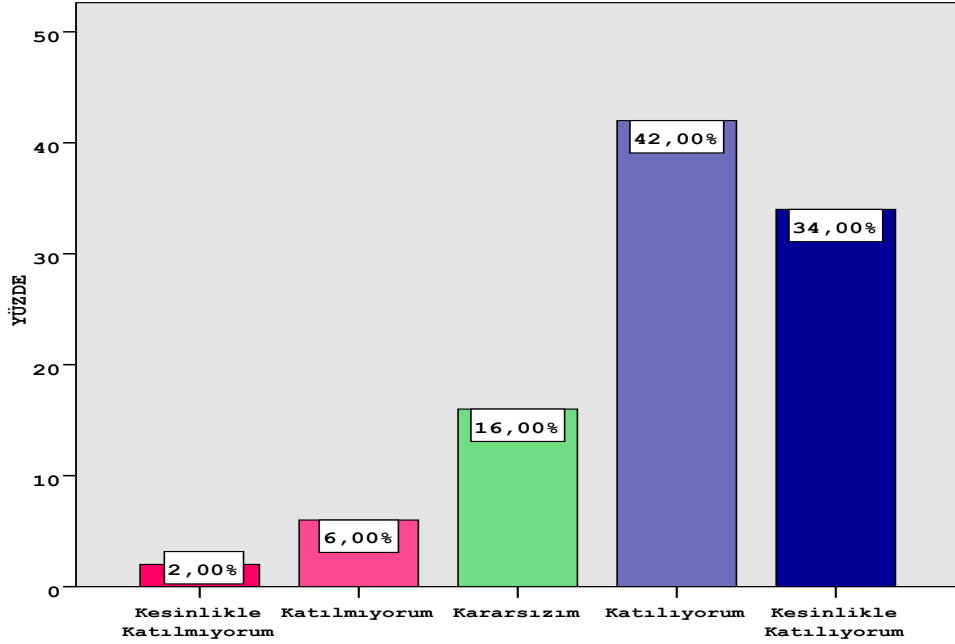
Grafik 4.17'de görüldüğü üzere, yöneticilerin % 80'ni TFRS'ye göre oluşturulan finansal tabloların daha şeffaf ve anlaşılır olduğu görüşünde hemfikirdirler. Bu görüşe katılmayanların oranı % 4 olup, kararsız kalanların oranı ise % 16'dır. Bu soruya verilen cevaplar yatırımcıların fikri değil, şirketlerin muhasebeden sorumlu yöneticilerinin düşüncesidir.

Grafik 4.18: TFRS'ye Uygun Hazırlanan Finansal Tabloları Okumak ve Anlamak Daha Kolay Olmuştur.

Grafik 4.18'de görüldüğü üzere, 21. soruya verilen cevaplara göre yöneticilerin % 70'inin TFRS'ye uygun hazırlanan finansal tabloları okumanın ve anlamının daha kolay olduğu ifadesine katıldıkları görülmektedir. Bu görüşe katılmayanların oranı % 4 olup, kararsız kalanların oranı ise % 16'dır. Bu durum finansal tabloların daha şeffaf ve anlaşılır olduğu yargısını destekler niteliktedir. Ki Kare test sonucunda 20. ve 21. sorular arasındaki ilişki daha net görülmektedir. Ki Kare test sonucuna göre p değeri $0,000 < 0,05$ olduğu için bu iki soru arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu söylemek mümkündür.

Grafik 4.19: TFRS'ye Uygun Hazırlanan Finansal Tablolar, Finansal Tablolardan Yararlananlar İçin Daha Doğru Bilgiler İçermektedir.

Grafik 4.19'da görüldüğü üzere, yöneticilerin % 76'sı TFRS'ye uygun hazırlanan finansal tabloların finansal tablolardan yararlananlar için daha doğru bilgiler içerdiği görüşünü paylaşmaktadır. Bu görüşe katılmayanların oranı % 8 olup, kararsız kalanların oranı ise % 16'dır. Bu durum TFRS'ye uygun hazırlanan finansal tabloları okumak ve anlamak daha kolay olduğu yargısını destekler niteliktedir. Ki Kare test sonucuna göre p değeri $0,000 < 0,05$ olduğu için 21. ve 22. sorular arasında da anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu söylemek mümkündür.

Dolayısıyla yöneticilerin bu üç soruya vermiş oldukları yanıtlardan hareketle, TFRS'ye göre hazırlanan finansal tablolar ile bilgi kullanıcılarına bilgilerin olabildiğince açık, net, tarafsız ve objektif bir yaklaşım ile sunulduğu anlaşılmaktadır. Böylece, piyasadaki yatırımcıların sigorta şirketlerini daha iyi anlayarak, yatırımlarını daha iyi yönetebileceklerini de söylemek mümkündür.

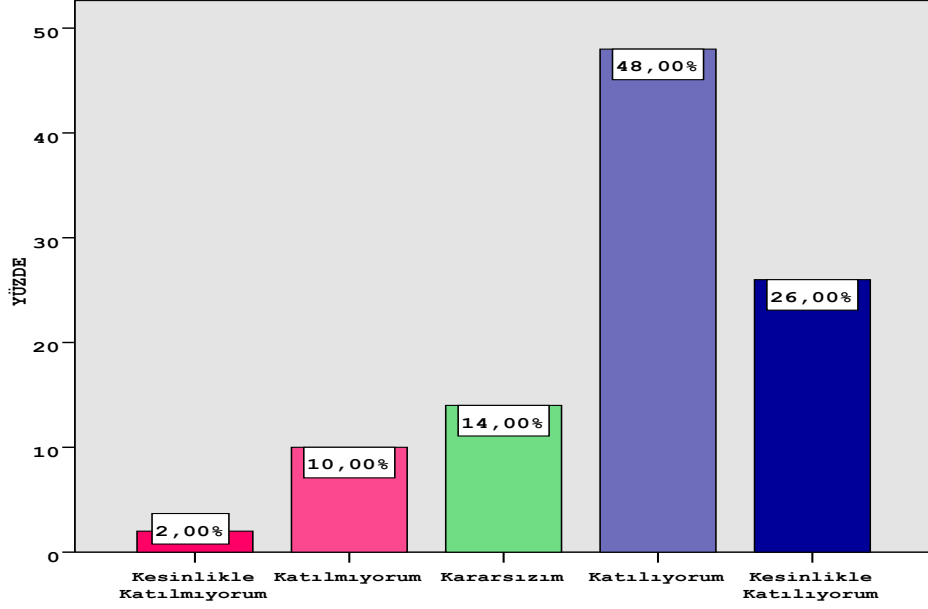
TFRS sonucunda hissedarların kâra bakış açılarının değişimi ile ilgili ifadeye yöneticilerin % 44'ü kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Yöneticilerin % 42'si TFRS sonucunda, diğer finansal kuruluşların şirketlerine olan bakışlarının olumlu yönde etkilendiği görüşünü paylaşmaktadır. Bu görüşe katılmayanların oranı % 20 olup, kararsız kalanların oranı ise % 38'dir.

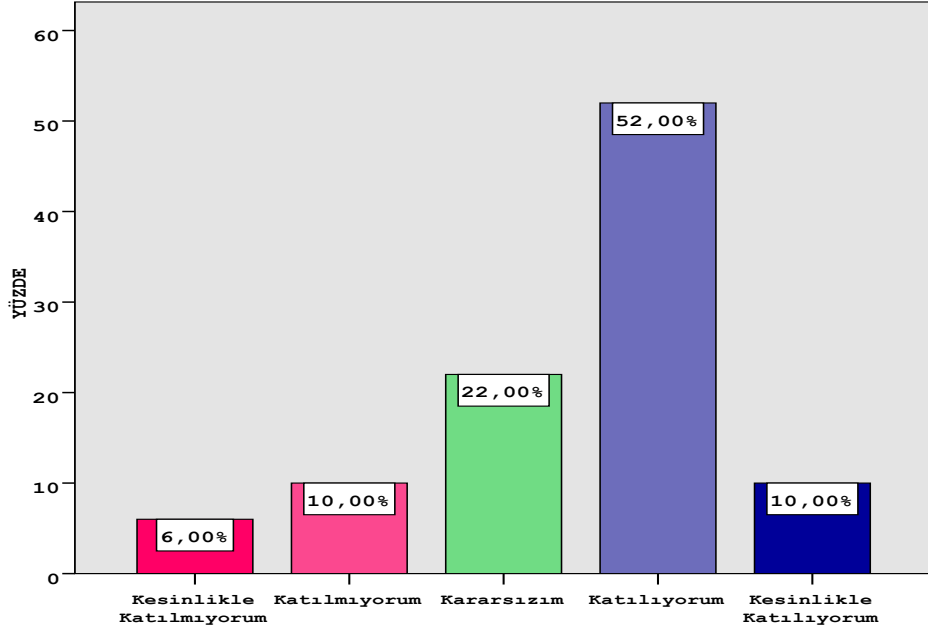
Yöneticilerin sadece % 16'sı TFRS'ye geçilmesi sonucunda yönetim birimlerinin günlük işlerinin yürütülmesinde daha kolay karar aldığı görüşünde hemfikirdirler. Bu görüşe katılmayanların oranı % 36 olup, kararsız kalanların oranı ise % 48'dir. Bu sonuçtan sigorta şirketlerinde günlük kararlar alınırken TFRS'nin hiçbir etkisinin bulunmadığını söylemek mümkündür.

Tablo 4.8'de 26. ve 27. sorular olan, "TFRS, aynı ve farklı sektördeki diğer işletmeler ile kıyaslamayı kolaylaştırmıştır." ifadesine yöneticiler tarafından verilen cevapların dağılımı Grafik 4.20 ve Grafik 4.21'de gösterilmektedir.

Grafik 4.20: TFRS, Aynı Sektördeki Diğer İşletmeler İle Kıyaslamayı Kolaylaştırmıştır.

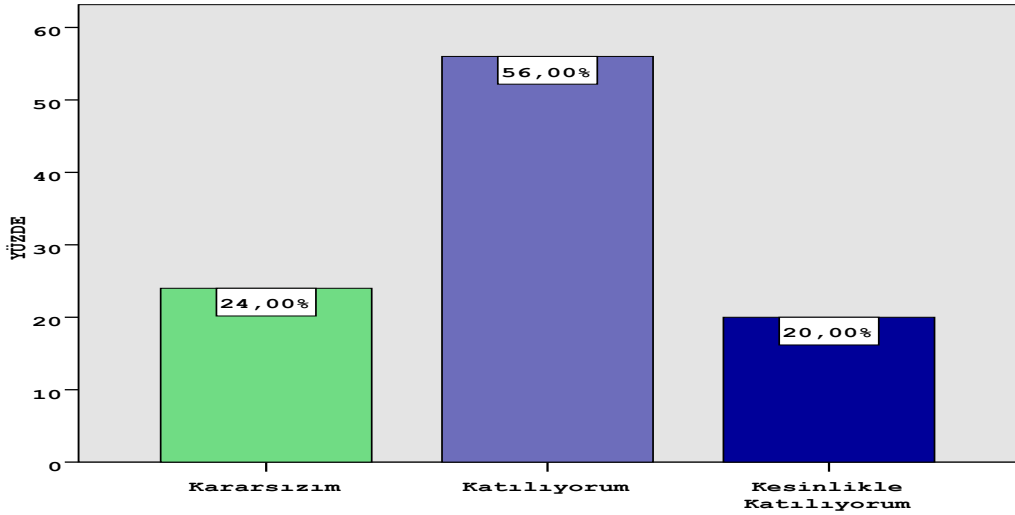
Grafik 4.21: TFRS, Farklı Sektördeki Diğer İşletmeler İle Kıyaslamayı Kolaylaştırmıştır.

Grafik 4.20 ve Grafik 4.21'den görüldüğü üzere, yöneticilerin % 74'ü TFRS'nin aynı sektördeki diğer şirketlerin finansal tabloları ile % 62'si de farklı sektördeki diğer şirketlerin finansal tabloları ile kıyaslamayı kolaylaştıracağı görüşüne sahip oldukları görülmektedir. Yeni oluşturulan dipnot formatı ile sigorta şirketlerinin finansal tablolarını gerek birbirleriyle ve gerekse de diğer sektör şirketleri ile karşılaştırabilme olanağı oluşmuştur.

Tablo 4.8'de 28. soru olan, "TFRS, ileriye dönük risklerin değerlendirilmesinde daha etkili olmaktadır." ifadesine yöneticiler tarafından verilen cevapların dağılımı Grafik 4.22'de gösterilmektedir.

Grafik 4.22: TFRS, İleriye Dönük Risklerin Değerlendirilmesinde Daha Etkili Olmaktadır.

Grafik 4.22'de görüldüğü üzere, yöneticilerin % 76'sı TFRS'nin ileriye dönük risklerin değerlendirilmesinde daha etkili olacağı görüşüne katılmakta olduğu görülmektedir. Bu görüşe katılmayan hiçbir yönetici bulunmazken, kararsız kalanların oranı ise % 24'tür. Bu yanıtlardan hareketle, TFRS'ye göre hazırlanan finansal tablolar ile sigorta şirketlerinin, gelecekte olması beklenen muhtemel riskleri tahmin edebilme konusunda daha fazla bilgiye sahip olabileceklerini söylemek mümkündür.

Dördüncü bölümden elde edilen genel sonuçlara göre TFRS'ye uygun hazırlanan finansal tablolar sonucunda önceki uygulamaya kıyasla önemli değişikliklerin meydana geldiği yargısına ulaşılmaktadır. Bu değişikliklerden en önemlisi finansal tabloların daha rahat okunması, anlaşılması ve finansal tablo kullanıcılarına daha doğru bilgiler sunulması olup, bu olumlu değişimler sonucunda sigorta şirketlerinin TFRS'ye uygun hazırlanan finansal tabloları daha şeffaf ve anlaşılır hale gelmiştir. Diğer bir değişiklik ise, TFRS'ye geçilmesi ile sigorta şirketlerinin aktiflerinde, yükümlülüklerinde ve özsermayelerinde eski sisteme kıyasla artış yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, TFRS geleceğe yönelik risklerin değerlendirilmesinde daha gerçeğe yakın ve tutarlı olması nedeniyle sigorta şirketleri için ön plana çıkan konu arasında yer almaktadır.

4.2.5. Üniversitelerdeki Muhasebe Eğitime Yönelik Beklentilere İlişkin Değerlendirme

Çalışmanın bu kısmında, anketin beşinci bölümünü oluşturan üniversitelerdeki muhasebe eğitime yönelik beklentilerin belirlenmesi amacıyla yöneticilere yöneltilen iki soruya ilişkin frekans dağılımlarına yer verilmektedir.

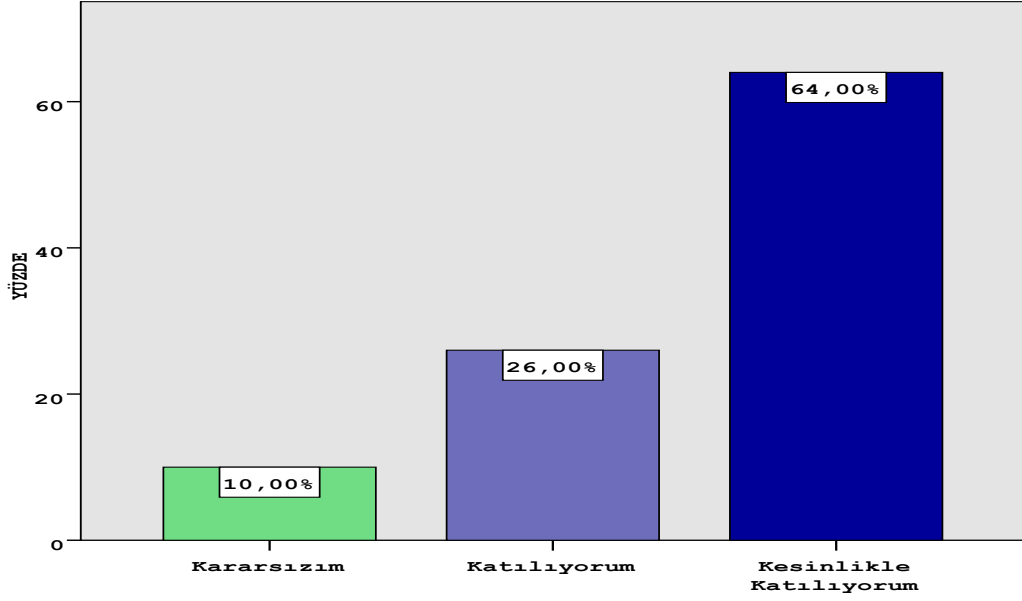
Tablo 4.11: Üniversitelerdeki Muhasebe Eğitime Yönelik Beklentilere İlişkin Frekanslar (f) ve Yüzdeleri (%)

No	Soru	Katılmıyorum/ Kesinlikle Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum/ Kesinlikle Katılıyorum	
		f	%	f	%	f	%
30	Üniversitelerde sigorta sektörüne yönelik muhasebe derslerinin konulması yararlı olacaktır.	-	-	5	10,0	45	90,0
31	Üniversitelerin muhasebe eğitimi verirken TFRS'yi dikkate alarak ders içeriklerini belirlemeleri yararlı olacaktır.	-	-	-	-	50	100,0

Anketin beşinci bölümünde yer alan bu iki soru yöneticilerin üniversitelerdeki muhasebe eğitime yönelik beklentilerini belirlemek amacıyla hazırlanmış olup, daha öncede belirtilmiş olduğu gibi çalışmanın genel araştırması içinde yer almamaktadır.

Tablo 4.11’de 30. soru olan, “Üniversitelerde sigorta sektörüne yönelik muhasebe derslerinin konulması yararlı olacaktır.” ifadesine yöneticiler tarafından verilen cevapların dağılımı Grafik 4.23’te gösterilmektedir.

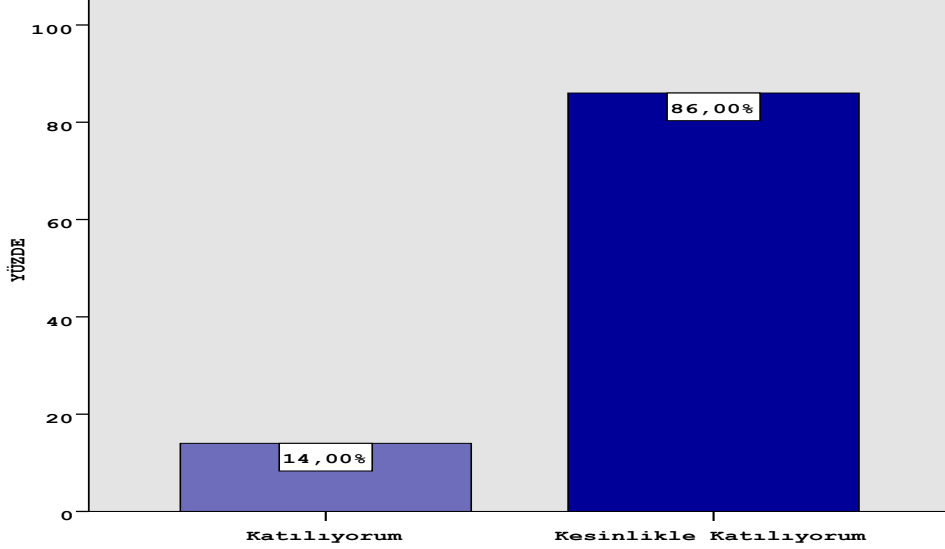
Grafik 4.23: Üniversitelerde Sigorta Sektörüne Yönelik Muhasebe Derslerinin Konulması Yararlı Olacaktır.

Grafik 4.23’te görüldüğü üzere, yöneticilerin % 90’ı üniversitelerde sigorta sektörüne yönelik muhasebe derslerinin konulmasının yararlı olacağını düşünmektedir. Bu cevaplardan hareketle, mevcut eğitim sisteminde üniversitelerde sigorta muhasebe dersinin yeterli seviyede verilmediği anlaşıldığından, Meslek Yüksek Okulları’nın bu alanda daha fazla ders koymaları faydalı olacaktır.

Tablo 4.11’de 31. soru olan, “Üniversitelerin muhasebe eğitimi verirken TFRS’yi dikkate alarak ders içeriklerini belirlemeleri yararlı olacaktır.” ifadesine yöneticiler tarafından verilen cevapların dağılımı Grafik 4.24’te gösterilmektedir.

Grafik 4.24: Üniversitelerin Muhasebe Eğitimi Verirken TFRS'yi Dikkate Alarak Ders İçeriklerini Belirlemeleri Yararlı Olacaktır.

Grafik 4.24'ten görüldüğü üzere, yöneticilerin tamamı (% 100'ü) üniversitelerin muhasebe eğitimi verirken TFRS'yi dikkate alarak ders içeriklerinin belirlenmesi gerektiği konusunda hemfikirdirler. Dolayısıyla, mevcut eğitim sisteminde üniversitelerde TFRS konusunda da yeterli seviyede eğitim verilmediği anlaşıldığından, mevcut muhasebe derslerinin içerikleri TFRS kapsamında değerlendirilerek yeniden hazırlanması faydalı olacaktır.

4.3. Araştırmanın Sonucu ve Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına göre, TFRS'ye geçilmeden önce şirket çalışanlarının büyük çoğunluğu bu yeni uygulama ile ilgili eğitim almış olduklarından, TFRS ile ilgili bilgilerinin yeterli olduğu görülmektedir.

2008 yılından önceki dönemlerde de % 100 yabancı şirketler ile yabancı ortağı olan şirketlerin büyük çoğunluğu, yabancı ortaklardan dolayı finansal raporlamalarında TFRS'yi uyguladıklarından % 100 yerli şirketlere göre bu yeni sisteme daha hazır oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Sigorta şirketlerinin yarıdan fazlası TFRS ile ilgili metinlerin anlatım dilinin çok teknik ve karmaşık olması nedeniyle danışmanlık hizmeti almıştır. TFRS'ler

TMSK tarafından doğrudan dilimize çevrilmiş olmasından dolayı, kapsadıkları konu ile ilgili anlaşılması ve uygulanması zor açıklamalar içermektedir. Dolayısıyla, tercümelere uygulama ile ilgili yorum yapmak çok subjektif sonuçlar doğurabilmektedir. Bu sorunun uygulamaya dönük örnekler içeren daha fazla yayın yapılması ile ortadan kaldırılabilmesi mümkün olmakla beraber, bu konuda Hazine Müsteşarlığı'nın ve Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği'nin zorunlu ve uzun süreli eğitimler düzenlemesi de faydalı olacaktır.

Sigorta şirketlerinin büyük çoğunluğu TFRS'ye geçiş ile birlikte yeni istihdam yapmadığından ve neredeyse tamamı TFRS'ye dönüşümü kolaylaştırmak amacıyla yeni yazılım almadığından, TFRS'nin sigorta şirketlerine ek bir maliyeti olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla da, sigorta şirketleri çalışanlarının sorumluluklarının ve iş yüklerinin arttığı sonucuna ulaşmak mümkündür.

Araştırmanın sonuçları incelendiğinde, yukarıda da belirtildiği gibi sigorta şirketlerinde TFRS'ye geçiş ile birlikte, TFRS konusunda bilgili yeni istihdam yapılmamıştır. Sektörün TFRS'ye rahat uyum sağlayabilmesi için sigorta şirketlerinin TFRS konusunda uzmanlık sahibi daha fazla personel istihdam etmeleri yararlı olacaktır. Aynı zamanda, mevcut personeline de güncellenen TFRS konularında düzenli aralıklarla daha sık eğitimler vermeleri faydalı olacaktır.

Sigorta şirketlerinde TFRS'ye geçilmesi ile iç raporların hazırlanmasında önemli bir değişikliğin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu yargıdan sigorta şirketlerinin iç raporlama sisteminin finansal raporlardan bağımsız bir şekilde hazırlandığı sonucuna ulaşmak mümkündür.

TFRS'ye geçiş ile birlikte sigorta şirketlerinin finansal tablolarında önemli değişiklikler gerçekleşmiştir.

TFRS'nin öngördüğü raporlar ile Hazine Müsteşarlığı'nın öngördüğü raporlar arasında önemli farklılıklar bulunduğu görüşünde sektörde iki ayrı düşüncenin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Farklılık bulunduğunu belirten kesim yerli-yabancı ortağı olan şirketler iken, farklılık bulunmadığını belirten kesim % 100 yabancı şirketlerdir. Yerli-yabancı ortağı olan şirketlerin bu iki düzenlemenin farklı olduğunu

belirtmelerinin nedeni olarak, geçmiş birimkimleri ve bu yeni sistemin VUK ile diğer düzenlemelerden oldukça farklı uygulamaya sahip olması düşüncesi ile yanıtlamış olabilmeleri mümkündür.

TFRS'nin değerlendirme ölçütlerinin farklı olması nedeni ile uygulamada sorunların yaşandığı görüşünde de sektörde iki ayrı düşüncenin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uygulamada sorunlar yaşandığını belirten kesimin büyük çoğunluğunu % 100 yerli şirketler, sorunlar yaşanmadığını belirten kesimin büyük çoğunluğunu ise % 100 yabancı şirketler oluşturmaktadır. Bu yanıtlardan hareketle, % 100 yerli şirketlerin alışkanlıklarından ve altyapılarından dolayı uygulamada sorunlar yaşıyor olabileceklerini söyleyebilmek mümkündür.

Bu yeni sistem ile sigorta şirketlerinin aktiflerinin, yükümlülüklerinin ve özsermaye değerlerinin bir önceki uygulamaya kıyasla artmış olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sigorta şirketlerinin büyük çoğunluğunda TFRS'ye göre yapılan raporlamalar sonucunda finansal tabloların sunumunda önemli farklılıklar meydana gelmiştir.

Sigorta şirketlerinin TFRS'ye uygun hazırlanan finansal tablolarını okumanın ve anlamının daha kolaylaşması nedeniyle finansal tablolardan yararlananlar için daha doğru bilgiler içermektedir. Bu durum sonucunda da yöneticilerin vermiş olduğu yanıtlardan hareketle, araştırmamızın asıl konusunu oluşturan TFRS'ye göre oluşturulan finansal tabloların sigorta şirketlerinde daha şeffaf ve anlaşılır olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçtan sigorta şirketleri tarafından TFRS ile birlikte, finansal tabloların daha yüksek kalitede olduğu ve bilgilerin daha dürüst bir şekilde sunulduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, yatırımcılar açısından sigorta şirketlerinin finansal tablolarını anlamak ve yorumlamak daha kolaylaşacağından, fırsatlar ve riskler de daha iyi değerlendirilebilecektir. Ayrıca, şeffaf ve güvenilir olarak sunulan finansal bilgiler, ileride olması muhtemel finansal krizlerin de önceden görülmesine ve düzeltici tedbirler alınmasına yardımcı olacaktır.

Sigorta şirketlerinde TFRS'ye geçilmesi sonucunda yönetim birimlerinin günlük işlerinin yürütülmesinde önemli bir değişikliğin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

TFRS, sigorta şirketlerinin finansal tablolarını aynı ve farklı sektördeki diğer şirketlerin finansal tabloları ile kıyaslamayı kolaylaştırmıştır.

Bu belirtilen yargıların dışında diğer bir önemli konu ise, TFRS'nin ileriye dönük risklerin değerlendirilmesinde daha etkili olacağı hususudur. Sigorta şirketlerinin büyük çoğunluğu TFRS'nin ileriye dönük risklerin değerlendirilmesinde daha etkili olacağı görüşünde bulunmuşlardır.

Son olarak da, sigorta şirketlerinin muhasebeden sorumlu yöneticilerinin üniversitelerde sigorta sektörüne ve TFRS'ye yönelik muhasebe derslerinin konulması ile ilgili ifadeye hemfikir oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçtan anlaşılmaktadır ki, ülkemizde TFRS'nin ders olarak verilmesi yeterli düzeyde olmadığından, TFRS'ler hakkında uygulama düzeyinde bilgili uzman yetiştiren kurum sayısı yeterli değildir. Dolayısıyla, şirketlerin büyük çoğunluğunun, TFRS'leri doğru ve sağlıklı bir şekilde uygulayabilmeleri için daha önce de belirtildiği gibi danışmanlık hizmeti aldığı görülmektedir. Bu nedenden dolayı, TFRS konusunda bilgili uzman sayısının artırılabilmesi için eğitim kurumları ve mesleki odalar tarafından düzenlenen kurs ve seminerlerin dışında, üniversitelerde TFRS'nin zorunlu ders olarak mevcut eğitim sistemine dahil edilmesi ya da mevcut muhasebe derslerinin içeriklerinin TFRS kapsamında yeniden gözden geçirilmesi faydalı olacaktır. Çünkü, eğitim kurumları ve mesleki odalar tarafından düzenlenen kurs ve seminerlerin süresi kısa olması nedeniyle TFRS ile ilgili verimsiz bir eğitim sağlanmaktadır.

Bu çalışmada TFRS'nin Türk sigorta şirketleri üzerindeki etkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, TFRS'ye geçiş Türk sigorta şirketlerinde sorunsuz bir şekilde gerçekleşmiştir. Bu noktadan hareketle, TFRS'nin farklı sektörler üzerindeki etkilerinin belirlenebilmesi amacıyla benzer çalışmaların diğer sektörlerde de yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

SONUÇ

Sigorta sektörü ekonomik büyümede temel bir öneme sahip olduğundan, diğer şirketlerde olduğu gibi sigorta şirketlerinin finansal tablolarının da kullanıcılara yeterince açık ve net olarak sunulması gerekmektedir. Fakat küreselleşme hareketleri ile birlikte, ülkeler arasında farklı raporlama sistemlerinin var olması nedeni ile kullanıcılara finansal tabloların yeterince açık sunulamadığı görülmüştür. Bu gelişme neticesinde, ülkeler arasında finansal tabloların birbirleri ile uyumlu olabilmesi için evrensel bir muhasebe sistemi oluşturulması konusu gündeme gelmiştir.

Dünya genelinde küreselleşme hareketleri sonucunda tüm ülkelerdeki muhasebe uygulamalarındaki farklılığın ortadan kaldırılabilmesi ve evrensel bir finansal raporlama sistemi oluşturulabilmesi için UFRS'ler büyük önem taşımaya başlamış olup, UMSK tarafından yayınlanan UFRS'lerin kullanımının 2005 yılından itibaren önemli ölçüde artmıştır.

Finansal raporlama açısından uluslararası alanda yaşanan bu gelişme sonucunda, Türkiye'de de doğru ve karşılaştırılabilir raporlar hazırlanması gerekliliği konusu gündeme gelmiştir. Ülkemizde UFRS'lerin benimsenme sürecinde TMSK'nın etkili olması beklenmektedir. TMSK, 2005 yılında Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi Vakfı ile "Telif Haklarından Feragat Sözleşmesi" imzalamış olup, 2006 yılından itibaren UFRS'lerin birebir tercümesini olan TFRS'leri tam set halinde Resmi Gazete'de yayınlamaya başlamıştır. Ayrıca, yakın bir süreçte yeni TTK'nın yürürlüğe girmesi ile de TFRS'lerin benimsenmesi yasal zemine oturturulacağından, Türkiye'de faaliyet gösteren tüm şirketlerin finansal tablolarını TFRS'ye uygun olarak hazırlamaları gerekecektir. Böylelikle, ülkemizde daha çok vergi amaçlı olarak gelişen muhasebe uygulamalarının bu gelişmeler neticesinde yakın gelecekte TFRS çerçevesinde yapılmasına paralel olarak, muhasebe anlayışında önemli değişimlerin yaşanması beklenmektedir.

TFRS'ye geçişin her sektör üzerindeki etkisinin farklı olmasından dolayı bu çalışmada, 2008 yılından itibaren resmi olarak TFRS'yi uygulamaya başlayan Türk sigorta sektörü üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, sigorta şirketleri hem bu yeni sistem ile ilgili çalışanlarının eğitim almaları nedeniyle, hem de yabancı ortaklarından dolayı TFRS konusunda yeterli bilgi ve donanımına sahiptirler. Bu noktadan hareketle, sigorta sektörünün TFRS'ye geçişe hazır bulunduğunu söylemek mümkündür.

Sigorta şirketlerinin büyük bir çoğunluğunun TFRS'ye geçiş ile birlikte yeni istihdam yapmadığı ve yeni yazılım almadığı tespit edildiğinden, bu yeni sistem sigorta şirketlerine ek bir maliyet getirmemesine rağmen, çalışanların sorumluluklarında ve iş yüklerinde önemli bir artış yaşanmasına neden olmuştur.

Sigorta şirketleri, TFRS'ye geçilmesi ile birlikte finansal raporlamalarında hem sunum hem de tutarlarda önemli değişiklikler gerçekleştirmeye başlamışlardır. Sigorta şirketlerinin yeni sistem ile birlikte aktif, yükümlülük ve özsermaye değerlerinin değişmesinin yanısıra, yöneticilerin cevaplarından hareketle sigorta sektörünün finansal tabloları bir önceki uygulamaya kıyasla daha şeffaf, anlaşılır ve karşılaştırılabilir olmuştur. Dolayısıyla da, TFRS'ye uygun hazırlanan finansal tablolar, finansal tablolardan yararlananlar için daha doğru bilgiler içermekte olup, finansal tabloları okumak ve anlamak da daha kolaylaşmıştır. Ayrıca, TFRS ile birlikte, sigorta şirketleri, gelecekte olması beklenen muhtemel riskleri de tahmin edebilme konusunda daha fazla bilgiye sahip olacaklardır.

Sonuç olarak, TFRS'ye geçiş genel olarak Türk sigorta şirketlerinde rahat bir şekilde gerçekleşmiştir. En önemlisi de bir önceki uygulamaya kıyasla finansal raporların daha şeffaf, anlaşılır ve karşılaştırılabilir olduğu sonucuna ulaşılmış olup, bu çalışma TFRS'nin diğer sektörler üzerindeki etkilerini irdelemek için yol gösterici olacaktır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- Acınan, Hilmi: **Sigortanın Temel Prensipleri**, 5G Matbaacılık Ltd. Şti., Kasım 2006.
- Alexander, David, Britton, Anne, Jorissen, Ann: **International Financial Reporting and Analysis**, 3rd Edition, Thomson Learning, 2007.
- Avcioğlu, Şule: **Teknik Karşılıklar – Ders Notları**, TSEV Yayını, 26-27 Ekim 2007.
- Deloitte: **UFRS Cep Kitapçığı 2009**, Deloitte.
- Epstein, Barry J., Jermakowics, Eva K.: **IFRS 2009: Interpretation and Application of International Financial Reporting Standards**, Wiley Inc., 2009.
- Epstein, Barry J., Nach, Ralph, Bragg, Steven M.: **WILEY GAAP 2009: Interpretation and Application of Generally Accepted Accounting Principles**, Wiley Inc., 2009.
- Ezerdi, H. Cemal: **Sigorta Sektörünün Finansal Sektör İçindeki Yeni Konumu ve Ekonomik Rolü**, Londra, Commercial Union Sigorta, Ekim 2001.
- Genç, Ahmet: **Sigorta Şirketlerinin Mali Analizi, Erken Uyarı Sistemi ve Derecelendirme (Rating)**, Ankara, Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları-6, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayını, Nisan 2006.
- Güvel, Enver Alper, Güvel, Afıtap, Öndaş: **Sigortacılık**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, Ocak 2002.
- Hamamcioğlu, Mustafa: **Sigortacılık Tek Düzen Hesap Planı ve Sigorta Şirketlerinin Muhasebesi**, Türk Sigorta Endüstrisi Vakfı Yayını, 30-31 Ekim 2008.
- Horngren, Charles T., Harrison Jr., Walter T., Oliver, M. Suzanne: **Financial and Managerial Accounting**, Second Edition, Pearson Education International, 2009.
- Kahya, Mehmet: **Sigorta ve Reasürans Şirketlerinde Finansal Analiz**, İstanbul, Sentez Reklam ve Danışmanlık, 2001.
- Koçak, Recep: **Tek Düzen Hesap Planı Açıklamalı Sigorta Muhasebesi**, İstanbul, Can Matbaa, 2000.

- Leech, Nancy L.,
Barrett, Karen C.,
Morgan, George A.: **SPSS for Intermediate Statistics: Use and Interpretation**, Second Edition, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 2005.
- Milli Reasürans T.A.Ş.: **Açıklamalı Sigorta ve Reasürans Terimleri Sözlüğü**, Ceyma Matbaacılık, Haziran 2004.
- Needles, Belverd E.,
Powers, Marian,
Crosson, Susan V.: **Principles of Accounting**, Boston: Houghton Mifflin Company, 2002.
- Nomer, Cahit,
Yunak, Hüseyin: **Sigortanın Genel Prensipleri**, Ceyma Matbaacılık, Mart 2000.
- Oksay, Suna,
Acar Onur: **Avrupa Birliği ve Türk Sigorta Sektöründe Denetim**, İstanbul, Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları-9, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayını, Ocak 2009.
- Oksay, Suna,
Acar, Onur: **Sigorta Sektöründe Uluslararası Finansal Raporlama Standartları-Kurumlar ve Standartların Özetleri**, İstanbul, Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları-3, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayını, Aralık 2005.
- Oksay, Suna: **Sigortacılık Yasa Tasarısının Getirdikleri**, İstanbul, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Yayın No: 2007-1, 2007.
- Özdamar, Kazım: **Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi 1**, 4. Baskı, Eskişehir, Kaan Kitabevi, 2002.
- Özkan, Mehmet: **Sigorta İşlemleri ve Muhasebesi**, İstanbul, Bilim Teknik Yayınevi, 1998.
- Özkan, Turgut: **Tek Düzen Hesap Planı Sisteminde Sigorta Muhasebesi**, İstanbul, Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları-10, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayını, Haziran 2007.
- PWC: **Uluslararası Finansal Raporlama Cep Klavuzu-2009**, PWC.
- Revsine, Lawrence,
Collins, Daniel W.,
Johnson, W. Bruce: **Financial Reporting & Analysis**, New Jersey: Prentice Hall, 2002.
- Sarıaslan, Metin: **Sigorta Muhasebesi ve TDHP (Hayat ve Hayat Dışı)**, 25. Dönem Temel Sigortacılık Eğitim Programı, TSEV Yayını, 2008.
- Sarıaslan, Metin: **Avrupa Birliği ve Türk Sigorta Muhasebesi UFRS ile Karşılaştırmalı**, Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları-5, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayını, İstanbul, Ocak 2006.

- Sarıaslan, Metin: **Teknik Karşılıklar ve TFRS 4 Sigorta Sözleşmeleri Eğitimi**, TSEV Yayını, 12-13-14 Aralık 2007.
- Serdar, İdris: **Sigorta İşletmelerinin Muhasebesi**, Meslek İçi Eğitim Serisi, Ankara, TESMER Yayın No: 58, Ocak 2004.
- TMSK: **Uluslararası Muhasebe Standartları (IAS/IFRS) ile Uyumlu TMS/TFRS**, TMSK Yayınları-4, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, 2009.
- Yardımcıoğlu, Mahmut: **Sigortacılık Hesap Planı ve Muhasebe Sistemi**, Tablet Yayınları, Konya, Temmuz 2007.
- Yolcu, Halil: **Avrupa Birliği Sürecinde Türk Sigorta Sektörü**, İstanbul, Avcıol Basım Yayın, 2009.

MAKALELER

- Akdoğan, Nalan: "Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Türkiye Muhasebe Uygulamalarına Getireceği Değişiklikler ve Vergi İlişkisi", **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt: 6, Sayı: 3, Eylül 2004, s. 19-59.
- Aksoy, Tamer: "Finansal Muhasebe ve Raporlama Standartlarında Uyumlaştırma ve UMS/IFRS Bazında Küresel Muhasebe Standartları Setine Yöneliş Eğilimi", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 71, Nisan - Haziran, 2005, s. 182-199.
- Aon Company Report: "Mali Yeterlilik II (Solvency II) Sigortacılık Sektörünün Düzenlemesine Yönelik Şartlar", Çeviren Y.Kemal Çuhacı, **Reasürör Dergisi**, Ocak 2005.
- Aslan, Sinan: "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) için Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS) ile Global Uyum Süreci", **Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, Yıl 2007, Cilt: XXIII, Sayı: 2, s. 203-221.
- Asunakutlu, Tuncer: "Türkiye'de Sigorta İşletmelerinin Yatırımları", **D.E.Ü.İ.İ.B.F.Dergisi**, Cilt: 13, Sayı: 11, Yıl: 1998, s.113-126.
- Atay, M. Serdar: "Türkiye Sigorta İşletmeleri Finansal Tabloları Hakkında Bir Eleştiri", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 62, Ocak-Şubat-Mart 2003, s. 111-115.
- Başaran, Cansen: "Evrensel Muhasebe Standartlarına Doğru", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 57, Ekim-Kasım-Aralık 2001, s. 156-158.

- Başpınar, Ahmet: "Finansal Analiz Tekniklerinin Sigorta Şirketi Mali Tablolarına Uygulanması", **Maliye Dergisi**, Sayı: 149, Mayıs-Aralık 2005, s. 5-35.
- Başpınar, Ahmet: "Türkiye'de ve Dünyada Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bakış", **Maliye Dergisi**, Sayı: 146, Mayıs-Ağustos 2004, s. 42-57.
- Blanchet, Jeannot: "Global Standards Offer Opportunity", **Financial Executive**, Vol: 18, No: 2, Mart/Nisan 2002, s. 28-30.
- Cemalcılar, Özgül: "Karşılıklar Teriminin Yarattığı Karışıklıklar", **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**, Yıl: 1, Sayı: 4, Mayıs 2001, s. 1-9.
- Choi, Frederick D.S.: "The Battle Over International Financial Reporting", **Journal of Corporate Accounting & Finance (Wiley)**, September/October 2000, Vol: 11 Sayı: 6, s. 3-7.
- Çelik, Orhan: "Avrupa Birliği'nde Sermaye Piyasalarının Entegrasyonu ve Muhasebe Uygulamalarının Entegrasyonu ve Muhasebe Uygulamalarının Uyumlaştırılması Süreci: Türkiye'nin Uyumlaştırma Sürecindeki Konumu", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi 60-1**, Ocak-Mart 2005, s. 89-119.
- Çiftçi, Yavuz: "Türkiye'de ve Dünya'da Muhasebe Standartlarının Gelişimi ve Uluslararası Uyumlaştırma Çalışmaları", **İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi**, Cilt: 26, Sayı: 2, Kasım 1997, s. 169-189.
- Demir, Volkan: "Finansal Raporlama Uygulamalarına İlişkin Farklı Yaklaşımlar", **Muhasebe ve Denetime Bakış**, Nisan 2009, Sayı: 28, s. 73-92.
- Demir, Volkan: "KOBİ'ler için UFRS'nin Son Taslağı ve Değerlendirmeler", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 80, Mart-Nisan 2007, s. 43-58.
- Ege, İlhan: "Avrupa Birliği ve Türkiye'de Sigorta Şirketlerinde Finansal Tablolar: Enflasyon Muhasebesinin Türk Sigorta Şirketleri Finansal Tabloların Etkilerinin Değerlendirilmesi", **TSRSB, 1.Ulusal Sigortacılık Sempozyumu Bildiri Kitabı**, İstanbul, Mayıs 2005, s. 559-590.
- Fletcher, Greg: "International Accounting Standards – past, present and future", **AFP Exchange**, Vol: 22, No: 4, Jul/Aug 2002, s. 14-19.
- Gökdeniz, Ümit: "2005 Yılına Doğru Türkiye ve Avrupa Birliği Muhasebe Standartlarının Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına Entegrasyonu ve Bir Yaklaşım", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 24, Ekim, 2004, s. 165-170.
- Haverty, John L.: "Are IFRS and U.S. GAAP Converging? Some evidence from People's Republic of China Companies Listed on the New York Stock Exchange", **Journal of International Accounting, Auditing and Taxation**, No: 15, 2006, s. 48-71.

- Hora, Judith A.,
Tondkar, Rasoul H.,
Adhikari, Ajay: "International Accounting Standards in Capital Markets", **Journal of International Accounting, Auditing&Taxation**, Vol: 6, No: 2, 1997, s. 171-190.
- Hulle, Karel Van: "International Covergence of Accounting Standarts A Comment On Jeffrey", **Duke Journal of Comparative & International Law**, Vo: 12, 2002, s. 357-363.
- İbiş, Cemal,
Özkan, Serdar: "Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)'na Genel Bakış", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 74, Ocak-Şubat-Mart 2006, s. 25-43.
- Larson, Robert K.,
Street, Donna L.: "The Roadmap to Global Accounting Convergence Europe Introduces Speed Bumps", **CPA Journal**, Vol: 76, Issue: 10, October, 2006, s. 36-43.
- Marşap, Beyhan: "Sigorta İşletmelerinin Sigorta Muhasebe Sistemi ve Muhasebe Standartları Açısından Değerlendirilmesi", **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 1, Mart 2007, s. 1-22.
- Mogul, Samir S.: "Harmonization of Accounting Standarts", **Chartered Accountant**, January 2003, s. 681-684.
- Murphy, Ann B.: "The Impact of Adopting International Accounting Standards on the Harmonization of Accounting Practices", **The International Journal of Accounting**, Vol: 35, No: 4, 2000, s. 471-493.
- Post, Thomas,
Gründl, Helmut,
Schmidl, Lisa,
Dorfman, Mark S.: "Implications of IFRS For the European Insurance Industry— Insights From Capital Market Theory", **Risk Management and Insurance Review**, 2007, Vol: 10, No: 2, s. 247-265.
- PWC: The Future of Insurance Reporting, PricewaterhouseCooper's View on the Latest IASB and FASB Proposals, December 2007, s. 1-12.
- PWC: Called to Account: A Survey of Insurers' 2007 IFRS Annual Reports, November 2008, PWC, s. 1-38.
- Roberts, Alan: "The European Union's Financial Reporting Strategy: Lessons for New Zealand", **Inaugural New Zealand European Studies**, 2002, s. 1-29.
- Sarıaslan, Metin: "Devam Eden Riskler Karşılığı'nın TFRS 4'teki Düzenlemelerle Karşılaştırılması", **Sigorta Araştırmaları Dergisi**, Türkiye Sigorta Enstitüsü Vakfı (TSEV) Yayını, Nisan 2008, Sayı: 4, s. 17-26.
- Sayar, Zafer: "Oluşturulmakta Olan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun İşığı Altında Türkiye'de Muhasebe Standartlarının Mevcut Durumu ve Kamuyu Aydınlatma", **Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi**, Yıl: 2, Sayı: 7, Ekim 2002, s. 73-80.

- The Geneva Association: The International Association for the Study of Insurance Economics, "The Geneva Association", Published February 2003.
- Toraman, Cengiz, Bayramoğlu, Fatih: "Avrupa Birliği Uyum Sürecinin Muhasebe Uygulamalarına Etkisi", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 76 (Özel Sayı), 17. Dünya Muhasebe Kongresi, Kasım 2006, s. 457-480.
- Umut, Muharrem: "Sigortacılıkta Makul Değer", **Sigorta Araştırmaları Dergisi**, Türkiye Sigorta Enstitüsü Vakfı (TSEV) Yayını, Temmuz 2006, Sayı: 2, s. 155-165.
- Uyanık, Namık Kemal: "Muhasebe, Denetim ve Muhasebe Standartları Kurulları Alanındaki Bazı Gelişmeler", **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 17, Aralık 2004, s. 384-396.
- Üstündağ, Saim: "Muhasebe Standartları Oluşturulması Süreci", **Muhasebe ve Denetime Bakış**, Yıl: 1, Sayı: 1, Nisan 2000, s. 31-57.
- Yalkın, Yüksel Koç, Demir, Volkan, Demir, Defne: "Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Türkiye'de Finansal Raporlama Standartlarının Gelişimi ", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 76 (Özel Sayı), 17. Dünya Muhasebe Kongresi, Kasım 2006, s. 291-307.
- Yalkın, Yüksel Koç: "Avrupa Birliği Yolundaki Türkiye'de Beklenen Muhasebe Harmonizasyon Sorunları ve Çözüm Önerileri", **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt: 2, Sayı: 1, Mart 2010, s. 1-18.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

- Çelik, Orhan: "Uluslararası Muhasebe Standartlarına İlişkin Gelişmeler: Dünya ve Türkiye", s. 4-5, (Çevrimiçi), <http://www.tmsk.org.tr/makaleler/Diger>, 16 Ocak 2010.
- Çelik, Orhan: "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler için Uluslararası Finansal Raporlama Standardı: Genel Bakış", (Çevrimiçi), http://www.tmsk.org.tr/makaleler/Diger/Kobi_ufrs__genel_baki_s.pdf, 20 Şubat 2010.
- European Commission: Accounting Harmonisation: A New Strategy Vis-a-Vis International Harmonisation, s. 2, (Çevrimiçi), http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/com-95-508/com-95-508_en.pdf, 15 Şubat 2010.
- European Commission: (Çevrimiçi), http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/officialdocs_en.htm, 28 Mart 2010.
- Gözlüklü, Burçin: "Türkiye Muhasebe Standartları Setinin Oluşturulması Sürecinde Gelinek Nokta", s. 5, (Çevrimiçi), <http://www.tmsk.org.tr/makaleler/Diger>, 16 Ocak 2010.

- IAS: Contact Committee, Examination of Conformity Between IAS 1 to IAS 41 and the European Accounting Directives, April 2001, s. 5, (Çevrimiçi), <http://www.iasplus.com/europe/0104compareias1-41.pdf>, 15 Şubat 2010.
- IASB: (Çevrimiçi), <http://www.iasb.org/The+organisation/Trustees/Trustee+responsibilities/Trustee+responsibilities.htm>, 28 Mart 2010.
- IASB: (Çevrimiçi), <http://www.iasb.org/The+organisation/Members+of+the+IFRIC/About+the+IFRIC.htm>, 28 Mart 2010.
- IASB: (Çevrimiçi), <http://www.iasb.org/IFRSs/IFRS.htm>, 28 Mart 2010.
- IASC Foundation: (Çevrimiçi), <http://archive.iasb.org.uk/about/iascf.asp>, 28 Mart 2010.
- IASC Foundation: (Çevrimiçi), <http://archive.iasb.org.uk/about/sac.asp>, 28 Mart 2010.
- IFAC: Challenges and Successes in Implementing International Standards: Achieving Convergence to IFRSs and ISAs, September 2004, s. 1, (Çevrimiçi), http://www.ifac.org/members/DownLoads/Wong_Report_Final.pdf, 15 Şubat 2010.
- IFRS: American Institute of Certified Public Accountants IFRS Resources, (Çevrimiçi), http://www.ifrs.com/ifrs_faqs.html, 15 Şubat 2010.
- INTERNATIONAL ACTUARIAL ASSOCIATION: "Insurance Liabilities-Valuations&Capital Requirements, General Overview of a Possible Approach", International Actuarial Association, (Çevrimiçi), http://www.actuaries.org/LIBRARY/Submissions/IASC_Insurance_Issues/Fair_Value_Overview.pdf, 25 Mart 2009.
- Karapınar, Aydın: "Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları ve Tekdüzen Muhasebe Sistemi", s. 1, (Çevrimiçi), <http://www.tmsk.org.tr/makaleler/Diger>, 16 Ocak 2010.
- Liedtke, P.: "Finding Better Rules for International Financial Reporting Standards", Geneva Association Information Newsletter on Insurance Economics, No. 48, (Çevrimiçi), http://genevaassociation.org/PDF/Insurance_Economics/GA2003-IE48-Liedtke2.pdf, 25 Mart 2009.
- Milli Reasürans T.A.Ş.: (Çevrimiçi), <http://www.millire.com.tr/tss.htm>, 20 Haziran 2009.

- Özpoyraz, Burak,
Harman, Cihan: "Türk Ticaret Kanunu ve UFRS Uyumlu Türkiye Muhasebe Standartları(TMS)", PWC Türkiye V. Çözüm Ortaklığı Platformu, (Çevrimiçi), <http://www.vergiportali.com/doc/21122006TTKUFRS.pdf>, 20 Şubat 2010.
- PWC: Making the Change to International Financial Reporting Standards, (Çevrimiçi), http://www.pwc.com/images/bz/ifrs3_2004.pdf, 30 Nisan 2009.
- PWC: Türk Ticaret Kanunu Tasarısı-Geleceği Hazırlayan Bir Düzenleme, (Çevrimiçi), http://www.pwc.com/tr/tur/ins-sol/publ/tktasarisi_tr.pdf, 31 Mart 2009.
- Sağlam, Necdet: "Türkiye Muhasebe Standartlarına Genel Bakış", 30 Kasım 2006, Ankara, (Çevrimiçi), <http://www.asmmmo.org.tr/NST.ppt>, 26 Mart 2009.
- SPK: (Çevrimiçi), <http://www.spk.gov.tr/apps/teblig/displayteblig.aspx?id=331&ct=f&action=displayfile&ext=.pdf>, 28 Mart 2010.
- Swiss Re Swiss Re, Sigma No 3/2009, (Çevrimiçi), <http://www.swisre.com>, 23 Kasım 2009.
- T.C. Hazine Müsteşarlığı: T.C. Hazine Müsteşarlığı, Hazine İstatistik Yıllığı 2008, Sigortacılık, (Çevrimiçi), <http://www.hazine.gov.tr>, 23 Kasım 2009.
- TMSK: (Çevrimiçi), http://www.tmsk.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=12&Itemid=59, 15 Şubat 2010.
- TMSK: (Çevrimiçi), http://www.tmsk.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=145&Itemid=69, 28 Mart 2010.
- TSRSB: (Çevrimiçi), <http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Sigorta/Türkiye+de+sigortacılık/>, 5 Şubat 2009, 31 Mart 2010.
- TSRSB: (Çevrimiçi), <http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Birlik/Hakkımızda/>, 22 Kasım 2009.
- TSRSB: Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, İstatistikler, Türk Sigorta Sektörü Verileri, İstihdam, (Çevrimiçi), <http://www.tsrsb.org.tr/>, 23 Kasım 2009.
- TSRSB: "5684 Sayılı Kanun Sonrası İkincil Mevzuat Çalışmaları", **Birlik'ten Dergisi**, Sayı 11,2008, s. 16, (Çevrimiçi), <http://www.tsrsb.org.tr/NR/rdonlyres/530E09B1-C815-4159-A852-BCA05AB718D3/4139/SAYI11.pdf>, 10 Şubat 2009.

- TSRSB: "Şimdi Elleri Taşın Altına Koyma Zamanı", **Birlik'ten Dergisi**, Sayı 12, 2008, s. 49, (Çevrimiçi), <http://www.tsrbs.org.tr/NR/rdonlyres/7D8E9A94-FD3F-446B-938C-DFC6691980B6/4510/12.pdf>, 10 Şubat 2009.
- TSRSB: (Çevrimiçi), <http://www.tsrbs.org.tr/NR/rdonlyres/A017893E-0119-4B7E-8BAF-EA7880DC0E45/2873/BirlikSFRSProjesi1.doc>, 15 Mart 2009.
- TSRSB: (Çevrimiçi), <http://www.tsrbs.org.tr/tsrbs/Maliye+ve+Muhasebe/Muhasebe+Standartları/>, 20 Şubat 2010.
- UNITED NATIONS CONFERENCE ON TRADE AND DEVELOPMENT: United Nations, Accounting and Financial Reporting Guidelines for Small and Medium-Sized Enterprises (SMEGA) Level 3 Guidance, New York and Geneva: United Nations Conference on Trade and Development, 2007, s. 2, (Çevrimiçi), http://www.unctad.org/en/docs/c2isarcrp5_en.pdf, 7 Haziran 2009.
- Uyar, Süleyman: "KOBİ'ler için Muhasebe Standartları", (Çevrimiçi), <http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/suleyman/007/>, 20 Şubat 2010.

KANUNLAR, YÖNETMELİKLER, DİREKTİFLER

- Official Journal: The Council of European Communities, "Forth Council Directive: The Treaty on The Annual Accounts of Certain Types of Companies", **Official Journal**, 1978.
- Official Journal: The Council of European Communities, "Seventh Council Directive: The Treaty on Consolidated Accounts", **Official Journal**, 1983.
- Official Journal: The Council of European Communities, "Eighth Council Direction: The Treaty on The Approval of Persons Responsible for Carrying Out The Statutory Audits of Accounting Documents", **Official Journal**, 1984.
- Resmi Gazete: Sigortacılık Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ, 31 Aralık 2004 Tarihli Resmi Gazete, Sayı: 25686.
- Resmi Gazete: Sigortacılık Muhasebe Sistemi Yönetmeliği, 31 Aralık 2004 Tarihli Resmi Gazete (3. Mükerrer), Sayı: 25687.
- Resmi Gazete: 5687 sayılı Sigortacılık Kanunu, 14 Haziran 2007 Tarihli Resmi Gazete, Sayı: 26552.

- Resmi Gazete: Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Mali Bünyelerine İlişkin Yönetmelik, Başbakanlık (Hazine Müsteşarlığı)'tan, 07 Ağustos 2007 Tarihli Resmi Gazete, Sayı: 26606.
- Resmi Gazete: “13.07.1956 Tarihli 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu”, m. 28, (Çevrimiçi), <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/1001.html>, 1 Mart 2010.
- Resmi Gazete: “06.06.2008 Tarihli 5766 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, (Çevrimiçi), <http://www.verginet.net/UserFiles/File/haberler/2008/haziran/5766-20080606M1-1.pdf>, 1 Mart 2010.
- Resmi Gazete: 14.06.2005 Tarihli 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu”, m. 4, m. 9, m. 14, (Çevrimiçi), <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Mevzuat/Yururlukteki+Mevzuat/Kanunlar+ve+KHK/Tarim+Sigortasi+Kanunu.htm>, 1 Mart 2010.
- Resmi Gazete: “26.05.1981 Tarihli 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu”, m. 42, (Çevrimiçi), <http://www.hukuki.net/kanun/2464.15.text.asp>, 1 Mart 2010.
- Resmi Gazete: 7 Ağustos 2007 tarihli 26606 sayılı “Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Teknik Karşılıklarına ve Bu Karşılıkların Yatırılacağı Varlıklara İlişkin Yönetmelik”, m. 5, (Çevrimiçi), <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Mevzuat/Yururlukteki+Mevzuat/Yonetmelikler/TeknikKarsilikYonetmeliği.htm>, 8 Mart 2010.
- Resmi Gazete: 21.06.2006 tarih ve 26205 sayılı “5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu”, m. 8, (Çevrimiçi), <http://www.gib.gov.tr/index.php?id=1079&uid=4zybrdY1dbvXWUaM&type=sirkuler>, 8 Mart 2010.
- Resmi Gazete: Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmelik, Başbakanlık (Hazine Müsteşarlığı)'tan, Resmi Gazete, Sayı: 26582.
- Resmi Gazete: “Bankaların Muhasebe Uygulamalarına ve Belgelerin Saklanması İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliği”, 01.11.2006 Tarihli Resmi Gazete, Sayı: 26333.
- Resmi Gazete: Seri: XI No: 29 “Sermaye Piyasasında Finansal Raporlama İlişkin Esaslar Tebliği”, 09.04.2008 Tarihli Resmi Gazete, Sayı: 26842.
- Resmi Gazete: Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Teknik Karşılıklarına ve Bu Karşılıkların Yatırılacağı Varlıklara İlişkin Yönetmelik, 7 Ağustos 2007 Tarihli Resmi Gazete, Sayı: 26606.

T.C. Hazine Müsteşarlığı:	Halka Açık Sigorta Şirketlerinin Finansal Tabloların Hazırlanması, Sunulması ve Bağımsız Denetimden Geçirilmesine İlişkin Sektör Duyurusu, 2 Mayıs 2008.
TSRSB:	“Hayat Sigortaları Genel Şartları”, Yürürlük Tarihi: 1 Mart 1995, (Çevrimiçi) http://www.tsrbs.org.tr/tsrsb/Mevzuat/Yururlukteki+Mevzuat/Genel+Sartlar/HAYAT+S%C4%B0GORTALARI+GENEL+%C5%9EARTLAR.l.htm , 20 Haziran 2009.
TSRSB:	14.05.2008 Tarihli “5684 Sayılı Sigortacılık Kanuna İstinaden Çıkarılan; Sermaye Yeterliliği, Teknik Karşılıklar Ve Finansal Raporlamaya İlişkin Yönetmelikler İle İlgili Sorulara İlişkin Sektör Duyurusu”, s. 2, (Çevrimiçi), http://www.tsrbs.org.tr/tsrsb/sermayeyeterliligiteknikkarsiliklarvefinansalraporlamayailiskinspektorduyurusu.htm , 8 Mart 2010.
TSRSB:	“Sigortacılık Tek Düzen Hesap Planı Çerçevesinde Hazırlanmakta Olan Finansal Tablolarda Kullanılan Anahtarların Usul ve Esaslarına İlişkin Genelge”, (Çevrimiçi), http://www.tsrbs.org.tr/tsrsb/sigortaciliktekduzenhesaplani.htm , 1 Mart 2010.
TTK:	Türk Ticaret Kanunu, 9 Temmuz 1956 Tarihli Resmi Gazete, Sayı: 9353.

RAPORLAR

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı:	T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Dokuzuncu Kalkınma Planı, 2007 – 2013, Finansal Hizmetler (Finansal Piyasalar, Finans Kurumları, Bankacılık, Sigortacılık) Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara, 2007.
T.C. Hazine Müsteşarlığı:	Türkiye’de Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor, T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, 2008.
TMSK:	Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, Faaliyet Raporu, 2009.
TSRSB:	Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Faaliyet Raporu, 2007.

TSRSB: Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Faaliyet Raporu, 2008.

TEZLER

Ağaç, Aslan: “Türk Sigorta Sektöründe Teknik Karşılıklar, Avrupa Birliği Kıyaslaması ve Mali Tablolara Etkileri”, Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Sigortacılık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006.

Erol, Duygu: “Provision in Insurance Companies According to IFRS 4 and Current Practice of Turkish Insurance Companies”, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Muhasebe-Finansman (İng.) Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007.

İşseveroğlu, Gülsün: “Sigorta Şirketlerinde Finansal Başarının Ölçülmesi ve Bir Uygulama”, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Muhasebe Finansman Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 2005.

Kara, Abdullah: “Enflasyonun Sigorta Sektörü Üzerindeki Etkisinin Ölçülmesinde 5024 Sayılı Kanunun Analizi”, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, İktisat Programı, Doktora Tezi, Mart, 2007, Trabzon.

Yiğit, Ezgi: “Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Türk Sigorta Sektörünün Değerlendirilmesi”, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 2007.